50 let znanosti o družbi.

2011

Galerija FDV

2001

Arhiv družboslovnih podatkov

Založba FDV

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Inštitut za družbene vede FDV

1991

Uredila: **Monika Kalin Golob, Anton Grizold**

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja

1981

1971

FSPN

VŠSPN

Teorija in praksa

VŠPV

1961

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE
50
LET
VŠPV
VŠSPN
FSPN

Univerza *v Ljubljani*
Fakulteta *za družbene vede*

Fakulteta za družbene vede: 50 let znanosti o družbi

Uredila: Monika Kalin Golob, Anton Grizold

Založba FDV 2011

Zborniku na pot	*7*	
Predgovor	*10*	
I. Visoka šola za politične vede: šola, ki ni hotela biti politična	*17*	
	20	*Zasl. prof. dr. Vladimir Benko*
	27	*Akad. zasl. prof. dr. Zdravko Mlinar*
II. Rast in razvoj	*39*	
	44	*Zasl. prof. dr. Stane Južnič*
III. Vzpon		
1. Razvoj študijskih programov od VSPV do FSPN	*51*	
	53	*Zasl. prof. dr. Zdenko Roter*
	56	*Red. prof. dr. Bogdan Kavčič*
2. Študijski programi na Fakulteti za družbene vede	*59*	
	64	*Red. prof. dr. Ernest Petrič*
3. Razmah družboslovnega raziskovanja	*69*	
	70	*Red. prof. dr. Niko Toš*
3.1 Družboslovno znanstveno raziskovanje in raziskovalni centri po 1991	*78*	
	81	*Akad. red. prof. dr. Slavko Splichal*
3.2 Pomen družboslovnega znanstvenega raziskovanja	*87*	
	89	*Red. prof. dr. Ivan Svetlik*
4. Spoznati svet vsaj za en semester: mednarodna izmenjava študentov in profesorjev	*93*	
	94	*Red. prof. dr. Marjan Svetličič*
4.1 Internacionalizacija kot kakovost slovenskih univerz?	*98*	
5. Knjižnica, založniški in publicistični program		
5.1 Knjižnica na FDV: prostor družboslovnega bogastva in študija	*99*	
	103	*Zasl. prof. dr. Tomo Korošec*
5.2 Založba FDV in knjižne zbirke, razkrivalke rasti interdisciplinarnosti	*106*	
	108	*Red. prof. dr. Igor Lukšič*
5.3 Strokovne in znanstvene revije na FDV	*115*	
	119	*Red. prof. dr. Anuška Ferligoj*
	124	*Red. prof. dr. Zinka Kolarič*
IV. Do stoletnice in naprej	*135*	
	137	*Red. prof. dr. Anton Grizold*
V. Fakulteta za družbene vede v preglednicah, letnicah in številkah – priloge	*145*	
Seznam kratic	*161*	
Uporabljeni viri	*162*	

Zanimivo je prebrati jubilejno slavnostno publikacijo Fakultete za družbene vede (FDV) ob njeni petdesetletnici, ki je pred nami. Je več kot dobrodošla na polovici stoletja obstoja institucije, ne glede na to, da so abrahamova leta za posameznika veliko, za znanstvene ustanove pa vendarle malo manj. Z vsem dolžnim spoštovanjem do preteklosti se zdi, da se morajo najboljša zrela leta šele začeti. Doletela me je čast, ki je deloma celo povzročila strahospoštovanje, da kot trenutni dekan FDV podam nekaj uvodnih misli ob tej publikaciji. In čeprav sem bil v začetku sedemdesetih letih prejšnjega stoletja študent politologije in sociologije na tej ustanovi, celo študentski voditelj, kasneje pa sem se po študiju v tujini na njej kalil od asistenta do rednega profesorja, se mi naloga zdi vse prej kot lahka. Moji trije mandati prodekanstva ne morejo ublažiti spoštovanja do dela in rezultatov preteklih dekanov, s tem pa tudi do njihovih spominov.

Okostje tega knjižnega dela sestavljajo prispevki nekdanjih direktorjev in dekanov, ki so jim dodane številke in informacije, kot se za družboslovno fakulteto spodobi. Pred nami so biografski zapisi pomembnih ljudi, ki so vodili to ustanovo. Kot taki so nujno subjektivni, selekcijski in v njih lahko opazimo različne pristope: od institucionalnoorganizacijskih do disciplinarnorazvojnih ter celo kadrovsko anekdotičnih. Pač tudi glede na to, kako je posamezen avtor dojel poslanstvo in namen svojega pisanja, ne gre pa zanemariti niti profesionalnega in disciplinarnega izvora posameznega pisca ter celo njegovega ali njenega individualnega karakterja in stila pisanja. Tako kot v vseh spominih ne najdemo le dejstev in njihovih tolmačenj, temveč tudi čustva, ki segajo od zmagoslavja do bridkosti, kar daje zapisom še poseben čar. V tem smislu to ni znanstveni zbornik, je pa gotov prispevek k neobremenjeni oceni prehojene poti. In ta pot se kaže kot dobra. Samo žal nam je lahko, da besedil niso mogli prispevati nekateri nekdanji vodstveni kadri, ki jih ni več med nami, npr.

prof. dr. Heli Modic († 1985), prof. dr. Peter Klinar († 1994), prof. dr. Adolf Bibič († 1996), Stane Dolanc († 1999) in prof. dr. France Vreg († 2007). Prepričan sem, da bi prav oni lahko še pomembneje obogatili zbornik. Spominjam se npr. prof. dr. Helija Modica, ki je rad citiral besede, ki jih je izrekel matematik prof. dr. Josip Plemelj, prvi rektor Univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani: »V Ljubljani je ena dobra gimnazija, in to je ljubljanska univerza.« Ali pa prof. dr. Adolfa Bibiča, ki je rad navajal besede pravnika, zasl. prof. dr. Gorazda Kušeja, enega izmed rektorjev Univerze v Ljubljani: »Preživel sem tri države in številne šolske reforme. Dokler sem bil mlad, sem se zelo 'sekiral', dokler nisem spoznal, da lahko učim samo tisto, kar znam.« Kaj vse bi znali ti ljudje še povedati o času svojega vodenja te ustanove, o notranjih in zunanjih okoliščinah tistega časa! Kljub tej objektivni pomanjkljivosti je pred nami zanimiv kolaž misli, vtisov, poročanja in podatkov. Temeljno vprašanje, ki se ob branju zastavlja, pa ni, »kako je (res) bilo«, temveč »kako naprej«!

Stara modrost nam veleva, kot je pogosto menil – kot so ga radi imenovali – 'poslednji polihistor Univerze v Ljubljani' prof. dr. Stane Južnič, da velja ohraniti vse, kar se je izkazalo za dobro, in spreminjati zadeve le tam, kjer ne dajejo ustreznih rezultatov. V realpolitični maniri bi lahko dodali – vse ob upoštevanju zunanjih in notranjih dejavnikov. Zunanjih dejavnikov ne moremo izbirati, pri notranjih pa je že večji problem. Globalizaciji ne moremo uteči, najsi sta politika in univerza še tako dobro zastavili ovire temu procesu. Bolonjska reforma je dejstvo. Vendar bolonjska reforma ni 'padla z neba' in ni plod samoupravne domišljije, četudi še kako spominja na 'usmerjeno izobraževanje'. Bolonjska reforma je nekakšna kopija šolskega sistema Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Nizozemske. Vse to niso neuspešne družbe, prej obratno. Morda edino to, kako so se zadeve lotili v Sloveniji, nima ustrezne primerjave v svetu. Skrajšanje števila študijskih let in ob tem skrajšanje trajanja študija za posameznika, pri čemer želimo ohraniti ali dvigniti kakovost študija, je možno samo ob intenziviranju in s tem individualiziranju študijskega procesa. Ob že dobro znanih notorično potrebnih sistemskih in zakonskih spremembah to nujno pomeni tudi izboljšanje razmerja med študenti in učitelji. Ali kot mi je nekoč rekel akademik zasl. prof. dr. Veljko Rus: »Cesarica Marija Terezija je omejila število učencev v osnovnošolskih razredih na 30, kralj Aleksander Karađorđević je omejil število dijakov v srednjih šolah na 30, le za univerzo se ne najde junak, ki bi omejil število študentov na predmet.« Brez ustreznih finančnih sredstev grozi, da bodo prej omenjene besede pokojnega prof. dr. Josipa Plemelja ostale aktualne. Reformirajo se predšolska vzgoja, osem- oz. devetletke, srednje šolstvo, samo z visokim šolstvom se vrtimo v krogu. Znotraj gabaritov, ki nam jih vsiljuje okolje, pa moramo tudi sami marsikaj postoriti. Diskusija o razmerju med teorijo in empirijo, eden od 'lajtmotivov' enega najboljših poznavalcev te problematike, akademika prof. dr. Slavka Splichala, je še vedno živa. Ali kot je svoje čase zajedljivo pripomnil zasl. prof. dr. Vlado Benko: »Kaj pa nam bo empirija brez teorije – in obratno.« Novost pri tem razmišljanju je dejstvo, da se znotraj bolonjskega študija predvideva izobraževanje kot organizirana oblika rednega izobraževanja od prve do tretje stopnje, od diplomskega preko magistrskega do doktorskega študija. Kaj in koliko se bo poučevalo na kateri stopnji bo – glede na intenzifikacijo bolonjskega sistema študija – treba doreči vedno znova in istočasno na vseh treh stopnjah.

Najbrž bi v naši državi težko našli človeka, ki ne prisega na kakovost. Tudi pisci te publikacije se radi sklicujejo nanjo. Problem so seveda kriteriji in merila. Eden pomembnih vidikov pri tem je internacionalizacija študija in raziskovalne dejavnosti, kot opozarjajo akademik zasl. prof.

dr. Zdravko Mlinar in drugi v svojih prispevkih. Raziskave in razvoj so gibalna sila ne le ekonomije, temveč tudi tistega, čemur pravimo družbena nadgradnja. Država, uprava, politika, celo civilna družba se ne morejo modernizirati brez ustreznega znanja. Predvsem pa ne more biti dobrih študijskih programov, 'kvintesence' vsake fakultete, brez ustreznega raziskovanja. V tem delu številni nekdanji dekani, npr. prof. dr. Ernest Petrič, opozarjajo, kako pomembni so bili začetki internacionalizacije na pedagoškem in predvsem na raziskovalnem področju. Prišel je čas, da se to sodelovanje še intenzivira, da bomo mi tisti, ki bomo vabili druge k sodelovanju, povsod tam, kjer bo to v našo in skupno korist. Prav internacionalizacija nam med drugim kaže, kako pomembno je bilo za Slovenijo, da je postala članica Evropske unije. Brez njene pomoči bi se sodobno raziskovanje in s tem sodobno poučevanje praktično zaustavilo.

Danes je Univerza v Ljubljani med nekaj sto najboljšimi univerzami na svetu, upoštevajoč šanghajsko lestvico ali katero drugo. Malo je v javnosti zavedanja – zdi se, da celo v strokovnih krogih – kako izjemen uspeh v kakovosti je to. K temu je v enem delu prispevala tudi Fakulteta za družbene vede. To pa ne bi bilo mogoče brez naporov in dela njenih nekdanjih dekanov v polstoletnem obdobju. In tudi zato je lepo prebrati ta zbornik. Ocenjevanje prehojene poti kaže, kako težko delo nas čaka v prihodnosti, če bomo želeli enako uspešno in učinkovito nadaljevati prehojeno pot.

Red. prof. dr. Bojko Bučar, dekan

Red. prof. dr. Anton Grizold se ob koncu mandata rokuje z novim dekanom red. prof. dr. Bojkom Bučarjem. Senat FDV, oktober 2011.

Prodekanja prof. dr. Monika Kalin Golob in dekan prof. dr. Anton Grizold na podelitvi diplomskih listin na Univerzi v Ljubljani, maj 2009.

Obletnica Fakultete za družbene vede ponuja priložnost, da fakulteta ob rednem izobraževalno-raziskovalnem delu nameni posebno pozornost predstavitvi razvoja in dosežkov, nagradi zaslužne, a hkrati še bolj izpostavi svoje poslanstvo in načrte ter se še tesneje poveže z notranjimi in nekaterimi zunanjimi javnostmi. Namen jubilejnega leta je tako dosežke preteklosti povezati s sodobnimi prizadevanji za razvoj fakultete in družboslovja; uresničiti ideje, pobude in zamisli, ki so se izoblikovale v zadnjih letih, pa zaradi hitrega tempa sprotnih nalog še niso bile uresničene; krepiti povezave med vsemi zaposlenimi, profesorji, raziskovalci, strokovnimi službami in študenti, ter poudarjati poslanstvo fakultete in njeno družbeno vlogo v slovenskem in mednarodnem prostoru.

Konec leta 2010 so se začele priprave na jubilejno študijsko leto 2011/12, ko bo na Fakulteto za družbene vede Univerze v Ljubljani vstopila 50. generacija študentk in študentov.

Imenovana sta bila ožji operativni odbor za obeležitev 50-letnice (ob dekanu red. prof. dr. Antonu Grizoldu kot vodji še red. prof. dr. Monika Kalin Golob kot operativna vodja, doc. dr. Tanja Kamin, zadolžena za kreativno zasnovo obeležitve ter skupaj z mag. Nado Serajnik Sraka še za komunikacijsko strategijo in komunikacijski načrt) in širši operativni odbor, ki je vključeval še vodje služb na fakulteti (mag. Mirjam Kotar – knjižnica, Neli Babić – študijske zadeve, Hermino Krajnc – Založba FDV, Primoža Hrvackega – računalniški center) ter druge sodelavke in sodelavce, ki so pripravljali posamezne idejne zasnove projektov (izr. prof. dr. Aleksandra Kanjuo Mrčela in Ajda Zvonar za jubilejne dogodke v Galeriji FDV, izr. prof. dr. Marjan Hočevar za prostorsko ureditev Vrta FDV in družabnih kotičkov, mag. Vasja Lebarič in asist. Igor Vobič za dokumentarni jubilejni film Kdo se boji rdeče, Sabina Otoničar in Barbara Spreizer za klub diplomantk in diplomantov ter Domen Kos za vodenje študentskega dela jubileja 50 dni dogajanj ob 50-letnici FDV).

Po mnogo izmenjanih idejah in ustvarjalnih skupnih sejah je bil oblikovan ter 14. februarja 2011 na senatu fakultete predstavljen in sprejet Krovni operativni načrt obeležitve 50-letnice Fakultete za družbene vede.

Pri načrtovanju dogodkov je operativna skupina izhajala iz poslanstva Fakultete za družbene vede, ki velja za največjo interdisciplinarno družboslovno izobraževalno-raziskovalno usta-novo v Sloveniji. To poslanstvo, zapisano v Strategiji FDV, je doseganje akademske odličnosti s teoretičnim in empiričnim raziskovalnim delom, publiciranjem znanstvenih in strokovnih prispevkov ter prenos rezultatov raziskovalnega dela v izobraževalni proces in prakso ter s tem prizadevanje za sooblikovanje kritičnih, ustvarjalnih, komunikativnih in samostojnih mladih izobražencev, ki s svojim delom in razmišljanjem prispevajo k napredku družbe.

Ena izmed sprejetih idej je bila tudi ta jubilejna monografija. Z njo želimo poljudno in esejistično predstaviti zgodovinski razvoj fakultete, njene glavne akterje in njihove dosežke, mesto fakultete na področju družboslovne znanosti v Sloveniji in tujini. To je uspelo predvsem zaradi vključenih besedil dosedanjih dekanj in dekanov, ki prinašajo subjektivizirane poglede na obdobje, ko so vodili fakulteto, ter na akademske in strokovne dosežke. Umeščajo jih v širši oris časa, okolja in se spominjajo prelomnic, ki so zaznamovale rast, zastoje in vzpon fakultete. Izmenjavo idej med dekanjama in dekani je ob dekanu prof. dr. Antonu Grizoldu vodil predsednik častnega odbora prof. dr. Niko Toš, ki je poskrbel tudi za to, da smo za knjigo lahko pridobili besedila upokojenih dekanov, profesorjev dr. Benka, dr. Južniča, dr. Roterja in dr. Korošca. Zasl. prof. dr. Tomo Korošec je prispeval tudi poglavji I in II: oris prvih desetletij razvoja fakultete.

Knjiga pred vami je tako vzporedno branje razvoja in vzpona fakultete ter dekanskih spominov, ki prispevajo k poglobitvi védenja o fakultetnih dogodkih, akterjih ter njenem mestu in pomenu nekoč in danes. Zgradba tako omogoča dvojno branje: linearno zgodbo o razvoju in pomembnih dejavnostih fakultete ter sintetično in analitično zgodbo posameznih vodij te ustanove, ki so se prijazno odzvali vabilu ustvarjanja 'dekanskih spominov'. Zgodbi sta povezani in soodvisni: skupaj s podatki in slikovnim gradivom kažeta verodostojno in tehtno sliko fakultete, ki s svojim raziskovanjem, prenašanjem znanja ter sodelovanjem zaposlenih in številnih izjemnih doktorantk in doktorantov, magistric in magistrov, diplomantk in diplomantov odločilno in pomembno, žal mnogokrat zaradi neznanja in napačnih stereotipov prezrto, gradi in soustvarja slovensko državo in družbo.

Besedilo ne bi moglo nastati brez podatkov in pomoči odgovornih oseb za posamezna področja: red. prof. dr. Marjana Malešiča in Bernarde Debelak za Inštitut za družbene vede, mag. Mirjam Kotar za Osrednjo družboslovno knjižnico Jožeta Goričarja, Tatjane Zajc za podiplomski študij, Neli Babić in Mateje Kapun za dodiplomski študij, Neli Dimc in Jasmine Zajc za mednarodno izmenjavo študentov, Hermine Krajnc za Založbo FDV, mag. Mojce Jarc in Vide Zorko za del o tujih strokovnih jezikih, Sabine Otoničar za številne podatke, arhiv in vsestransko pomoč, Špele Potočnik za kadrovske podatke ter Primoža Hrvackega za informatiko in pomoč pri fotografijah, pa tudi mnogih drugih, ki so s svojimi pripombami in idejami prispevali h končni podobi te knjige. Natančno branje, priloge, statistike in številne ideje je vestno zbrala in skrbno prispevala strokovna sodelavka mag. Nada Serajnik Sraka. Vsem iskrena zahvala.

Red. prof. dr. Monika Kalin Golob in
red. prof. dr. Anton Grizold, urednika

I.

ADAM BRUNO, absolvent
Visoke šole za politične vede
L j u b l j a n a

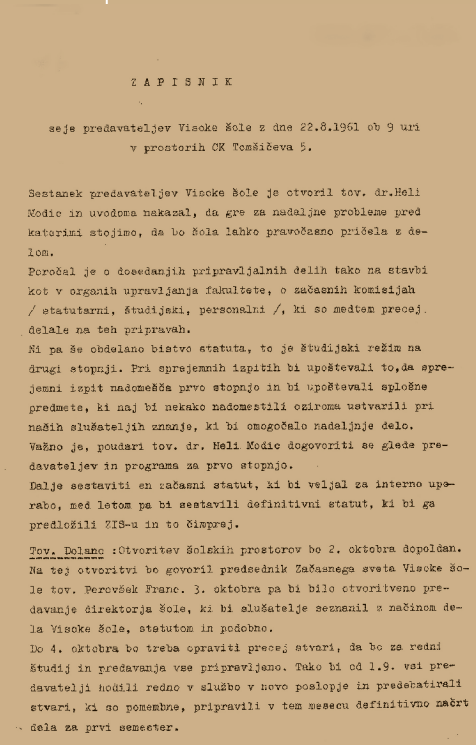
NASTANEK IN RAZVOJ LJUDSKE OBLASTI
(diplomska naloga)

Ljubljana 1. novembra 1963

ID = 940637

- ustanovljena je Visoka šola za politične vede: VŠPV (31. 1. 1961)
- uvede se enoten študijski program političnih ved (3. 10. 1961); učitelji se povezujejo v štirih katedrah: za filozofijo in sociologijo, ekonomijo, družbeno-politični sistem in za mednarodne odnose

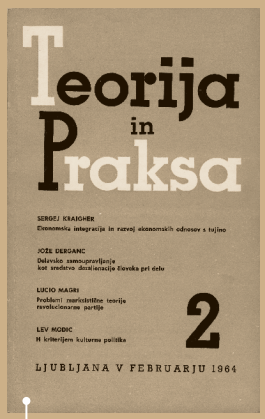
Z A P I S N I K

seje predavateljev Visoke šole z dne 22.8.1961 ob 9 uri v prostorih CK Tomšičeva 5.

Sestanek predavateljev Visoke šole je otvoril tov. dr.Heli Modic in uvodoma nakazal, da gre za nadaljne probleme pred katerimi stojimo, da bo šola lahko pravočasno pričela z delom.
Poročal je o dosedanjih pripravljalnih delih tako na stavbi kot v organih upravljanja fakultete, o začasnih komisijah / statutarni, študijski, personalni /, ki so medtem precej delale na teh pripravah.
Ni pa še obdelano bistvo statuta, to je študijski režim na drugi stopnji. Pri sprejemnih izpitih bi upoštevali to,da sprejemni izpit nadomešča prvo stopnjo in bi upoštevali splošne predmete, ki naj bi nekako nadomestili oziroma ustvarili pri naših slušateljih znanje, ki bi omogočalo nadaljnje delo.
Važno je, poudari tov. dr. Heli Modic dogovoriti se glede predavateljev in programa za prvo stopnjo.
Dalje sestaviti en začasni statut, ki bi veljal za interno uporabo, med letom pa bi sestavili definitivni statut, ki bi ga predložili ZIS-u in to čimprej.

Tov. Dolanc :Otvoritev šolskih prostorov bo 2. oktobra dopoldan. Na tej otvoritvi bo govoril predsednik Začasnega sveta Visoke šole tov. Perovšek Franc. 3. oktobra pa bi bilo otvoritveno predavanje direktorja šole, ki bi slušatelje seznanil z načinom dela Visoke šole, statutom in podobno.
Do 4. oktobra bo treba opraviti precej stvari, da bo za redni študij in predavanja vse pripravljeno. Tako bi od 1.9. vsi predavatelji morali redno v službo v novo poslopje in predebatirali stvari, ki so pomembne, pripravili v tem mesecu definitivno načrt dela za prvi semester.

- prvič v Jugoslaviji je zasnovan in uveden visokošolski študij novinarstva
- začetek študija političnih ved na podiplomski magistrski stopnji

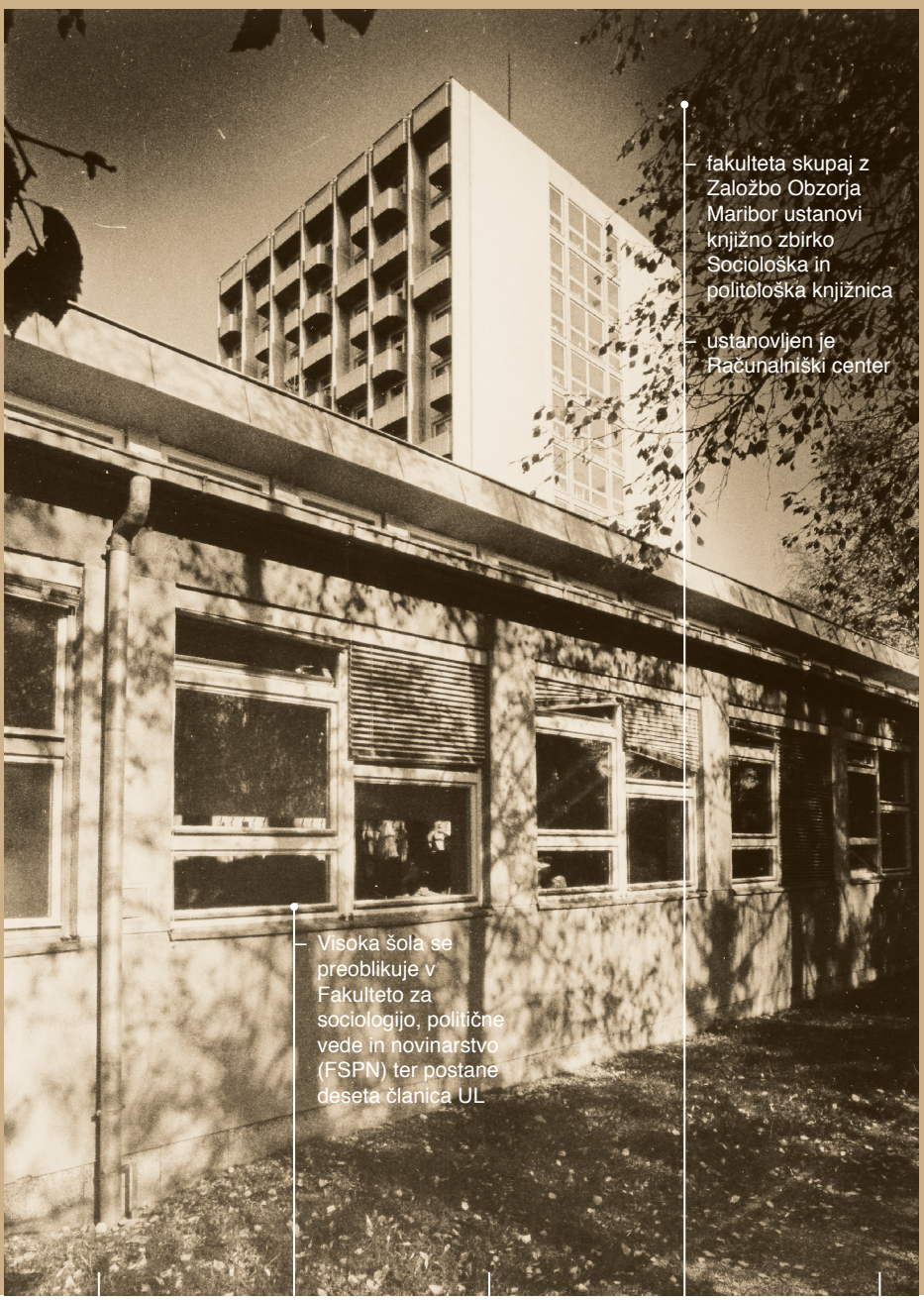
- Katedra za družbenopolitični sistem se preimenuje v Katedro za politične znanosti
- izhajati začne revija ***Teorija in praksa***, mesečnik za družbena vprašanja

- ustanovljeni so prvi znanstvenoraziskovalni centri

- uveden je študij sociooloških ved na podiplomski magistrski stopnji
- prvotni enotni študijski program se razčleni v 3. in 4. letniku (sociološka, politološka in novinarska usmeritev)

- VŠPV se preoblikuje v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo (VŠSPVN)
- Center za proučevanje javnega mnenja uvede raziskavo Slovensko javno mnenje

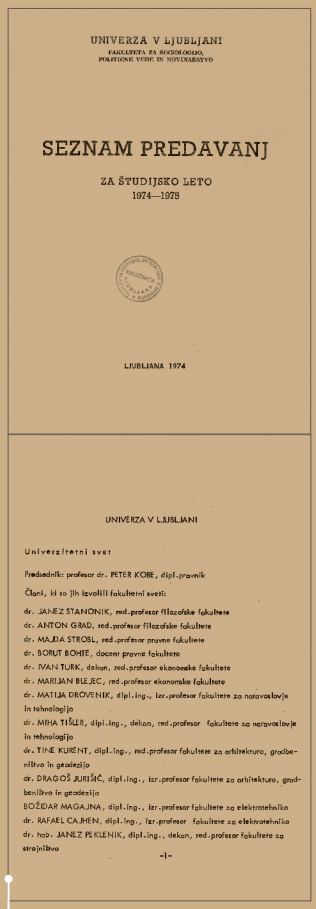
1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968

Visoka šola se preoblikuje v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) ter postane deseta članica UL

fakulteta skupaj z Založbo Obzorja Maribor ustanovi knjižno zbirko Sociološka in politološka knjižnica

ustanovljen je Računalniški center

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO

SEZNAM PREDAVANJ

ZA ŠTUDIJSKO LETO
1974—1978

LJUBLJANA 1974

UNIVERZA V LJUBLJANI

Univerzitetni svet

Predsednik: profesor dr. PETER KOBE, dipl.pravnik

Člani, ki so jih izvolili fakultetni sveti:

dr. JANEZ STANONIK, red.profesor filozofske fakultete
dr. ANTON GRAD, red.profesor filozofske fakultete
dr. MAJDA STROBL, red.profesor pravne fakultete
dr. BORUT BOHTE, docent pravne fakultete
dr. IVAN TURK, dekan, red.profesor ekonomske fakultete
dr. MARIJAN BLEJEC, red.profesor ekonomske fakultete
dr. MATIJA DROVENIK, dipl.ing., izr.profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo
dr. MIHA TIŠLER, dipl.ing., dekan, red.profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo
dr. TINE KURENT, dipl.ing., red.profesor fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo
dr. DRAGOŠ JURIŠIČ, dipl.ing., izr.profesor fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo
BOŽIDAR MAGAJNA, dipl.ing., izr.profesor fakultete za elektrotehniko
dr. RAFAEL CAJHEN, dipl.ing., izr.profesor fakultete za elektrotehniko
dr. hab. JANEZ PEKLENIK, dipl.ing., dekan, red.profesor fakultete za strojništvo

-1-

zasnovan je študij Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita, ki se razvije v interdisciplinarni študij obramboslovja

začetek prenavljanja učnih načrtov in diferenciacije temeljnih disciplin (vse do študijskega leta 1978/79)

politična kritika dela FSPN poteka vse od leta 1970 in se zaključi s premestitvami in z izključitvami nekaterih profesorjev

1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976

Prof. dr. Heli Modic

10. 6. 1961–5. 11. 1964
– ravnatelj

Stane Dolanc

6. 11. 1964–30. 6. 1967
– ravnatelj, direktor

Prof. dr. Vladimir Benko

1. 7. 1967–30. 6. 1972
– direktor
1. 7. 1972–30. 9. 1974
– dekan

Prof. dr. Zdravko Mlinar

1. 10. 1974–15. 2. 1976
– dekan

Portreti dekanov: Savo Sovre

Visoka šola za politične vede: šola, ki ni hotela biti politična

Ko je skupščina Ljudske republike Slovenije 3. januarja 1961 na popoldanskem ločenem zasedanju sprejemala zakon o ustanovitvi Visoke šole za politične vede v Ljubljani, je bilo gradbišče bodoče šole za Bežigradom ravno pod snežno odejo. Zemljo so raz zelnike odstrli že poprej, v letu, ko so se po vsej državi vrstile slovesnosti ob 15-letnici osvoboditve, ki ji je ljudska oblast posvetila vsako javno dobrino, vsako novo zgradbo, tovarno, most ali prometnico: še ena delovna zmaga. To je bil čas velikega ustvarjalnega zanosa. Čas utrjevanja nove državnosti, z družbo socialistične enakosti in nacionalne svobode, vladavino poštenega plačila za pošteno delo brez izkoriščanja, čas uresničevanja sanj o boljšem življenju.

Gradbinci so krepko zavihali rokave, da so do začetka študijskega leta 1961/62 pozidali in pokrili desni trakt bodoče šole s predavalnicami v nepodkletenem atriju ter dvema nadstropjema za upravo in kabinete v prvem nadstropju. Simetrična polovica levega B-trakta – na sredini je bila v načrtih narisana skromna avla – je morala še počakati na naslednje leto. Ob otvoritveni slovesnosti je nekaj nadstropij kazal poznejši sloviti stolpič, ki je čez leto in dan, nekako čokat in robusten, štrlel iz bežigrajskega gabarita, skoraj tako kakor sredi mesta za malenkost višji nebotičnik, ljubljanski simbol. Ko so zidarji zabetonirali strešno ploščo stolpiča, se jim je z vrha čez bližnje topole odprl pogled na Kamniško sedlo med Brano in Planjavo, proti severu čez Stožice tja do bregov Save so se iz jutranjih meglic raztezali sami zelniki in na vzhod proti Tomačevem temno zelena deteljišča ter njive, ki so jih pustili v prahi za zimsko pašo vranam in pomladnim nabiralcem regrata. Stolpič je kraljeval nad podeželsko idilo. Nekako trideset let je služil za orientacijsko točko po ljubljanskem severnem primestju; »greš mimo štadiona in politične šole«, se je reklo.

V resnici pa je bilo "politične šole" bore malo. Razen etaže nad avlo, kjer sta bili (takrat še skromna) knjižnica in čitalnica, so bile v desetih nadstropjih stolpiča študentske dvoposteljne sobe. V začetku osemdesetih let se je šola – takrat že fakulteta – nadležnemu skrbništvu nad zgradbo odpovedala v korist uprave Študentskih domov, nezanesljiva

Leta 1960 so do septembra v Jugoslaviji poleg Univerze v Novem Sadu odprli petnajst novih fakultet, tri samostojne fakultetne oddelke, tri visoke šole in petintrideset višjih šol, novembra pa še Visoko šolo političnih ved v Beogradu. V Sloveniji so marca odprli Visoko tehniško šolo v Mariboru, dovršili pet univerzitetni stavb, tj. tekstilni oddelek, objekt za jaki tok Elektrotehniške fakultete, stavbo za predklinični del veterinarske fakultete, stavbi za gozdarski oddelek in filozofsko-naravoslovno fakulteto (takrat še imenovane tako), začel se je dvostopenjski študij na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani, delovati je začela popolna fakulteta za farmacevtski študij, akademija za igralstvo se je razširila v Akademijo za igralsko umetnost, radio, film in televizijo, Ljudska skupščina je dobila v obravnavo zakonska osnutka za ustanovitev dveh novih višjih šol, Višje pomorske šole v Piranu in Višje agronomske šole v Mariboru, decembra pa je sprejela enoten zakon o celotnem sistemu visokega šolstva v republiki Sloveniji.

Stara stavba FSPN-ja v zimski idili.

statika predpotresnih gradbenih standardov pa je pripomogla, da so jo med letoma 2004–2006 podrli.

K otvoritveni slovesnosti 2. oktobra 1961 so (ob izbranih prvih in gostujočih učiteljih Visoke šole za politične vede) prišli predstavniki ljudske oblasti, uradno 'ustanovitelja': prvi direktor šole prof. dr. Heli Modic, predsednik Ljudske skupščine Miha Marinko, predsednik Izvršnega sveta Boris Kraigher, predsednica Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Vida Tomšič, podpredsednik Izvršnega sveta dr. Joža Vilfan, rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Makso Šnuderl, predstavniki republiških svetov, političnih forumov ter republiških kulturnih in prosvetnih ustanov.

Rojeníce so prišle k zibeli šole z radostjo nad rojstvom, sojeníce so se malo potuhnile, ker so tako ali tako vedele, kako in kam bo bitje rastlo, torklje pa so obojim sumničavo gledale čez rame, da posežejo, če se ne bo predlo, kakor se šika.

Z ustanovnim zakonom je bilo šoli naloženo, *»da izobražuje kadre za vsa področja političnih ved in tistih družbenih ved, ki so za njo temeljne; razvija raziskovalno delo na področju političnih ved, pa tudi drugih družboslovnih disciplin; da gradi nove discipline, ki naj bi bogatile dotedanji fond tradicionalnih družboslovnih in humanističnih nacionalnih znanosti«*, predsednik začasnega sveta šole France Perovšek pa je v otvoritvenem nagovoru štel za potrebno povedati, da bo šola *»omogočila sistematično študirati politične vede na visokošolski ravni in opravljati znanstvenoraziskovalno delo«*, razmejil je med politiko in politologijo, ker so *»tudi politične vede znanost«*, morebitno partijsko kadrovanje v šolo pa je odpravil z načrtom, da bo omogočala *»poglobljen študij poglavitnih zakonitosti družbenega razvoja čim večjemu številu ljudi z najrazličnejših področij družbenega udejstvovanja«*.

Glede tega se – deklarativno – naša šola ni zgledovala po leto starejši beograjski vrstnici Visoki šoli političnih ved, ustavljeni 16. novembra 1960. Tam so ob otvoritvi razglasili takle namen šole: *»Način dela se bo nekoliko razlikoval od študiranja na fakultetah. Bistvena značilnost visoke šole političnih ved je, da si vodstvo ne bo prizadevalo, da bi slušatelji pridobili čim več 'šolskega' znanja. Težišče dela bo na proučevanju pereče problematike naše stvarnosti z istočasnim primerjanjem z drugimi deželami prek stalnih in občasnih predavanj, razprav in praktičnega dela.«* Beograjska šola je v prvem letu sprejela 70 slušateljev.

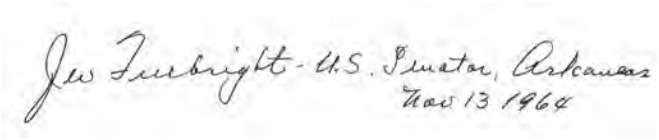
Od šole z družboslovnimi disciplinami (*»ki naj bi bogatile dotedanji fond tradicionalnih družboslovnih in humanističnih nacionalnih znanosti«*), ustanovljene v kraju in času zagona izgradnje socialistične družbene ureditve, se je edino moglo pričakovati, da bo plavala s posvečenim idejnim tokom. Tako je to delovalo takrat.

S težnjo, da bi marksizem osvobodil spon doktrinarnosti in ga vzpostavil kot čisto znanstveno disciplino, ki more biti tudi predmet kritične znanstvene obravnave (v predavalnicah, se razume), je, ko je fakulteta dobro desetletje pozneje prerastla povoje, nastopil filozof prof. dr. Tine Hribar.

Visoka šola za politične vede je študijsko leto 1961/62 začela z 31 rednimi in 48 izrednimi študenti druge stopnje, naslednje leto pa je vpisala 35 rednih in 35 izrednih študentov prve ter 35 rednih in 24 izrednih študentov druge stopnje.

Vendar je v besedilu ustanovnega zakona zapisana tudi naloga, da šola *»razvija raziskovalno delo na področju političnih ved, pa tudi drugih družboslovnih disciplin«*. V tem se je šoli razpiralo obzorje in to je bilo njeno prednostno opravilo. Med 'drugimi družboslovnimi disciplinami' se je iz 'področja političnih ved' najpoprej izvila sociologija, katere temelje je na slovensko univerzo postavil prof. dr. Jože Goričar (ki je leta 1959 na Univerzi botroval tudi ustanovitvi Inštituta za sociologijo).

Podpis uglednega ameriškega senatorja v Knjigi gostov.

Sprejem senatorja Jamesa Wiliama Fulbrighta na VPVŠ.

Direktor Stane Dolanc se poslavlja od uglednega gosta senatorja Jamesa Williama Fulbrighta, 1964.

Zasl. prof. dr. Vladimir Benko, direktor in dekan (1967–1974)

Od Visoke šole za politične vede do Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN)

Govorim[1] o svojem videnju nastanka in razvoja Visoke šole za politične vede (VŠPV), ki je bila ustanovljena z republiškim zakonom januarja 1961, na jesen istega leta pa je vpisala prve slušatelje. Ustanovni direktor šole je bil dr. Heli Modic, sicer profesor na pravni in ekonomski fakulteti, ob ustanovitvi pa podpredsednik republiške skupščine; dejanski vodja šole ob ustanavljanju je bil Stane Dolanc, ki je kasneje postal drugi direktor in je visoko šolo vodil do sredine leta 1967. Sam sem direktorske dolžnosti prevzel za njim. Bil sem tretji, zadnji direktor VŠPV, vmes direktor Visoke šole za sociologijo, politične vede in novinarstvo in od leta 1970 dalje, do izteka mandata leta 1974, prvi dekan Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo kot polnopravne članice Univerze v Ljubljani. Funkcijo vodenja te ustanove sem opravljal polnih sedem let. V tem času se je ustanova močno spremenila po svoji sestavi, po svoji izobraževalni in raziskovalni dejavnosti, po svoji disciplinarni širini in ciljih. Lahko rečem, da je postala pomembno akademsko družboslovno središče – in trn v peti politike.

Segel bom nekoliko nazaj, v čas, ko je ustanova pričela delovati, torej v leto 1961, da bi mogel pojasniti nekatere okoliščine, ki so vplivale na programski in vsebinski razvoj ustanove, pa tudi na vsebino in dolžino mojega vodstvenega mandata. Ko sem leta 1967 prevzel vodenje ustanove, se je že izteklo njeno prvo razvojno obdobje. Visoka šola je nastala na pobudo Zveze komunistov Slovenije (ZKS), ki je od njenega delovanja pričakovala neke vrste pomoč in sodelovanje pri uresničevanju njenih interesov, namreč izobraževanje in usposabljanje političnih kadrov. Da to drži, je razvidno iz vrste dejstev, saj ta njen interes ni ostal zgolj pri pobudi, ampak se je kazal tudi v vsestranski podpori ob ustanavljanju visoke šole. Povsem na začetku smo dobili novo fakultetno zgradbo s študentskim domom, bili smo deležni logistične podpore, ki se je kazala pri postavitvi organov upravljanja, sveta šole in sestavi učiteljskega zbora itd. Zbiranje prvih kadrov za šolo je opravil Stane Dolanc, tedaj viden funkcionar ZKS – in njegovo delovanje v času ustanavljanja je potekalo v prostorih Centralnega komiteja. Tudi izbor prvih generacij študentov je potekal na enak način; študenti prvih treh generacij so po pravilu prihajali iz političnih in državnih ustanov in za vse je bilo bolj ali manj mogoče reči, da so bili politično »preverjeni«. To je potrjevalo vtis, da gre v primeru ustanovitve VŠPV za neke vrste visoko stopnjo partijskega izobraževanja. In vendar sta študijski program in sestava predmetov že na vsem začetku bila bolj ali manj skladna s politološko imaginacijo. In tudi zunanji predavatelji so bili ugledni profesorji s pravne, ekonomske in filozofske fakultete ljubljanske univerze.

1 Zapis temelji na pripovedi prof. dr. Vladimirja Benka v pogovoru z prof. dr. Nikom Tošem v Cerknici 22. junija 2011. Teden zatem je prof. dr. Benko preminil.

Že na začetku je bila izražena misel in sugestija, da naj bi poskušali sestaviti politološki program, ki bi ustrezal programom podobnih ustanov v tujini. Glede na to, da sem štiri leta opravljal diplomatsko službo na Švedskem, sem predlagal, da bi pričeli z Univerzo v Uppsali. To smo tudi storili. Tedanji direktor Heli Modic, njegov namestnik Stane Dolanc in jaz smo odšli na Švedsko. Obisk in pogovori s profesorji na uppsalski univerzi so bili izjemno koristni. Posredovane izkušnje in informacije smo koristno uporabili kot izhodišče za pripravo svojih programov. S povezovanjem in ogledovanjem tujih univerz pa smo nadaljevali. Drug pomemben obisk je tako opravila podobna delegacija – in sicer na Visoki šoli za upravne in politične vede v Parizu. Tudi od tam prinesene izkušnje so bile s pridom uporabljene pri zasnovi naših programov.

Vse to, o čemer sem govoril uvodoma, namreč o vplivu Zveze komunistov na ustanovitev in delovanje ustanove na samem začetku do nekako leta 1964, lahko označim v smislu neke vrste rdeče niti, ki je potekala v obliki pozitivnega sodelovanja. V tem času med visoko šolo in njeno ustanoviteljico ni prihajalo do ostrih nihanj oz. prelomov. Sodelovanje je potekalo brez vidnih napetosti, šola je bila deležna pomoči, bodisi materialne bodisi administrativne. Droben primer: ko sem potreboval podporo za študijsko delo v tujini v zvezi s pripravo doktorata, sem jo brez nadaljnjega dobil.

Šola želi prevzeti akademski družboslovni koncept

Zastoji v odnosih z ustanovitelji pa so opazni kmalu po tem, ko so na šolo pričeli prihajati predavatelji in asistenti mlajše generacije, ko se je v notranji razpravi vse bolj uveljavljal celosten akademski družboslovni koncept. Prvotna zamisel političnega izobraževanja se je vse bolj jasno preoblikovala v program razvoja politologije kot znanstvene discipline s pedagoškimi in raziskovalnimi razsežnostmi. Že takrat pa je zamisel presegala ta disciplinarni okvir, zamišljeni programski razvoj je segal tudi v prostor sociologije in novinarstva oz. komunikologije. Postajalo je vse bolj očitno, da takega razvoja zunaj univerze ne bomo mogli uresničiti. Zamisli in pričakovanja so močno presegla začetne predstave o visoki šoli za politične vede. Nosilci take zamisli so bili še posebej družboslovci, predavatelji drugega kadrovskega vala, ki so na šolo prišli pretežno z univerzitetnih in raziskovalnih ustanov. Med njimi so bili kolegi Niko Toš, Peter Klinar, Boštjan Markič, France Vreg, Adolf Bibič, Zdravko Mlinar, Zdenko Roter, Stane Kranjc, Ernest Petrič, Nada Sfiligoj in ne nazadnje prvi diplomanti študija sociologije na Filozofski fakulteti, med njimi Maca Jogan, Tine Hribar, Spomenka Hribar in drugi. Za skupino pretežno mladih predavateljev bi rekel – morda to ni najboljši izraz, vendar ga bom uporabil – da velja, da so prišli na šolo neobremenjeni z marsičim, kar je morda označevalo učitelje prve generacije. Sam sem bil npr. na izpostavljeni funkciji v diplomatski službi, kolega Janez Škerjanc je prišel iz aparata parlamenta, da ne govorim o Stanetu Dolancu, Heliju Modicu, sicer profesorju na pravni in ekonomski fakulteti, ki je bil podpredsednik republiške skupščine, itd.

Skratka, naša pričakovanja in prizadevanja za avtonomno družboslovno akademsko ustanovo so se oblikovala in formalizirala z vlogo, naslovljeno na univerzo, v kateri smo izrazili željo,

da se vključimo v njene vrste. K utemeljitvi take razvojne zamisli je pomembno prispevala posebna delovna skupina Slovenskega sociološkega društva, ki je oblikovala in utemeljila zamisel o fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo kot izobraževalni in raziskovalni ustanovi znotraj ljubljanske univerze. Morda zveni paradoksalno, da politična organizacija, ki jo kaže razumeti kot iniciatorko in sponzorja nastanka VŠPV, tega našega koraka takrat ni niti zavirala niti preprečevala, Stane Kavčič, predsednik slovenske vlade, je tak razvoj celo podpiral. Do tega je prišlo šele kasneje, rekel bi post festum, ko so postopki vsebinskega in programskega prilagajanja, dogovarjanja z univerzo o vključitvi in njena zakonodajna izpeljava že potekli. Spomnim se, da mi je v enem od pogovorov, ko so se konfrontacije že kazale, tedanji predsednik republiške skupščine Sergej Kraigher očital, da mi zameri, ker smo si prizadevali vstopiti v univerzo, medtem ko med pridruževanjem, ki je potekalo kar nekaj let, takšnih očitkov in namigov ni bilo. Za nadaljnji razvoj družboslovnih disciplin sociologije, politologije in komunikologije je pomembno, da je proces vključitve v univerzo stekel brez tovrstnih očitkov. Politika je tedaj razpolagala z vsemi vzvodi, za preprečitev vključitve pa jih vendarle ni uporabila. Lahko rečem, da se je moj prvi mandat direktorja Visoke šole za sociologijo, politične vede in novinarstvo kot prehodne faze do vključitve v univerzo zaključil uspešno. Ko sem začel mandat, sem sprejel vodenje ustanove v solidnem stanju notranje programske konsolidacije, kar se je kazalo v njeni organizacijski in programski sestavi, sestavi učiteljskega zbora, postopnem razvijanju raziskovalnih projektov po eni strani, po drugi strani pa v izrazitem gibanju in vrenju, ki je vodilo iz konsolidacije v ekspanzijo. Ta se je izražala v nastajanju obilice novih predmetov, kar je sledilo težnji po disciplinarni utemeljitvi študija sociologije, političnih ved in novinarstva, ustanavljanju novih raziskovalnih projektov in organizmov, ki so čez čas bili oblikovani kot raziskovalni centri, itd. To smer razvoja najprej nakaže ustanovitev Centra za raziskovanje javnega mnenja (1966) s kolegom Tošem kot iniciatorjem, organizatorjem in raziskovalcem, pa ustanovitev Centra za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju in v nadaljevanju še ustanovitev Politološkega centra, Centra za dežele v razvoju, Religiološkega centra, Centra za proučevanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij itd., kar se je vse do danes z nadaljnjim odpiranjem novih področij in smeri razvilo v osrednji slovenski družboslovni inštitut (IDV).

Vključitev v univerzo prinese nov razvojni vzgib

V razvoju naše ustanove je njena vključitev v univerzo ključnega pomena. Na naš predlog za vključitev je univerza najprej ustanovila matični odbor, v katerega so bili imenovani profesorji Boris Ziherl, Franc Zwitter s Filozofske fakultete ter prof. Jože Goričar s Pravne fakultete. Njihova naloga je bila preveriti programe politologije, sociologije in novinarstva, utemeljenost njihove uvrstitve v univerzitetni izobraževalni prostor ter preveriti ustreznost in stopnjo strokovne ter znanstvene usposobljenosti njihovih nosilcev, učiteljev, pač glede na standarde, ki so veljali na univerzi. Matični odbor je na prvo mesto postavil vprašanje habilitacije učiteljev. Umestitev znanstvenih disciplin v univerzitetne programe je bila sprejeta brez zadržkov. Njihova umestitev na FSPN pa je terjala prilagoditve in dogovarjanja. Ne kaže namreč pozabiti dejstva, da je bil študij sociologije že pred tem zasnovan kot enopredmetni

študijski program na Filozofski fakulteti in da so bila opazna razhajanja v stališčih glede ustanovitve enotnega študija novinarstva na FSPN. Spomnim se, da se je npr. prof. Bavcon na Pravni fakulteti tedaj izrekel proti enovitemu novinarskemu študiju v prepričanju, da mora izobraževanje novinarjev vključevati različna disciplinarna in profesionalna znanja in da torej ne more biti omejeno samo na eno izobraževalno ustanovo. Koncept enovitega študija novinarstva je tedaj uspešno zastopal in argumentiral kolega Vreg. Glede programske usmeritve študijev sociologije na Filozofski fakulteti in FSPN je tedaj veljal dogovor, da naj prvi program ustreza predvsem potrebam usposabljanja učiteljev sociologije, drugi pa predvsem usposabljanju raziskovalcev. Dogovorjeno je bilo, da bo univerza spremljala dejavnost nove fakultete na področju habilitacij ter strokovnega in raziskovalnega usposabljanja učiteljev. Dogovorjeno je bilo tudi, da bo novo ustanovljena fakulteta znotraj univerze sprožila postopek verifikacije učnih programov z vidika njihove matičnosti.

Potek vključevanja in ustanovitev Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo je bil nov razvojni vzgib, umestitev novih izobraževalnih in raziskovalnih programov, ustanavljanje novih raziskovalnih centrov ter vključitev vrste visoko usposobljenih družboslovcev, med njimi denimo Veljka Rusa, Staneta Južniča, Antona Beblerja, Janeza Jerovška, širitev programskih okvirov, npr. sociologije v kadrovskoorganizacijski smeri, politologije v mednarodni smeri, kasneje tudi v smeri obramboslovja, širitev programske osnove metodološkega izobraževanja s pritegnitvijo prvih matematikov Cveta Trampuža in kasneje Anuške Ferligoj itd. V tem razvoju se je pomembno izkazovala publicistična dejavnost, še posebej revija Teorija in praksa, začetek izdajanja Sociološke in politološke knjižnice pri Založbi Obzorja ter razvoj lastne družboslovne knjižnice, dokumentalistične dejavnosti itd. FSPN se je v času mojega dekanovanja z obema nogama trdno postavila v slovenski akademski in družbeni prostor ter se vse bolj uspešno uveljavljala v jugoslovanskem in mednarodnem družboslovnem okolju.

Nestrinjanja, konflikti, politični obračun

Obdobje mojega dekanovanja označujejo tudi odprti konflikti. Ko sem razmišljal o tem, kdaj in kje je prišlo do odprtega konflikta z dotedanjim »sponzorjem in iniciatorjem« nastanka ustanove, sem se spomnil dolgega soočenja, če je ta izraz primeren, mene kot dekana in kolega Toša kot nosilca projekta Slovensko javno mnenje s tedanjim predsednikom skupščine Sergejem Kraigherjem. Soočenje, zgodaj na pomlad leta 1969, je trajalo dolgih pet ali še več ur. Pogovor je potekal o konceptu raziskave Slovensko javno mnenje 1969. Raziskava je posegala v prostor razvojnih vrednot. Povod pogovora so bile formulacije vprašanj v zvezi z »agromaksimumom« in »zasebno lastnino produkcijskih sredstev«. Seveda je bil to le povod, za njim pa so ostajala globoka razhajanja glede vprašanja, ali lahko družbene vede, konkretno sociologija, raziskovalno posegajo v prostor ideoloških postulatov. Šlo je za temeljno vprašanje, namreč za vprašanje svobode znanstvenega dela in prostora znanstvene kritike. Pogovor je potekal v neke vrste bonafide prepričevanju drug drugega, brez vidnih vložkov pritajene sovražnosti. Do tega je prišlo kasneje, zlasti na republiškem političnem aktivu ZK, to se pravi v vrhu slovenske politike. Konflikt se je v naslednjih letih vse bolj

Prof. dr. Vladimir Benko: prejem dekanski insignij.

kazal kot širok idejni in politični spopad, ki je potekal v vseh jugoslovanskih središčih, še posebej izrazito pa v Beogradu, kot obračun z »osmimi profesorji«, sociologi in filozofi s filozofske fakultete beograjske univerze, v Zagrebu z obračunom s t. i. »korčulansko šolo« in »praksisovci«, v Ljubljani pa kot politični obračun s FSPN. Politična kritika in poskus obračuna na naši ustanovi je poleg njene programske zasnove, njenega raziskovalnega programa in delovanja Teorije in prakse še posebej zadel izbrane učitelje in raziskovalce: Veljka Rusa, Tineta Hribarja, Janeza Jerovška in Vladimirja Arzenška.

V začetku sedemdesetih se je konflikt med našo ustanovo in političnim vrhom vse bolj zaostroval. Čutiti je bilo vse več sovražnosti do naše ustanove, zlasti v političnem aktivu organizacije, to se pravi v vrhu slovenske politike. Ko je bila sovražnost vsaj pri nekaterih članih političnega aktiva vse bolj očitna, me je neko jutro poklical Mitja Ribičič, takratni predsednik Socialistične zveze, češ da je slišal, da nameravam odstopiti s položaja dekana. Rekel sem mu: »Tolkli ste po nas z debelo palico.« Zaostrovanje konfliktov je vznemirjalo tudi študente. Ti so tedaj verjetno pričakovali, da bo prišlo do drastičnih ukrepov, morda celo do ukinitve fakultete, vendar se to ni zgodilo. Študentje so zahtevali, da jim pojasnim, kaj se dogaja in kaj bo ustanova storila. Za pravilno razumevanje tega dogajanja je prav, da povem, da je v tem času že prišlo do sprememb v takratni jugoslovanski in slovenski politiki. Šlo je torej za obdobje, ki ga označuje sintagma »svinčena leta«. Na začetku, ko je politično vodstvo že manifestno izrazilo svoja pričakovanja glede sprememb na fakulteti, pa vendarle še ni prišlo do odprtih zahtev za umik oz. odstranitev izpostavljenih kolegov učiteljev bodisi iz raziskovalnih bodisi pedagoških programov. Ti politični obračuni so se najprej dogajali zunaj univerze. Odstranjen je bil Stane Kavčič, takratni predsednik slovenske vlade, sledile pa so odstranitve F. Mirtiča, predsednika partijske organizacije v Ljubljani, T. Kropuška, predsednika slovenskih sindikatov, in vrste drugih. Znotraj univerze se je to zlahka dogodilo na pravni fakulteti z odstranitvijo prof. dr. Franceta Bučarja. V začetnem obdobju obračunavanja s FSPN še ni prišlo do imensko določenih zahtev glede odstranjevanja, jasne pa so bile zahteve po kadrovskih spremembah v vodstvu fakultete in raziskovalni dejavnosti ter v uredništvu Teorije in prakse. Do tega je prišlo kasneje, z naraščajočim vzdušjem »svinčenega časa«.

Prav je, da datumsko opredelim, kdaj smo formalno vstopili v okvire Univerze v Ljubljani kot Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. To se je zgodilo poleti leta 1970. Čeprav je vse obdobje mojega prvega mandata kot zadnjega direktorja VŠPV, za Modicem in Dolancem, in mojo izvolitvijo za prvega dekana FSPN označevala izjemna angažiranost celotnega kolektiva učiteljev in raziskovalcev, ne smemo pozabiti pomembne vmesne točke, leta 1968, ko je visoka šola pridobila zakonsko potrditev svoje tridisciplinarne usmeritve

kot Visoka šola za sociologijo, politične vede in novinarstvo. To je bilo obdobje velike ustvarjalne povezanosti celotnega kolektiva. Še preden smo formalno vstopili v univerzo, smo z njo vzpostavili zelo dober, soliden in trajajoč stik. To še zlasti velja za tedanjega rektorja Romana Modica. Samo za ilustracijo naj povem, da me je kot rektor ob neki priložnosti povabil, naj kot predsedujoči vodim letno skupščino ljubljanske univerze. Torej v času, ko formalno še nismo bili njeni člani. Tudi pri kasnejšem rektorju Janezu Milčinskem smo imeli dobro pozicijo, morda le z eno izjemo. Ko sem bil leta 1974 deležen poslovilne večerje kot odhajajoči dekan na povabilo rektorja Milčinskega, mi je odprto dejal, da bi bilo najslabše, če bi se univerza vmešavala v konflikt med FSPN in politiko. Bil je povsem »nevtralen«, kar me je zelo začudilo. Rektor Milčinski je kasneje postal predsednik SAZU.

Prof. dr. Vladimir Benko, prof. dr. Janez Škerjanc in prof. dr. Spomenka Hribar med pogovorom na Univerzi v Ljubljani.

Naj spregovorim še o obdobju, ki je bilo zame najtežje, celo najtežje obdobje na moji celotni življenjski poti. Kot dekanu fakultete mi je bila postavljena zahteva po odstranitvi oz. umiku nekaterih kolegov iz pedagoškega in raziskovalnega procesa. Šlo je, kot sem že omenil, za kolege Rusa, Arzenška, Hribarja in Jerovška. Za kolega Rusa in Arzenška je bila postavljena zahteva, da se s fakultete premestita na Inštitut za sociologijo in filozofijo ljubljanske univerze, medtem ko naj bi kolega Hribar in Jerovšek na fakulteti delovala še naprej, vendar le kot raziskovalca. Pritisk na fakulteto glede tega je bil ob upiranju z naše strani časovno dokaj raztegnjen. Potekal je na dveh ravneh, na ustanovi v okviru partijske organizacije in z »razčiščevanjem« s strani Centralnega komiteja Zveze komunistov (CK), od koder so prihajale ostre zahteve, da se izpolnijo stališča politične organizacije. Zame je bilo to razčiščevanje še posebej mučno in težavno, saj sem bil osebno prizadet, tudi kot član Zveze komunistov. Kako absurdna je bila argumentacija zahtev po izločitvah kolegov, ilustrira naslednji primer. Na enem od razčiščevanj na CK so se omenjenim učiteljem očitale dejavnosti in spisi, neskladni z ideološkim programom organizacije. Kot eden od argumentov je bil naveden Hribarjev znanstveni prispevek. Izkazalo se je, da »ideološko neprimernega« članka ni napisal Tine Hribar, marveč nekdo z istim priimkom. Med razčiščevanjem sem predstavnikom CK, med njimi je bil tudi pomočnik sekretarja, ki je kasneje opravljal vlogo direktorja radiotelevizije, jasno predočil, da bi v vsakem sodnem postopku, kjer bi bil predstavljen tak lažni dokument, očitek bil zavržen, postopek pa ustavljen. To sem napisal tudi v pismu predsedniku CK Popitu, ko sem najavil svoj izstop iz Zveze komunistov.

Naj dodam še nekaj k sklepnemu delu tega obdobja. Zadnji korak pred odločilnim udarcem na fakulteto je bil, ko sem kot dekan dobil poziv na pogovor s Kardeljem in Popitom. Zakaj ta pogovor označujem kot sklepni del tega dolgotrajnega soočenja in obračunavanja? Pogovor, na katerem sva ustanovo predstavljala jaz kot dekan in kolega Bibič kot predstavnik partijske organizacije na fakulteti, je bil izjemno oster. Oster, seveda ne zaradi naju, ampak zaradi Kardelja in Popita. Zaradi pogovora sem bil močno prizadet. Kolega Bibič je bil molčeč. Tisto, zaradi česar se mi je zdelo, da se nad FSPN zgrinja nekaj hudega, hudi

Prof. dr. Vladimir Benko na proslavi 30-letnice fakultete kot slavnostni govornik.

časi za našo ustanovo, je bil neke vrste dialog med Kardeljem in Popitom. Kardelj je svoje stališče izrazil nekako v besedah: »Oni tega ne bodo storili.« Namreč mi, na fakulteti. Izrekel je tisto, kar je bilo izraženo z vztrajanjem pri stališču, da se kolegi odstranijo s fakultete, ko je rekel, da tega »oni ne bodo storili«. To sem začutil kot neke vrsto grožnjo obstoju fakultete kot celote. O tem nisem doslej nikomur ne pripovedoval in ne pisal, prvič sedaj. To je bil razlog, da ob odhodu z mesta dekana za svojega naslednika nisem predlagal Franceta Vrega. Bal sem se, da bi Vreg z nekaterimi potezami, za katere sem vedel, jih zaznal, odstopal od dosedanje premočrtnosti. Hkrati pa sem čutil, da bi nadaljnje zaostrovanje in zagnanost povzročila fakulteti veliko škodo. Zavoljo tega sem predlagal za svojega naslednika kolega Zdravka Mlinarja, umirjenega človeka, ki se po mojih pričakovanjih ne bi bistveno oddaljil od fakultete in njene zastavljene razvojne smeri, hkrati pa ne bi z rdečo cunjo mahal pred politiko. Kasneje je bila v javnost sporočena zahteva plenuma CK glede uresničevanja njegovih sklepov o FSPN. To se je dogajalo po letu 1974, torej po mojem odhodu z vodstvenega položaja na fakulteti. Nastopilo je obdobje relativne stagnacije, ki pa je bila po nekaj letih presežena. Zdi se mi, da so se stvari iztekle v pozitivnem smislu, ne nazadnje praznujemo 50 let obstoja naše fakultete, ki se je medtem razvila v pomembno nacionalno in ugledno mednarodno družboslovno središče.

Obdobje mojega delovanja na fakulteti je bilo zame bogato. Večkrat že sem izrazil misel, da je srečen človek, ki gre z veseljem v vsakodnevno službo. In jaz sem z veseljem služil fakulteti.

Zasl. prof. dr Vladimir Benko,
junij 2011

Akad. zasl. prof. dr. Zdravko Mlinar, dekan (1974–1976)

Družbeno-politični kontekst in vloga sociologije v delovanju in preobrazbi VŠPV/FSPN/FDV

Nekatera izhodišča

Povzemam predvsem osebne izkušnje iz profesionalnega sociološkega oziroma družboslovnega delovanja, ki se zdijo relevantne za osvetlitev poti do današnjega jubileja ob 50-letnici FDV. Pri tem želim predstaviti, kako sem razumel – in poskušal vplivati na – dogajanje, ki je privedlo do preobrazbe prvotne VŠPV v FSPN in še do nadaljnjih sprememb. Glede na to se torej ne bom omejeval le na čas, ko sem deloval kot dekan, niti le na čas (polne) zaposlitve na tej ustanovi, v katero sem se sicer s predavanji v okviru predmeta Sociologija (nosilec prof. Jože Goričar) vključeval že od začetka. Vsaj okvirno bom upošteval tudi izkušnje, ki sem jih pridobil še pred formalnim vstopom v VŠPV. Že prej sem si izoblikoval svoja (kritična) stališča in predstave o tem, kaj bi bilo treba spremeniti, tako znotraj nje kot tudi v njenem družbeno-političnem okolju. Na podlagi predhodnega desetletja (1958–1968) študijskega, raziskovalnega in pedagoškega delovanja v Ljubljani (Pravna in Filozofska fakulteta, Inštitut za sociologijo in filozofijo), Beogradu, Angliji in ZDA, na podlagi sodelovanja v mednarodnih raziskavah (npr. P. Jacob: ZDA, Jugoslavija, Poljska, Indija, nadalje R. Agger idr.) in v mednarodnih organizacijah ter sodelovanja na več univerzah sem že lahko spoznaval svetovne profesionalne standarde in avtoritete, kot tudi načine in vzore univerzitetnega delovanja.

Tako sem si tudi sam pri sebi bolj natančno izoblikoval merila o (ne)kakovosti in (ne)razvitosti v družboslovju, ki sem jih potem uveljavljal pri reševanju številnih vprašanj na VŠPV, FSPN in kasneje. Simbolično naj se izrazim, da je šlo za »doto«, ki sem jo osebno in v imenu sociologije prinesel na VŠPV v času, ko sem kot prvi habilitirani profesor mlajših generacij od prof. Borisa Ziherla prevzel vodstvo Katedre za sociologijo in filozofijo (pozneje preimenovane v Katedro za sociologijo). In v tej vlogi sem uveljavil številne spremembe, s katerimi smo šele profilirali sociološki študij in dosegli preimenovanje šole v VŠSPN.

Kontekstualne in profesionalne usmeritve

Prof. dr. Zdravko Mlinar na jugoslovanskem srečanju urbanih sociologov.

Da bi danes lahko razumeli pomen tedanjih dejavnosti na VŠPV/FSPN, moram najprej predstaviti širši družbeno-zgodovinski kontekst. To pomeni, da bom najprej poskušal v zgoščeni obliki kar v preglednici opozoriti na razlike in posebnosti glede vloge in usmeritve sociološkega (družboslovnega) delovanja. S tabelarnim prikazom nimam namena uvajati nekakšne črno-bele delitve, saj tudi sociologi raziskovalci nismo stali ob strani kot nekakšni opazovalci, ampak smo se – četudi v različni meri – vključevali v prizadevanja za uveljavljanje »samoupravne socialistični družbe«. Marsičemu smo pač sledili in nad marsičim smo se tudi navduševali. Vsaj v zgodnejšem obdobju smo z manjšimi zadržki sprejemali programe in vizionarske predstave o »graditvi« nove družbe. Čim bolj pa smo uveljavljali svojo profesionalno vlogo, tem bolj smo razkrivali razliko med normativnim in stvarnim, kar nas je izzivalo in usposabljalo za kritiko normativnega idealizma in (prikritega) avtokratskega delovanja.

Ob tem, ko sem se vseskozi zavzemal za disciplinarno odprtost sociologije, sem hkrati izpostavljal njene posebnosti, ko je šlo za razlike v odnosu do politike. Vloga sociologov je bila precej drugačna, kot so jo imeli npr. geografi, etnologi, zgodovinarji in drugi, ki so ostajali vsebinsko bolj odmaknjeni. Še zlasti različna je bila od pravnikov, ki so večinoma le prevajali voljo politikov v pravne norme, pa tudi od politologov, ki so ostajali bolj na formalno-institucionalni ravni, ki jo je politika neposredno obvladovala in spreminjala. S svojimi podatki in spoznanji smo po skoraj vsaki raziskavi trčili v visoko povzdigovane politične cilje in usmeritve, ki so jih kar počez enačili z dejanskim stanjem. Tako je razkrivanje resničnega stanja postajalo nekakšna sovražna dejavnost. Načelno naj bi bila sociologija (raziskovalna in izobraževalna dejavnost na univerzi in zunaj nje) marksistična, kritična in revolucionarna, konkretno pa poslušna, spravljiva in konformna v odnosu do vsakokratne akcije in uradnih stališč »vodilnih subjektivnih sil«. Po eni strani naj bi postavljala v ospredje interese delavskega razreda, po drugi strani pa so bili z negodovanjem sprejeti ali pa prikriti izsledki empiričnega raziskovanja, ki so odstopali od apriornih idealiziranih predstav o njem.

Kljub temu pa so me spoznanja raziskovalnega dela vse bolj utrjevala v prepričanju, da je treba preseči abstraktni shematizem in praznino, ki se je ohranjala v »učbeniški sociologiji« in pedagoškem delu (saj se je skoraj vsaka seminarska naloga začela z vprašanjem, kako je bilo v praskupnosti). V dejavnost na VŠPV sem torej vstopil z dokaj opredeljeno prestavo, da je treba doseči vsebinsko »prizemljitev« pedagoškega in raziskovalnega delovanja, tako da se bo približalo dejanskim življenjskim problemom ljudi v različnih delovnih in bivalnih okoljih, ne da bi se odpovedovali širšemu teoretičnemu pojasnjevanju družbenorazvojnih sprememb.

Splošne postavke iz preglednice so bile – v bolj ali manj prepoznavni obliki – prisotne pri reševanju brezštevilnih vprašanj pedagoškega in raziskovalnega delovanja na VŠPV/FSPN. Nekatere sem prepoznaval že v letih pred vstopom v VŠPV, druge pa še med delovanjem na ustanovi.

#	Prednostne ideološko-politične usmeritve	Prednostne raziskovalne sociološke usmeritve
1.	Ideološki ekskluzivizem, težnja k absolutizaciji lastnega, lastno kot izključno, edinstveno in neprimerljivo (samoupravljanje, komuna …).	Odprtost do raznovrstnosti, pomen primerjalnega raziskovanja, posvetovanje ISA 1989 v Ljubljani, odpiranje za samoprepoznavanje.
2.	Apriorna privrženost marksistični viziji razvoja in njenim konkretnim postavkam.	Dvom in preverjanje kot izhodišče raziskovanja.
3.	Revolucionarnost, kvalitativne spremembe v makrodružbenem kontekstu, odmik od mikrodružbenih struktur.	Pozornost do novosti kvantitativne metodologije, družboslovna informatika – na FSPN sprejeta le za sociološki študij, sicer zavrnjena zaradi ideoloških pomislekov.
4.	Usmerjenost na programsko-normativna določila.	Razkrivanje (sprememb) dejanskega stanja, kritika »normativnega idealizma«.
5.	Konflikti kot gonilna sila družbenega razvoja, a njihovo prikrivanje v domačem okolju (npr. stavka rudarjev v Trbovljah l. 1958, ukinitev raziskovalnega centra pri sindikatih).	Razkrivanje in pojasnjevanje konkretnih konfliktnih interesov/situacij, veliko posvetovanje o konfliktih, Jugoslovansko sociološko združenje, predsednik Z. Mlinar, 1972.
6.	Apriorna idealizacija fizičnega dela, zapostavljanje umskega, kritika tehnokratizma.	Razkrivanje nemoči delavcev v delovnih organizacijah in delavskih svetih (Arzenšek, Jerovšek), preučevanje prestrukturiranja v smeri družbe znanja.
7.	(Pretenciozno) uveljavljanje samoupravljanja kot vrednote, nedopustno enačenje s »participacijo« nasploh.	Empirične ugotovitve o nizki dejanski udeležbi/politični participaciji (Toš, Mlinar, Barbič …).
8.	Osredotočanje na formalne institucionalne strukture, institucionalizirani kolektivizem.	Pozornost do neformalnih odnosov, vpliva in življenjskih problemov znotraj in preko meja formalnih struktur (npr. prijateljski, sosedski in sorodstveni odnosi – v Velenju).
9.	»Podružbljanje« delovanja na fakulteti, predvsem v smislu povečevanja nadzora, zakon o visokem šolstvu, večja vloga ustanoviteljev.	Profesionalizacija (identiteta sociologa) hkrati s socializacijo v smislu razširjanja kroga udeležencev v spoznavnem procesu (Golubović, Rus), »prebivalci kot raziskovalci« (Zdravko Mlinar).
10.	Težnja k popolni diskontinuiteti z družbo in družboslovjem pred »revolucijo«, vse se začenja od začetka, zavrnitev buržoazne sociologije.	Selektivno vključevanje in nadgrajevanje starega.
11.	Odločilna vloga »vodilnih subjektivnih sil«; omejevanje vpliva menedžerjev, zavračanje spoznanj o njihovem vplivu.	Pomembnost tehnoloških sprememb in inovativnosti, razkrivanje prevladujočega vpliva menedžerjev in strokovnjakov znotraj institucij samoupravljanja.
12.	Ideološko-politični konstrukti idealiziranega sveta, njihova reifikacija; npr. »združeno delo je sklenilo« (reklo, določilo), minulo delo, delegatski sistem, delovno ljudstvo. Statistika opusti diferencirano spremljanje slojev znotraj takšne homogenizacije.	Zadržan odnos do takih konstruktov, vprašanje: »Ali gre za združeno delo ali za združene delavce?« (Rus); pozornost do dejanskih akterjev, razlik in neenakosti.

	Prednostne ideološko-politične usmeritve	Prednostne raziskovalne sociološke usmeritve
13.	Povezovanje s »progresivnimi centri«znanstvenega delovanja; model: Beograd –Moskva, Zagreb – Leningrad, Ljubljana –Minsk (Olomouc, Leipzig, Bratislava …); prednostno – Vzhodna Evropa; sprejela/prevzela tudi ljubljanska univerza kot izhodišče za sklepanje pogodb o sodelovanju/izmenjavi.	Pozornost do znanja in raziskovanj na Zahodu, v ZDA; zavest o enosmernosti vplivov, potreba po korektivih; »tangencialna koalicija« (Zdravko Mlinar) kot intenziviranje povezovanja evropskih družboslovcev.
14.	Poudarjanje želenega, prikrivanje neželenega, raziskovalec je sankcioniran kot carski sel, ki prinaša neželene informacije.	Razkrivanje zaostajanja kot realno izhodišče za njegovo hitrejše preseganje.
15.	Politični voluntarizem, arbitrarno odločanje, pogosto uvajanje nepreizkušenih »rešitev« – na univerzi in zunaj nje, »eksperimentiranje«v celotni družbi.	Večja zadržanost, prizadevanje za objektivizacijo v odločanju, upoštevanje večje kompleksnosti vplivov za dosego cilja, opozarjanje na možen neuspeh.
16.	Sklicevanje na avtoritete, iskanje utemeljitve v klasikih marksizma, razprave v slogu: »Kaj je NN resnično rekel?«	Pomen izvirnosti, lastnih spoznanj, nadgrajevanje drugih.
17.	Enosmerno komuniciranje, razširjanje idej iz centra, vloga VŠPV/FSPN (medijev) v agitaciji in mobilizaciji »ljudskih množic«, »frontalno« poučevanje.	Odpiranje problemov tudi znotraj ustavno (normativno) opredeljenih ureditev, večsmerno komuniciranje, dialog v manjših skupinah.
18.	Nezaupljivost ob vsakršni spremembi učnega načrta, dolgotrajna preverjanja na več ravneh.	Večja samostojnost posameznih nosilcev predmetov.
19.	Nezaupanje do univerzitetnih akterjev; ustanovitev podiplomskega študija »marksizma in samoupravljanja« neposredno pri CK ZKS.	Ohranjanje univerzitetnega statusa in profesionalne identitete fakultete.
20.	Poenotenje raziskovalne dejavnosti na FSPN, da bi si ustanovitelj zagotovil lažji nadzor.	Ustanovitev raziskovalnega inštituta z vključitvijo raziskovalnih centrov zaradi racionalizacije in večje učinkovitosti.
21.	Širjenje marksizma na nedružboslovne fakultete.	Konkretizacija in obogatitev programa z vključevanjem znanj iz sociologije in politologije, upoštevanje posebnosti drugih strok.
22.	Usmerjanje napredne mladine k vpisu na VŠPV/FSPN, zadolžitev občinskih komitejev ZK.	Zamisel o obiskovanju in informiranju po srednjih šolah, ki je postalo institucionalizirano kot »informativni dan« na celotni univerzi.
23.	S pokroviteljstvi nad različnimi družboslovnimi dejavnostmi zagotoviti njihovo pravilno »naravnanost«.	Z delovanjem pod okriljem/imenom priznanih avtoritet pridobiti zaupanje in večje možnosti za svobodno izražanje (Ziherlovi dnevi, FSPN in občina Škofja Loka, l. 1982, tema: krizni pojavi).
24.	Politična odločitev o lokaciji VŠPV za Bežigradom (I. M. Maček), neodvisno od (načrtov) prostorske organizacije Univerze v Ljubljani.	Zamisel o uporabi razpoložljivih zemljiških površin za več fakultet in za oblikovanje »družboslovnega centra« (Mlinar, Toš).
25.	Preprečiti koncentracijo intelektualne moči univerze in uporništva študentov na eni lokaciji, navezovanje posameznih fakultet na občine (*divide et impera*).	Interes za strnjeno, povezano in odprto univerzo, vendar tudi močni partikularni interesi, ki vplivajo na lokacijske odločitve.

Zamisel o strnitvi treh študijev v okviru FSPN

V institucionalizaciji sociologije po drugi svetovni vojni želim izpostaviti dve točki: ustanovitev *Inštituta za sociologijo in filozofijo* (l. 1959) in ustanovitev *Oddelka za sociologijo* oziroma *sociološkega študija* na Filozofski fakulteti (l. 1960). Osebno sem deloval na obeh, na prvem raziskovalno, v okviru drugega pa (predvsem) pedagoško, pri čemer sem s posebnim poudarkom vključeval študente v raziskovalno dejavnost (npr. dve leti v vseh fazah raziskave v Velenju). Predavatelji smo bili večinoma (preobremenjeni) zunanji sodelavci, ki bi se morali posvečati predvsem oblikovanju povsem novih predmetnih področij.

Sociološki študij oziroma oddelek se je na Filozofski fakulteti pojavil kot nekakšen zapoznelec med številnimi že zelo utrjenimi oddelki, ki so si lahko že pred tem dosti bolj širokogrudno razdelili prostore v stavbi na Aškerčevi cesti 2. Sociologom sta bili dodeljeni – kolikor se spomnim – le dve sobi. Pa tudi možnosti, da bi se kot začetniki uveljavljali in razširjali, vsaj do neke mere tudi v konkurenci s številnimi disciplinarnimi področji humanistike, niso bile videti obetavne. Hkrati s tem sem že ob začetku vključevanja v pedagoško delo na VŠPV pri predmetu Sociologija spoznaval novo zgrajeno moderno infrastrukturo, vključno s študentskim domom, ki je bila zgrajena za VŠPV na lokaciji za Bežigradom.

Toda pri tem ni šlo le za pragmatična vprašanja z vidika infrastrukture ipd. Osrednjo pozornost sem posvečal možnostim vsebinske obogatitve na podlagi dopolnjevanja in prepletanja študija sociologije, politologije in novinarstva/komunikologije. Pri tem sem gojil »zarotniško« misel, da bi hkrati z našim vključevanjem v VŠPV lahko uvajali številne elemente profesionalizacije, tako da bi presegli prvotno zasnovo Šole kot šole za izobraževanje političnih funkcionarjev, in bi se v celoti kvalificirali za vstop v ljubljansko univerzo.

Glede na razvojne težnje in razmere v svetu ter določeno liberalizacijo, ki se je v šestdesetih letih nakazovala pri nas, sem bil prepričan in sem predvideval, da bo politika postopoma izgubljala svoje ingerence in da bomo – fizično in duhovno – vse bolj širili prostor za bolj strokovno, izkustveno zasnovano znanstvenoraziskovalno in izobraževalno delovanje na lokaciji in v prostorih tedanje VŠPV.

Svojo zamisel sem izrazil v pobudi, da bi sprožili akcijo za združitev teh treh področij študija na eni lokaciji in v skupni ustanovi. Novo ustanovljeno *Društvo sociologov Slovenije* (decembra 1965, kasneje *Slovensko sociološko društvo*) je bilo primeren organizacijski okvir, da smo lahko »uradno« sprožili potrebno akcijo. V sodelovanju s prof. Nikom Tošem sem kot predsednik društva lahko uveljavljal svojo zamisel tako, da smo pridobili podporo politologov in novinarjev ter ustanovili skupno komisijo, ki je tudi uradno podala predlog za združitev.

Lokacija za Bežigradom, ki je bila sicer izbrana povsem arbitrarno (visok partijski funkcionar in minister za gradbeništvo Ivan Matija Maček), mimo univerzitetnih načrtov, me je hkrati spodbujala k razmišljanju o dodatnih možnostih v okolici tudi za univerzo. Kot član Odbora za urbanizem mesta Ljubljane sem spoznaval zadrege univerze, ki si na dotedanjih lokacijah v

južnem predelu mesta v krajšem času ni mogla pridobiti novih prostorov. Glede na stisko in urgentnost smo sprejeli predlog prof. dr. Viljema Rupnika, dekana Ekonomske fakultete, da opustijo prostore na Gregorčičevi ulici in pridobijo novo lokacijo za Bežigradom. To je bila nekakšna izsiljena odločitev zaradi stiske. Hkrati pa je potrjevala mojo zamisel o možnosti strnitve družboslovnih programov za Bežigradom v »družboslovnem centru«.

Sociološke okrepitve, odpori in izključitve

Po nekaj letih, ko sem se leta 1968 tudi sam (v celoti) zaposlil na VŠPV in smo že dosegli spremembe v začrtani smeri, smo upravičeno uveljavili preimenovanje ustanove v VŠSPN. To je že izražalo spremembe, ki sem jih pobudil kot predstojnik sociološke katedre. Iz učnega načrta smo izločili nekatere splošnoizobraževalne predmete (npr. Geografijo, Novejšo politično zgodovino Jugoslavije) in druge, ki so zadevali specifične politične tematike (npr. sodobna delavska in politična gibanja, temeljni pojmi o državi in pravu, kasneje tudi politični sistem SFRJ). Uvedli smo vrsto predmetov, ki so šele profilirali sociološko smer študija znotraj VŠSPN, npr. *Sociologijo dela*, *Sociologijo lokalnih skupnosti* (kasneje – *Prostorsko sociologijo*), *Sociologijo kulture*, *Sociologijo religije*, *Teorijo delovnih organizacij*, *Sociologijo mladine* in *Socialno demografijo*.

Kot sestavni del sociološkega študija smo uveljavljali vsebine in metode, ki naj bi prispevale, da bi se študentje usposabljali za analizo konkretnih družbenih razmer pri nas. Prvi v Jugoslaviji smo v sociološki študij vključili tudi računalništvo (ustanovitev računalniškega centra, štud. l. 1972/73). Kar nekaj časa pa so nekateri nasprotovali, da bi ga uvedli tudi v drugi dve študijski področji, češ da se naš poudarek na kvantifikaciji odmika od temeljnih (kvalitativnih) vprašanj samoupravnega socializma. Podobno je bilo pozneje (l. 1984), ko smo uvajali novo študijsko usmeritev – *družboslovno informatiko*. Potrebno je bilo skoraj celo desetletje prepričevanj, neskončnega sestankovanja in spopadanja s formalizmi, preden smo dobili potrebna soglasja vseh številnih organov. Hkrati pa smo še na fakulteti stali pred zamejitvijo – samo za sociologe! Kot da je drugi ne bi potrebovali!? Dejansko pa je šlo le za nesmiselne ideološke zadržke, ki smo jih le sociologi uspeli preseči.

Empirično usmerjeno sociologijo na fakulteti so v vzdušju, kakršno je bilo v mednarodnem merilu po letu 1968, zavračali tudi nekateri (ultra)levičarsko usmerjeni študentje, ki so razumeli in izražali svojo privrženost marksizmu tako, da so se distancirali od dejanskih družbenih razmer, kakršne so bile tedaj pri nas. Z njihovega stališča so preveč zaostajale za vizionarskimi predstavami o prihodnosti, da bi jim sploh bilo vredno posvečati kakšno pozornost. Tako so celo ironizirali poskuse za kvantifikacijo in operacionalizacijo splošnih pojmov kot izhodišča za empirično raziskovanje. »Revolucionarna teorija« je zaostrila zahtevo, da se je treba vrniti k izvirnemu marksizmu, ki da nam edini lahko daje nepopačeno in celostno predstavo o revolucionarni preobrazbi, ki jo bodo uresničevale nove, mlade sile (študentsko gibanje) v povezavi z delavskim razredom. Zato da je treba zavrniti tudi omejeno, bornirano znanstvenoraziskovalno prakso, ki se segmentalno ukvarja s posameznimi delčki družbe in nima

predstave o revolucioniranju družbene totalitete. Če je že treba kaj poznati in preučevati (na FSPN), potem je to politična ekonomija v širšem kontekstu marksistične misli oziroma filozofije. Različne posebne sociologije so le pojavne oblike empirizma in ne spadajo na fakulteto. Taka stališča in zahteve nekaterih radikalnih študentov so sočasno z znanimi poseganji politike še povečala napetosti in zaostrila splošno vzdušje na FSPN.

Prof. dr. Zdravko Mlinar v svojem delovnem okolju pred uporabo računalnikov.

Ekstremna stališča pa niso zaustavila glavnega toka naših prizadevanj za »prizemljitev« družboslovnega delovanja na VŠPV/FSPN. Z uvajanjem »posebnih sociologij« v učni načrt in na raziskovalnem področju smo odpirali prostor za vključevanje že visoko usposobljenih sociologov, za katere prej ni bilo mesta v programu, namenjenem le za izobraževanje političnih funkcionarjev. To sem upošteval tudi ob ustanovitvi raziskovalnega centra na svojem delovnem področju. Čeprav bi se mogoče rajši osredotočil na ožje, bolj določno opredeljeno področje – sociologijo lokalnih skupnosti (ki je že sicer vključevalo dvojnost – urbane in ruralne sociologije), sem se vendarle odločil za razširitev na področje delovnih organizacij. S takšno razširitvijo na *Center za proučevanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij* (CLSDO) sem lahko pritegnil kvalificirane, razgledane, samostojno misleče raziskovalce, ki so se vključevali tudi v pedagoško dejavnost in (nekateri) prevzemali nosilstvo predmetov v novem programu. To so bili Veljko Rus, Janez Jerovšek, Vladimir Arzenšek, Jan Makarovič, neposredno v pedagoško delo pa je vstopil tudi Tine Hribar. Kasneje smo v centru začasno omogočili zaposlitev tudi Dimitriju Ruplu in drugim. To je pomenilo veliko strokovno okrepitev sociologije na FSPN in prispevek k profesionalizaciji celotnega fakultetnega delovanja, ki se je izražala na več načinov znotraj fakultete in v mednarodnem merilu (npr. poletna šola z Univerzo McMaster iz Kanade). Javno predstavljanje njihovih raziskovalnih spoznanj pa je trčilo v aprioristične ideološke postavke in izzvalo znane politične represalije, ko sta Veljko Rus in Vladimir Arzenšek morala za več let zapustiti fakulteto, Tinetu Hribarju in Janezu Jerovšku pa so v tem času onemogočili opravljanje pedagoškega dela.

Tudi sam sem bil predmet preverjanj, ker sem z analizami in kritiko na podlagi pridobljenih podatkov posegal v tabujske teme (npr. o nesmiselni politiki do kmetov in podeželja, agromaksimum); ker sem v okviru mednarodne sociološke zveze ISA organiziral mednarodno posvetovanje (SOECO), v katerem niso videli prisotnosti marksizma; zaradi soavtorstva knjige o »razvojni logiki družbenih sistemov«; partijsko pa sem bil kaznovan zaradi pisne podpore beograjskemu profesorju, ki so ga kot enega od osmih pozneje odstranili iz univerze.

Nasploh pa, kot je znano, nas je politika v svinčenih sedemdesetih letih grobo potlačila in nam onemogočila samostojno profesionalno delovanje. S časom smo tudi to presegli. Z uvajanjem študijskih usmeritev na vseh treh temeljnih področjih smo dosegali vsebinsko obogatitev delovanja na FSPN in FDV ter približevanje tega delovanja konkretnim potrebam zaposlovanja diplomantov v praksi. Veliko zanimanje je pritegnila zlasti kadrovsko-organizacijska usmeritev, kasneje kadrovsko-menedžerska smer (V. Rus, I. Svetlik, S. Možina), ki se je najbolj določno navezovala na konkretna delovna mesta. Za analitično delo v praksi so bili metodološko podkovani diplomanti družboslovne informatike. Na sociološka znanja so se v veliki meri opirali tudi obramboslovci, ki so uvedli predmet *Sociologija in politologija vojske*.

Vsaka smer se je postopoma bolj izrazito profilirala na osnovi svojih specifičnih in izbirnih predmetov. Pri tem smo sociologi imeli pomisleke, npr. glede novinarskega študija, ko so izključili vrsto sociooloških predmetov. Ali ne gre pri tem za vsebinsko osiromašenje?!

Identifikacija s stroko in fakulteto

Akademik zasl. prof. dr. Zdravko Mlinar v svojem kabinetu na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti

Ob vsem povedanem je ostajalo nedorečeno, kaj to pomeni za uveljavljanje profesionalne identitete diplomantov v praksi. Tudi vprašanje o (ne)povezanosti fakultete z diplomanti ostaja odprto. Do neke mere sem to vprašanje že osvetlil na podlagi spletne ankete, ki sem jo izvedel ob 40-letnici Slovenskega sociološkega društva *(Družboslovne razprave, št. 51, 52, 2006),* pa tudi ob 40-letnici Teorije in prakse *(TiP, št. 1–2, 2004)*. Vse pridobljene informacije neposredno od diplomantov zaostrujejo tako vprašanja identifikacije s stroko kot s fakulteto. Identiteto sociologa – verjetno pa podobno tudi politologa in komunikologa – je že nasploh težko uveljavljati v delovnih okoljih, v katerih imajo prevladujočo vlogo diplomanti drugih fakultet. Če pa že pri študiju dobiva večji poudarek problemski kot pa disciplinarni pristop, se diplomanti nagibajo k odstopanju od identifikacije z do sedaj značilnimi disciplinarnimi področji. Identiteta sociologa pri diplomantih kadrovsko-organizacijske usmeritve se izgublja hkrati s tem, ko se ti organizacijsko povezujejo z diplomanti podobnih usmeritev z drugih fakultet.

V vsem času svojega univerzitetnega delovanja sem posebno pozornost posvečal tako temu, da bi študentje pri študiju ostajali v stiku z dejanskimi razmerami in problematiko (vsakdanjega) življenjskega okolja ljudi, kot tudi temu, da sem sam spoznaval problematiko njihovega profesionalnega delovanja v praksi. Spremljal sem prakso na drugih fakultetah in strokovnih področjih, kjer najdemo različne dejavnosti, v katerih znajo povezovati prijetno s koristnim, strokovno in zabavno. Naši diplomanti pa so pogosto izražali le občutek, da so »pozabljeni« in da se jih fakulteta »spomni« le, kadar potrebuje njihovo pomoč (npr. ob graditvi).

Sosednja Ekonomska fakulteta veliko pozornost posveča vzdrževanju stikov z diplomanti in znali so pritegniti pomembne avtoritete s številnih ekonomskih področij. O potrebi po tem in vzajemnih koristih nimajo dvomov, četudi je profesionalna identiteta ekonomista dosti bolj opredeljena in priznana ter v praksi uveljavljena kot pa identiteta naših diplomantov. Tako me je presenetilo, da sem na FDV naletel tudi na stališče (ki sicer odstopa od usmeritev in prizadevanj sedanjega vodstva), da alumni sodijo v ZDA, ne pa v naše okolje. Če bi imeli v mislih le velike donacije bogatašev, bi bilo takšno stališče lahko razumljivo. Toda njihova potencialna vloga in pomen daleč presegata te okvire.

Naj tu postrežem še z osebno izkušnjo: kar tri raziskave – v Velenju, Novi Gorici in Kopru – sem opravil na pobudo in s finančno podporo občin, v katerih so delovali moji nekdanji študentje, ki so bili vodilni občinski funkcionarji. Njihovo pobudo sem razumel v smislu, da so s pridobljenimi znanji na osnovi študija lažje prepoznali probleme v praksi, pri reševanju katerih se lahko s pridom oprejo (tudi) na sociološko analizo konkretnih razmer.

Pogled v prihodnost: k spodbudnejšemu okolju za ustvarjalnost

Glede na izhodišče za to pisanje, tj. jubilej fakultete, sem doslej osrednjo pozornost posvetil (kritični) retrospektivi njenega delovanja, še zlasti v prvih treh desetletjih v kontekstu prejšnjega političnega sistema. Z njegovim razpadom so odpadle marsikatere omejitve za naše profesionalno delovanje na FDV oziroma na UL. Toda, paradoksalno, spet so se pojavljale težnje, da je treba začeti vse od začetka in v stilu črno-belega poenostavljanja naj bi nekako odpisali predhodno obdobje. Kot da se nismo – še posebej z raziskovalnim delom – na FSPN že več desetletij spopadali s številnimi zamejitvami demokratizacije!?

Res pa se je močno povečala samostojnost univerzitetnega delovanja, na institucionalni ravni in na ravni posameznika. Zlasti slednje je bilo pomembno izhodišče za uvajanje bolonjske reforme. Najavili so jo z velikimi obeti za bolj sproščeno delovanje in povezovanje v širšem, odprtem prostoru.[2] Večja izbira in mobilnost naj bi povečevali osebno svobodo študenta v kontekstu celotne univerze in tudi v mednarodnem merilu. Iz finančnih in drugih razlogov je prišlo do zapletov, glede katerih se ne čutim kompetentnega, da bi jih ocenjeval, saj bosta to lahko storili dekanji Anuška Ferligoj in Zinka Kolarič ter sedanji dekan Anton Grizold. Čas njihovega delovanja zadeva uvajanje številnih novosti tako z vidika odpiranja v svet (vzemimo npr. obvezo učiteljev o delovanju na tujih univerzah ali pa številne nove programe o mednarodnem sodelovanju in izmenjavi študentov) kot tudi glede uveljavljanja večje samostojnosti študentov. Osebno se lahko omejim in oprem na splošna sociološka spoznanja o dolgoročnih procesih (npr. individualizacije in globalizacije), ki nam okvirno nakazujejo trende sprememb v (prostorski) organizacij univerzitetnega delovanja za vnaprej.

2 Sicer pa sem še l. 1992 (TiP, št. 11–12) razkrival veliko teritorialno in institucionalno zaprtost (v ZDA zelo kritično obravnavano kot »inbreeding«) glede na poreklo pedagoških in raziskovalnih delavcev FDV. Od 104 zaposlenih z visokošolsko izobrazbo je bil le eden, ki ni diplomiral na UL (ampak v Beogradu)!

Gre za paradoks, da potem, ko smo nekaj desetletij »gradili« nove družboslovne institucije (značilna tema: »institution building«), je sedaj v ospredju vprašanje deinstitucionalizacije. Odločanje o vsebini izobraževalnega in raziskovalnega delovanja (ki se prežemata med seboj in z okoljem) vse bolj prehaja od kolektivnih organov na raven posameznika. Pri tem se krepi vloga širšega okolja in svetovnih standardov. Pa še drugi paradoks: danes nihče ne govori več o podružbljanju oziroma socializaciji, čeprav še nikoli doslej nismo imeli tako ugodne osnove za vključevanje vse širšega kroga izobraženih prebivalcev, ki ga omogoča nova informacijsko-komunikacijska tehnologija. Glede na to je tu še dosti nedomišljenega, npr. o tem, komu bo v bodoče namenjeno fakultetno delovanje, saj ne bo šlo več za danes značilno starostno zamejitev študentov.

Fakulteta kot toga in vase zaprta institucija, ki le enosmerno, s »frontalnim« poučevanjem prenaša vnaprej opredeljene bloke znanja na množico »slušateljev«, je preživeta stvar.

V prvi zgradbi VŠPV: nizanje predavalnic ob skupnem hodniku

Foto: Arhiv FDV

Prostorsko-fizične okvire njenega delovanja je sicer težko prilagajati v skladu z veliko dinamiko že nakazanih sprememb. FDV se lahko ponaša z izjemnimi uspehi v graditvi infrastrukture, ki služi več kot tri tisoč študentom. Spremlja jo še nov študentski dom z relativno visokim bivalnim standardom. Pri tem pa se zdi, da smo – gledano s pedagoškega in prostorskosociološkega vidika – preveč sledili tradicionalnim in do neke mere že preživetim vzorcem prostorske organizacije, ki kot najpomembnejšo dejavnost upošteva – predavanja in kot prostorsko enoto – predavalnico!? To je bil značilni vzorec že v prvi zgradbi VŠPV: nizanje predavalnic ob skupnem hodniku, ki ob premorih postanejo neprehodni, ker ni (bilo) drugih prostorov za bolj sproščeno druženje.

Z elektronsko pošto in internetom dejavnost študentov, ki jim vedno manj ustreza poimenovanje »slušatelji«, in profesorjev, ki so vedno manj le »predavatelji«, uhajata iz togih okvirov fizične strukture grajenega okolja. S takšnim povezovanjem od koderkoli in kadarkoli se močno povečujeta fleksibilnost in dostopnost do informacij. Kljub temu pa bi bilo napačno sklepati, da v prihodnje ne bodo več pomembni neposredni medosebni stiki (»face–to–face–relations«) med fizično prisotnimi udeleženci. Čim bolj kompleksna je obravnava določene teme in čim bolj – poleg gole racionalnosti – upoštevamo čustvene razsežnosti v delovanju (življenju) ljudi, tem bolj je potrebna hkratna fizična soprisotnost udeležencev.

Večsmerno ko municiranje v manjši skupinah

Foto: Arhiv ODKJG

Nakazane težnje so že jasno prišle do izraza v *Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja*, kjer diferencirajo prostore za različne oblike delovanja, tako omogočajo:

a) izolacijo posameznikov v posebej postavljenih celicah,

b) samostojno delo večjega števila študentov v tihi čitalnici,

c) omizja 4–6 študentov na notranji terasi knjižnice in

d) sproščanje v prostoru (»library commons«), v katerem imajo na voljo naslonjače in časopise, kjer lahko popijejo kavo ipd.

Pri tem se uveljavlja večje zaupanje do obiskovalcev, ki se jim omogoča – pred leti še težko predstavljiv – prosti dostop do knjig. Njihova večja samostojnost se izraža tudi v tem, da prinašajo s seboj in uporabljajo kar svoje računalnike. Večja avtomatizacija terja večjo samostojnost in drugačno vlogo posrednikov (več svetovanja in izobraževanja za uporabo informacijskih virov in tehnologij). Povečuje se tudi digitalna uporaba knjižnice »na daljavo«. Študentje in profesorji vse večji delež svojih nalog lahko opravijo kar doma. Tako se uveljavlja vse večja raznovrstnost in fleksibilnost načinov delovanja, kar nenehno povzroča neskladja s togo fizično strukturo. Kaj danes sploh še je delovno mesto?

Čeprav smo vseskozi poznali različne oblike (pro)seminarskega delovanja v manjših prostorih oziroma skupinah, sedanja pozornost temu vendarle ni le nekakšna tehnična podrobnost. Gre za nove poudarke, s katerimi presegamo vzorec frontalnega poučevanja, torej

za spremembo paradigmatskega značaja. O tem je potrebna določnejša ozaveščenost tako načrtovalcev – arhitektov kot tudi pedagogov in raziskovalcev, pri čemer slednji vse bolj združujejo ti dve funkciji in hkrati povečujejo inkluzivnost z vidika relevantnega okolja.

Po petdesetih letih zaznavam tudi oživljanje zamisli, ki sem jo najprej označeval kot »družboslovni center«, danes pa bi bilo primerneje govoriti o »družboslovnem kampusu« za Bežigradom. Navzlic vsem naključnostim in – tudi nenačelnim – odstopanjem od prizadevanj za njeno uresničenje (npr. Pravna fakulteta ob Ljubljanici), danes kar pet fakultet (FDV, Fakulteta za upravo, Ekonomska in Pedagoška fakulteta ter Fakulteta za socialno delo) deluje v prostorski bližini, ki predstavlja izziv za obogatitev na podlagi skupnih in komplementarnih programov. Sedanje vodstvo FDV že uspešno spodbuja takšno (so)delovanje in opravlja koordinacijsko vlogo za uresničevanje ciljev z dolgoročno perspektivo.

To je perspektiva obogatitve, ki presega nekdanje težnje politike v smislu *divide et impera* v kontekstu mesta Ljubljane in partikularne interese znotraj univerze. Danes nihče več ne more preprečiti uveljavljanja fakultete kot mrežne organizacije, ki se opira na vse bolj samostojne akterje in se ne zaustavlja niti v lokalnih niti v nacionalnih zamejitvah. S povezovanjem raznovrstnosti v svetovnem merilu si hkrati zagotavljamo spodbudno okolje za ustvarjalnost.

Akademik zasl. prof. dr. Zdravko Mlinar,
avgust 2011

FSPN postane nosilec specializiranega informacijskega dokumentacijskega centra za sociologijo, politične vede in novinarstvo

izoblikovan je nov učni načrt, ki je v 3. in 4. letnik uvedel pet smeri (sociološko, politološko, novinarsko, pedagoško Samoupravljanje s temelji marksizma in Splošna ljudska obramba)

v sociološki katedri se sproži razprava o rehabilitaciji izključenih profesorjev

1976 1977 1978 1979 1980 1981

II.

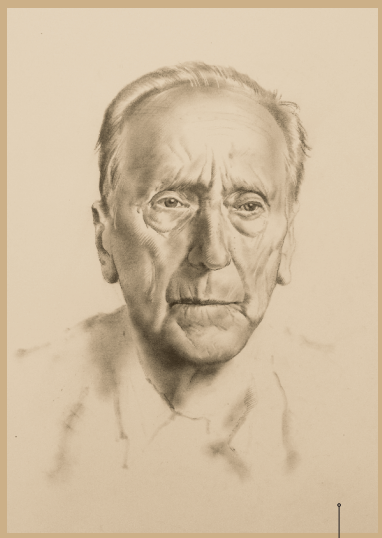
Prof. dr. Stane Južnič

16. 2. 1976–31. 8. 1977
– dekan

Prof. dr. Adolf Biblič

1. 9. 1977–31. 8. 1979
– dekan

Prof. dr. France Vreg

1. 9. 1979–31. 8. 1981
– dekan

Portreti dekanov: Savo Sovre

Karikatura iz Knjige gostov ob obisku nemških gostov z Univerze v Hamburgu, 26. 11. 1982.

Rast in razvoj

Ustanovitev Visoke šole za politične vede je zasluga njene ustanoviteljice, politične oblasti, ki je v danih družbenih razmerah izbrala primeren čas in dala postaviti zidove, a njeno petdesetletno zgodovino so vendarle uravnavale misli in težnje učiteljev, ki svojih položajev niso bili pripravljeni sprejeti kot razmeroma udobne službe v nezahtevno zasnovani šoli, ampak kot poslanstvo, ki se ga je tedaj držalo tveganje spopada za svobodo znanstvenoraziskovalnega dela.

V »politično šolo« je izmed »družboslovnih disciplin« prva vstopila sociologija. Bila je kalček, rastlini, ki je iz nje izrasla, pa je bilo dano spreminjati naličje prvotne politične šole. V njej je delala prostor za rast in širjenje z novimi vedami. In za utiranje poti med članice slovenske univerze. V študijskem letu 1961/62 je bil v predmetnik vključen predmet Metodologija družboslovnega raziskovanja. Leta 1962 je bila na šoli ustanovljena katedra za novinarstvo, leta 1963 je šola kot prva v Jugoslaviji izdelala visokošolski program novinarskega študija in ga leto pozneje začela izvajati, leta 1963 pa uvedla podiplomski študij na smeri sociologija in politologija. V začetku četrtega leta obstoja šole pa je še en pomemben dogodek: leta 1964 je ustanovila revijo Teorija in praksa, mesečnik za družbena vprašanja, leta 1968 pa je zaoral v ledino Center za slovensko javno mnenje. Tako je šola že v »prvi petletki« postavila ogrodje, ki je, podprto z znanstveno publikacijo, držalo skupaj smeri bodoče fakultete. Ta je bila na obzorju, sicer zastrtem, vendar dosegljivem. Januarja 1965 je visoka šola zmogla v svojih okvirih organizirati prvo večje znanstveno posvetovanje, simpozij Aktualni problemi politične znanosti. Leta 1968 je bila Visoka šola za politične vede preimenovana v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Julija 1970 je skupščina SR Slovenije sprejela sklep o preoblikovanju visoke šole – rojena je bila Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN), deseta pridružena članica ljubljanske univerze. V svojem študijskem načrtu je ta čas imela že 55 % znanstvenih disciplin, ki jih druge članice ljubljanske univerze niso gojile.

V desetletnem obstoju od visoke šole do fakultete se je na ustanovi mogla utrditi primerna samozavest, potrebna za obrambne nastope nasproti politiki t. i. širše družbene skupnosti. Torklje so zdaj že godrnjale. Fakulteta pa je želela potrditev tudi od strokovne javnosti na sorodnih fakultetah, od koder se je še slišala tista o »partijski šoli«, seveda ne brez pridiha nepri-

jazne vzvišenosti. Tako je FSPN leta 1971 v Portorožu pripravila odmevno »medfakultetno posvetovanje o izobraževalni in znanstvenoraziskovalni vlogi fakultete, o problemu interakcije med politiko in znanostjo ter o mestu in funkciji sociologov, politologov in novinarjev v družbeni praksi«, jeseni tega leta pa so učitelji nastopili tudi za strokovno javnost v Naših razgledih. V nadvse učinkovitem, strnjenem, strokovno brezhibnem in spretno formuliranem javnem nastopu takratnih učiteljev se vidi odgovornost za napredek fakultete, odprtost za vstop novih znanstvenih smeri ter njen razvoj in utrjevanje že doseženega (vsi citati so iz navedene številke Naših razgledov, 8. 10. 1971):

Stane Južnič: *»Obstajajo še mnogi predsodki glede študija politologije in glede zaposlovanja diplomiranih politologov. Še vse preveč se politologija, ki je znanost o politiki in političnem, na neprimeren način istoveti s politiko kot nekakšno veščino, ki se v naši politični kulturi kaže bolj kot 'prirojena' sposobnost nekakšnega manipuliranja posameznikov kot pa legitimna pravica sodelovanja v vseh javnih zadevah.«*

Vlado Benko: *»Odločitev o uvedbi mednarodne usmeritve znotraj politološke smeri /je bila/ v veliki meri spodbujena od čedalje večjega interesa, kakršnega je bilo čutiti zadnje čase pri odgovornih političnih in izvršilnih organih v naši republiki za vzgojo naraščaja v diplomatsko-konzularni službi. Zadnji premiki v političnem sistemu – in v tej zvezi afirmacija državnosti republik – te potrebe še bolj zaostrujejo.«*

Zdenko Roter: *»Po našem mnenju je slovenska rešitev, da je na eni fakulteti posvečena celovita in poglobljena skrb za pedagoško posredovanje socioloških znanj na eni strani in sociološkemu raziskovanju na drugi strani, ne le posebna rešitev glede na stanje v drugih jugoslovanskih univerzah, marveč tudi zelo smotrna, ker omogoča koncentracijo vseh najboljših raziskovalnih in pedagoških kadrov na enem mestu. V tako majhnem družbenem prostoru, kakor je Slovenija, je taka rešitev še posebej posrečena, pa tudi razumna in smotrna.«*

»Vprašanje je seveda, koliko so dognanja moderne sociologije že vtkana v vodenje družbe ter podlaga za odločitve v njej. Vtis imamo, da je praksa še zelo daleč od tega.«

»Glavni predmet zanimanja in proučevanja sociologije, ki jo želimo gojiti na fakulteti, so predvsem družbeni odnosi, v katerih živimo danes tako pri nas kakor tudi v svetu: od odnosov v družini, sosedskih odnosov do odnosov v lokalnih skupnostih ali v delovni organizaciji ter v družbi kot celoti.«

Veljko Rus: *»Zaradi vse bolj raznovrstne sestave delovnih kolektivov in zaradi vse višje izobrazbene stopnje zaposlenih je postalo urejanje odnosov med ljudmi v delovnih organizacijah zelo zahtevno in zelo občutljivo strokovno delo. Nič čudnega ni, da se zaradi tega v delovnih organizacijah hitro razvijajo tako imenovani kadrovsko-organizacijski sektorji, ki morajo skrbeti za sprejem in odpust zaposlenih, za kratkoročno in dolgoročno planiranje kadrov, za reguliranje delovnih razmerij in delovnih sporov, za vrednotenje in nagrajevanje dela ter za reguliranje vseh tistih dejavnosti, ki ustvarjajo psihološko in socialno ozračje v delovnih organizacijah. Zaradi tega bo študij v prvih dveh letih osredotočen v različne psihološke discipline (obča psihologija, socialna psihologija, psihologija dela) in v različne sociološke discipline (obča sociologija, sociologija orga-*

nizacije, socialna patologija, sociologija dela, sociologija prostega časa), v zadnjih dveh letih pa bo študij vse bolj usmerjen v obvladovanje različnih kadrovskih tehnik ...«

France Vreg: *»Z uveljavitvijo visokošolskega študija novinarstva smo v obdobju desetih let dosegli dvoje: prvič, prebili smo 'zvočni zid' jugoslovanskega novinarskega izobrazbenega pragmatizma in aktivizma, ki se je kazal v prirejanju raznih novinarskih tečajev, konferenc in agitpropovskih posvetov, in drugič, teoretične in raziskovalne napore smo osredotočili na sistematično proučevanje vseh področij, metod in disciplinarnih pristopov h komunikacijskemu fenomenu, tako da danes lahko opredelimo naloge, meje in cilje nove znanstvene discipline – komunikacijskih ved.«*

Tomo Martelanc je razgrnil načrt za oblikovanje informativno-propagandne usmeritve, ki je sprejeta na fakulteti in univerzi čakala na sprejem v Skupščini SRS, ustrezala pa je temu, kar je bilo v zahodnih država znano kot »public relations«: *»Širše ga želimo pojmovati glede na pestrost naše družbene prakse, na bogastvo in raznolikost potreb in /.../ glede na pravico našega delovnega človeka, da je obveščen in da tudi sam informira.«* Predvideno je bilo, da bi usmeritev delovala v okviru novinarske smeri, in kot vemo danes, je bila njegova misel za petindvajset let prezgodnja.

Pomembno delovanje na fakulteti je potekalo tudi zaradi vodilne vloge naših sociologov v Jugoslovanskem sociološkem združenju, ki sta mu predsedovala Zdravko Mlinar in Niko Toš. Leta 1972 je bilo na fakulteti pripravljeno znamenito in odmevno posvetovanje o družbenih konfliktih, ki je bilo predstavljeno v kar treh knjigah, sledile so številne razprave o aktualnih temah.

A sociologija in njeno mesto v tistih časih nista bila samoumevna:

»V prvi polovici sedemdesetih let so bili nekateri povsem resno v dilemi: Ali sploh potrebujemo sociologijo ali bi jo rajši ukinili oz. 'razselili'. Sociologija je namreč kot enfant terrrible motila socialno harmonijo, načenjala je probleme tam, kjer je bilo že ustavno vse opredeljeno, ter povzročala dvom o situacijah, ko naj bi bili potrebni le agitacija in mobilizacija 'ljudskih množic'. Ob vsem tem pa je tudi res, da so vprašanja, ki so bila prvotno označena kot protiustavna, pozneje v praksi dobila svojo legitimiteto, le da z 10- ali 20-letno zamudo (npr. vprašanje o agrarnem maksimumu, ki sem ga zastavil v anketi SJM že 1969. leta).«(Mlinar: 2004, 34)

To so bila leta, ko so se napeti odnosi stopnjevali do obračuna s partijskimi postopki proti Veljku Rusu, Janezu Jerovšku, Tinetu Hribarju in Vladimirju Arzenšku leta 1974, čemur je sledilo obdobje, ki ga Korošec (1996: 18) v svojem poskusu periodizacije razvoja FDV imenuje *faza kljubovalnega prilagajanja*, ki sicer ni zadovoljila ustanoviteljev, a je pomenila pomembno razvojno stopnjo z ustanovitvijo računalniškega centra ter zasnov študija Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita (1972 in 1974); ta je dejansko pomenil ustanovitev interdisciplinarne panoge – obramboslovja, kot je disciplino poimenoval Korošec (Jelušič, Grizold 2008: 191). Kritiko ustanoviteljev je fakulteta tako prenesla v nasprotno zahtevo po širjenju in poglabljanju pedagoške in znanstvenoraziskovalne dejavnosti.

Zasl. prof. dr. Stane Južnič, dekan (1976–1977)

Spomini na dekanovanje
Pripoved zasl. prof. dr. Staneta Južniča o dekanovanju na FSPN[3]

1. Zakaj si sprejel dekanstvo in v kakšnih razmerah?

O tem sploh nisem razmišljal. Nad možnostjo, da bi vodil fakulteto, nisem bil navdušen. Razmere so se sicer umirjale, vendar je še vedno veljal neke vrste tutorski odnos politike do fakultete. Kot profesor sem bil v tem času vključen v mnoge mednarodne programe. Tako sem na primer na podiplomskem študiju Johna Hopkinsa redno predaval kar tri predmete: Primerjalni nacionalizmi, Države v razvoju in Vloga oboroženih sil. V Bologno, kjer so potekala predavanja, sem se vozil vsak teden. V istem času sem imel tudi obveznosti na univerzi v Beogradu, kjer sem občasno predaval in bil vključen v različne raziskovalne projekte. Povem naj še, da mi je prav v tem času umrl oče. Vse to kaže, da je bilo to obdobje zame težko, saj sem bil strokovno preobremenjen in osebno zelo prizadet.

K temu, da bi prevzel dekanstvo, so me nagovarjali kolegi, med njimi najbolj zavzeto in vztrajno kolega in prijatelj Niko Toš. Zadnji argument, s katerim sem se branil dekanstva, mi je bil odvzet, ko je kolega Peter Klinar, vodilni sociolog, pristal, da bo z mano sodeloval kot prodekan. Spomnim se, da me je v dneh prepričevanja na moje začudenje kolega Toš nekega večera odpeljal na Ig, kjer so potekale neke vrste vojaške vaje, ki se jih udeleževal Peter Klinar. Tam smo vsi trije modrovali globoko v noč in zjutraj sem pristal na kandidaturo za dekana.

2. Ali je bilo odločilno to, da so bili to težki časi za fakulteto, časi po razčiščevanju ali, kot si ga poimenoval, 'razčist(v)ovanje'?

Kolegom se je zdelo, da sem najbolj primeren za dekana, da lahko skupaj premagamo 'svinčene čase' in usmerjamo akademski razvoj ustanove. Moje izhodišče je bilo, da je treba vzpostaviti strogo pedagoško disciplino in graditi na kvaliteti pedagoškega in raziskovalnega dela. Le tako bi se lahko primerjali z najboljšimi univerzami v svetu in družboslovnimi študiji, ki sem jih poznal.

3 Spraševal je sin prof. dr. Primož Južnič, Pri Fari, 2. 9. 2011. Za pomoč pri uresničitvi pogovora se zahvaljujemo prof. dr. Niku Tošu.

3. Kako je bilo z ideološkim nadzorom?

V politiko se nisem nikdar vtikal. Pa tudi politiki nisem puščal, da bi se vtikala vame. Če pa se je že, sem se branil z izredno vztrajnostjo, naporom v svojem pedagoškem delu in s humorjem. Kot univerzitetnemu učitelju in akademskemu predstojniku mi niso mogli ničesar očitati. Menil sem, da če takšno stanje vzpostavimo na fakulteti, bo tudi politika morala odnehati. Po drugi strani pa se je humor vedno izkazal kot odlična oblika komuniciranja, tudi z najvišjimi predstavniki politike. Humor je omilil na videz še tako zapletene odnose in hude zamere.

4. Ali je takrat še vedno prihajalo do konkretnih pritiskov?

Da, pogosto so me klicali na različne zagovore, a videti je bilo, da so se po 'razčistvovanju' unesli in ni bilo več takšnih pritiskov. Vse je kazalo, da so najhujše zamere pozabljene in tudi med politiki je bilo čutiti določeno utrujenost ali vsaj manjšo zavzetost in vztrajnost za nadaljevanje 'razčistvovanja'.

5. Kaj pa na fakulteti, kako si se počutil med kolegi?

Nisem se vedno dobro počutil. Vendar je bilo veliko kolegov do mene blagohotnih in so mi pomagali pri dekanovanju. Tudi v strokovnih službah, vsaj pri nekaterih, sem dobil pravo pomoč pri reševanju zadev, ki jih kot univerzitetni profesor pač nisem najbolje obvladal. Bilo pa je tudi nekaj neprijetnih izkušenj in nehvaležnih ljudi, a o tem ne bom govoril. Nehvaležnost je bila zame vedno vir razočaranja, saj nisem mogel razumeti, zakaj so nekateri moja prizadevanja, trud in pomoč vračali na takšen način.

6. Kaj šteješ za glavne uspehe svojega mandata?

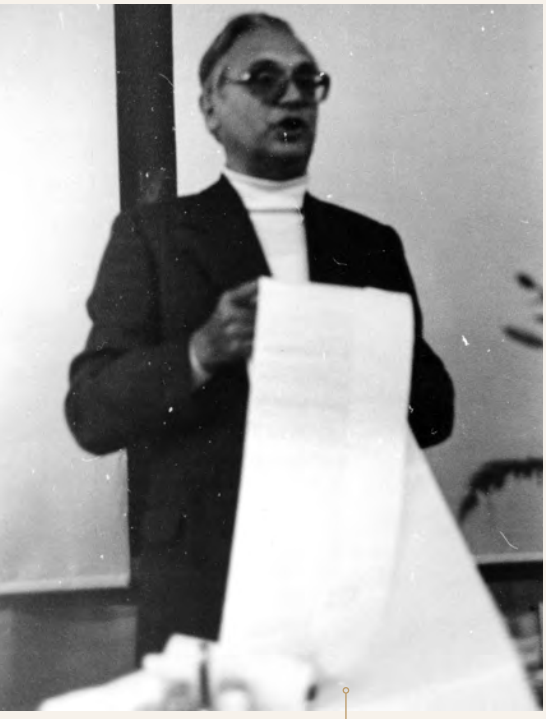
Prizadeval sem si z zgledom pokazati, kako je treba pedagoško delovati in kako pomembno je povezovanje raziskovalnega in pedagoškega dela. V dolgoletni znanstveni karieri sem napisal skoraj trideset knjig, monografij, bil sem mentor številnim študentom pri pripravi njihovih diplom, predaval sem na podiplomskih programih, bil mentor pri magisterijih in vodil veliko število kandidatov do doktoratov. Trudil sem se, da v času dekanovanja ni trpelo moje pedagoško delo, in vse svoje profesorske dolžnosti vestno opravljal v polni meri tudi v tem obdobju. Čutil sem se odgovornega v svoji profesorski vlogi in do študentov. V tem času sem predaval dva premeta, in sicer Socialno in politično antropologijo ter Novejšo politično zgodovino. Predaval sem z velikim zanosom in odgovornostjo ter v predavanja vlagal veliko svoje energije. Vedno sem predaval v polnih predavalnicah, kar kaže na to, da so me študentje cenili. Takim, kot sem bil jaz, so rekli 'brucofiksarji', saj je bilo delo s študenti v prvih letnikih še posebej naporno; vzpostavljali smo standarde za celoten kasnejši potek študija. Predaval pa sem tudi v višjih letnikih več različnih predmetov, ki sem jih na novo postavljal. Tako sva na primer s kolegom Zdenkom Roterjem postavila in skupaj predavala predmet Verstva sveta.

7. Ali se ti zdi, da si kot dekan pozitivno vplival na pomiritev razmer v tistem času in na nadaljnji razvoj fakultete?

Mislim, da sem. Seveda so bili verjetno tudi časi takšni, da so mi to olajšali.

8. Omenil si, da si se na zunanje pritiske odzival s humorjem. Znani, lahko bi rekla, legendarni, so tvoji heksametri, ki si jih bral ob različnih svečanih priložnostih na fakulteti. V njih si se odzival na razmere na fakulteti in na njen položaj v političnem okolju. Ali lahko za ta zapis izbereš nekaj »fes'pneških« heksametrov?

Lahko. Izbral sem odlomek iz daljše pesnitve, ki opisuje Zgodovino fes'pneško, pod naslovom:

Dekan prof. dr. Stane Južnič med branjem heksametričnih stihov – običajno na prednovoletnih srečanjih FSPN-ja.

Razčist(v)ovanje

Tako nastopi čas sivi, nastopijo kalna obdobja.
Čas je to motenega stanja, čas računov in bitev.
Liberalizem se tihotapi, duše fes'pneške privablja.
Raznih temptacij je doba, se upirati skoraj ne moreš:
Marx je zažugal, profuk posredoval in z njim še vsi
Verni, jedloško bolj trdni, tosmerno nemanji.
Vloga misjonska deli se na profuka in na profase,
Mladci še šmrkavi okličejo kosovske boje krvave.

Ker je pač Fesepe-ena s pravega kursa skrenila,
Linijo tisto (ta)pravo je skoraj v nemarno zblodila,
Hojo in obračevanje (je napačno grdo prev-redila).

Razčist(v)ovanje se ugnezdi v že vtrjene vrste fes'pneške,
Zapisni seznami so (že) urejeni, kratki in daljši med njimi:
Eni na njih so kar stalno, drugi premičnega stanja.
Varnih pa bore je malo, imena se pišejo sprotno,
Morda je laže le tistim, ki legli zložno na oje,
Skupaj s poliˊko drvijo, plozajo viže režimske.
Kambrice imajo svoje v lobijih najbolj vodilnih
Tudi špelunke so lahko, seveda le tam na sindˊkatih.

Boji jedˊloški začeti povzročajo strašne nemire:
Vse je frčalo v bitvah, so težki zavida izpuhi.
Perje in puha obilo, za pouštre bo malo ostalo.
Perje so pulili staršim in puh so naruvali mlajšim.

Razgrom je zapovedan, oditi je treba nek'terim,
Drugim ostati krdelno, pa vendar pod strogim nadzorom.
Avtokefalnost se vlila v avtofekalnost je grdo.
Meje dvovladja gibljive, eno le bodi zdaj umje.

Linija zdaj je pomembna, tako naj zadeve ustali.
Levo hojenje v zagatah naj meša se ne s preganjanim liberalizmom,
Desno hojenje pa, ve se, kafejevsko naj se zvrne.
Mir je zavladal potiho, brezvetrne vse so sobane,
Tako naj faks družboslovni pričaka viharje mogoče:
Mrtvi so silniki močni, ni več duhov nadnaravnih,
Enim kaj malo to mar je: žalujejo nič ne,
Pa jih spet karajo drugi, zahtevajo žalne obleke.

Bilo miru ni zadolgo, pripravljajo nove se ujme.
S sabljami, meči podprti, nastopajo že mladoturki,
Sevajo jim helebarde in šlemi grozeče bolščijo.
Boj generacijski se vname, tleče, pa tudi bolj javno.
Vrste bojevnikov strašnih vijugajo se in lomijo,
Čaka se na stratege, ki vodijo naj te mlade,
Patriarhi pa zložno gredo v boj kar brez glave,
Nič ne pomagajo skušnje, preveč so skrivnosti izdali,
Kako se vodijo bitke v meandrih fes'pneških.
Mladi se hitro učijo, prekašajo včasih starejše.

Mladih pa množice silne jed'loške so neurejene.
Bile so vrste jim redke, ko kosovski boj so začeli.

Študenti v pare deljeni, za Engelsa vsi so zavzeti,
Univerz-prof jih podpira, za profuka daje se zvati,
Njemu ob bok paradira profasovsko polen veleličja.
Mladec širokih obzorij, k velikim delom usmerjen.
Pa tu je je še deklica mlada, ki daje poduke potrebne:
Kaki naj bodo in slično pravi in verni fes'pneški.
Žal je kaj kmalo odišla, kar špricnila tja v UNESCO.

Da ni bilo še tako vabilnih in žmahtnih premikov,
Da ni bilo travnikov sočnih, ki s pustih puščav,
Fes'pneških vabili so mladce poskočne in deklice zale,
Boj bi divjal še huje, krvi bi bilo prelite,
Mrtvi ležali bi počez po avlah in hodnikih pustih.

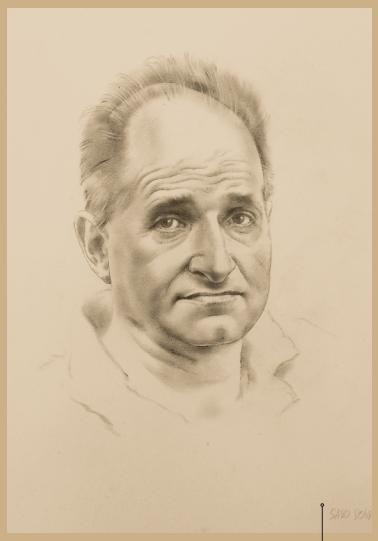
Prof. dr. Stane Južnič: utrinki s popotovanj.

ustanovljena je **Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja** (ODKJG) z združitvijo Knjižnice pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani ter Knjižnice in dokumentacije FSPN

Prof. dr. Zdenko Roter

1. 9. 1981–31. 8. 1983 – dekan

Prof. dr. Peter Klinar

1. 9. 1983–31. 8. 1985 – dekan

uveden je študij *Družboslovna informatika*

izhajati začne revija ***Družboslovne razprave***

Prof. dr. Bogdan Kavčič

1. 9. 1985–31. 8. 1987 – dekan

fakulteta ima 5 študijskih programov: *Sociologija* (s 3 smermi), *Politologija* (z 2 smerema), *Novinarstvo*, *Samoupravljanje s temelji marksizma* in *Obramboslovje*

Prof. dr. Ernest Petrič

1. 9. 1987–31. 8. 1989 – dekan

FSPN v sodelovanju z mednarodno sociološko zvezo ISA organizira znanstveno posvetovanje o primerjalnem družboslovnem raziskovanju

na fakulteti začne izhajati knjižna zbirka ***Dokumenti SJM*** (slovensko javno mnenje)

1981 **1982** **1983** **1984** **1985** **1986** **1987** **1988** **1989**

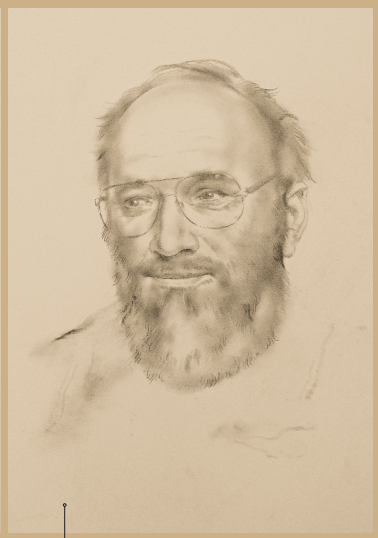
III.

Prof. dr. Niko Toš

1. 9. 1989–31. 8. 1991
– dekan

- preimenovanje v **Fakulteta za družbene vede** (FDV)
- Inštitut za sociologijo se združi s fakulteto
- Raziskovalni inštitut FSPN se preimenuje v *Inštitut za družbene vede FDV*
- fakulteta ustanovi samostojno knjižno zbirko ***Znanstvena knjižica FDV***
- raziskovalci IDV se vključijo v mednarodne raziskovalne programe Svetovna raziskava vrednot (WvS), Evropska raziskava vrednot (EVS), Mednarodna družboslovna raziskava (ISSP) itn.
- fakulteta izvede temeljito reformo študijskega programa

Prof. dr. Slavko Splichal

1. 9. 1991–31. 8. 1993
– dekan

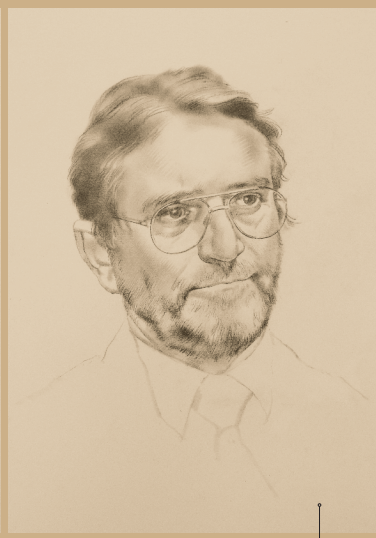
- Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja kot prva na UL gradi bibliografijo FDV v sistemu COBISS

Prof. dr. Ivan Svetlik

1. 9. 1993–30. 9. 1997
– dekan

- Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja uvede avtomatsko izposojo gradiva
- ustanovljena je **Založba FDV**
- FDV se prvič predstavi na svoji spletni strani
- Inštitut za družbene vede postavi telefonsko anketno delavnico in uvede novo longitudinalno raziskavo Politbarometer (Center za raziskovanje javnega mnenja ...)
- ustanovljen je *Arhiv družboslovnih podatkov (ADP)*

Prof. dr. Marjan Svetličič

1. 10. 1997 –30. 9. 2000
– dekan

- Arhiv družboslovnih podatkov (ADP) postane član Združenja evropskih arhivov družboslovnih podatkov CESSDA

1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998

FDV podpiše prvi dve bilateralni pogodbi v programu Erasmus

Inštitut za družbene vede sodeluje pri zasnovi in vstopi v izvajanje Evropske družboslovne raziskave kot nacionalni partner

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja vzpostavi zbirko ***Dela FDV*** (diplomska in magistrska dela v elektronski obliki)

FDV uvede doktorski seminar kot obliko kolegialne razprave ob nastajanju doktorskega dela

otvoritev multimedijske predavalnice

začetek prenove programov glede na bolonjsko reformo

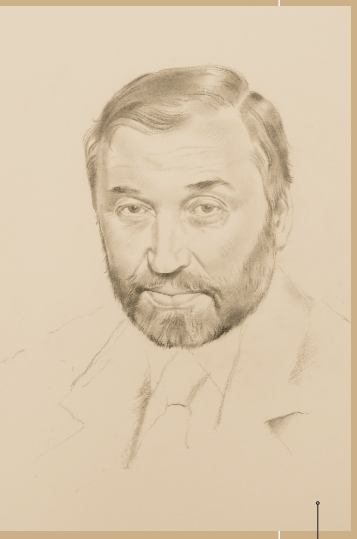
ADP začne z aktivnim posredovanjem podatkov prek spletnega vmesnika Nesstar

uvedba elektronskega računovodstva

Specializirani informacijski center pri Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja je na razpisu ARRS izbran za opravljanje

zaključek gradnje in otvoritev nove zgradbe ob 45-letnici fakultete: 12 novih predavalnic, 38 sodobnih kabinetov, novi prostori založbe in knjigarna, knjižnični depo in arhiv, razširitev in posodobitev prostorov knjižnice

uvedba mednarodne družboslovne metodološke poletne šole (Summer School in Methods and Techniques, SSMT) skupaj z ECPR (European Consortium for Political Research)

Portreti dekanov: Savo Sovre
Portreta dekanj: Cvetana Sovre

Prof. dr. Tomo Korošec

1. 10. 2000–30. 9. 2001 – dekan

končana je gradnja predavalniškega in knjižničnega prizidka ter preselitev (7 novih predavalnic, knjižnica, 27 novih kabinetov, prostori za študente)

vključitev v mednarodni program Socrates (Erasmus in Mundus)

Prof dr. Igor Lukšič

1. 10. 2001–30. 9. 2003 – dekan

FDV prva med članicami UL uvede elektronski indeks

Prof. dr. Anuška Ferligoj

1. 10. 2003–30. 9. 2005 – dekanja

nalog Osrednjega specializiranega informacijskega centra za družboslovje v Sloveniji

FDV akreditira 12 univerzitetnih programov 1. stopnje in enega visokošolskega strokovnega

Prof. dr. Zinka Kolarič

1. 10. 2005–30. 9. 2007 – dekanja

vpis v prvi letnik bolonjskih programov

akreditacija programov 2. stopnje

organizacija in razpisi programov vseživljenjskega izobraževanja

1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007

Vzpon

1. Razvoj študijskih programov od VSPV do FSPN

Kot pričajo dekanski spomini, je imela Visoka šola za politične vede »že v zibel položen spopad med doktrinarnostjo in znanostjo« (Korošec 1996: 17). Odsev tega je tudi razvoj študijskih programov, njihova specializacija in diferenciacija, ki je svoje skrajne meje dosegla z zadnjo »bolonjsko« reformo.

Od predvsem splošnoizobraževalnih predmetov, ki so prevladovali v ustanovitvenem študijskem letu, je težnja po resni izobraževalni ustanovi, ki ne želi biti politična, po eni strani vodila v preimenovanje VŠPV glede na razvijajoče se programe v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo, v priključitev k univerzi z umestitvijo matičnih področij in preimenovanjem v fakulteto ter še v eno preimenovanje ob 30-letnici (FDV, 1991).

Vsebine fakultetnih programov so rasle skupaj z zamejitvami matičnih disciplin, težnjo po oblikovanju posameznih specializiranih profilov družboslovcev, ki so jo usmerjale potrebe – danes bi rekli – trga delovne sile, in znanstveno raziskovanje, vpeto v mednarodne tokove. Rasle so katedre, oddelki, predmeti, smeri in programi. V prvem študijskem letu so v štirih katedrah (za filozofijo in sociologijo, ekonomijo, družbenopolitični sistem, mednarodne odnose) združevali obče politološke, sociološke, filozofske in ekonomske predmete; v št. letu 1963/64 so se jim pridružili novinarski in komunikološki predmeti v okviru novinarske katedre (Sfiligoj 1981: 15).

Z uvajanjem novih študijskih smeri (sociološko, pedagoško oziroma smer za STM, smer za SLO[4]) so se razvijali tudi usmeritveni, specializirani predmeti, povezani ne le s potrebami zaposlovanja, ampak tudi z razraščanjem raziskovalnega dela. Fakulteta je med študijskima letoma 1974/75 in 1978/79 izoblikovala nov učni načrt, ki je pomenil preobrat v njenem razvoju, saj je vodil k diverzifikaciji študija. Iz študija, ki se je po dveh splošno usmerjenih skupnih letnikih v 3. in 4. letniku razdelil v sociološko, politološko in novinarsko smer, je ob 20-letnici na FSPN dodiplomski študij potekal v 1. in 2. letniku na dveh smereh (splošni in smeri za splošni ljudski odpor) ter se v 3. letniku razvejal v pet smeri (**sociološko** s tremi usmeritvami (analitično raziskovalno, kadrovsko-organizacijsko in usmeritev za socialno delo), **politološko** s še dvema usmeritvama v 4. letniku: družbenopolitično in mednarodnopolitično, novinarsko s še dvema usmeritvama v 4. letniku: družbenopolitično in organizacijskoinformacijsko, smer za **splošno ljudsko obrambo** in **pedagoško** smer za učitelje samoupravljanja s temelji marksizma (STM). Nastanek študijskih smeri STM in SLO izraža odziv

4 Gre za smer, ki je izobraževala za poučevanje predmeta Samoupravljanje s temelji marksizma (STM), in smer Splošna ljudska obramba, ki se je razvila v obramboslovje.

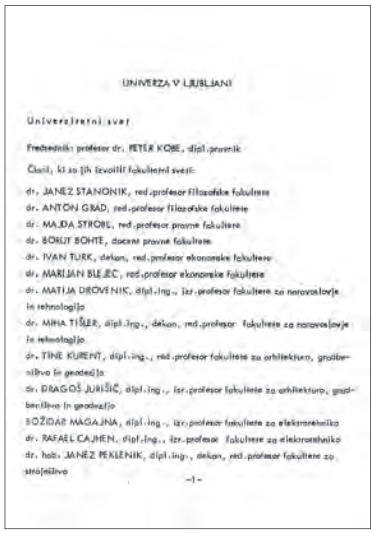

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO

SEZNAM PREDAVANJ

ZA ŠTUDIJSKO LETO
1974—1975

LJUBLJANA 1974

UNIVERZA V LJUBLJANI

Univerzitetni svet

Predsednik: profesor dr. PETER KOBE, dipl.pravnik

Člani, ki so jih izvolili fakultetni sveti:

dr. JANEZ STANONIK, red.profesor filozofske fakultete
dr. ANTON GRAD, red.profesor filozofske fakultete
dr. MAJDA STROBL, red.profesor pravne fakultete
dr. BORUT BOHTE, docent pravne fakultete
dr. IVAN TURK, dekan, red.profesor ekonomske fakultete
dr. MARIJAN BLEJEC, red.profesor ekonomske fakultete
dr. MATIJA DROVENIK, dipl.ing., izr.profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo
dr. MIHA TIŠLER, dipl.ing., dekan, red.profesor fakultete za naravoslovje in tehnologijo
dr. TINE KURENT, dipl.ing., red.profesor fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo
dr. DRAGOŠ JURIŠIČ, dipl.ing., izr.profesor fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo
SOŽIDAR MAGAJNA, dipl.ing., izr.profesor fakultete za elektrotehniko
dr. RAFAEL CAJHEN, dipl.ing., izr.profesor fakultete za elektrotehniko
dr. hab. JANEZ PEKLENIK, dipl.ing., dekan, red.profesor fakultete za strojništvo

-1-

fakultete na sistemske zahteve, vendar z izrazito lastno notranjo disciplinarno utemeljitvijo. Tako je program STM pravzaprav pedagoško usmerjen študij sociologije in politologije, kot ju je razvijala fakulteta. Program SLO pa je bil ob tem širše družboslovno opredeljen: poleg socioloških, politoloških in komunikoloških vsebin je vseboval tudi posebne vojaško-obrambne vsebine, pri čemer so študenti lahko izbirali med pedagoško in organizacijsko-upravno smerjo. Leta 1984 je uvedena nova smer družboslovna informatika, tako da je fakulteta ob 25-letnici imela na takratni VII. stopnji pet programov, takrat imenovanih VIP (vzgojno-izobraževani programi): sociologijo s tremi smermi, politologijo z dvema, novinarstvo, STM in obramboslovje (Korošec 1996: 20).

V vseh teh letih se je postopoma organiziral tudi podiplomski študij, zagon mu je dalo preimenovanje in predvsem vključitev v univerzo: vzpostavljena sta bila politološki in komunikološki program, sociološki je potekal individualno (Južnič 1981: 20). Z razširitvijo in potrebo po specializaciji (industrijska sociologija, splošna ljudska obramba, mednarodni odnosi) sta rasli obe obliki, danes bi rekli, organiziranega in individualnega podiplomskega študija.

Po letu 1977 se – podobno kot na dodiplomski ravni – na fakulteti ukvarjajo s prenovo, katere temeljno vodilo je bila želja, da bi na podiplomski ravni »dosegli optimalno sintezo med vsemi disciplinami, ki jih zavod goji in razvija, a hkrati dovolili dovolj prostora za specializacijo in fleksibilnost za individualni program in poglobljeni študij vsakega študenta na njegovi poti do magisterija« (Južnič 1981: 20). Kako zelo »bolonjsko« zvenijo te Južničeve besede, zapisane ob 20-letnici fakultete ... Prav tako tudi tiste o premalo finančnih sredstev za organizirano redno delo na podiplomski ravni (Južnič 1981: 22):

»Gre za status podiplomskega študija samega in za njegovo razvojno financiranje. Temu je morda treba dodati, da se kaže splošna težnja v svetu – ki pa se seveda omejuje zlasti na gospodarsko bolj razvite države – da se resen in poglobljen študij vse bolj prenaša na podiplomsko raven. Masovnost dodiplomskega študija in drugi dejavniki so privedli do zmanjševanja njegove kvalitete.«

Fakulteta si je tako do 80. let sicer izoblikovala temeljne študijske programe in smeri, organizirala nekatere magistrske in specialistične programe, preoblikovala katedre, jih kasneje združevala v oddelke, a je še vedno morala utemeljevati njihov obstoj in obstoj nekaterih programov, tekmovati s konkurenčnimi programi drugih fakultet, se otepati stereotipov o politični fakulteti. Temu vsemu navkljub je kot protiutež – po tem, ko so bili v nasprotju s prvim desetletjem živahne mednarodne primerljivosti pri nastajanju programov v 70. letih mednarodni stiki omejeni predvsem na zasebno raven – v 80. letih intenzivno obnovila in razmahnila stike z mednarodnim okoljem: »formalnih na ravni fakultete, nadalje oddelčnih in po 90. letu na ravni Inštituta za družbene vede, kot tudi številnih osebnih stikov« (Korošec 1996: 21).

Zasl. prof. dr. Zdenko Roter, dekan (1981–1983)

Med političnim in akademskim

Moram priznati, da me je izvolitev za dekana v maju 1981 presenetila. Iz dveh razlogov. Najprej zato, ker so nekateri poklicani, a tudi nepoklicani ob nominaciji razširili glas, da vodilna politična elita zaradi mojih političnih prepričanj ne bi izvolitve sprejela ugodno in bi to lahko vplivalo tudi na materialno-finančni položaj fakultete. Prepričan sem bil, da bodo politiki intervenirali in zato v »kampanjo« nisem vložil nikakršnega vrednega truda. Tudi nisem hodil na zbore študentov po letnikih, kot so to storili nekateri drugi kandidati. Prav tako nisem verjel, da bi lahko dobil glasove pedagoško-znanstvenega zbora zunaj sociološke katedre, ki me je predlagala in tudi podpirala. Pa se je vendar izvolitev zgodila. Verjetno sem podcenil nastajajoče spremembe v širši družbeni klimi po smrti predsednika Tita. Ta je »trdoroke« politike, ki so tudi v Sloveniji prevzeli oblast v sedemdesetih letih, precej zmedla, jih napravila negotove. Poleg tega se je v Sloveniji počasi politično vzpenjal Milan Kučan, ob mojem nastopu predsednik slovenskega parlamenta. Verjetno je prav on vplival, da je predsednik fakultetnega sveta postal sicer visok partijski uradnik, a precej benevolenten Štefan Korošec.

V prvem razgovoru z njim sva se jasno dogovorila, da naj strokovna dejavnost (pedagoška in raziskovalna) fakultete poteka povsem avtonomno in da se politika ne bo vmešavala niti v kadrovska vprašanja. Takrat sem mu prvič omenil, da bo fakulteta sprožila proceduro za ponovno habilitiranje štirih profesorjev (dr. Veljka Rusa, dr. Janeza Jerovška, dr. Tineta Hribarja in dr. Vladimirja Arzenška), ki so jih nasilno izločili iz programov leta 1974 s čisto ideološko političnimi razogi in brez strokovnih argumentov. Dogovorila sva se tudi, da CK ZKS ne bo podpiral in sprejemal različnih »zasebnih« obvestil morebitnih politično nezadovoljnih profesorjev ali asistentov. Rekel sem mu, da v nobenem primeru ne bom trpel »dekana v senci«. Kar imajo o delu fakultete, razrešujmo neposredno in v okviru legalnih fakultetnih organov.

Naj rečem, da je Štefan Korošec spoštoval najin dogovor in korektno pomagal v primerih, ko je spet prišlo do konfliktov s politiko, delal je z roko v roki z Milanom Kučanom, tudi potem, ko je leta 1982 odšel v Beograd. Z njim sem imel dve bližnji srečanji, ki sta bili v znamenju politične deblokade in sproščanja fakultetnega dela, pedagoškega in raziskovalnega.

Prvo je bilo že v pozni jeseni 1981 ob dvajseti obletnici fakultete, saj je bila jeseni leta 1961 ustanovljena Visoka šola za politične vede kot njena predhodnica. V prostorih slovenskega parlamenta smo imeli svečano akademijo ter sprejem za fakultetnike in goste – vse na stroške parlamenta. Kučan je menil, da kot spominskega govornika povabimo Staneta Dolanca kot enega od ustanoviteljev in se tako izognemo drugim morebitnim interesentom. Govor Dolanca sem napisal sam, bil je spodoben. Poudarek je bil na fakulteti kot delu univerze ter njeni pedagoški in raziskovalni avtonomiji v okviru zakonov in razvojne odgovornosti.

Drugo srečanje sva imela ob parlamentarni zakonodajni razlagi novega visokošolskega zakona in veljavnosti prehodnih določb za učitelje, ki še niso opravili doktorskih disertacij. Na fakulteti smo imeli tri take, zelo pomembne za razvoj fakultete. Sprejeta je bila (utemeljitev je izdelal predsednik zakonodajno-pravne komisije parlamenta in kasnejši ustavni sodnik dr. Tone Jerovšek) nerestriktivna rešitev, ki je trojici dala novo petletno prehodno obdobje, ki so ga v polnosti izkoristili in doktorirali.

Dva trša konflikta pa smo skupaj s kolegi imeli s predsednikom CK ZKS inž. Andrejem Marincem, ki je sebe imel za odgovornega za razmere na fakulteti, v nasprotju s Francetom Popitom, ki mu fakulteta nikoli ni bila pri srcu in je bil tudi eden od najtršihh »razčiščevalcev« fakultetnih razmer v obdobju 1972–1975, po politični odstranitvi predsednika vlade Staneta Kavčiča. Najprej smo imeli trd pogovor o temi vsakoletnih študijskih fakultetnih dnevov (1982). Naš predlog je bil: Vzroki za krizo jugoslovanske družbe. Posredoval je Š. Korošec in na srečanju, na katerem sta bila poleg mene še dr. Klinar in dr. Mlinar, smo sprejeli kompromisni naslov: Krizni družbeni procesi in pota za njihova preseganja, če se prav spominjam. Potem je bila na trdem skupinskem sestanku v prostorih CK ZKS ostra razprava ob fakultetnem predlogu za ponovno habilitacijo četverice, ki sem jo že omenjal. Na Marinca so znova zelo pritisnili tisti, ki so si lastili najvišjo politično odgovornost. Grozil je celo s konsekvencami. Poleg vodilnih delavcev fakultete je Marinc povabil še nekatere druge s fakultete, ki naj bi pomagali pri discipliniranju neposlušnih. Zgodilo se ni nič, z zgodbo ponovne habilitacije smo nadaljevali brez velikega hrupa, z vednostjo Štefana Korošca in polnim soglasjem Milana Kučana, ki je celo predlagal vrstni red pobud. Enotni smo bili le, da začnemo z dr. Janezom Jerovškom.

Katedra za obramboslovje je do l. 2006 imela prostore na Pedagoški fakulteti.

Zaradi državnih finančnih restrikcij je bil leta 1981 odložen projekt t. i. prizidka, nove gradnje pri fakulteti, ki naj bi rešila prostorsko stisko predavalnic in kabinetov. Pač pa so državni organi dodelili za potrebe katedre za splošno ljudsko obrambo kar lepe prostore na novo zgrajeni Pedagoški fakulteti v neposredni bližini naše stavbe. V usposobitev teh prostorov je vložil veliko dela predstojnik katedre general in prof. Lado Kocjan, s katerim sva bila blizu že zaradi vojnih časov (oba partizana v isti brigadi), čeprav sva kdaj zaradi različnih temperamentov povzdignila tudi glas drug na drugega.

Razbremenitev odgovornosti za odloženo novo gradnjo mi je omogočila, da sem se lahko posvetil notranjemu organizacijskemu in usklajevalnemu delu med katedrami na eni ter wmed raziskovalno in pedagoško enoto na drugi strani. Neposredni osebni angažma je bil mogoč tudi zato, ker so bile številke (študentov, profesorjev, raziskovalcev itd.) bistveno

manjše kot v letu 2011 ob petdesetletnici fakultete: te seveda kažejo, da smo tudi v preteklih desetletjih ustvarili temelje za tako eksploziven razvoj.

Usklajevanje razmerij med teorijo in empirijo

Ne vem, kakšna natančno so razmerja na današnji fakulteti in kako jih urejajo z medosebnimi kooperativnimi odnosi. V sedemdesetih letih je v tem pogledu izstopalo nekaj problemov. Najprej razmerje med teorijo in empirijo. Medtem ko je sociologija (katedra in raziskovalni centri) razvila bogat empirični raziskovalni program in ustrezno metodologijo, se politologija nikakor ni mogla izviti iz primeža teoretiziranja, ki je večkrat dobivalo tudi ideološke primesi. Komunikološke raziskave kot možna podlaga novinarskemu študiju so bile na začetku, obramboslovna katedra je bila v porodnih krčih. Interveniral sem, kolikor sem znal in smel, da bi se razmerje teorija – empirija na vseh študijih uravnotežila, kolikor se da. Obramboslovje je bilo v povojih, v bistvu precej nenaraven spoj med izbranimi družboslovnimi predmeti in vojaškimi praktikumi, ki so jih izvajali profesionalni častniki. Dogovorili smo se za sistematično vlaganje v mlade kadre. Projekt se je v celoti posrečil v daljšem časovnem obdobju. Danes imamo generacijo obramboslovnih doktorjev znanosti.

Skušal sem spodbujati k optimalnemu razmerju med skupnimi (za vse študijske smeri) temeljnimi predmeti (npr. antropologijo) in skupinami za posamezne takrat študijske smeri. Posrečile so se nam tudi delovne in študijske povezave s takratno Višjo šolo za socialno delo in Filozofsko fakulteto (A- in B-študij za novinarje). Ti dve leti mojega dekanovanja so bili zelo razboriti in živahni tudi študentje. Najprej smo imeli »incident« s polkovnikom Tomincem, predavateljem predmeta Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita, v letu 1990 že generalom, ki ga je armada skušala aktivirati proti osamosvojitvenemu projektu. Tominc je bil zelo težaven kot predavatelj, predmet pa do skraja odbojen pri študentih cele univerze. Tako je prišlo do bojkota, ki sem ga uspel prekiniti, Tominc pa se je odpovedal predavateljstvu in odšel na Filozofsko fakulteto. Skupina razgledanih in angažiranih študentov je ustanovila svobodno katedro ter izjemno obiskane in do družbenih razmer zelo kritične debate, tako da so morali gostovati v veliki dvorani Ekonomske fakultete, saj naša česa takega ni premogla. Na večere svobodne katedre so hodili tudi študentje drugih družboslovnih fakultet, kot da se je študentsko leto 1968 preselilo s Filozofske in Ekonomske fakultete na FDV. Varnostna služba (Služba državne varnosti) jih je nadzorovala, a so se dokopali do kopije poročil in ostro protestirali pri notranjemu ministru Tomažu Ertlu ter dobili zagotovila osebne varnosti in integriteto. Razburljiva dogajanja.

Svojemu nasledniku dr. Petru Klinarju sem fakulteto predal oktobra 1983 v dobri kondiciji.

Zasl. prof. dr. Zdenko Roter,
julij 2011

Red. prof. dr. Bogdan Kavčič, dekan (1985–1987)

Obdobje organizacijskega in strokovnega utrjevanja

Obdobje od leta 1985 do leta 1987, ko sem opravljal funkcijo dekana, sem vsaj na začetku dojemal kot dokaj umirjeno. Od razburljivih dogodkov je minilo že kar precej časa in kazalo je, da se je spopad polegel, doseženo stanje pa bolj ali manj sprejemljivo za vse prejšnje antagoniste (razen posameznikov). Ne nazadnje je na takšno sklepanje navajalo tudi dejstvo, da so me izvolili za dekana, kljub temu da nisem bil v začetni skupini zaposlenih ob njeni ustanovitvi in da so me mnogi prištevali k »partijski liniji«. Fakulteta, takrat še Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN), je bila programsko dopolnjena in organizacijsko relativno razvejana. Spremembe, ki so bile dosežene v preteklosti, je bilo treba stabilizirati in preizkusiti strateško ustreznost doseženega. To je posebej veljalo za (najmlajši) obramboslovni študij, ki ga je že takrat izvajala FSPN. Potreben je bil torej proces notranjega organizacijskega in strokovnega utrjevanja.

Glavne smeri dogajanja v tistem obdobju so bile:

1. Krepitev materialne moči fakultete.

Že takratna FSPN je bila programsko dokaj razvejana. Za izvajanje sprejetih študijskih programov je bilo potrebnih kar veliko pedagoških in podpornih delavcev. Potrebna je bila tudi tehnična oprema. Vse to je zahtevalo veliko denarja. Takratni sistem financiranja fakultet prek samoupravnih interesnih skupnosti za izobraževanje in raziskovanje je bil bolj naklonjen fakultetam, ki so imele veliko število študentov na majhnem številu programov, kot pa fakultetam, med te je sodila tudi FSPN, z razvejanim programom in relativno majhnim številom študentov. Spomnim se, da smo takrat kar zavidali našim sosedom, ki so imeli v primerjavi s FSPN zelo velik vpis študentov in zato tudi boljše financiranje.

Izhod za FSPN smo takrat videli v mehanizmu, ki se je imenoval »svobodna menjava dela«. Šlo je za neposredno pridobivanje izobraževalnih in raziskovalnih (raziskovalno svetovalnih) naročil pri neposrednih naročnikih, npr. pri gospodarskih organizacijah, političnih organizacijah, vojski, lokalnih skupnostih itd. S tako (pogodbeno) pridobljenimi sredstvi je razpolagala fakulteta, v veliki meri prav tisti posameznik ali organizacijska enota, ki je projekt pridobil. V glavnem so bila uporabljena za plače izvajalcev projektov, seveda pa je tudi fakulteta imela od tega precejšnje koristi, saj je šlo za uporabo fakultetne infrastrukture.

Problem je bilo pridobivanje takšnih projektov. Glede tega so se fakultete razlikovale med seboj. Nekatere so uspele s svobodno menjavo dela pridobiti tudi do polovice vsega denarja, s katerim so razpolagale. Druge pa nič ali skoraj nič. Razlike so bile tudi na fakulteti, tako zaradi programov kot zaradi konkretnih ljudi. Bolj uspešni kot izobraževalni so bili raziskovalni programi. Tako imenovano funkcionalno izobraževanje je v tem obdobju postalo neuspešno in morali smo ga ukiniti. Enim je uspevalo pridobiti več denarja in so zato relativno dobro zaslužili, drugim pa manj ali nič. Teoretično je bil instrument »svobodne menjave dela« zamišljen kot orodje, ki bi fakultete spodbujalo k sodelovanju z družbeno prakso. S tem mehanizmom smo na FSPN uspeli pridobiti kar nekaj denarja, tako da smo si lahko precej popravili osebne dogodke (plače) in precej investirali v opremo za kakovostnejše izvajanje študijskih programov. Prišlo pa je tudi do diferenciacije med tistimi, ki so bili pri pridobivanju sredstev s svobodno menjavo dela uspešni, in onimi, ki niso bili uspešni. Uspešni in njihovi sodelavci so bili materialno precej na boljšem kot ostali. Zanimivo, da je ta diferenciacija manj spodbujala večje napore za pridobivanje projektov kot pa notranje konflikte.

Naslednja smer reševanja finančne problematike je bilo vzpostavljanje sistema boljšega gospodarjenja s pridobljenimi sredstvi. Takoj ob prevzemu dekanske funkcije se je pokazalo, da fakulteta posluje z izgubo (kljub nizkim plačam in majhnim materialnim stroškom). Finančna funkcija je bila organizirana približno tako kot sicer v javni upravi. Šlo je predvsem za razdeljevanje denarja, ki je prihajal iz raziskovalne in izobraževalne skupnosti. V času velike inflacije je denar, ki je prispel na fakulteto (od obeh samoupravnih interesnih skupnosti in iz svobodne menjave dela) in ni bil takoj porabljen, zelo hitro izgubljal vrednost. Potrebna je bila nova aktivnost, da je bilo mogoče s poslovno finančnimi-transakcijami vsaj ohraniti vrednost sredstev, včasih pa jo tudi povečati. Nekaj uspeha v tej smeri je bilo. So pa nekateri že takrat opozarjali na tveganost finančnih spekulacij, kar se je čez nekaj let potrdilo.

Prof. dr. Bogdan Kavčič na Univerzi v Ljubljani (ob njem prof. dr. France Vreg).

2. Reševanje prostorske problematike fakultete

FSPN je bila v takratnem obdobju programsko dokaj razvejana. Del programa pa je bil (v prvem letniku) izvajan skupno. In prav izvajanje skupnega dela programa je bilo problematično, saj fakulteta ni imela dovolj velike predavalnice za tolikšno število študentov. Kratkoročno so bile uporabljene začasne rešitve z najemanjem dvoran na območju Bežigrada, ki so bile v dopoldanskem času prazne. Tudi prostor za knjižnico je postal premajhen in neustrezen (v kleti, zato ga je ob obilnem deževju zalila voda), prav tako ni bilo ustreznega prostora za računalniški center, razne laboratorije itd.

Zato smo se začeli ukvarjati s pripravo celovite prostorske rešitve za FSPN. Gradbenemu odboru je uspelo pridobiti ustrezne načrte. Potem pa se je ustavilo. Podpore zunaj fakultete ni bilo oziroma je je bilo premalo. Tudi univerza nas ni podprla. Denarja je bilo malo. Prostorske stiske fakultet pa velike, posebej nekaterih, saj trajajo še sedaj.

3. Pridobivanje študentov

V takratnem obdobju je bil interes študentov za študij družboslovja, vsaj tistega dela, ki ga je izvajala FSPN, majhen. Veliko zanimanje je bilo za študij ekonomije, pa tudi naravoslovnih in tehničnih disciplin. Način financiranja dejavnosti pa je bil tak (velik vpliv na količino pridobljenih sredstev je imela »glavarina«), da je bil ugoden za fakultete z velikim številom študentov.

Zato smo se na FSPN lotili organiziranega pridobivanja študentov za študij na fakultetnih programih. Ena smer prizadevanj je bila analiziranje, kakšna je zaposljivost naših diplomantov in kaj dejansko delajo (na kakšnih delovnih mestih). Vsako leto smo pred koncem pouka obiskali zadnje letnike dijakov na gimnazijah in jim predstavljali programe FSPN ter jih vabili na študij k nam. Kar uspešni smo bili pri pridobivanju študentov za študij sociologije in novinarstva, manj pa za študij politologije. Vendar vpis na programe FSPN ni bil tako majhen, da bi nam zaradi tega grozila njihova ukinitev.

4. Kohezijska prizadevanja

Še vedno se dobro spomnim enega prvih močnih vtisov po mojem prihodu na FSPN, kamor sem prišel na povabilo takratnega vodstva. Na pedagoškem svetu (mislim, da se je takrat tako imenoval sestanek vseh pedagoških delavcev) je ob intenzivnem razhajanju mnenj navzočih o nekem problemu, ki jih nikakor ni bilo mogoče uskladiti v skupno sprejemljiv sklep, po večkratnem ponavljanju istih dejstev in predvsem prepričanj profesor dr. Benko, prvi dekan fakultete ugotovil: »Ta kolektiv je bolan!« Kot sem kasneje izkusil, je s tem mislil ekstremistična prepričanja posameznikov, odsotnost vsakršne pripravljenosti na popuščanje in kompromise, zanikanje in zaničevanje vsega, kar ni »moje« prepričanje (ali prepričanje mojih somišljenikov), upiranje vsakemu sodelovanju, če ni po mojem vzorcu, ipd. Tipične slovenske lastnosti, ki so bile v tem primeru podprte še z visoko stopnjo izobraženosti.

Takrat sem se tudi raziskovalno ukvarjal s konflikti (stavke) in sem poznal metode njihovega preseganja. Prepričan sem bil, da se da s strpnim sodelovanjem konflikte iz preteklosti preseči. Vodilna ekipa (dekan, prodekana, direktor raziskovalnega inštituta, tajnik fakultete) je bila sestavljena iz po prepričanju različnih oseb, vendar je odlično sodelovala. Tudi pri posameznih aktivnostih smo pazili, da smo kombinirali sodelavce iz različnih (neformalnih) skupin, zelo smo se trudili, da smo pozornost usmerjali na probleme in ne na osebe, sindikat je izvedel nekaj relativno uspešnih družabnih aktivnosti itd. Kratkoročno so bili učinki pričakovano dobri. Ko je vodstvena ekipa spoznala (zato je bilo potrebno kar nekaj mesecev), da so potrebne spremembe, pa se je začel odpor vsakemu spreminjanju statusa quo. Predlogi so zadevali na mreže neformalnih interesov in osebnih povezav, na »nedotakljive fevde« posameznikov, ki so se oblikovali v preteklosti, itd. Proti koncu mandata so se že dale slutiti večje spremembe v političnem in gospodarskem sistemu države ter s tem povezane in podprte ambicije posameznikov. Pričakovanje kontrarevolucije s podobnimi lastnostmi, kot jih je imela prej revolucija. Tako da na področju homogenizacije kolektiva trajnih uspehov ni bilo veliko.

Red. prof. dr. Bogdan Kavčič,
september 2011

Delo: 20. 11. 1986, priznanje ob 25-letnici fakultete.

2. Študijski programi na Fakulteti za družbene vede

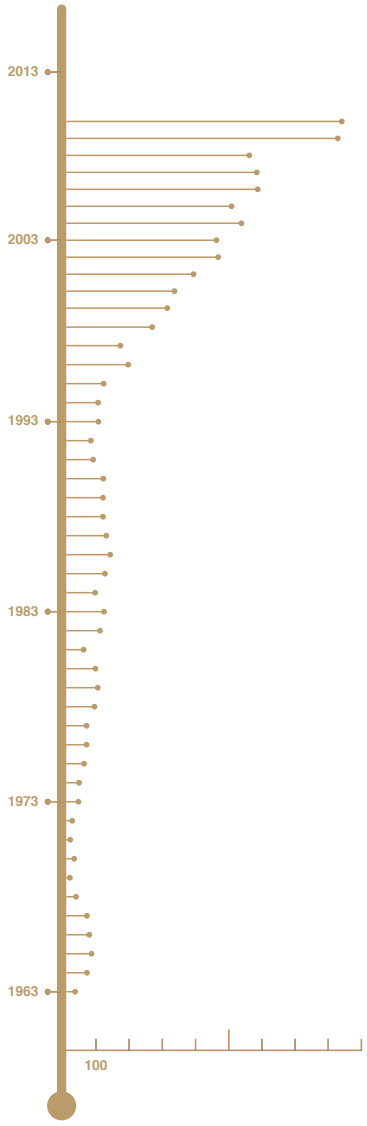
Preimenovanje fakultete v FDV je povezano z nastankom novih študijskih smeri in programov: dveh komunikoloških smeri, teoretsko-metodološke in tržnega komuniciranja, in sicer v okviru novega programa Komunikologija, oblikuje se program Kulturologija, Sociologija se razdeli na analitsko teoretsko smer, kadrovsko-menedžersko smer in smer za družboslovno informatiko, Politologija na teoretsko analitsko smer, smer analiza politik in javna uprava, smer mednarodni odnosi in smer obramboslovje (prej je bilo obramboslovje samostojen program), Novinarstvo je ostalo samostojen program.

FDV torej leta 1991 na dodiplomskem študiju izvaja pet študijskih programov z 11 smermi. Od takrat število študentov izjemno narašča, programi so aktualni in prijave vedno presegajo število razpisanih mest. Za primerjavo: v prvih dvajsetih letih je na visoki šoli oz. fakulteti diplomiralo 975 študentk in študentov, do januarja 2009, torej v 48 letih njenega obstoja, pa jih je diplomiralo 7619, 41 specializiralo, 970 magistriralo, 249 pa doktoriralo. V jubilejnem študijskem letu 2011/12 je na FDV vpisanih 2819 dodiplomskih, 763 magistrskih in 126 doktorskih študentov in študentk, ob 15-letnici preberemo (Klinar 1976: 7), da je fakulteto v študijskem letu 1976/77 obiskovalo 1345 študentk in študentov na vseh stopnjah študija, ob 35-letnici (Korošec 1996: 15) pa je navedenih 2426 diplomantov, in dobrih 2000 vpisanih študentk in študentov. Do konca septembra 2011 je v prvih desetih mesecih tega leta diplomiralo 633 diplomantov in diplomatk, 75 magistrov in 19 doktorjev znanosti.

Sprememba v fakulteto z veliko študenti je narekovala tudi večanje zaposlitev, tako je danes na fakulteti 132 pedagoških delavcev in 81 raziskovalcev, od katerih številni sodelujejo v pedagoškem procesu; skupaj s strokovnimi in podpornimi službami (kjer je 62 zaposlenih) je na fakulteti skupaj 275 zaposlenih.

Pomemben prelom za študijske programe je pomenila bolonjska reforma, na katero se je fakulteta odzvala med prvimi članicami in v študijskem letu 2005/06 začela izvajati prvi letnik 1. stopnje.

Prenavljanje programov je bilo intenzivno v študijskih letih 2003/04–2004/05, ko si je vodstvo pod dekanstvom red. prof. dr. Anuške Ferligoj za temeljni cilj zadalo preoblikovati in

Gibanje števila študentov po stopnjah študija: dodiplomski študij

Numerični podatki na str. 151, 152.

akreditirati programe, skladne s smernicami bolonjske deklaracije. Prenovo je vodila posebna senatna komisija za bolonjsko prenovo pod predsedstvom red. prof. dr. Zinke Kolarič ter članoma red. prof. dr. Bojkom Bučarjem in red. prof. dr. Slavkom Splichalom.

Ob prenovi so vsebinsko odgovornost prevzele katedre kot skrbnice programov, in ker je bilo treba nadaljevati proces diferenciacije med študijskimi programi, da bi razvijali aktualne in moderne družboslovne vede, je to pomenilo pretvorbo prejšnjih študijskih smeri v samostojne programe, s čimer naj bi se povečala njihova transparentnost in prepoznavnost z vidika javnosti oziroma bodočih študentov. Akreditirali smo 12 univerzitetnih programov prve stopnje in enega visokošolskega strokovnega ter 29 programov 2. stopnje, nato pa drugostopenjske s predlogom nove akreditacije povezali v 22 programov, kot prikazuje preglednica. Katedre na FDV kot vsebinske skrbnice programov so organizirane v štiri oddelke:

	Programi 1. stopnje:	Programi 2. stopnje:
Oddelek za komunikologijo:		
Katedra za medijske in komunikacijske študije	Komunikologija – Medijske in komunikacijske študije	Mediji in pravo
		Komunikologija
Katedra za novinarstvo	Novinarstvo	Novinarske študije
Katedra za tržno komuniciranje in odnose z javnostmi	Komunikologija – Tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi	Odnosi z javnostmi
		Strateško tržno komuniciranje
Oddelek za kulturologijo:		
Katedra za kulturologijo	Kulturologija	Kulturologija – Kulturne in religijske študije
Oddelek za politologijo:		
Katedra za analizo politik in javno upravo	Politologija – Analiza politik in javna uprava	Politologija – Analiza politik in javna uprava
Katedra za mednarodne odnose	Mednarodni odnosi	Mednarodni odnosi
		Diplomacija
		Varnostne študije
Katedra za obramboslovje	Politologija – Obramboslovje	Obramboslovje
Katedra za teoretsko-analitsko politologijo	Analitska politologija	Politologija – Balkanske študije
		Politologija – Politična teorija
Oddelek za sociologijo:		
Katedra za analitsko sociologijo	Analitska sociologija	Sociologija
Katedra za informatiko in metodologijo	Družboslovna informatika (univerzitetni + strokovni program)	Družboslovna informatika
Katedra za kadrovski in socialni menedžment	Sociologija – Kadrovski menedžment	Sociologija – Upravljanje človeških virov in znanja
		Upravljanje javnih in neprofitnih organizacij
Skupni fakultetni programi	Evropske študije – družboslovni vidiki	Analiza evropske socialne politike
		Etnične študije
		Evropske študije
		Razvojne študije
		Svetovne študije

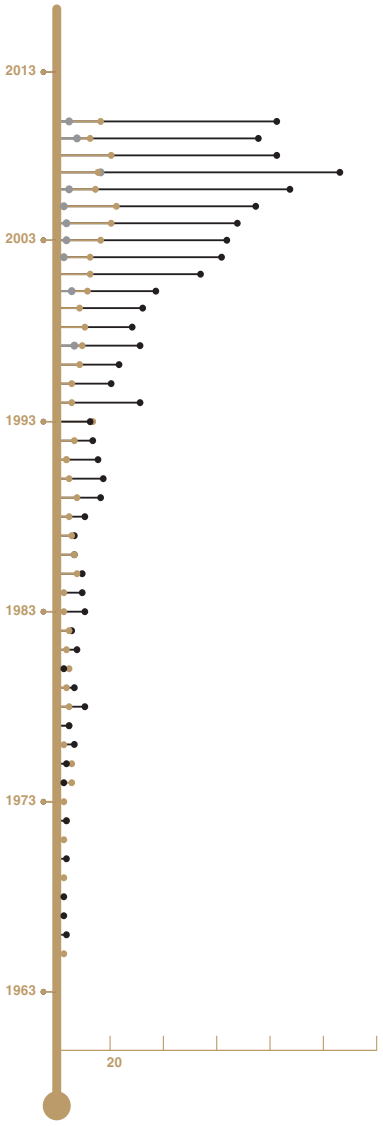
Kot je razvidno iz sodobnega stanja, sta hkrati s prenavljanjem dodiplomskega študija razvoj in vsebinska rast spreminjala ter dopolnjevala tudi podiplomske magistrske programe. Oktobra 1991 so se začeli vpisi v nove podiplomske študijske programe, ki so se s posodobitvami, dopolnitvami in spremembami izvajali do bolonjske reforme: Komunikologija, Mednarodni odnosi, Obramboslovje, Sociologija in Splošni menedžment. V študijskem letu 1993/94 je bil dodatno razpisan magistrski študij Politologije in specialistični študij sociologije Seksizem kot sodobna tradicija.

V naslednjih šestih letih se je ponudba podiplomskih programov FDV še razširila z možnostjo vpisa na medfakultetni podiplomski študij Antropologija, specialistični študij mednarodnih odnosov (1996/97 do 2001/02), v študijskem letu 1996/97 se je preoblikoval program splošnega menedžmenta in se preimenoval v Menedžment neprofitnih organizacij; magistrski študij Sociologija – Socialno delo v skupnosti je FDV prvič razpisala v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 1997/98; v študijskem letu 1997/98 smo vpisali tudi prve študente magistrskega študija Politologija – Etnične študije; specialistični študij obramboslovja je bil razpisan v študijskem letu 1999/2000; vpis v magistrski študij Menedžment kadrov in delovnih razmerij je potekal od študijskega leta 2001/02 do izteka starih programov.

V jubilejnem petdesetem študijskem letu 2011/12 smo razpisali naslednje programe 2. stopnje za pridobitev magisterija stroke:

Diplomacija
Družboslovna informatika
Etnične študije
Evropske študije – družboslovni vidiki
Kulturologija – Kulturne in religijske študije
Novinarske študije
Obramboslovje
Odnosi z javnostmi
Politologija – Javna uprava
Politologija – Politična teorija
Politologija – Svetovne študije
Sociologija – Upravljanje človeških virov in znanja
Sociologija – Sociologija vsakdanjega življenja
Strateško tržno komuniciranje

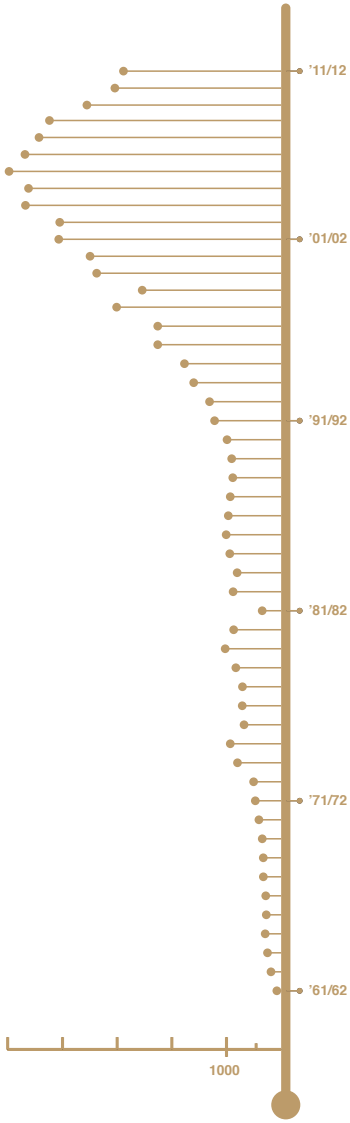
Fakulteta sodeluje pri izvedbi skupnih univerzitetnih podiplomskih študijskih programov Statistika in Varstvo okolja, prav tako tudi v skupnih mednarodnih programih: Evropski magisterij iz človekovih pravic (European Master's Degree in Human Rights and Democratisation, E.MA), Skupni evropski magistrski program primerjalnega lokalnega razvoja (Joint European Master in Comparative Local Development for the Balkans and other Areas in Trasformation).

Gibanje števila diplomantov po stopnjah študija:
- specializacija
- magisterij
- doktorat

Numerični podatki na str. 151, 152.

V prvih letih je bil vpis v začetne letnike posameznih podiplomskih programov precej skromen, saj smo imeli v petih letih skupaj (od študijskega leta 1991/92 do vključno študijskega leta 1995/96) vpisanih 152 novincev v začetni letnik študija, že v študijskem letu 1996/97 pa smo prekoračili mejo 100 vpisanih podiplomskih študentov v prvem letniku študija. To število se je posebej po študijskem letu 1999/2000 precej povečevalo in v zadnjih sedmih letih predbolonjskih programov smo vsako leto vpisovali več kot 200 novih študentov v magistrske in specialistične študijske programe.

Vpis v začetne letnike posameznih podiplomskih programov

Numerični podatki na str. 151, 152.

V študijskem letu 2009/10 smo prvič razpisali bolonjske podiplomske programe na 2. in 3. stopnji študija. V prvem letu izvajanja programov 2. stopnje smo vpisali 292 rednih in 46 izrednih študentov, v študijskem letu 2010/11 pa je bilo vpisanih že 322 rednih in 18 izrednih študentov 2. stopnje.

Poleg magistrskih programov izvajamo tudi podiplomski doktorski študij, in sicer na vseh področjih podiplomskega študija. V letu 2008 je bil dokončno oblikovan enovit program Humanistika in družboslovje. Gre za medfakultetni program 3. stopnje, v katerem poleg Filozofske fakultete in Fakultete za družbene vede (ki pokrivata večino področij humanistike in družboslovja) sodelujejo še štiri druge fakultete v okviru ljubljanske univerze: Fakulteta za matematiko in fiziko, Fakulteta za računalništvo, Teološka fakulteta in Akademija za glasbo. Naša temeljna skrb ob razpisu doktorskih programov je zagotoviti varovala za kakovosten znanstveni študij na 3. stopnji, pri čemer se želimo izogniti množičnosti, zato smo sicer v začetni letnik Interdisciplinarnega doktorskega študija Humanistike in družboslovja v študijskem letu 2009/10 na FDV vpisali 142, v študijskem letu 2010/11 pa le 48 doktorskih študentov in študentk.

...

Zadnja od prenov je na FDV prinesla aktualizirane in moderne programe, načrtno povezovanje raziskovalnega in pedagoškega dela, s katerima razvijamo številne temeljne ter aplikativne družboslovne discipline – pri tem dajemo velik poudarek njihovemu prepletanju, dopolnjevanju in neposrednemu sodelovanju študentov v soustvarjanju kakovostnih študijskih procesov in programov. Aktivna vključenost v študijske programe in izbirne vsebine našim študentom omogoča temeljit in pester študij, ki zagotavlja širok nabor aplikativnih znanj in celovito razumevanje družbenega življenja.

Pomemben del programov ostajajo **tuji strokovni jeziki**. Njihovo poučevanje poteka že od ustanovitve fakultete leta 1961. Prva učiteljica tujega jezika je bila Nuša Bulatović - Kansky, dve leti pozneje se ji je pridružila Erika Bučar. Poučevali sta angleščino, nemščino in ruščino, francoščino pa je poučeval zunanji sodelavec iz Francoskega kulturnega centra. Poudarek je bil na usvajanju terminologije, kar je bilo povsem skladno z razvojnimi tokovi tistega časa. V učnem načrtu iz leta 1985/86 je že izrecno navedeno povezovanje učiteljev tujih strokovnih jezikov z učitelji temeljnih družboslovnih predmetov; delo je potekalo v manjših skupinah (do 15 študentov), vključevalo je različne metode, med drugim seminarski in individualni način dela v obliki konzultacij ter delo v fonolaboratoriju. Z vse večjo internacionalizacijo sta se širila tudi obseg programa (na nekaterih smereh se je z začetnih 60 ur povečal na 90 ur letno) in nabor jezikov, med katerimi študentje lahko izbirajo: tako sta se omenjenim štirim jezikom pridružili še italijanščina in španščina. Nekatere smeri so uvedle drugi tuji strokovni jezik kot izbirni predmet, smer Mednarodni odnosi pa je uvedla dva obvezna v vse štiri letnike dodiplomskega študija. V študijskem letu 2002/2003 se je predmet Tuji jezik preimenoval v Tuji strokovni jezik (TSJ), s čimer je tudi v naslovu predmeta nakazal temeljno

usmeritev k strokovnemu jeziku kot orodju za učinkovito sporočanje na danem znanstvenem področju. Izvedbeni programi so se ves čas prilagajali razvoju temeljnih disciplin in s tem povezanim potrebam slušateljev.

Služba za dodiplomski študij je z naraščanjem števila študentov postala prava mala tovarna in svetovalnica za študentska vprašanja

Na FDV imajo vsi študenti na dodiplomski ravni v svojem študijskem programu vsaj en tuj strokovni jezik (nekateri obvezno angleščino) v obsegu 60 ur letno v prvem in drugem letniku. Študenti Mednarodnih odnosov in Evropskih študij imajo dva obvezna TSJ v obsegu 60 ur letno v vseh štirih letnikih dodiplomske ravni. Poleg tega na podiplomski ravni na študijskih smereh Diplomacija in Evropske študije izberejo še tretjega.

Hkrati z uresničevanjem temeljnega cilja zagotavljanja jezikovne kompetence v tujem jeziku se je na FDV v študijskih programih ohranil širok nabor jezikov. Študenti tudi v prenovljenih programih lahko izbirajo med angleščino, nemščino, italijanščino, francoščino, ruščino in španščino, kar v primerjavi s programi na drugih nefiloloških fakultetah kaže na veliko pestrost izbire in diplomantom daje dodatno konkurenčno prednost. Tako se FDV v slovenskem prostoru in tudi širše uvršča med najuspešnejše fakultete, ki praktično udejanjajo načelo dejavne večjezičnosti.

Vemo, da lahko kakovostno družbo soustvarjamo zgolj s poglobljeno, objektivno in kritično analizo posameznih družbenih pojavov in družbe kot celote. Želimo si, da bi bil študij še bolj interaktiven in sodoben, a za to bi morali preiti iz množičnosti v obvladljive skupine študentov in boljše gmotne možnosti, predvsem podiplomskega študija.

Pestrost študija, ogromen nabor predmetov na obeh študijskih stopnjah in razpršitev na 13 programov 1. in predvsem 29 programov 2. stopnje je bil organizacijski zalogaj, ki je fakulteto po bolonjski reformi pripeljal do komaj obvladljivih meja diferenciacije in upravljanja. Ko bodo danosti v zakonodajnem, finančnem in družbenem smislu jasnejše in stabilnejše, bomo morali temeljito premisliti o nadaljnjem razvoju študijskih programov na Fakulteti za družbene vede. Del tega smo že opravili s predlogom nove akreditacije programov na 2. stopnji, ki prvotno razvejanost iz 29 programov zmanjšuje na 22 magistrskih programov.

Red. prof. dr. Ernest Petrič, dekan (1987–1989)

Dekan brez dekanskega programa

Ko gledam nazaj na 50 let razvoja od Visoke šole za politične vede do sedanje FDV, skoraj ne morem verjeti, kako hitro so minila ta leta in koliko se je v njih zgodilo. V svetu, v Slovenji in na fakulteti, ki je zrasla v eno najpomembnejših fakultet naše Univerze v Ljubljani, ne le po številu študentov, temveč po razvejanosti ter kakovosti študijskih in raziskovalnih programov – čeprav ji je ob rojstvu večina takratnih ljubljanskih univerzitetnih uglednežev prerokovala kratko in slabo bodočnost. Ponosen in zadovoljen sem, da sem tako rekoč od začetka in nato dolga leta botroval rojstvu in razvoju te pomembne pedagoške in znanstvene institucije, še zlasti pa začetku ter razvoju študija in raziskovanja mednarodnih odnosov v najširšem smislu v Sloveniji.

Z Visoko šolo za politične vede sem začel sodelovati leta 1963 v okviru predmeta Mednarodni odnosi, katerega nosilec je bil Vladimir Benko, nepozaben kot vrhunski strokovnjak in izjemna osebnost. Del najinega sodelovanja so bile skupne priprave na doktorski izpit iz petih predmetov, ki sva ga opravljala le z nekajdnevnim razmikom, v doktorja znanosti pa sva bila promovirana na Pravni fakulteti v Ljubljani na isti dan, januarja davnega leta 1965. Kmalu po tem sem bil izvoljen, še ne star 30 let, za docenta pri predmetu Mednarodni odnosi, ki je na FDV vključeval tudi mednarodno pravo, ki sem ga predaval. Majhen delček mednarodnega prava na fakulteti še vedno predavam na magistrski ravni.

Za dekana sem bil izvoljen leta 1987, dekanoval pa sem slabi dve leti, do odhoda v diplomatsko službo poleti 1989. Izvoljen sem bil po tem, ko sem se vrnil iz Etiopije, kjer sem na tamkajšnji pravni fakulteti predaval mednarodno pravo. Moja izvolitev za dekana je bila tudi majhen znak, da so se politične razmere že toliko spremenile, da je mogel biti za dekana izvoljen nekdo, ki je bil pred tem član znane »Kavčičeve vlade«, obtožene – še prav posebej pa njen predsednik Stane Kavčič – anarholiberalizma, nacionalizma, prozahodne usmerjenosti, podcenjevanja vodilne vloge komunistične partije in delavskega razreda ter kdo ve še česa. In nekdo, ki si je drznil v znani »akciji 25 poslancev« vsaj poskusiti ogroziti kadrovski monopol partije. Da, leta 1987 je bilo že čutiti nov veter, v Jugoslaviji, Slovenji in v ZKS, veter, ki je napovedoval dramatične spremembe, katerih hitrosti in daljnosežnosti pa se je le redkokdo zavedal.

Ne glede na to, da sem pred tem že opravljal praktično vse pomembne funkcije na fakulteti: prodekana, direktorja raziskovalnega inštituta, predstojnika katedre za mednarodne odnose in mednarodno pravo ter druge, je bilo to, da mi je podporo za izvolitev za dekana izkazala velika večina kolegov, zame tudi majhno presenečenje. Predvsem zato, ker je moje delo na fakulteti bilo nekajkrat prekinjeno: s petimi leti dela v politiki v že omenjeni Kavčičevi vladi, z dvema letoma na Univerzi v Etiopiji, z večmesečnimi ekspertskimi misijami v Iraku in Kolumbiji ter krajšimi, nekajtedenskimi študijskimi bivanji v tujini. Vendar, po drugi strani, sem že bil redni univerzitetni profesor, imel sem obsežno bibliografijo doma in v tujini, vključno tri knjige ter republiško nagrado za raziskovalno delo.

Spominjam se zanimive epizode, potem ko sem se na pobudo kolegov odločil kandidirati za dekana. Rečeno mi je bilo, naj pripravim program dekanovanja, če bom izvoljen. To je bilo takrat razumljeno kot izraz demokratičnosti, saj naj bi se soočila programa obeh kandidatov, bila sva namreč dva. Meni se je to zdelo bedasto in še danes malo verjamem v »programe«, še zlasti v programe političnih strank pred volitvami. V program se lahko napiše marsikaj, tako rekoč vse. Ni težko napisati programa, radikalnega, zmernega, kakršnegakoli. Problem ga je izvesti, uresničiti. Zato »volilnega« programa že takrat nisem napisal. Tistim, ki so volili, sem povedal, da me poznajo, da vedo, kdo sem, za kaj sem se zavzemal, kaj sem delal in naredil ali pa ne, da torej vedo, ali mi lahko zaupajo vodenje fakultete. Z veliko večino so me izvolili – brez programa.

Napoved novih časov

Čas dekanovanja je bil zanimiv in vznemirljiv. V letu 1988 se je že čutilo in delno dogajalo tisto, kar je Jugoslavijo vodilo v njen razpad in propad socialistične družbene ureditve, čeprav se daljnosežnosti potekajočih procesov v državi ni razumelo, kot tudi ne že potekajočih procesov na vzhodu Evrope, ki so vodili v razpad Sovjetske zveze ter v historični poraz in zlom sovjetskega tipa socializma (komunizma), v razpad bipolarnega mednarodnega sistema – ter v neodvisnost Slovenije in njeno demokratično družbeno ureditev. Ta dogajanja je bilo občutiti – čeprav njihov pomen še ni bil dojet – še posebej na FDV (takrat še FSPN). Fakulteta je bila, za razliko od večine Univerze v Ljubljani, že od druge polovice 60. let dalje vpeta v aktualna družbena dogajanja. Na njej so delovali družbeno in politično izjemno angažirani in ugledni profesorji ter raziskovalci, pritegovala je izjemno družbeno aktivne študente. Ni naključje, da so na njej v času mojega dekanovanja ali pa malo pred njim študirali Janša, Bavčar, Kacin, Školč, Pahor in številni drugi kasnejši akterji prelomnih let 1989/91 in predavali ali raziskovali Rus, oba Hribarja, Rupel, Miheljak, Roter, Toš, Vreg in številni drugi. Na fakulteti je »vrelo« in včasih ni bilo lahko ohranjati njene kohezivnosti in funkcionalnosti, še zlasti zato, ker je bil to čas, ko je državni sistem že razpadal, ko je vladal finančni nered s skokovito inflacijo. Včasih je bilo treba tudi miriti in zadrževati takrat še »mlade leve«, ki so bili hitro v »idejnem« ali »intelektualnem« spopadu drug z drugim, npr. Rupel z Miheljakom, Bibič ali Kirn s Hribarjem. Skratka, čudovito dinamičen čas,

dekanovanje na FSPN pa enkratna življenjska in vodstvena izkušnja. Še danes pravzaprav ne vem, kako nam je uspelo izogniti se resnemu razkolu in spopadu znotraj fakultete ter hujšim težavam v odnosih z okoljem, zlasti s še vedno vladajočo ZKS, ki je sicer že od konca šestdesetih let imela stalne »težave« oz. »razčiščevanja«, še prav posebej s FSPN.

Ob tej »živahnosti« in občutku pomembnosti fakultete, kar je dajalo poseben čar dekanovanju, se spominjam tudi manj prijetne strani. Najprej finančnih nejasnosti, ki sem jih podedoval in ki so mi kot zakonitemu predstavniku fakultete jemale veliko časa na sodišču. Videti je, da so pravosodni mlini takrat le mleli hitreje kot danes, saj so bile nepravilnosti razjasnjene – tudi s sodnimi sankcijami še v času mojega dekanovanja, kar sem si štel za velik uspeh. V finančnem pogledu je bilo takrat pomembno znati krmariti med Scilo in Karibdo skokovite inflacije, ki je vsebovala za spretne tudi velike možnosti. Kakorkoli že, močno sem moral biti – čeprav me to ni niti malo zanimalo, kaj šele veselilo – angažiran s finančnimi problemi fakultete. Z dobrim koncem: fakulteto sem nasledniku Niku Tošu zapustil v solidnem stanju, ki mu je omogočilo – ob njemu lastni podjetnosti – začeti uresničevati projekt nove gradnje, ki smo ga v mojem času le snovali in načrtovali.

V znamenju zanimivih mednarodnih sodelovanj

Posebej je zaznamovalo moje dekanovanje – vsaj sam to tako vidim – nekaj zanimivih in hvaležnih projektov. Najprej projekt t. i. tretje univerze, v katerega sem prepričal tudi takratnega rektorja prof. dr. Janeza Peklenika. Namen je bil pritegniti na razne načine v univerzitetno delo in življenje poleg Univerze v Ljubljani in Mariboru tudi univerzitetne in znanstvene delavce slovenskega rodu iz diaspore. Ob 70-letnici Univerze v Ljubljani nam je uspelo pridobiti na nekajdnevno strokovno srečanje, ki je potekalo na različnih fakultetah ob hkratnem skupnem srečanju, več kot 80 uglednih univerzitetnih pedagoških in znanstvenih delavcev iz tujine. Med njimi kar številne, ki jim je bil to prvi prihod v Slovenijo po mnogih letih po tem, ko so jo zapustili leta 1945 ali iz političnih ali drugih razlogov v kasnejših letih. Med njimi je bil tudi Jože Pučnik in več drugih, za katerih vabilo in nemoten prihod se je bilo treba dogovarjati, bolje rečeno, prerekati s tedanjo oblastjo. Vendar tudi pri tem projektu, ki je bil nekakšen predhodnik »slovenskemu kongresu« – konec dober, vse dobro. Kot tak, kot »tretja univerza«, se sicer žal ni nadaljeval, saj so se po letu 1988 začeli z veliko naglico vrstiti dramatični dogodki, ki so po eni strani potisnili ob stran tovrstne projekte, po drugi strani pa so po neodvisnosti Slovenije in njeni integraciji v evropski zahod nastale široke možnosti za strokovne in druge povezave med slovensko znanstveno diasporo in univerzama ter znanstvenimi institucijami v Sloveniji. Zanimiv, lep projekt, ki je sprva lepo zaživel, kasneje pa v iskanju sprememb in drugih osamosvojitvenih prioritet zamrl, je bilo ambiciozno zasnovano in zastavljeno sodelovanje z državno univerzo v Clevelandu (Cleveland State University). Na obisku pri njih smo se dogovorili o vzpostavitvi – poleg raznih izmenjav – študija slovenistike na tej ameriški univerzi in o tem, da bi njena knjižnica postala formalno referenčna knjižnica v ZDA za slovensko literaturo na vseh znanstvenih področjih. Po nekaj letih je sodelovanje, vsaj tako ambiciozno, kot je bilo zastavljeno, zamrlo. Nastopili

so viharni časi, pa tudi sam sem za dvajset let zamenjal univerzitetno katedro z diplomatskim parketom.

Posebej mi je ostalo v spominu tudi sodelovanje z Univerzo v Gradcu, ki sem ga vzpostavil s svojim prijateljem iz študijskih in asistentskih dni na Dunaju, profesorjem K. Güntherjem, v začetku 70. let. Pri svojem predmetu na FSPN in njegovem na Pravni fakulteti v Gradcu smo vsako leto imeli skupen tridnevni seminar o dogovorjeni tematiki v angleščini. Študenti z obeh strani so pripravili nastope na dogovorjene teme in o njih diskutirali, včasih tudi polemizirali. In se srečali, spoznali ter v številnih primerih znanstva in sodelovanje tudi ohranili. To so bila pedagoško izjemno zanimiva in prijetna srečanja, tudi po ocenah tako rekoč vseh udeležencev. Dokaz za to je, da potekajo še danes. Takrat v času hladne vojne je skupni seminar o dogovorjenih, pogosto zelo vznemirljivih temah mednarodnih odnosov in mednarodnega prava bil nekaj posebnega. Prav ta seminar – z izbrano manjšo skupino študentov, sposobnih napisati in predstaviti prispevke v angleščini in nastopati v neposrednem dialogu s tujimi, prav tako izbranimi študenti, je prispeval k uveljavitvi študija mednarodnih odnosov na FSPN kot elitnega, izjemno zahtevnega, kar naj bi menda bil še danes.

Prof. dr. Ernest Petrič (levo) in prof. dr. Konrad Günter z Univerze v Gradcu (desno) s skupino študentov na mednarodnem seminarju, Piran 1989.

Čas pred viharjem, čas posebnih izzivov

Seveda je tisti čas »pred viharjem«, pred zgodovinskimi spremembami, za delavce FSPN, pa tudi za študente, bil čas posebnih izzivov. Tudi zame, poleg dekanovanja. Slutil sem, da prihaja čas, usoden za slovenski narod, čas, ko bo aktualna njegova pravica do samoodločbe. Zato sem napisal in leta 1987 objavil knjigo Pravica narodov do samoodločbe. To je pravzaprav bil moj dolg, dolg profesorja mednarodnega prava, svojemu narodu. Utemeljiti sem hotel to sveto pravico vsakega naroda, tudi svojega, da si sam določa položaj in pot – enakopraven med drugimi narodi. Podobno, kot je prvi profesor mednarodnega prava na Univerzi v Ljubljani I. Tomšič čutil za svojo dolžnost – tako mi je sam povedal, bil je tudi moj mentor pri doktorski disertaciji – napisati leta 1942 knjigo o vojnem pravu po nemški in italijanski okupaciji Slovenije. Ta naj bi bila sporočilo okupatorju in hkrati Slovencem, kaj po mednarodnem pravu okupator sme in česa ne sme. No, po letu 1945 ni bil deležen priznanja, pač pa težav, ker je prekršil »kulturni molk«, ki ga je razglasila OF.

Vesel sem, da so se na mojo knjigo in njene teoretske utemeljitve oprli tudi pisci v znani 57. številki Nove revije, ko so utemeljevali pravico slovenskega naroda do samoodločbe, vključno s pravico do odcepitve.

Nekega poznega popoldneva v začetku leta 1988 je v dekanski sobi, kjer sem redno delal do večernih ur, zazvonil telefon. Bil je predsednik takratne vlade (izvršnega sveta) SR Slovenije, sicer dolgoletni znanec D. Šinigoj. Na moje vprašanje, zakaj klic, mi je dejal: »Dali smo te na spisek.« Na pol v šali in ne vedoč za kaj gre, sem mu rekel, naj me takoj izbrišejo, saj je kadar sem bil na kakem spisku, je pomenilo le težave. Zasmejal se je in rekel: »Na spisek za veleposlanike.« Povedal je, da v Jugoslaviji nastaja zapleten položaj, zato želi imeti Slovenija na veleposlaniških mestih, kolikor jih ji v okviru diplomacije SFRJ gre, »sposobne in zaupanja vredne osebnosti«. Čez nekaj dni sem se odločil poskusiti v praksi tisto, kar sem o mednarodnem pravu, mednarodnih odnosih, zunanji politiki in diplomaciji učil, pisal in predaval študentom. Poleti 1989 se je tako izteklo moje dekanovanje, decembra pa sem bil že veleposlanik SFRJ v Indiji. Začelo se je »drugo dejanje« moje igre z mednarodnim pravom in mednarodnimi odnosi. Tokrat ne več v sferi akademskih razglabljanj, teorij, modelov in abstrakcij, temveč v praksi realnih odnosov med državami, trdem soočanju njihovih interesov v bilateralnih odnosih in v mednarodnih organizacijah. Po približno četrt stoletja »teorije«, »profesorja« in proučevalca mednarodnega prava in mednarodnih odnosov je nastajal približno enak čas prakse »diplomata«, izvajalca zunanje politike.

Oboje se je začelo pred 50 leti, takrat ko se je rodila naša sedanja FDV, »sedež sapientiae« slovenske politologije, mednarodnih odnosov, komunikologije, obramboslovja in v veliki meri tudi sociologije in mednarodnega prava. Ob jubileju fakultete čutim 50 let povezanosti z njo; povezanosti, ki je prepletena in izjemno bogata s prijateljstvi, sodelovanjem, ustvarjanjem.

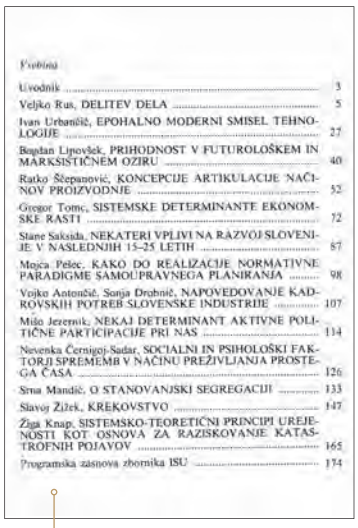
Red. prof. dr. Ernest Petrič,
junij 2011

3. Razmah družboslovnega raziskovanja

Sodobno univerzitetno delo mora temeljiti na kakovostnih razmerah uravnoteženega delovanja na raziskovalnem in pedagoškem področju, saj je za visokošolske učitelje in profesorje to prvi pogoj kakovostnega pedagoškega procesa. Za organizacijo raziskovalnega dela skrbi Inštitut za družbene vede Fakultete za družbene vede.

Začetki institucionaliziranega in formaliziranega sociološkega empiričnega in filozofsko opredeljenega družboslovnega raziskovanja na ozemlju Slovenije po drugi svetovni vojni segajo v leto 1959, ko je bil ustanovljen *Inštitut za sociologijo*. Inštitut za sociologijo je ustanovila Univerza v Ljubljani z namenom raziskovanja na področju sociologije in filozofije, vodil pa ga je Boris Ziherl (gl. Odločbo Univerzitetnega sveta Univerze v Ljubljani št. II-149/3). Kot navaja Kroflič, Inštitut za sociologijo ni nastal čez noč z odločbo, ampak ima njegovo nastajanje »korenine v družbeno-ekonomskih razmerah tedanjega časa«, ki je slovenskim razumnikom omogočil prepričati družbene ustanove in politike, da je ustanovitev inštituta »nujna družbena potreba« (Kroflič 1999: 17).

Uvodnik 3
Veljko Rus, DELITEV DELA 5
Ivan Urbančič, EPOHALNO MODERNI SMISEL TEHNOLOGIJE 27
Bogdan Lipovšek, PRIHODNOST V FUTUROLOŠKEM IN MARKSISTIČNEM OZIRU 40
Ratko Štěpanović, KONCEPCIJE ARTIKULACIJE NAČINOV PROIZVODNJE 52
Gregor Tomc, SISTEMSKE DETERMINANTE EKONOMSKE RASTI 72
Stane Saksida, NEKATERI VPLIVI NA RAZVOJ SLOVENIJE V NASLEDNJIH 15–25 LETIH 87
Mojca Pelec, KAKO DO REALIZACIJE NORMATIVNE PARADIGME SAMOUPRAVNEGA PLANIRANJA 98
Vojko Antončič, Sonja Drobnič, NAPOVEDOVANJE KADROVSKIH POTREB SLOVENSKE INDUSTRIJE 107
Miko Jezernik, NEKAJ DETERMINANT AKTIVNE POLITIČNE PARTICIPACIJE PRI NAS 114
Nevenka Černigoj-Sadar, SOCIALNI IN PSIHOLOŠKI FAKTORJI SPREMEMB V NAČINU PREŽIVLJANJA PROSTEGA ČASA 126
Srna Mandič, O STANOVANJSKI SEGREGACIJI 133
Slavoj Žižek, KREKOVSTVO 147
Žiga Knap, SISTEMSKO-TEORETIČNI PRINCIPI UREJENOSTI KOT OSNOVA ZA RAZISKOVANJE KATASTROFNIH POJAVOV 165
Programska zasnova zbornika ISU 174

Družboslovno raziskovanje je potekalo tudi v okviru Visoke šole za politične vede in je bilo sprva podrejeno predvsem pedagoškemu delu. Postopno se je v okviru šole oblikovala organizacijska enota Raziskovalni inštitut, ki je s svojimi raziskavami vse bolj široko in poglobljeno posegala v razvoj tedanje družbe.

Veliko prelomnico družboslovnega raziskovanja na Slovenskem pomeni leto 1991, ki je prineslo že omenjeno vključitev Inštituta za sociologijo v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Hkrati s tem je z združitvijo Inštituta za sociologijo in Raziskovalnega inštituta FSPN nastal *Inštitut za družbene vede*, s čimer je bila zagotovljena koncentracija znanstvenega potenciala na družboslovnem področju ter enotno načrtovanje raziskovalne in pedagoške dejavnosti. Združitev obeh inštitutov in ustanovitev novega naj bi povečala strokovno prodornost fakultete in izboljšala možnosti za mednarodno uveljavljanje družboslovnih disciplin in fakultete kot celote. V tem duhu je bila pred tem (1985) že ustanovljena *Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja*, ki je združila informacijsko-dokumentacijske potenciale Knjižnice FSPN in Knjižnice Inštituta za sociologijo.

Red. prof. dr. Niko Toš, dekan (1989–1991)

Dve leti dekanovanja v petdeset let podlage

Res je, da znotraj te akademske ustanove delujem že petdeset let (1961–2011).

In res je tudi, da sem v času 1989–1991 skupaj s prodekani dr. Tinetom Hribarjem, dr. Dimitrijem Ruplom in dr. Mirjano Ule na fakulteti deloval kot dekan.

Res pa je tudi, da sem kakih petindvajset let pred tem (1966.) zasnoval prvi raziskovalni program in center (CJMMK), ki ga odtlej usmerjam in v njem delujem vse do danes, da sem bil vmes kako desetletje in pol direktor Raziskovalnega inštituta FSPN, pa tudi predstojnik katedre, oddelka, član uredništva ter sveta Teorije in prakse, od postavitve predsednik gradbenega odbora fakultete itd. – kar vse kaže, da sem bil vsebinsko in organizacijsko močno vpet v fakulteto, da sem ji vseskozi pripadal in da sem za marsikaj, kar se je na njej zgodilo in kar se je z njo dogajalo, soodgovoren in tudi »sokriv«.

Približevanje jubileju sproža spomine, razmišljanja, pa tudi kritične presoje okoliščin, potekov in nosilcev pomembnih premikov in zastojev v njenem petdesetletnem razvoju. Ta se navzven izraža najprej v sami ustanovitvi Visoke šole za politične vede (1961) in nato skozi njene razvojne korake, ki se navzven kažejo v preimenovanjih v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo (1968), v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (1970) in v njeni vključitvi v ljubljansko univerzo ter končno v njenem preimenovanju v Fakulteto za družbene vede (1991). Petdeset let razvoja fakultete se izraža v fizičnih in statističnih kazalnikih rasti, njeni programski rasti in organizacijski razvejanosti, naraščanju števila študentov dodiplomskih, podiplomskih in doktorskih študijev, povečevanju števila asistentov in profesorjev ter poteku njihovih habilitacij, izjemni rasti raziskovalnih programov in projektov ter njihovi institucionalizaciji v obliki raziskovalnih centrov, Raziskovalnega inštituta FSPN in kasneje Inštituta za družbene vede FDV, v razvoju znanstvene infrastrukture, predvsem z razvojem bibliotečne in dokumentalistične dejavnosti ter njuno postavitvijo v Osrednjo družboslovno knjižnico in dokumentacijo Jožeta Goričarja, nadalje v razvoju informatičnih osnov pedagoškega in raziskovalnega delovanja ter končno tudi v projektiranju in gradnji fakultetnega gradišča, modernih študijskih in raziskovalnih delavnic, predavalnic in kabinetov, ki nam jih zavidajo vsi, ko jih spoznajo, pa čeprav s prostori sami nismo povsem zadovoljni. In tako dalje.

Prvi koraki družboslovnega raziskovanja

Dve generaciji raziskovalcev, povezanih v skupino Slovensko javno menje:

1968–1993: profesorji Z. Mlinar, P. Klinar, B. Markič in Z. Roter;

od 1994: M. Hafner-Fink, Samo Uhan, J. Štebe, S. Kurdija, I. Kecman in B. Malnar

z vodjem projekta SJM N. Tošem (Ljubljana, 2011).

Ob prihodu na VŠPV sem – ob svojem tedanjem razumevanju sociološke poklicanosti, povabljen v učiteljski poklic, prešel z Inštituta za sociologijo (ISU) – in pričel poučevati metodologijo družboslovnega raziskovanja. Svojo tedanjo sociološko izobraženost in metodološko raziskovalno izkušenost bi lahko označil za začetniško. Nekaj izhodiščnega znanja in izkušenj sem sicer prinesel s kratkotrajnega študijskega bivanja na Inštitutu za družbene vede v Beogradu, predvsem pa z Inštituta za sociologijo Univerze v Ljubljani, kjer smo se preizkušali s prvimi raziskavami. Na novo ustanovljeni visoki šoli sem pričel poučevati in se učiti raziskovanja, čeprav zamisel o slednjem še ni bila jasno izoblikovana. Zavedal sem se, da to nalogo lahko uspešno opravim le s študijem in sprožanjem raziskav ter uvajanjem študentov v konkretno raziskovalno delo. In to sem počel praktično od vsega začetka, od pomladi 1962 dalje. S tem in ob kasnejšem sistematičnem uvajanju in širitvi družboslovnega raziskovanja v naslednjih letih in desetletjih se je empirični pristop izoblikoval in uveljavil kot pomemben temelj razvoja družboslovja, še posebej sociologije, v okviru naše ustanove in v slovenskem družboslovju nasploh. Tak njen razvoj je sprožal nove pobude in premike (razvoj metodološkega izobraževanja, uvajanje računalniškega pouka, razvoj informatike, dokumentalistike itd.), postavljal zahteve za institucionalizacijo infrastrukturnih programov (Računalniški center, dokumentacijski oddelek v okviru ODK, Arhiv družboslovnih podatkov) ter prispeval k njeni znanstveni in akademski umestitvi in razpoznavnosti ne le v slovenskem, temveč v širšem družboslovnem okolju.

Spodbuda, ki je tako kot mnoge vrstnike kolege tudi mene osebno privedla do tega, da sem zapustil področje svojega prvotnega (pravniškega) fakultetnega študija, je bilo iskanje prostora svobode. Ob svoji pravniško-pravosodni (tožilski) izkušnji sem ob diplomi (1958) to področje zapustil in prestopil na družboslovno, sociološko študijsko raziskovalno področje (Inštitut za družbene vede, Inštitut za sociologijo). Čutil sem, da mi to ponuja več prostora za samostojno strokovno delovanje in intelektualno svobodo. Pravniški prostor je bil namreč v drugi polovici petdesetih let zame prezaprt, normativno in ideološko determiniran; tožilske vloge pa tudi – razumsko in še manj čustveno – nisem zmogel.

Družboslovni prostor se je tedaj šele odpiral, šele oblikoval. Zdel se mi je svobodnejši, spodbujal je radovednost in razgledovanje, dopuščal je možnost raziskovanja družbenih struktur, procesov, odnosov in stanj, odpiral je kritične poglede in omogočal spopade zanje, spodbujal je iluzijo o vplivu raziskovanja na družbene spremembe, dopuščal je sanje in imaginacijo – skratka, odpiral je prostor raziskovanju. In prav te okoliščine so se skozi desetletja pedagoškega in raziskovalnega delovanja kolektiva družboslovcev VŠPV–FDV izkazale kot pomembne stalnice v njegovem razvoju. Izražale so se v veliki angažiranosti, zanosu, vztrajanju pri

zamislih in njihovem uresničevanju – hkrati pa so bile vir razočaranj, umikov, popuščanj … Pokazale so se tudi v opredeljevanju temeljnih disciplinarnih in izbiri družbeno pomembnih raziskovalnih tem in problemov, njihovi analizi in posredovanju izsledkov. Izrazile so se v določanju, spoštovanju in obrambi prostora družboslovne, sociološke raziskovalne svobode in profesionalnega etosa – pa tudi v odstopanjih, zastojih pri tem. To se je prav določno pokazalo v spopadih znotraj akademskega zbora in še posebej v njegovem odnosu do nosilcev politične moči v zgodnjih sedemdesetih letih. In pri tem je vendarle vseskozi šlo za ohranjanje prostora (znanstvene) svobode in razvoj strok. Prav takšno zavzemanje je skupino slovenskih družboslovcev (še posebej sociologov, pretežno z naše fakultete) uvrstilo visoko v takratno jugoslovansko družboslovno gibanje. V prostoru in času nas je kot pomembno teoretično-empirično utemeljeno »ljubljansko sociološko šolo« umestilo ob bolj socialno filozofsko (marksistično) usmerjeno beograjsko in sistemsko-teoretsko zagrebško družboslovno šolo (korčulanska šola, Človek in sistem).

Morda je prav iskanje lastne profesionalne identitete in etične pozicije skupine družboslovcev, ki so se zbrali v šestdesetih letih, v začetnem obdobju VŠVP–FSPN, vplivalo na postavitev njenih temeljev ter tak dolgoročni razvoj družboslovnih strok in razvoj kolektiva družboslovcev, ki danes, zbran v okviru Fakultete za družbene vede, predstavlja pomembno družboslovno izobraževalno in raziskovalno središče, ne le v slovenskem kulturnem in družbenem prostoru, temveč širše, v evropskem in svetovnem …

Dekanovanje v sedmih slikah

Dekan prof. dr. Niko Toš prebira utemeljitve dobitnicam in dobitnikom fakultetnih Prešernovih nagrad, 1990.

V petih desetletjih delovanja na fakulteti sem bil, nekako na sredi tega obdobja v letih od 1989 do 1991, izbran za dekana fakultete. Dekanski mandat je lahko zgolj epizoda, lahko pa je tudi programski podvig. Ker dekanstvo pritiče izkušenim in starejšim, pa je lahko tudi zaključek, finale. Vse je odvisno od dogajanja pred tem – in po tem. Naj povem, da sem tri desetletja pred tem deloval povezano v kolektivu s kolegi in študenti – in to velja tudi za dekansko obdobje. V dekanatu so v tem času skupaj z menoj delovali Tine Hribar, Dimitrij Rupel in Mirjana Ule. Med našim mandatom so se iztekali pomembni družbeni in družboslovni razvojni procesi in projekti. Ob izteku mandata smo naslednikom predali programsko in organizacijsko prenovljeno in kadrovsko okrepljeno Fakulteto za družbene vede.

Na kratko bom označil najpomembnejše razvojne premike in procese, ki so se v tem času iztekali.

Družboslovci aktivni v družbenih gibanjih

Prvič, iztekala so se družbena gibanja, procesi in spopadi, ki so iz globoke krize takratnega jugoslovanskega sistema privedli do sistemskega obrata, do osamosvojitve in s tem postavitve osnov nove slovenske državnosti. Družboslovci s FSPN smo bili v te procese močno vpleteni, v njih smo delovali kot raziskovalci, analitiki, publicisti, člani civilnih družbenih gibanj in kot akterji na najrazličnejših družbenih področjih. Naj le spomnim na pomembne vloge, ki

smo jih imeli in prevzemali člani akademskega kolektiva, pa tudi študentje in diplomanti pri iskanju izhodov iz kriznih razmer ter zavzemanju za njihova preseganja, pri utemeljevanju nujnosti sistemskega preobrata, uveljavljanja človekovih pravic in svobode, pri udejanjanju pravice do samoodločbe naroda in lastne državnosti ter pri oblikovanju temeljev novega demokratičnega sistema. Vse to družbenopolitično in kulturno vrenje je dosegalo svoj vrh z demokratičnimi volitvami (pomlad 1990) in razglasitvijo slovenske osamosvojitve (poleti 1991), torej prav v »našem« mandatu. Fakulteta je bila postavljena pred nova vprašanja, razvojne dileme in pričakovanja. Ob svoji tridesetletnici (jeseni 1991) se je ob kritični presoji dotedanjega delovanja in razvoja potrdila kot pomembna družboslovna, kulturna in družbena razvojna ustanova ter vredna članica ljubljanske univerze. O tem je na proslavi tridesetletnice tehtno spregovoril njen prvi dekan profesor Benko.

Prof. dr. Niko Toš med prof. dr. Petrom Klinarjem in prof. dr. Vladimirjem Benkom na proslavi 30-letnice fakultete.

Kljub reformam ohranili družboslovno jedro

Drugič, s sprejetjem novih programskih zasnov in študijskega načrta leta 1990 je bila zaključena večletna kritična in ustvarjalna razprava, ki je zajela vse vidike in področja akademskega delovanja ustanove. Po programski reformi, ki je potekala iz sredine šestdesetih let in se konec tega desetletja potrdila s konceptom Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo ter z vključitvijo v ljubljansko univerzo, je bila študijska reforma, sprejeta v tem mandatu (leta 1990), prav gotovo druga najpomembnejša programsko-reformna odločitev v vsem dotedanjem razvoju fakultete. Čeprav so vsi reformni posegi pred tem sledili pomembnim evropskim in svetovnim zgledom, smo se lahko šele ob tokratni graditvi programa bolj oprli na svetovne in hkrati obsežne lastne izkušnje. Pri tem smo se povsem obranili sistemskih (političnih) pritiskov in kakršnihkoli od zunaj vsiljenih modelov (npr. usmerjeno izobraževanje). Z reformo 1990 so študijski programi pridobili na svoji znanstveni, disciplinarni utemeljenosti in usmerjenosti. Ohranili so skupno družboslovno jedro, ki je vezalo vse tri temeljne študijske smeri, vendar z jasnim poudarkom na disciplinarnih zasnovah študija sociologije, političnih ved in komunikologije. Učni programi so bili razbremenjeni sistemskih usedlin in navlak predhodnih obdobij. Izbire predmetov in njihovih vsebin so bile – ob veliki zavzetosti skupin (kateder, oddelkov) in posameznih učiteljev – podrejene zamislim programov študijskih smeri kot celot. Izločanje splošnih družboslovnih in humanističnih vsebin iz programov je bilo nadomeščeno s postavitvijo posebnega usmeritvenega programa t. i. kulturološkega študija, z jasnejšim filozofskim, antropološkim in kulturološkim poudarkom. V zvezi s posameznimi usmeritvenimi programi, ki so težili k večji specializaciji, smo vztrajali pri njihovi temeljni družboslovni (sociološki, politološki, komunikološki) umeščenosti. Tako smo npr. ob obramboslovnem, tedaj že uveljavljenem usmeritvenem programu, pa tudi v zvezi s programom družboslovne informatike, ki sta kazala takšne težnje, vztrajali pri njuni temeljni družboslovni umeščenosti. Obramboslovna usmeritev je tako ostala uvrščena v politološki disciplinarni okvir in oddelek, družboslovna informatika pa v sociološkega. Kasnejši razvoj je takšno stališče potrdil.

Izobraževalni programi so bili s to reformo dokončno razbremenjeni vseh prejšnjih sistemskih determinacij in vsiljenih vplivov. Fakulteta je ob tej reformi pri postavljanju programov bila prvič povsem samostojna. Reformne zamisli so se oblikovale zgolj v fakultetnem akademskem okolju in brez kakršnegakoli vpliva politike. Seveda pa so na reformo vplivale

družbene spremembe in odpiranje v svet.
Ali je fakulteta v odzivu na tretjo, zadnjo, navidez zakonsko (torej od zunaj) določeno reformo, na bolonjsko reformo, pokazala enako mero kritične zadržanosti in pretehtanosti kot ob predhodni, bodo pokazale šele ocene njenih učinkov. Moj občutek je, da smo bili ob njej preveč zagnani, prehitri, kar je v mnogočem privedlo do razpršitev in drobitev humanističnega jedra družboslovnega izobraževanja. Kot da gre pri snovanju novih programov za umeščanje virov in informacij ter seznanjanje s tehnikami ozko določenih poklicev, ki povrhu vsega ne najdejo svoje umestitve v zaposlitvah. In vendar gre za izobraževanje družboslovcev.

Raziskovalna dejavnost se razmahne

Avtorja Niko Toš in Karl Müller, direktor Inštituta Wisdom Dunaj, v družbi z Ernstom Gehmacherjem, ustanoviteljem Inštituta IFES na Dunaju, in dr. Ernestom Petričem, veleposlanikom RS v R Avstriji, ob predstavitvi knjige Political Faces of Slovenia, 2006.

Tretjič, v času našega mandata so nastali veliki premiki v zasnovi in organizaciji raziskovalnega dela na področju temeljnih disciplin fakultete. Znanstvenoraziskovalno delo in njegova institucionalizacija sicer teče skozi ves razvoj VŠPV–FDV, iz začetka šestdesetih let, ko se iz predhodnih manjših osebnih projektov in prvih timskih raziskav oblikujejo smeri, področja in prvi raziskovalni centri na sociološkem (*Center za raziskovanje javnega mnenja*, *Center za proučevanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij*, *Center za proučevanje religije in cerkve* …), političnem (*Center za politološke raziskave*) in nekaj kasneje na komunikološkem (*Center za družbeno komuniciranje*) raziskovalnem področju. Politična kritika in napadi na FSPN v začetku sedemdesetih so seveda (predvsem!) zadeli tudi raziskovalno dejavnost. Prišlo je do zastojev in organizacijskih posegov vanjo. Ustanovitev *Raziskovalnega inštituta* kot uresničitev zahteve politike za povečevanje nadzora nad raziskovalnim delom in zmanjševanjem prostora raziskovalne avtonomije se je kmalu sprevrgla v svoje popolno nasprotje, v pomemben razvojni vzvod. Z Raziskovalnim inštitutom FSPN ter bolj povezanim delovanjem in skupnim nastopanjem raziskovalcev na temeljnih področjih se je v naslednjih dveh desetletjih raziskovalna dejavnost močno razširila. Nastajali so novi raziskovalni programi in novi centri na temeljnih disciplinarnih in usmeritvenih področjih (*Obramboslovni raziskovalni center*, *Center za proučevanje znanosti*, *Center za mednarodne odnose*). Politična kritika je sicer odgnala ustvarjalne posameznike s fakultete, ne pa tudi iz stroke. Kolega Veljko Rus in Vladimir Arzenšek sta prešla na *Inštitut za sociologijo* (ISU). Ob »prerazporeditvi« predavateljev med raziskovalce (kolega dr. Tineta Hribarja in dr. Janeza Jerovška) se je okrepil profesionalni sestav inštituta. Tako smo ustanavljali nove programe, nove raziskovalne centre. Skupna strategija *Raziskovalnega inštituta* in skupno nastopanje sta omogočala raziskovalni vzgon. S tem se je na fakulteti široko odprl kadrovski prostor, povečal se je dotok stažistov in mladih raziskovalcev ter tudi profesionalnih raziskovalcev. Brez Raziskovalnega inštituta FSPN in tako dinamičnega razvoja raziskovalne dejavnosti v sedemdesetih in osemdesetih letih ter širokega odpiranja vrat mladim raziskovalcem, ki danes predstavljajo njeno akademsko jedro, si je težko predstavljati današnji FDV.

Politika je tako s svojo grobo kritiko FSPN v sedemdesetih po krajšem zastoju v njenem razvoju dejansko sprožila nasprotne učinke. Raziskovalno delovanje se je osredotočalo na osrednje teme stroke in družbe ter odločneje vstopalo v domačo družbeno in mednarodno strokovno javnost.

Mednarodno povezovanje raziskovalcev

Četrtič. V osemdesetih letih je razvoj raziskovanja šel še dlje: raziskovalno delo se je vse bolj mednarodno povezovalo. Mednarodna vključenost raziskovalcev s FSPN v tem času je močno presegala jugoslovanska in bližnja evropska povprečja. To sicer velja tudi za raziskovalce, ki so delovali na ISU. Ugled, ki smo si ga v mednarodnem znanstvenem okolju pridobili, se je izrazil v priznanjih in vlogah, ki s(m)o jih prevzemali v okviru mednarodne sociološke zveze (ISA), mednarodne politološke zveze (IPSA) in mednarodne zveze raziskovalcev komunikacij (IAMCR), in še posebej v naročilu ISA, ki ga je dobila skupina sociologov FSPN za ustanovitev Mednarodnega sociološkega inštituta v Ljubljani. Šlo je za pomembno iniciativo, ki je ob razpadu Jugoslavije žal zamrla, se je pa kasneje, sicer preoblikovana, obnovila in se danes kaže v mnogoterih trajnih oblikah mednarodnih družboslovnometodoloških ter sociоloških, politoloških, komunikoloških in informatičnih izobraževalnih in raziskovalnih programih, ki potekajo na FDV. Z dekansko verigo okoli vratu sem leta 1989 otvoril pomembno posvetovanje o primerjalnem družboslovnem raziskovanju, ki je potekalo v okvirih raziskovalnega sveta ISA in v soorganizaciji naše fakultete v Ljubljani, leto kasneje pa kongres IAMCR na Bledu; v letih 1991–1992 nam je (raziskovalcem CJM) končno uspela polna vključitev v ključne empirične družboslovne programe (Evropska raziskava vrednot, Svetovna raziskava vrednot, mednarodna družboslovna raziskava in druge). Ob vseh teh mednarodnih vključitvah FDV uspešno opravlja svojo partnersko, domicilno in gostiteljsko vlogo.

Inštitut za družbene vede

V letih neposredno pred mandatom 1989–1991 smo poglabljali sodelovanje z raziskovalci iz beograjskega, zagrebškega in drugih jugoslovanskih družboslovnih središč, še posebej pa z raziskovalci z Inštituta za sociologijo v Ljubljani. V razpravi s kolegi z inštituta je ponovno zaživela ideja družboslovnega centra, ki je nastala in delovala kot vodilo že iz sredine šestdesetih let (gl. Toš 1966), ko se je na VŠPV zbrala razvojno zavzeta in inovativna skupina sociologov. Družboslovni center je bil vseskozi, včasih spontano, zgled in cilj pri usmerjanju družboslovnega razvoja ter institucionalizaciji na tem področju. Konec osemdesetih se nam je zdelo pomembno, da na fakulteto spet pridobimo kolege, ki so bili »odgnani« ali so odšli od nas in se zbrali na ISU. To velja za Veljka Rusa, Vlada Arzenška, pa tudi Ivana Svetlika in Vojka Antončiča – in vrsto drugih uveljavljenih raziskovalcev, ki so bili v tem času vodilno jedro ISU. Z njimi smo se dogovarjali o vrnitvi, vključevali smo jih v razpravo o programski reformi fakultete – in predvideli združitev z ISU. Tako se je iztekla nova etapa v združevanju družboslovja. Nastal je koncept FDV in znotraj njega Inštituta za družbene vede. Z združitvijo, ki je sicer naletela na kritične odzive nekaterih kolegov in skupin, češ da to pomeni preveliko koncentracijo in prevlado sociologije na fakulteti, smo predvsem pridobili vrsto uveljavljenih raziskovalcev, nova raziskovalna področja in oblikovali nove raziskovalne centre. Iz te povezave so nastali programi in centri, usmerjeni k raziskovanju pojavov družbene blaginje, organizacije človeških virov, za strateške študije, za področje teoretske sociologije in celo Center za filozofijo, v okviru katerega je krajši čas na fakulteti deloval Slavoj Žižek. Z združitvijo z ISU smo se bolje usposobili za prehod v novo obdobje slovenskega družbenega razvoja.

V času tega mandata so bile pripravljene vsebinske in organizacijske podlage ter zakonodajne priprave za prehod (preimenovanje) v Fakulteto za družbene vede in ustanovitev Inštituta za družbene vede kot notranje organizacijske enote fakultete.

Fakulteto zaznamujejo odlični profesorji in raziskovalci

Profesorja dr. Vlado Benko in dr. Niko Toš v zaupnem pogovoru (2006).

Petič. To dekansko obdobje označuje tudi izrazita kadrovska rast. V drugi polovici osemdesetih se je iz leta v leto povečevalo število mladih raziskovalcev, ki danes po uspešnih habilitacijah predstavljajo nosilno jedro učiteljev in raziskovalcev FDV. Hkrati pa v tem času dogajanje na fakulteti še vedno pretežno označuje skupina »prvopredavateljev«, ki sta jih s srečno roko izbirala prva kadrovika: Stane Dolanc, drugi direktor VŠPV, in ob koncu šestdesetih let Vladimir Benko, zadnji direktor in prvi dekan FSPN. Med prvimi kadrovanci so bili predavatelji Vladimir Benko, Peter Klinar, France Vreg, Adolf Bibič, Boštjan Markič, Janez Škerjanec, tudi Cveto Trampuž – vsi žal pokojni kolegi; še vedno pa delujejo Niko Toš, Zdravko Mlinar, Ernest Petrič, Zdenko Roter, Spomenka in Tine Hribar, Veljko Rus, Maca Jogan, Janez Jerovšek, Jan Makarovič, Tomo Korošec itd. Med temi kolegi so bivši dekani, snovalci novih študijskih programov in raziskovalnih projektov, voditelji raziskovalnih centrov in uredniki … Nekatere od njih je kasneje odgnala ali pasivizirala politika, nekatere pa je prevzela in pritegnila vase. In vendar velja, da je to skupina »prvopredavateljev«, ki je imela ključni vpliv ter bila zaslužna in hkrati odgovorna za razvojne premike in zastoje, ki so nastali v procesu od VŠPV do FDV in v odnosu do politike v prvih treh desetletjih. V tem času, še posebej v sedemdesetih in osemdesetih, je na fakulteti strokovno in znanstveno zorela ter se usposobila in uveljavila skupina izvrstnih raziskovalcev in profesorjev, ki je pomembno sovplivala na programsko reformo v letu 1990. To so Slavko Splichal, Ivan Svetlik, Mirjana Ule, Anuška Ferligoj, Marjan Svetličič, Pavle Gantar, Dimitrij Rupel, Bojko Bučar, Ivan Bernik, Vlado Miheljak, Anton Grizold, Danica Fink - Hafner, Tanja Rener, Zinka Kolarič in drugi. Ob izteku opisovanega mandata je prav ta skupina prevzela v svoje roke odgovornost za usmerjanje razvoja fakultete. V devetdesetih letih so se kot dekani uveljavili profesorji Slavko Splichal, komunikolog, Ivan Svetlik, sociolog, Marjan Svetličič, politolog, in drugi. Žal pa je do izvolitve prve dekanje moralo preteči kar štirideset let.

Ob spominu na sodelovanje z vsemi navedenimi in vsemi mlajšimi in še mlajšimi, ki danes predstavljajo nosilno akademsko jedro fakultete, čutim veselje in hvaležnost, seveda tudi zato, ker lahko z njimi še vedno sodelujem.

Med prostorsko stisko in izgubljenimi financami

Šestič. To mandatno obdobje označuje »projektna faza« graditve fakultete in priprave za njeno kasnejšo gradnjo. Prostorska stiska je bila v osemdesetih letih na FSPN več kot očitna. Iskali smo rešitve. V času dekana Vrega je nastala zamisel o gradnji velike predavalnice na vzhodni strani fakultetne zgradbe. Stisko s predavalniškimi prostori smo najprej reševali z vključitvijo v projekt gradnje Pedagoške akademije, kjer smo nastopali kot soinvestitorji. Tako pridobljeni prostori so komaj zadoščali za študij obramboslovja. Kasnejša iskanja in strokovni preizkusi so pokazali, da je stolpnica študentskega doma potresno nevarna. V času

dekana Petriča smo nadaljevali iskanje rešitev in pričeli pridobivati podpore za celovitejši projekt gradnje. Povezovali smo se s takratnim Izvršnim svetom in nekaterimi večjimi podjetji, med njimi z SCT, ki je v svoji projektivi pripravil in nam podaril projektno dokumentacijo glavnega projekta, ki je predvidel gradnjo polkrožnega objekta na severni strani z umestitvijo predavalnic in ODKJG. Takrat je bil oblikovan gradbeni odbor, ki je kasneje uspešno spremljal gradnjo fakultete v obeh etapah, do današnjega končnega stanja. Možnosti za začetek gradnje so se pokazale šele nekaj let kasneje, v času dekana Svetlika, ko je v prvi etapi bil realiziran koncept arhitektov Jožeta Koželja in Andreja Goljarja, in kasneje, v drugi etapi, v mandatu dekanje Anuške Ferligoj, ko je bil končno porušen študentski dom in zgrajen osrednji pedagoški objekt, predavalniška kocka, po zamisli arhitekta Goljarja.

Povezave z gospodarstvom so v tem času v projektni fazi potekale predvsem kot prizadevanja za pridobitev možnosti za gradnjo fakultete. To in dejstvo, da je tudi FSPN kot večina drugih ustanov v času visoke inflacije vročala ležeča denarna sredstva, da bi se izmaknila razvrednotenju denarja, nas je privedlo do tovarne Elan. Dekani, moji predhodniki, so fakulteto povezali s to ugledno tovarno in njenimi finančniki. Pri Elanu so vročali vsa ležeča finančna sredstva v prepričanju, da bo to za fakulteto najbolj donosno. Elan je obljubljal visoke obresti in pomembna sponzorstva pri nakupu tuje literature in opremi fakultete. Mi na fakulteti pa smo bili neizkušeni, neinformirani in močno naivni. Sam kot dekan finančnih naložb pri Elanu prvi hip nisem prekinil, drugi hip, nekaj mesecev po tem, pa je bilo to že prepozno. Fakulteta je takrat izgubila več sto tisoč mark vrednih dinarskih sredstev, ki jih je prinesla inflacija, Elan in njegovi finančniki pa odnesli. Meni je to povzročilo mnogo skrbi in neprespanih noči. Pedagoško-znanstveni svet je, prvič v času svojega obstoja, glasoval o zaupnici dekanu, ki mi jo je sicer izglasoval. Fakulteta se je izvlekla brez občutnejših posledic, nominalni denar je kasneje, postopoma, pritekel nazaj iz stečajne mase. Seveda pa si je ob vsem tem lahko predstavljati veliko piramido tujih knjig in revij, ki bi jih v tistem času fakulteta lahko nakupila za izgubljeni denar.

V uniformi na fakulteti

Na koncu. Čas iztekanja dekanskega mandata je bil tudi čas desetdnevne vojne. Kot anekdoto naj povem, da sem bil kot bivši pravnik in rezervni častnik, razporejen v enote Teritorialne obrambe na območju Ljubljane, v tistih dneh vpoklican v ljubljanski pokrajinski štab in umeščen v vlogo predsednika vojaškega sodišča ter preoblečen v maskirno uniformo.

Kot da bi se mi zavrtel čas nazaj, k pravosodju, iz katerega sem trideset let prej zbežal. Trajalo je le nekaj ur, da smo zbrani juristi ugotovili, da ni nikakršnih zakonitih podlag za sklic in delovanje vojaških sodišč, kot je to naročil tedanji sekretar za ljudsko obrambo, naš diplomant obramboslovja. Iz predsedstva države so nas razpustili in poslali domov. Spotoma sem se oglasil na fakulteti, bil sem v uniformi. Brez dvoma se je zgodilo prvič – in upam, zadnjič – da je dekan FDV hodil po fakulteti v vojaški uniformi, pa čeprav uniformi slovenskega teritorialca.

Red. prof. dr. Niko Toš,
september 2011

3.1 Družboslovno znanstveno raziskovanje in raziskovalni centri po 1991

Področja raziskovalnega delovanja v letu 1991 najlažje prikažemo s pregledom raziskovalnih centrov, ki so se povezali znotraj na novo ustanovljenega Inštituta za družbene vede kot organizacijske enote FDV (v prilogah 3 in 4 so prikazani raziskovalni centri in njihovi vodje). Raziskovalni centri so pokrivali družbeno komuniciranje, javno mnenje in množične komunikacije, lokalne skupnosti in delovne organizacije, mednarodne odnose, organizacijske vede, politološke raziskave, religijo in cerkev, znanost, obramboslovno področje, družbeno blaginjo, teoretično sociologijo in filozofske študije.

Analiza stanja v jubilejnem letu kaže, da je družboslovno raziskovanje razširilo oziroma posodobilo svoje potenciale, saj raziskovanje poteka na naslednjih področjih: družbena blaginja, teoretska sociologija, organizacije in človeški viri, družbeno komuniciranje, metodologija in informatika, javno mnenje in množične komunikacije, obramboslovje, mednarodni odnosi, socialna psihologija, kultura in religija, znanost, prostorska sociologija, evalvacijske in strateške raziskave, primerjalno pravne in razvojne raziskave, družboslovnoterminološke in publicistične raziskave, javna uprava in institucije ter kritična politologija. Na vseh naštetih področjih potekajo pomembne raziskave, ena od njih, Slovensko javno mnenje, pa je krovna družboslovna raziskava, ki ima že več kot štiridesetletno tradicijo.

Razvoj Inštituta za družbene vede je zaznamovan tudi z oblikovanjem Arhiva družboslovnih podatkov (ADP), ki je osrednji slovenski družboslovni arhiv podatkov. Njegova naloga je shranjevati podatke iz preteklih raziskav, da bi jih bilo mogoče ponovno uporabiti, podatki pa so namenjeni predvsem izobraževanju in raziskovanju. Uporabnike seznanjajo o enostavni in zahtevnejši uporabi ter o pripravi podatkov za arhiv prek spletno dostopnih gradiv ter z organizacijo delavnic. Dostopni so raziskovalno zanimivi podatki, ustvarjeni v okviru projektov IDV, in tudi podatki drugih ustanov po Sloveniji ter mednarodni primerjalni podatki. Iskanje in pregledovanje opisov raziskave je za uporabnike prosto, pomembna naloga arhiva pa je tudi usposabljanje uporabnikov v statistični in metodološki pismenosti za zahtevnejše analize kompleksnih podatkov iz ADP.

Raziskovanje na Inštitutu za družbene vede poteka v okviru nacionalnih raziskovalnih programov, temeljnih in aplikativnih projektov, podoktorskih projektov ter ciljnih raziskovalnih programov in projektov, kot sta v zadnjem času Konkurenčnost Slovenije ter Znanje za var-

nost in mir. Zelo intenzivno raziskovanje poteka v okviru raziskovalnih projektov Evropske unije, raziskovalci in raziskovalni centri pa so vključeni tudi v druge mednarodne raziskave. Število domačih in mednarodnih projektov, ki jih vodijo ali v njih sodelujejo raziskovalci Inštituta za družbene vede, se nenehno povečuje, raste tudi število znanstvenih publikacij, objavljenih doma in v tujini, citiranost raziskovalcev v znanstvenih revijah in knjigah, vse več je raziskovanja, ki ponuja praktične rešitve problemov na različnih družbenih področjih. Ne nazadnje raste tudi število magistrov in doktorjev znanosti, ki svoj študij zaključijo z vključenostjo v različne družboslovne znanstvenoraziskovalne programe in projekte, pri čemer bi še posebej opozorili na zelo koristen in uspešen program usposabljanja mladih raziskovalcev, saj se jih v zadnjih petnajstih letih na Inštitutu za družbene vede v povprečju usposablja okoli 25 letno.

Leto 1991 je bilo za družboslovno raziskovanje prelomnica, saj je bilo za prejšnje obdobje bolj značilno temeljno raziskovanje, čeprav je tudi razvojno in aplikativno proučevanje družbenih problemov pridobivalo pomen. Del družboslovja v času federativne in socialistične Jugoslavije ni mogel prestopiti domačega ideološko-političnega in znanstvenega praga, zato je bilo raziskovanje dokaj nacionalno omejeno in na mnogih področjih brez ustrezne mednarodne primerljivosti in odmevnosti. Obdobje od leta 1991 do leta 2011 pa je zaznamovano s solidno organiziranim temeljnim raziskovanjem (od sredine devetdesetih let v okviru nacionalnih raziskovalnih programov in temeljnih projektov) in podoktorskimi projekti. Razvojno in aplikativno raziskovanje v okviru ciljnih raziskovalnih programov in tudi na tržnih naročniško-izvajalskih temeljih pa se je izjemno okrepilo. Mednarodno raziskovanje se je v tem obdobju dobesedno razmahnilo, saj se je na eni strani znanost novo nastale države odpirala v mednarodno akademsko okolje, po drugi strani pa se je tudi interes mednarodne skupnosti za prostor, katerega del je bila Slovenija, tudi zaradi uničujočih medetničnih in drugih konfliktov, izrazito povečal.

Na Inštitutu za družbene vede danes deluje prek 180 raziskovalcev (med njimi so poleg raziskovalcev tudi raziskovalno angažirani pedagogi, strokovni sodelavci, mladi raziskovalci in raziskovalci v dopolnilnem delovnem razmerju), ki so organizirani v 20 raziskovalnih centrih. Raziskovalno delo poteka v 12 nacionalnih raziskovalnih programih in enem, ki poteka prek druge raziskovalne organizacije, v infrastrukturnem centru, 6 temeljnih, 5 aplikativnih, podoktorskem in 20 projektih CRP. Od vseh raziskovalnih programov in projektov je 6 interdisciplinarnih, v njih sodelujejo raziskovalci Inštituta za družbene vede, nosilci pa so raziskovalci z drugih fakultet in institucij, ter 9 projektov, pri katerih so nosilci raziskovalci Inštituta za družbene vede, v njih pa se vključujejo raziskovalci z drugih fakultet in institucij. Razmerje med temeljnimi in aplikativnimi projekti oziroma projekti CRP je bilo do leta 2001 v povprečju približno v razmerju ena proti ena, od leta 2002 dalje pa v razmerju ena proti dve. Mednarodno raziskovanje na inštitutu poteka v okviru 14 evropskih (EU) projektov, od tega je inštitut pri dveh koordinator, pri 12 pa partner tujih raziskovalnih ustanov. Raziskovalci smo vključeni tudi v druge mednarodne projekte, ki jih je skupno čez 50.

Opisane značilnosti družboslovnega raziskovanja v Sloveniji potrjujejo tudi podatki, ki jih navajajo strokovnjaki Agencije Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost. Poročanju o raziskovalnih rezultatih, ki je bilo pred letom 1991 zaznamovano z obsežnimi poročili, iz-

Center za proučevanje družbene blaginje
Center za politološke raziskave
Obramboslovni raziskovalni center
Center za teoretsko sociologijo
Center za proučevanje organizacij in človeških virov
Center za raziskovanje družbenega komuniciranja
Center za metodologijo in informatiko
Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij
Center za proučevanje mednarodnih odnosov
Center za socialno psihologijo
Center za proučevanje kulture in religije
Center za proučevanje znanosti
Center za prostorsko sociologijo
Center za evalvacijske in strateške raziskave
Center za antropološke raziskave
Center za primerjalnopravne in razvojne raziskave

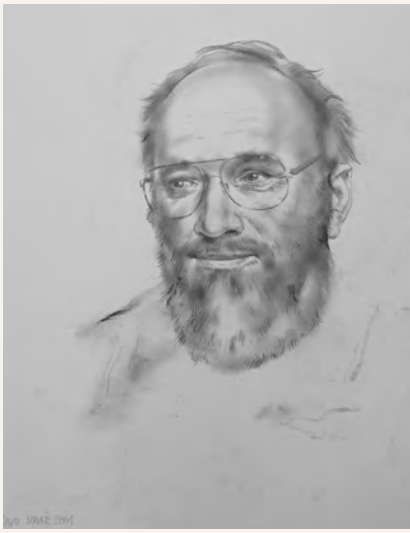
danimi v samozaložbi, je v zadnjem obdobju sledilo objektivnejše merjenje raziskovalnih dosežkov prek nacionalnih in mednarodnih baz podatkov o objavah in njihovi odmevnosti, pri čemer je pomembno vlogo odigrala agencija. Ključni kazalniki znanstvenega raziskovanja v Sloveniji v zadnjem obdobju izkazujejo velik napredek znanosti nasploh, pri čemer družboslovje ni izjema, saj je ugotovljen za »več kot enkrat večji delež rasti znanstvenih objav« (Sorčan, Demšar in Valenci 2008: 15). Bibliometrični podatki kažejo, da se je razmerje med domačimi in tujimi znanstvenimi objavami povečalo v korist slednjih, raste pa tudi faktor vpliva vseh slovenskih družboslovnih področij (Sorčan, Demšar in Valenci 2008: 116–120).

Kako izjemna je rast kakovosti raziskovanja na Inštitutu za družbene vede, kažeta število znanstvenih objav raziskovalcev, ki jih je v zadnjih letih v povprečju okoli 320 letno, in odmevnost objav v tujini. V letu 1991 je bil ugotovljen samo en citat, indeksiran v SCI, SSCI in A&HCI, leta 2003 le 23, medtem ko jih je v letu 2008 že 141, pri čemer daleč nadpovprečne rezultate dosega področje metodologije in informatike. Raziskovalci Inštituta za družbene vede so v zadnjem obdobju za svoje dosežke prejeli številna domača in mednarodna priznanja, med katerimi izpostavljamo kolegice in kolege, ki so s svojim znanstvenim delom dosegli članstvo v Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, bili imenovani v naziv ambasador znanosti Republike Slovenije ter prejeli druga domača in tuja priznanja za izjemne akademske uspehe.

Poleg kvantitativnih meril za ocenjevanje uspešnosti družboslovnega raziskovanja, moramo upoštevati tudi kakovostne dosežke, ki se kažejo v vse večji vpetosti v mednarodno družboslovno raziskovanje, komparativnih pristopih in multidisciplinarni sestavi raziskovalnih skupin ter uravnovešenosti med temeljnim, razvojnim in aplikativnim raziskovanjem. Mednarodna vpetost se kaže z vključenostjo v evropske in druge mednarodne projekte, ki jih izvajamo za tuje vlade in univerze ali celo mednarodne organizacije. Kaže se tudi z intenzivnim mrežnim povezovanjem raziskovalcev v mednarodnih znanstvenih združenjih, kot so Central and East European International Studies Association (CEEISA), International Sociological Association, International Political Science Association, International Studies Association, European Research Group on Military and Society, World International Studies Committee (WISC), ki je ob organizaciji konference na FDV pripeljal več kot 1000 udeležencev z vsega sveta, in drugih. Povezovanje omogoča znanstvenikom in strokovnjakom, da oblikujejo skupne teoretične podlage in metodološke pristope k raziskovanju, negujejo odprtost za sveže in nekonvencionalne ideje ter prek primerjave in verifikacije raziskovalnega dela dosežejo večjo objektivnost in oblikujejo skupne standarde raziskovalnega dela.

Z mednarodnim sodelovanjem je povezano tudi uveljavljanje primerjalnih pristopov in oblikovanje multidisciplinarnih raziskovalnih skupin, ki jih zahtevata kompleksnost in povezanost sodobnih družbenih pojavov. Ti pogosto izkazujejo politične, ekonomske, kulturne, pravne, psihološke, komunikološke, upravne, varnostne in druge razsežnosti. Očitno je, da družbeni pojavi, ki imajo svoj izvor na enem področju, zelo hitro s svojimi posledicami učinkujejo na številna druga področja življenja skupnosti, pogosto pa imajo tudi mednarodne razsežnosti, ki jih omogočajo globalizacija, povezovanje in soodvisnost sodobnih držav.

Akad. red. prof. dr. Slavko Splichal, dekan (1991–1993)

30 let fakultete, 20 let kasneje: post scriptum

Ob 50-letnici fakultete mi mislijo bežijo v čas njene ustanovitve pred 20 leti. Zveni čudno? Prvih trideset let predhodnic današnje Fakultete za družbene vede je med drugim zaznamovalo pogostno spreminjanje imena, v čemer se je izražala dinamična rast institucije, predvsem njeno pedagoško in raziskovalno poseganje na vedno nova predmetna področja ter dvigovanje kakovostne ravni.

V času osamosvajanja Slovenije je fakulteta dobila današnje ime, Fakulteta za družbene vede. Če v njem lahko vidimo predvsem rezultat dolgoletnih prizadevanj generacije učiteljev, ki jih je v največji meri poosebljal dolgoletni dekan prof. dr.vv Vlado Benko, pa je osamosvojitev Slovenije pred fakulteto postavila povsem nove izzive in priložnosti.

Ob 30-letnici fakultete in njenem preimenovanju v Fakulteto za družbene vede sem kot dekan imel prijetno dolžnost nagovoriti častni zbor, ki se je zbral v Slovenski filharmoniji. Po dvajsetih letih imam priložnost, da svoje besede vnovič preberem, tokrat z zgodovinsko distanco, in o njih premislim z vidika poti, ki jo je fakulteta prehodila v zadnjih dveh desetletjih, ter (ne)izpolnjenih in/ali novih pričakovanj in ciljev. Kot sem tedaj dejal: *Vsaka obletnica je priložnost, da se ozremo nazaj po prehojeni poti, predvsem pa, da si vzamemo čas za premislek o svoji prihodnosti.*[5]

Današnja priložnost je tem pomembnejša, ker je s tridesetletnico povezano tudi preimenovanje Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Fakulteto za družbene vede. Prejšnje ime je s časom postalo preozko za vse bolj razčlenjeno izobraževalno in raziskovalno dejavnost fakultete, ki ob prvotnih sociologiji, politologiji, novinarstvu in komunikacijskih vedah proučuje od mednarodnih odnosov in obramboslovja do družboslovne informatike, menedžmenta, javne uprave, tržnega komuniciranja in kulturologije.

In kajpak je današnja slovesnost drugačna od prejšnjih zato, ker o svoji preteklosti in prihodnosti prvič premišljujemo v samostojni slovenski državi.

Mladostni polet šestdesetih let, ko ste mnogi med vami – in neskromno bi lahko rekel smo mnogi med nami, če upoštevam tudi tedanje študente Visoke šole za politične vede – začeli postavljati

5 Deli govora izpred dvajsetih let so natisnjeni v kurzivi.

današnjo fakulteto, je bil že v sedemdesetih letih postavljen pred hudo preizkušnjo. Bolj ko je visoka šola dejansko postajala akademska, znanstvena institucija – in z vključitvijo v univerzo pred dvema desetletjema to postala tudi v formalnem smislu – bolj jasno so se kazale razlike in napetosti med političnim in znanstvenim okoljem, pa naj je šlo za revijo Teorija in praksa, raziskovanje javnega mnenja, kritično zasnovane študijske programe ali »preveč prodorno« publicistično dejavnost. Kajpak ta empirična izkušnja ni bila nova; morda najbolj prepričljivo jo je predstavil že Horkheimer v spisu o tradicionalni in kritični teoriji, ki je nastal ob vzponu nacizma, ko je zapisal:

> *Sovraštvo proti vsemu, kar je teoretsko, je usmerjeno proti dejavnosti, ki teži k ustvarjanju sprememb in je povezana s kritičnim mišljenjem. Tam, kjer gre teoretsko dlje od ugotavljanja in urejanja v čim bolj nevtralnih kategorijah, se takoj pojavlja določen odpor iz strahu, da bi teoretsko mišljenje lahko pokazalo, da je težko doseženo prilagajanje stvarnosti napačno in odvečno.*

Kar je ta ponovljena izkušnja prinašala novega pri nas in drugod v Vzhodni Evropi, je bilo spoznanje, da kritično mišljenje ni le domena teorije, ampak ima v določenih okoliščinah – kot npr. najprej v 18. stoletju v razvitejšem svetu – vsaj enako kritičen značaj lahko tudi empirično raziskovanje, ki je bilo pri nas – paradoksalno – anatemizirano kot »nekritično«, ker ga je bilo pač mnogo teže ideologizirati kot teorijo.

Ta izkušnja prav gotovo ni imela le značaja posebnega, ni torej zadevala le odnosa politike do določene fakultete ali določenih znanstvenih disciplin, ampak je hkrati reprezentirala obči odnos politike do vseh drugih dejavnosti, tudi gospodarstva, in še zlasti seveda do univerze. In končno bi tudi težko dejali, da je ta izkušnja le huda mora preteklosti, ki bo, če še ni, postala z demokratičnimi spremembami v družbi le predmet zgodovinskega ali terapevtskega zanimanja. Če v čem, potem je prav gotovo tudi v tej empirični izkušnji temeljni kamen fakultete za družbene vede.

Če res velja rek »nomen est omen«, potem naj bo preimenovanje v Fakulteto za družbene vede znamenje kontinuitete v vedno novem iskanju in spoznavanju, ki se jima generacija, ki danes vstopa v družbene vede in ima s seboj popotnico tridesetih let, ne sme nikdar odreči. In če si ob tem pomembnem dogodku smemo česa posebej želeti, naj bo naša želja, da preimenovanje v Fakulteto za družbene vede ne bi pomenilo le spremembe imena, ampak tudi vsebine fakultetne dejavnosti in njenega ugleda v družbi.

So se te želje in pričakovanja uresničili? Le delno. Eksperimentiranje politike z univerzo se nadaljuje. Politično orkestrirana evropska »bolonjska reforma« s poudarjanjem »specifičnih kompetenc«, ki naj bi predvsem povečevale trenutno zaposljivost delovne sile, na stežaj odpira vrata Horkheimerjevemu »sovraštvu proti vsemu, kar je teoretsko … kar teži k ustvarjanju sprememb in je povezano s kritičnim mišljenjem«. Za znanost, univerzo in zlasti za družbene vede, ki imajo po mojem trdnem prepričanju posebno odgovornost do javnosti, je to kočljiva vizija in škodljiva strategija.

Pred dvajsetimi leti sem opozarjal na pet ključnih razvojnih problemov in s tem povezanih nalog fakultete, za katere menim, da danes niso nič manj aktualni:
1) preoblikovanje študija,
2) internacionalizacija,
3) založniška in publicistična dejavnost,
4) knjižnično-dokumentacijska dejavnost in
5) upravljanje fakultete.

Na prvo mesto naj postavim preoblikovanje dodiplomskega ter zlasti magistrskega in doktorskega študija: Ob splošnem intenziviranju pedagoškega dela je dolgoročni cilj gotovo vzpostavitev sistema rednega podiplomskega študija. Ker to ni odvisno samo (tudi ne predvsem) od fakultete, si fakulteta prizadeva intenzivirati podiplomski študij v obstoječih okoliščinah, kar pomeni:
a) povezovanje z drugimi fakultetami v Sloveniji in tujini,
b) povezovanje s poletnimi podiplomskimi šolami,
c) večjo individualizacijo študija,
d) strožje kriterije za doktorate, ki morajo še v večji meri postati pomemben prispevek k razvoju znanosti, izkazan z recenziranimi objavami v mednarodnih znanstvenih publikacijah.

Mednarodno povezovanje je rodilo pomembne sadove.

Dekan prof. dr. Slavko Splichal ob 30-letnici fakultete: nagovor v Slovenski filharmoniji.

Pred tremi leti je fakulteta končno, prvič v svoji zgodovini, (lahko) razpisala redni študij na magistrski stopnji. Izredni podiplomski študij je ves čas povzročal velike težave pri izvedbi programa tako na strani študentov kot profesorjev: otežena sta bila sprotni študij in skupinsko delo, študentje so imeli premalo časa za poglobljen študij, profesorji pa so težko usklajevali svoje obveznosti zunaj predavanj z razpoložljivim časom izrednih študentov. A redni magistrski študij »po bolonjsko« večine teh problemov ni rešil, predvsem pa zaradi restriktivnega financiranja ne omogoča individualizacije študija in skupinskega dela.

V tem času na fakulteti potekata kar dve evropski poletni šoli na doktorski stopnji, kar je samo po sebi nedvomno izjemen dosežek.

Novi doktorski študij, ki ga FDV izvaja skupaj s Filozofsko fakulteto, lahko štejemo za zgled medfakultetnega povezovanja. Toda, ali ta oblika študija v resnici prinaša pomembne sinergetske učinke, je drugo vprašanje, na katerega odgovora še ni mogoče dati. Ključno pri tem bo, ali bosta fakulteti vztrajali pri »strožjih kriterijih za doktorate, ki morajo še v večji meri postati pomemben prispevek k razvoju znanosti, izkazan z recenziranimi objavami v mednarodnih znanstvenih publikacijah«, ali pa bo doktorski študij doživel podoben bolonjski zdrs, kot se je zgodil magistrskemu študiju.

S hitrim povečevanjem števila študentov na vseh treh ravneh se je fakulteta znašla v hudi kadrovski stiski. Poslabšalo se je tako razmerje med številom učiteljev in študentov kot razmerje med številom profesorjev in asistentov, kar gotovo ne gre v prid intenziviranju in individualizaciji (vsaj podiplomskega) študija.

Akademika prof. dr. Slavko Splichal in pesnik Tone Pavček na FDV ob prireditvi na dan žena, marec 2008.

Drugič, internacionalizacija dejavnosti fakultete na raziskovalnem in izobraževalnem področju. Dosedanji poskusi intenzivnejšega vključevanja fakultete, ne le posameznikov, v mednarodno znanstveno skupnost niso bili pretirano uspešni. Menim, da je treba intenzivirati tako usmeritev zlasti z:

- *neposrednim dogovarjanjem s tujimi fakultetami in kandidiranjem pri tujih nacionalnih ter mednarodnih skladih oz. projektih za pretok univerzitetnih učiteljev;*
- *internacionalizacijo podiplomskega študija, ki mora spodbujati razvoj mednarodnih podiplomskih šol (tečajev) v sodelovanju s tujimi univerzami in mednarodnimi znanstvenimi asociacijami; ter*
- *internacionalizacijo raziskovalnega dela, ki pomeni iniciranje in vključevanje v mednarodne raziskovalne projekte.*

Osamosvojitev Slovenije je bila močan impulz mednarodnemu znanstvenemu sodelovanju in povezovanju, ki je pomembno odstopal od »jugoslovanskega modela« politično dogovorjenih dvostranskih povezav, v katerem so bile Sloveniji in ljubljanski univerzi namenjene le manj uveljavljene institucije. Že konec šestdesetih let so se sicer (npr. z ameriškimi Fulbrightovimi štipendijami) začele odpirati možnosti predvsem za študij, v manjši meri pa tudi za raziskovalno sodelovanje s kolegi v ZDA; podobno potem tudi z Nemčijo in še nekaterimi evropskimi državami, v katerih je bilo živo zanimanje za vprašanja jugoslovanskega samoupravljanja.

Konec leta 1988 je vodstvo Mednarodnega sociološkega združenja sprejelo pobudo slovenskih sociologov, da se v okviru naše fakultete pod njegovim pokroviteljstvom ustanovita ISA Research Forum (za področje raziskovalne dejavnosti) in ISA Summer School (podiplomski študij). Za tisti čas je bila to izjemna, a žal – kot se je kmalu izkazalo – zamujena priložnost internacionalizacije slovenskega družboslovja. V okviru vodenja Foruma sem v pogovorih s kolegi iz Avstrije, Italije in Švice ter ob pomembni podpori kolegov iz Pariza pripravljal tudi ustanovitev mednarodne družboslovne (sociološke) znanstvene revije, a sem tik pred njeno ustanovitvijo izgubil položaj direktorja Foruma in ustanovitev revije je splavala po vodi. Takoj po slovenski osamosvojitvi bi ISA Research Forum in ISA Summer School gotovo olajšala mednarodno povezovanje in nadomeščanje prekinjenih intelektualnih povezav znotraj Jugoslavije, zlasti z Zagrebom in Beogradom.

Kljub tej zamujeni priložnosti se je fakulteta po letu 1991 z delovanjem pedagogov in raziskovalcev v mednarodnih raziskovalnih združenjih, vključevanjem v mednarodne raziskovalne projekte in še zlasti s publiciranjem v mednarodnih revijah začela uspešno uveljavljati v mednarodnem okolju. Menim, da je fakulteta v minulih 20 letih na tem področju napravila velik napredek, čeprav se hkrati bojim, da bolj kvantitativno kot kvalitativno.

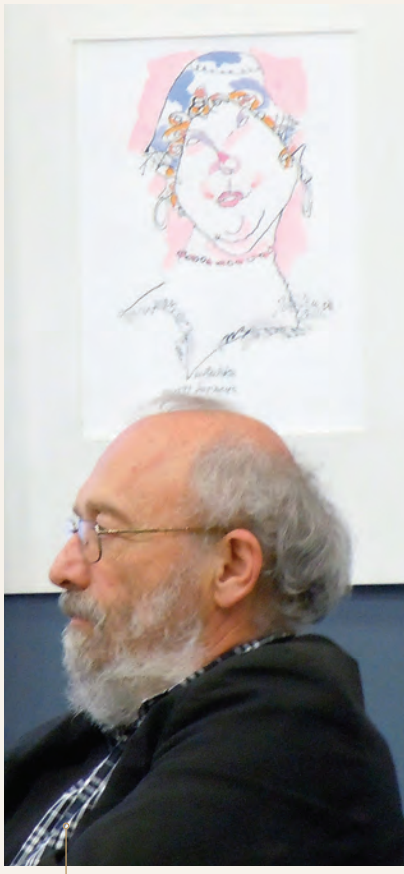
Tretjič, razvoj založniške in publicistične dejavnosti hkrati predstavlja tudi pomemben vidik internacionalizacije fakultetne dejavnosti. Fakulteta si prizadeva za sistematičnejše izdajanje družboslovne literature od učbenikov do temeljnih znanstvenih del, pa tudi poljudnega družboslovja, ki naj prispeva k oblikovanju širše strokovne javnosti. Ta prizadevanja bi bilo treba

povezati v mednarodnih okvirih, hkrati pa tudi znotraj univerze. Vsaka spodobnejša univerza v svetu ima svojo založbo in mislim, da je čas, da bi o tem začela razmišljati tudi naša univerza.

Fakulteta je pri razvoju založniške in publicistične dejavnosti ostala na pol poti. Ni dvoma, da je FDV postala ena najpomembnejših slovenskih založnic na področju družboslovja. A kvantiteta malo pove o kvaliteti. Očitno je pomanjkanje skrbi za jasne uredniške politike in odsotnost interesa za povezovanje v univerzitetno založbo »ameriškega tipa«, ki bi lahko postala pomemben specializiran igralec na mednarodnem (regionalnem) založniškem trgu. Fakulteta sama takega preboja ne more napraviti.

Četrtič, razvoja fakultete si ni mogoče zamisliti brez Osrednje družboslovne knjižnice in dokumentacije. Ob skrbi za publiciranje lastnih spoznanj ne gre pozabiti na skoraj že nepregledno svetovno znanstveno bogastvo in mnoge težave, s katerimi se srečujemo, ko hočemo segati po njem. Fakulteta oživlja prizadevanja za pridobitev ustreznejših prostorov za knjižnico, čeprav obeti v prihodnjih letih najbrž niso najboljši. Pritiskom za zmanjševanje znanstvene periodike se je treba upreti; treba je celo poskrbeti, da se seznam revij dopolni z novimi pomembnimi tujimi revijami, ki so začele izhajati v zadnjem času. Fakulteta bi morala začeti sistematično razvijati družboslovno videoteko, na začetku vsaj za matična fakultetna področja.

Osrednja družboslovna knjižnica se je po letih kalvarije in zlasti po tem, ko se je uveljavila kot osrednji specializirani informacijski center za družboslovje v Sloveniji, kadrovsko in organizacijsko utrdila. ODK omogoča (elektronski) dostop do velikega števila znanstvenih revij in monografij. Če smo bili pred dvema desetletjema fakultetni učitelji in študenti glede dostopa do znanstvene literature v bistveno slabšem položaju kot večina naših kolegov po razvitem svetu, je danes ta zaostanek precej manjši; ostaja predvsem na področju dostopa do znanstvenih monografij. Ker sodobna »copy-paste« generacija vse manj prebira (znanstvene) knjige in raje deska po internetu, so morda opozorila, da gre tu za ohranjanje ali celo povečevanje pomembnega primanjkljaja, vse redkejša. A to ne bi smel biti izgovor, da na tem področju fakulteta ni storila več; prav nasprotno! Le z omogočanjem dostopa do najkakovostnejše svetovne znanstvene literature bomo lahko študente spodbujali k razvijanju višje bralne kulture.

Akad. prof. dr. Slavko Splichal

Foto: Hanno Hardt, 2010

Na fakulteti se je ustanovil pomemben infrastrulturni center Arhiva družboslovnih podatkov, ki hrani in dokumentira podatke empiričnih raziskav. To je pomemben dosežek in izjemna možnost za bolj sistematično in poglobljeno izrabo empiričnih podatkov, pa tudi dragocen prispevek k ohranjanju slovenske kulturne dediščine.

O videoteki, upam vsaj, bo mogoče kaj povedati ob 60-letnici fakultete?! Glede na tehnične možnosti, ki jih sedaj fakulteta ima, je res škoda, da je to področje, ki je bistvenega pomena za posodabljanje študijskega procesa in raziskovanja, tako zanemarjeno.

In končno, neizogibne so spremembe v upravljanju fakultete. Ponavljajoči se zapleti z volitvami rektorjev so le vrh ledene gore neustreznih upravljavskih modelov na univerzi in fakultetah, v katerih se zrcalijo tudi odnosi med univerzo in družbo ter zlasti politiko. Naj tu

le izrečem svoje trdno prepričanje, da je ustreznejša regulacija odnosov na univerzi vsekakor potreben pogoj za celosten razvoj univerze in fakultet ter družbeno odgovorno uveljavitev njihove avtonomije.

Ne bi mogel najti bolj primernega trenutka za zahtevo po spremembah v upravljanju fakultete, če pustim ob strani univerzo. Letošnji dogodki ob volitvah dekana in dejstvo, da v najvišjem strokovnem organu fakultete, fakultetnem senatu, med 21 izvoljenimi člani sedi ena sama članica iz vrst rednih profesorjev, so preprosto nespodobni za akademsko institucijo. Razvojni svet fakultete kot posvetovalni organ dekana, ki naj bi razpravljal o vseh ključnih razvojnih vprašanjih fakultete (študijskih vprašanjih na vseh ravneh, znanstvenoraziskovalnem delu, še zlasti pa o kadrovskem razvoju fakultete), ostaja mrtva črka na papirju.

Reševanja vprašanj prenove študijskih programov, vključevanja v mednarodno znanstveno sodelovanje, razvoja založniške, dokumentacijske in knjižnične dejavnosti, ki so ključna za prihodnost fakultete, si ni mogoče zamisliti ob popolni upravljavski izključenosti skupine najbolj usposobljenih raziskovalcev in pedagogov.

Bi ob vsem tem lahko rekli: Na FDV nič novega? Morda. V dvajsetih letih, kar fakulteta obstaja pod današnjim imenom, so bili mnogi razvojni problemi rešeni, razvoj pa je seveda prinesel mnogo novih. Fakulteta je uspešno razrešila problem prostorske utesnjenosti, ki je desetletja najbolj odločilno omejeval njen razvoj. Izjemno izboljšanje infrastrukture, od prostorov do opreme, bi moral biti dobra podlaga za to, da bi fakulteta v prihodnosti namenila več pozornosti vsebinskim problemom ter prizadevanjem za dvig kakovosti raziskovalne in izobraževalne dejavnosti.

Ob podelitvi fakultetnih priznanj: mag. Nuša Bulatović-Kansky, prof. dr. Slavko Splichal in knjižničar Tine Arko, 1990.

Mnoga od teh prizadevanj segajo daleč v fakultetno zgodovino, kar le dokazuje, da fakulteta ohranja razvojno kontinuiteto, ne da bi bila slepo zagledana v tisto, kar smo bodisi sami ustvarili ali pa nam je bilo usojeno.

In tako naj ostane.

Akad. prof. dr. Slavko Splichal,
avgust 2011

3.2 Pomen družboslovnega znanstvenega raziskovanja

Skrb za uravnoteženost temeljnega, razvojnega in aplikativnega raziskovanja je izjemnega pomena za rast in razvoj družboslovnega raziskovanja, saj je poleg temeljnih družbenih pojavov treba raziskovati tudi aktualne probleme razvoja družbe, kar omogoča njen trajnostni in uravnovešeni razvoj. Kot rečeno, je razvojno in aplikativno raziskovanje pomembna značilnost družboslovnega raziskovanja po letu 1991, kar je nedvomno povezano z osamosvojitvijo Slovenije. Novo ustanovljena država je izkazovala velike potrebe po znanstvenih podlagah za njeno institucionalno oblikovanje in razvoj ter vključevanje v mednarodne politične, ekonomske in varnostne povezave, kar je bila velika priložnost za razcvet družbenih ved nasploh, še posebej pa državotvornih ved, med njimi izrazito mednarodnih odnosov in obramboslovja. Tudi sicer se zdi, da je družboslovno raziskovanje tega obdobja zaznamovano s pretežnim aplikativnim pristopom, kar pa ni brez negativnih posledic, saj obstaja nevarnost empiricizma, se pravi kopičenja empiričnih podatkov za različne naročnike, brez ustreznega teoretskega povezovanja in potrjevanja raziskovalnih izsledkov. Seveda pa tega ne gre razumeti kot poziv k zapiranju družboslovne znanosti pred razvojnimi problemi družbe ali kot željo po sholastičnemu obravnavanju družbenih tem prek zatekanja k praznim teoretskim spekulacijam, zelo oddaljenim od družbene realnosti.

Raziskovalci *Inštituta za družbene vede* so v obravnavanem obdobju s teoretsko utemeljenim in metodološko korektnim poseganjem v družbeno stvarnost pomembno vplivali na razvoj družbenih ved v Sloveniji, srednjeevropskem in širšem mednarodnem okolju. Na različnih področjih raziskovanja so sooblikovali tudi pravne rešitve ter mehanizme in instrumente, ki omogočajo družbeni razvoj. Ne nazadnje je treba upoštevati tudi prispevek raziskovalcev h kvalificirani javni razpravi o številnih perečih družbenih vprašanjih in prenos empiričnih rezultatov raziskovanja v pedagoški proces na različnih stopnjah študija, tako na matični univerzi kot v tujini, in sicer prek izvajanja predavanj, organiziranja poletnih šol ter sodelovanja na delavnicah, seminarjih in znanstvenih sestankih.

Prihodnost družboslovnega raziskovanja in njegove umeščenosti v akademsko okolje bo zelo verjetno zahtevala ustanovitev inštituta za družbene vede kot javnega raziskovalnega zavoda, saj dinamičnost sodobnih družb in vpetost Slovenije v mednarodno okolje zahtevata obsežno aplikativno, razvojno in temeljno raziskovanje, za kar bodo potrebne primernejše

organizacijske oblike ter statusne rešitve in infrastrukturne podlage. Vede, ki se razvijajo na FDV, nimajo alternativnih institucionalnih raziskovalnih institucij tako kot večina preostalih družboslovnih, humanističnih in naravoslovnih znanstvenih ved. V tem smislu se zdi, da je ustanovitev sodobnega družboslovnega inštituta, ki bi vsrkal in povezal potrebno kritično maso znanja, oblikoval stimulativno raziskovalno okolje in bil sposoben izvajati temeljne, razvojne in aplikativne raziskave najvišje kakovosti, strateški razvojni imperativ družboslovnega raziskovanja na Slovenskem. To je še posebej odločilno v luči vključevanja slovenskega družboslovja v mednarodne, še posebej evropske raziskovalne tokove, ki dajejo prednost sorazmerno samostojnim in dovolj razvejanim interdisciplinarnim raziskovalnim inštitutom. V procesu globalizacije, povezovanja in soodvisnosti držav bi novi inštitut pomenil okrepitev slovenske znanosti in družbe ter omogočil ohranjanje slovenske identitete v vse bolj tekmovalnem evropskem in svetovnem okolju.

Red. prof. dr. Ivan Svetlik, dekan (1993–1997)

Mojih dvainštirideset let s FDV

Ob 50-letnici Fakultete za družbene vede se mi zdi neverjetno, da sem z njo povezan skoraj od njenega nastanka in da je ta čas potekel vrtoglavo hitro z mnogimi burnimi dogodki tako v njej sami kakor tudi v družbenem okolju, katerega dejaven del je vseskozi. Vanjo sem vstopil kot študent s podeželja, oblikovala me je profesionalno in moralno ter mi omogočila pot skozi izzive poklicnega življenja. Teh gotovo ne more biti več toliko, kot jih je že bilo. Moji učitelji in študenti so danes moji prijatelji in sodelavci. Ta zapis bo kratek zbir bežnih in povsem osebnih vtisov ob pogledu nazaj, brez ambicije po globljem analitičnem pristopu.

Na fakulteto oziroma visoko šolo za politične vede sem se vpisal jeseni 1969, ko nas je bilo vsega manj kot dvesto. Skupina dinamičnih učiteljev nam je odpirala nova in hitro se razvijajoča področja sociologije, političnih ved in novinarstva ter nam razkrivala pristope k družboslovnemu raziskovanju. Skupaj z dekani, posebej s profesorjem Vladom Benkom, je trgala mlado institucijo iz objema politike, jo utrjevala kot družboslovno znanstveno raziskovalno in pedagoško institucijo ter jo vključila v Univerzo v Ljubljani kot njeno polnopravno članico, Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo. To so bila leta proučevanja sistema samoupravljanja, pa tudi leta odpiranja novim idejam in razlagam družbe, k čemur so prispevali profesorji, ki so se usposabljali na tujih univerzah, in profesorji, ki so študirali vse bolj dostopne tuje vire. Družboslovje se je uveljavljalo kot znanstveno področje.

Študij sem po štirih letih zaključeval prav v času, ko se je idejno vrenje na fakulteti najbolj soočalo s politiko, ki je želela sebi lojalne kadre, ki bi podpirali in udejanjali model samoupravnega socializma. Kritični raziskovalci in profesorji, katerih ideje in delovanje so domnevno ogrožali uradni model, so doživljali skupaj z mnogimi študenti ure in dneve mučnih sestankov, pritiskov in groženj, kar se je končalo s prepovedjo predavanja štirim, med katerimi sta dva, tudi moj mentor profesor Veljko Rus, morala zapustiti fakulteto.

Vprašanje, ali po diplomi ostati na fakulteti ali iskati priložnost drugje, je bilo razrešeno s povabilom, da se vključim v pedagoški proces kot asistent. Verjel sem, da kritični družboslovni duh z ljudmi, ki so ostali, ne bo zamrl – kljub nekaj novim učiteljem, ki so prišli na fakulteto po volji politike. Ravno takrat je zaživel podiplomski študij industrijske sociologije, ki mi je bila najbližja, vzpostavljen pa je bil tudi izredni kadrovsko-organizacijski študij. Sedemdeseta

leta sem ob prvi službi in podiplomskem študiju na fakulteti doživljal kot leta sobivanja različnih družboslovnih konceptov in pristopov, ki so morda še danes ena glavnih odlik FDV. Ta njena poteza in politični pritiski so fakulteto okrepili in dvignili njeno popularnost, kar se je kazalo v naraščanju števila študentov. Raslo pa je tudi število sodelavcev, med katerimi nas je bilo veliko diplomantov FSPN.

Od študenta do dekana

Sedemdeseta leta so v razvoju fakultete morda še pomembnejša, saj je njena rast izzivala nadaljnji razvoj. Ob naraščajočem številu študentov je postajalo jasno, da študij ne bo mogel ostati v okviru zgolj akademsko naravnanih disciplin sociologije, politologije in komunikologije. Diferenciacija študijskih in raziskovalnih programov v smeri razvoja za delo v različnih okoljih uporabnih znanj je bil logičen in nujen korak. Le tako je bilo mogoče dosegati tudi večjo zaposljivost diplomantov.

Kadrovski študij je bil eden od praktično usmerjenih študijev sociologije in ob njem sem zaključil svoj magistrski študij. Konec sedemdesetih let se je politika vse manj ukvarjala s FSPN, razmere so postajale akademsko normalne, poudarek na povezovanju s tujimi raziskovalnimi in pedagoškimi ustanovami se je povečeval. Profesor Rus, ki se je bil preselil na Inštitut za sociologijo in filozofijo, me je povabil k sodelovanju v svoji raziskovalni skupini kot zunanjega sodelavca, kjer sem se začel poglobljeno ukvarjati z vprašanji zaposlovanja in izobraževanja. To je bila tudi tema mojega doktorata, ki sem ga pisal pod mentorstvom profesorja Bogdana Kavčiča, Rusovega oponenta in naslednika na FSPN. Zanimivo.

Fakulteta je omogočala izpopolnjevanje v tujini, ki sem ga s pridom izkoristil za pripravo disertacije, ta pa mi je odprla pot v učiteljski status in prevzemanje odgovornejših vlog. Med drugimi mi je najbolj v spominu ostalo vodenje katedre za sociologijo in predsedovanje slovenskemu sociološkemu društvu. Osemdeseta leta so bila profesionalno zelo dinamična in zanimiva. Omejitev glede raziskovalnih tem ni bilo, za raziskovalne rezultate se je vse bolj zanimala tudi politika. Bilo je veliko javnih razprav in možnosti za konfrontacijo mnenj. Na vseh družbenih ravneh je bilo čutiti posttitovo obdobje, zastoj in krizo v socialističnih oziroma komunističnih državah ter iskanje alternativ. Med drugimi so tekle razprave o družbeni krizi, civilni družbi, demokraciji, tržnem gospodarstvu in tudi o trgu delovne sile in zaposlovanju. Ob teh razpravah je dozorel čas za 57. številko Nove revije.

Zaradi poudarka na raziskovanju je bilo intelektualnega vrenja konec osemdesetih let, zlasti na mojem področju, morda več na Inštitutu za sociologijo in filozofijo. Prof. Rus je zasnoval projekt o kakovosti življenja, kamor so sodile vse moje teme. Poleg tega pa je bilo obilo možnosti za javno bolj izpostavljeno delovanje, kot so bile razprave o usmerjenem izobraževanju ali novi slovenski ustavi. Ob tem sem vseskozi ohranjal stik s fakulteto, kamor sem se vrnil v začetku devetdesetih let skupaj z Inštitutom, ki se je s fakulteto združil v novo institucijo Fakulteto za družbene vede – FDV. Ni pretirano poudariti, da so s svojim delom

in idejami ljudje v teh dveh ustanovah izdatno prispevali k osamosvojitvi Slovenije in spremembam družbene ureditve na začetku devetdesetih let.

Fakulteta je vseskozi rasla po številu študentov in zaposlenih, združitev z Inštitutom jo je še okrepila. Njeni prostori so bili daleč premajhni za vse skupine študentov, ki so se vpisovali, pa tudi za vedno več učiteljev. Predavanja po kinodvoranah so postala že običajna. Zato je bila ena glavnih nalog, ko sem bil izvoljen za dekana v letu 1993, zagotoviti nove prostore. Šlo je teže in počasneje, kot sem si predstavljal. Še danes pa sem vesel, da mi je v štirih letih uspelo to, kar ni mojim predhodnikom, namreč da se je gradnja začela. Prvo fazo gradnje je za menoj dokončal kolega Svetličič. Upam, da so te izkušnje koristile tudi vsem naslednjim dekanom, ki so prispevali k drugi fazi širitve, tako da imamo danes zares krasen družboslovni center.

Minister dr. Ivan Svetlik je eden od profesorjev FDV, ki so svoje strokovno znanje in del kariere udejanili na odgovornih mestih pri vodenju slovenske države.

Med diferenciacijo in integracijo

Obdobje devetdesetih let sem doživljal kot čas rasti FDV ter čas njenega uveljavljanja v domačem in mednarodnem okolju. Veliko diplomantov FDV je že imelo ključne položaje v političnih ter drugih javnih in gospodarskih ustanovah. Sodelavci fakultete so s svojim raziskovalnim, razvojnim, publicističnim in svetovalnim delom neposredno posegali v družbeno dogajanje, zlasti v oblikovanje institucij samostojne Slovenije. Vse več je bilo znanstvenih sestankov mednarodnega značaja in mednarodnih projektov. Fakulteto sem vključil v prvi mednarodni podiplomski študij z mednarodno izmenjavo študentov – Analiza evropske socialne politike.

Vsebinska diferenciacija najprej na tri, pozneje pa na še več znanstvenih disciplin, ki je bila podlaga za smeri študija, se je od sedemdesetih let dalje krepila. Zagotovila je visoko pestrost družboslovnega raziskovanja in študija. To se je na fakulteti kazalo v medsebojnem tekmovanju za študente, kadre, sredstva, prostore, vpliv v organih odločanja in ne nazadnje tudi za pedagoške, raziskovalne in publicistične rezultate. Proces diferenciacije je dosegel svoj vrh pri pripravi bolonjskih študijskih programov, še posebej podiplomskih. Ker sem bil pri tem aktivno udeležen, lahko samokritično pripomnim, da je najbrž diferenciacija na tej točki šla čez meje možnega in smotrnega. Kritična masa študentov, učiteljev, raziskovalcev in sredstev je v slovenskem prostoru za tako razvejan program dejavnosti premajhna.[6]

6 Glej študijo o zaposljivosti diplomantov FDV (Kramberger 2004). Ur.

Po logiki razvoja sistemov s stopnjujočo se diferenciacijo vezi med deli sistema slabijo, tako da imajo ti vse manj skupnega. Logično nadaljevanje je mogoče predvsem v dveh smereh:

ali sistem razpade na več avtonomnih delov ali pa se reintegrira na novih temeljih. Zato na FDV niso bile redke debate o osamosvajanju posameznih delov, ki so se doslej kazale predvsem v selitvi kadrov na druge institucije ali pa z ustanavljanjem sorodnih. To se mi zdi naravno in lahko ob vseh možnih stranpoteh prispeva k razvoju. Ob tem pa se vendarle postavlja vprašanje, ali bi lahko k razvoju poleg diferenciacije in specializacije programov izobraževanja in raziskovanja bolj prispevala tudi določena dediferenciacija, poenotenje in reintegracija na tej podlagi. V mislih imam dejstvo, da z diferenciacijo slabijo temeljne družboslovne discipline, s tem pa tudi njihova kritična in hevristična moč, ki je ključna za razvoj specialnih znanj, še bolj pa za kritično analizo družbenih razmer, kot je sedanja kriza, ter za iskanje alternativnih rešitev. Oba procesa lahko do določene mere potekata vzporedno in se nujno ne izključujeta.

Razpravo o diferenciaciji in integraciji so vseskozi spremljale diskusije o posledicah – zlasti prve. Po mnenju nekaterih se z naraščajočo specializacijo raziskovanja in izobraževanja izgublja akademska narava fakultetne dejavnosti s poudarkom na kritični analizi družbenih razmer in se s poudarjanjem uporabnega znanja krepi njena tržna naravnanost, s tem pa tudi odvisnost od uporabnikov ter plačnikov storitev in kadrov. Profesor Južnič je to vprašanje parafraziral z izrazom »faks komerc«. Dilema seveda ni preprosta, kakor tudi ni mogoča njena enostranska rešitev. Brez temeljnega znanja lahko razvodeni tudi specialno, na drugi strani za množično temeljno raziskovanje ni dovolj sredstev, množično izobraževanje brez usposabljanja za konkretna delovna okolja pa slabi zaposljivost diplomantov. Z vidika svoje trenutne ministrske vloge imam vtis, da FDV daje v času krize premalo tako z vidika uporabnih rešitev kot z vidika kritične analize razmer.

Drugi nič manj zanimiv in bolj ali manj trajen vidik razprave o FDV in njeni dejavnosti je apolitičnost in neideološkost njenega raziskovanja in izobraževanja. Še dobro se spomnim zatrjevanj o ideološki nevtralnosti in nepolitičnosti družboslovja, ki so sledila pritiskom politike na FSPN v začetku sedemdesetih let. Pogled nazaj mi nakazuje, da je tem merilom mogoče zadostiti z doslednim spoštovanjem metodoloških načel pri raziskovanju, zelo težko pa pri izbiri raziskovalne tematike, raziskovalnih paradigem in predpostavk ter pri interpretaciji rezultatov in razvojnem delu. Ne nazadnje so s FDV izšli mnogi diplomanti povsem različnih ideoloških usmeritev, tovrstna razhajanja so vidna med sodelavci fakultete, njihova političnost se kaže v njihovem angažiranju, pri čemer so mnogi začasno ali trajno sprejeli vidne politične vloge. Tak izziv sem sprejel tudi sam.

Kot sem navedel uvodoma, mi je fakulteta dala tako rekoč vse, kar sestavlja moje profesionalno življenje. Zato se včasih vprašam, ali ji zadosti vračam. Moji izleti na Inštitut za sociologijo in filozofijo, na rektorat Univerze v Ljubljani, na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, kakor tudi vključitev v delo strokovno političnih teles, kot so bili svet za visoko šolstvo, nacionalni kurikularni svet ter svet za poklicno in strokovno izobraževanje, so bili povezani z izzivi, ki jih fakulteta ni mogla ali jih ne more dati. Želel sem prenesti del znanja v širše okolje. Vsakokrat sem se vrnil z nekaj več znanja, spoznanj in izkušenj. Na to gledam kot na naravni del svojega profesionalnega razvoja in kot na v okolje odprto delovanje fakultete, ki ji pripadam.

Red. prof. dr. Ivan Svetlik,
maj 2011

4. Spoznati svet vsaj za en semester: mednarodna izmenjava študentov in profesorjev

Na Fakulteti za družbene vede je bila zavest o nujnosti povezovanja z mednarodnim prostorom jasna že od same ustanovitve. Sodelovanje posameznih profesorjev in raziskovalcev na univerzah in inštitutih v tujini je iz sprva osebne motivacije sčasoma preraslo v sistemsko organizirano obliko delovanja. Tuji študenti so bili na naši ustanovi običajni že v času SFRJ zaradi delovanja in spodbud Zavoda za mednarodno znanstveno-tehnično sodelovanje (ZAMTES). Mnogi tuji študenti so po študiju na FSPN dosegli pomembna mesta v svojih državah, npr. obrambni minister Tanzanije, šef protokola v Zgornji Volti in mnogi drugi.

Podpis medfakultetnega sporazuma o sodelovanju pri mednarodnih izmenjavah študentov in učiteljev, oktober 2008, trije dekani (od leve): prof. dr. Srečko Devjak (Fakulteta za upravo), prof. dr. Dušan Mramor (Ekonomska fakulteta), prof. dr. Anton Grizold (Fakulteta za družbene vede).

Spodbuda za še bolj organizirano mednarodno povezovanje se je nedvomno porodila s spodbujevalnim pristopom na evropski, regionalni in državni ravni, ki pomeni zagotovitev posebnih sredstev institucijam, pripravljenim delovati v mednarodnem prostoru, še posebej pa z uvedbo programa Socrates Erasmus. Žal ob tem lahko ugotovimo, da je na državni ravni dana bolj ali manj le moralna podpora in priznanje aktivnemu delovanju naše fakultete na področju mednarodnega sodelovanja.

Program Socrates ter v njegovem okviru Erasmus in Mundus je zagotovo najpomembnejši. Fakulteta za družbene vede se je vanj vključila leta 1999. Od skromnih začetkov, ko je v študijskem letu 2000/01 gostoval na fakulteti le en tuj študent, v tujino pa so odšli trije, se je s spodbujanjem študentov, da bi vsaj en semester absolvirali na tuji univerzi, in z ustanovitvijo Službe za mednarodno sodelovanje začelo intenzivno izmenjevanje na do- in podiplomskem študiju. V št. letu 2010/11 smo imeli na fakulteti 177 gostujočih študentov, 144 naših pa je na študiju v tujini.

Red. prof. dr. Marjan Svetličič, dekan (1997–2000)

Od bombne grožnje do padle stropne plošče

»Bomba, dekan, bomba je nastavljena v veliki predavalnici,« je vsa zasopla hitela pripovedovat v moji pisarni kolegica Špela (takrat je delala v knjižnici) zgodaj zjutraj 16. junija 1998. In nadaljevala, kako je pred minuto prejela anonimni telefonski klic s to vsebino. Vprašam: »Je zvenel glas mlajše ali starejše?« »Po mojem je bil mlajši,« pravi. Kličem policijo in izpraznimo prostore. Potem pride k meni prof. Bernik z vprašanjem, ali naj odpove izpit, napovedan za tisto dopoldne, torej kakšno uro po obvestilu o nastavljeni bombi. Policija je še vedno pregledovala prostore fakultete. Dilema: odpovedati izpit ali poiskati nadomestni prostor? Dalo se je sklepati, da je bil namen anonimneža preprečiti izpit, zato kličem gospoda Tatalovića v bivšo stavbo Smelta, ali nam lahko da brezplačno na razpolago veliko dvorano za opravljanje izpita. Takoj privoli. Študentje se opravijo tja in opravljajo izpit z morda dvourno zamudo. Nekaj dni kasneje smo imeli obletnico mature. Sošolec mi reče: »Tista tvoja izjava za TV, ko ste imeli bombo, je bila pa res zvita. Rekel si v bistvu: vi kar grozite, ampak življenje (beri izpiti) bo teklo kot običajno, po urniku.«

Tega »bombnega« dogodka gotovo ne bom nikoli pozabil. Verjetno tudi ne izjave kolega profesorja pred otvoritvijo novih prostorov FDV: »V akvariju pa res ne bom predaval.« Mislil je na steklene stene predavalnic novega prizidka, ki naj bi bile moteče za pouk v predavalnicah, ker naj bi zunajpredavalnična dogajanja motila študente. Tudi to je bil neke vrste šok, saj je bila gradnja novih prostorov prva prioriteta mojega dekanovanja. Poleg tega se mi je zdela rešitev steklenih sten predavalnic arhitekta Goljarja res posrečena. Ne le estetsko, pač pa, kot se je izkazalo kasneje, tudi funkcionalno.[7] Obe stvari sta povezani z gradnjo nove stavbe FDV, s katero sem se bil prisiljen med svojim dekanovanjem največ ukvarjati.

Ko je bil prizidek zgrajen, pa morda še večji šok. Proti večeru prve dni po otvoritvi novih prostorov pokliče tajnik fakultete Drago Ternovšek: »Ne se ustrašit, ni nič hujšega, ampak plošča s stropa nove velike predavalnice je med predavanjem padla študentki na nogo.« To se je zgodilo pri predmetu Temelji komunikologije (med 16. in 18. uro) Karmen Erjavec in Sandre Bašić Hrvatin, malo pred koncem predavanja. Študentka je sedela tik ob tabli na tleh,[8] predavateljici pa za govorniškim pultom levo od nesrečne študentke. Seveda so se vsi zelo prestrašili. Karmen in Sandra sta takoj prekinili predavanje in odšli. Študentka je s kolegico Nuško še malo ostala, ker jo je bolela noga in je rabila čas, da se pomiri od šoka.

7 Kot sem kasneje ugotovil, se je ta 'pogruntavščina' izkazala ne le kot nemoteča, pač pa izjemno koristna za izboljšanje pedagoškega dela. Ko se sprehajaš po hodnikih, vidiš, kaj in kako se dela v predavalnicah, koliko je študentov, kakšne metode se uporabljajo. Vse to je pritisk na delo pedagogov, čeprav arhitekt najbrž ni mislil na takšne 'stranske' učinke svojih arhitektonskih rešitev. Upam si trditi, da se je tudi zaradi tega pouk izboljšal.

8 Tudi novi amfiteater je bil očitno premajhen za predavanja brucem in pri prvih predavanjih, ko se zberejo vsi študentje, so bili zasedeni vsi sedeži in vse stopnice. Kasneje navdušenje seveda malo splahni.

Si predstavljate; komaj odpremo nove prostore, že nesreča. Dobro sem moral sesti. Pošteno sem se ustrašil. Čeprav mi je tajnik pojasnil, da ni nič hudega, sem vseeno pomislil, kaj bi lahko bilo. Prvi zaprepadenosti in šoku je sledila dilema: kaj storiti? Komaj smo začeli predavanja v novih prostorih, že bi jih morali zapreti. K sreči se je tajnik spoznal na gradbene zadeve in takoj zahteval garancijsko popravilo od izvajalcev ter pregled vseh drugih novo zgrajenih prostorov. Zagotovili so, da bo še isti večer napaka odpravljena. Šlo je le za slabo pričvrstitev vijakov, s katerimi je bila plošča navijačena na strop. To se je tudi zgodilo in ob dani garanciji izvajalca GPG Grosuplje, da so dvorana in vsi drugi novi prostori varni, se je pouk naslednji dan normalno nadaljeval. Vseeno pa moj spanec tisto noč ni bil najboljši. Naslednji dan so predavanja potekala, kot da se ni nič zgodilo. Študentka je postala »celebriti«, saj so bili študentje in učitelji na fakulteti še nekaj časa radovedni, kdo je »slavna« poškodovanka. Takoj sem se ji opravičil in pomagali smo ji odpraviti posledice nesreče, se opravičili staršem. Očitno pa je plošča »znamenito« študentko Ano Bojinović dolgoročno »pribila« na FDV. Ne le, da je kasneje leta 2001/02 dobila priznanje za najboljšo študentko na Univerzi v Ljubljani, postala je zelo uspešna mlada raziskovalka (sam sem ji bil mentor) in asistentka (študenti so jo l. 2005 razglasili za najboljšo asistentko na FDV) na Katedri za mednarodne odnose. Danes je že uspešna docentka.

Prostorska stiska potrjena z omedlevico

Da smo prišli do novih prostorov, je bilo treba obilo naporov, zlasti pri zagotavljanju sredstev za že začeto gradnjo v času mojega predhodnika Ivana Svetlika. Predsednika vlade dr. Janeza Drnovška sem povabil na predavanje na FDV. V kabinetu so predlagali, da zaradi ogromnega zanimanja študentov in zaradi varnosti[9] opravi predavanje v kinu Bežigrad, kjer smo takrat imeli predavanja za večje skupine študentov. Zavrnil sem jih, saj je bilo povabilo plod ideje pokazati predsedniku prostorsko stisko. Predavanje je bilo v stari predavalnici z 80 sedeži. Vanjo se je natlačilo vsaj 200 študentov, da o hodniku in študentih zunaj pri oknih ne govorim. Zrak je bil posledično zatohel. Predsednik se skoraj ni mogel gibati stran od table, tako da ni čudno, da je ob koncu predavanja neka študentka omedlela. Odnesli so je ven in ji dali prvo pomoč. Povrhu vsega je bilo zadnje vprašanje,[10] zastavila ga je takratna predsednica študentske organizacije: »Kdaj bo vlada odobrila denar za dokončanje novega dela stavbe FDV?« Ko sem po koncu predavanja želel predsedniku vlade pokazati dele že zgrajene stavbe, je omenil, da raje ta čas porabi za prepričevanje ministra Gasparija, da bi Ministrstvo za finance pravočasno zagotovilo manjkajoča sredstva. Vprašal me je tudi, ali sem se dogovoril za tisto vprašanje študentke. Moj iskren odgovor je bil, da ne. Ko ta dogodek uporabljam pri predavanjih predmeta Pogajanja v kontekstu, kako lahko okoliščine okrepijo pogajalsko pozicijo, me študentje kar pogosto sprašujejo, ali sem se dogovoril s študentko, da kolapsira. »Res pa je,« omenim, » da sem naredil vse, da je predavanje potekalo v takrat največji predavalnici na FDV kljub zahtevam iz predsednikovega kabineta, da gremo v kakšno najeto, večjo predavalnico, primernejšo za predavanje predsednika vlade in varnostno ustreznejšo.« Seveda sem to odklonil, saj sem hotel ob predavanju predsedniku pokazati

9 Imel sem resne pogovore z njegovimi varnostniki, kako zagotoviti varnost v tako majhnem prostoru in ozkih hodnikih ter ob odprtih oknih. Kar nekaj pogajalskih spretnosti je bilo potrebnih, da sem jih prepričal, da so stari prostori varni. Pri tem ni bilo odveč, da je bilo v predsednikovem kabinetu zaposlenih kar nekaj naših bivših študentov.

10 Sledilo je mojemu poskusu, da zaključim predavanje, ker smo imeli omejen čas: predsednik je zadnje vprašanje izrecno dovolil.

razmere, v kakršnih se je takrat predavalo na FDV. Skratka, bile so ustvarjene okoliščine, da se je kaj takega lahko zgodilo.

Peta epizoda, ki je ne bom nikoli pozabil, je intervju z mlajšo novinarko Dela na temo gradnje novih fakultetnih prostorov (imena se žal več ne spomnim), in to v času krize, ko res ni bilo videti, da se bo saga z zagotavljanjem potrebnih sredstev pravočasno končala. Pri odgovarjanju na njena vprašanja sem se tako čustveno razgrel, argumentirajoč, da na mladih svet stoji, da gradimo nove prostore za novo boljše izobraževanje za mladino, saj poučevanje v kinu Bežigrad res ne pelje nikamor, da se mi je začel tresti glas, da so se mi orosile oči in kakšno minuto nisem bil spodoben odgovarjati. Doma sem to povedal sinu in hčerki ter soprogi. Želel sem jih obvarovati pred presenečenjem, če bi naslednji dan videli naslov članka Dekan v solzah ali kaj podobnega. Pa ni bilo nič takega, le korekten opis prostorske stiske na FDV.

Izzivi gradnje skoraj preglasili druge

Nazadnje smo le dočakali otvoritev novega dela FDV (8. oktobra 1999), prireditev v novi veliki dvorani, ki jo je odlično in simpatično, kot zna le on, vodil diplomant novinarstva Igor E. Bergant. Prireditev je bila polna bistrih domislic bivših diplomantov različnih poklicev ob hudomušnem Igorjevem povezovanju, tako da so prisotni, kot so mi potem dejali, res uživali. Kasneje pa še gledalci Televizije Slovenija, saj je ta prireditev prikazala v svojem programu.

Eden od namenov prireditve je bil okrepiti ugled FDV in njeno prepoznavnost osrednje interdisciplinarne visokošolske ustanove v Sloveniji. Spomnim se, da sem v uvodnem govoru opozoril na dosežke naših diplomantov: navedel le nekaj bolj vidnih iz javnega življenja. Našteli smo, da je do takrat (l. 1999) FDV dala 13 ministrov, 10 ambasadorjev, dva predsednika parlamentarnih strank ter ogromno uglednih novinarjev in medijskih osebnosti. Vse, da bi okrepil samozavest diplomantov ter njihovo kreativnosti in kritičnost. »Mi smo za to, da vas naučimo misliti z lastno glavo, da boste znali več kot mi, da vam dajemo alternativne odgovore, toda vedite, izbirate sami. Obenem dvomite o izrečenem, ker le to svet žene naprej. Mi profesorji smo tu zato, da omogočamo svobodo misli in izbire. Toda znanje ni vse. Znati ga artikulirati, biti toleranten in prilagodljiv, odziven na dogajanja v svetu je vsaj tako pomembno. Naš cilj je, da se med našimi diplomanti poveča delež tistih, ki spreminjajo svet, ne pa tistih, ki le opazujejo, kako se svet spreminja, in tistih, ki se čudijo, kaj se dogaja okoli njih.«

Te epizode kažejo, da je moje dekanovanje zaznamovala predvsem gradnja novega prizidka in borba za sredstva. Kar zajeten kupček denarja smo morali zagotoviti sami[11] in s pomočjo darežljivih sponzorjev[12] (zunanji sponzorji so v tem času za gradnji prispevalo okoli 90 milijonov tolarjev). Takšna prioriteta je zahtevala bolj menedžerski pristop k dekanovanju. Zaradi mojih prejšnjih izkušenj je bil to verjetno tudi eden od razlogov, da so me nekateri

11 Hvala kolegom, ki so pri tem pomagali. Zlasti se je izkazal kolega Anton Grizold.

12 Ne bom pozabil, da me je skupina študentov napadla, češ da razprodajam fakulteto, ker so na predavalnici zapisana imena sponzorjev. Moj odgovor je bil in je, da to prav nič ne omejuje akademske svobode, pač pa jo z izboljševanjem študijskih razmer kvečjemu krepi.

prepričevali, naj kandidiram za dekana v obdobju, ko je gradnja postajala realnost. Moj predhodnik Ivan Svetlik je namreč že zastavil začetke gradnje novega prizidka in s tem postavil odlične temelje za nadaljnji boj na tem področju.

To pa ne pomeni, da ni bilo drugih bolj običajnih izzivov. Kot na primer (povzemam iz programa dekana): krepiti prednosti FDV, presegati slabosti, izkoriščati priložnosti in se izogibati grožnjam iz okolja. Skladno s tem pa cilji, kot so vselitev v novi prizidek, dvigniti kakovost dela, vključno z internacionalizacijo, izboljšati materialni položaj FDV in končno afirmacija celostne podobe FDV. Zaradi moje prednostne naloge ukvarjati se z gradnjo,[13] so prodekani Danica Fink Hafner in Breda Luthar v prvem mandatu ter Niko Toš in Igor Lukšič v drugem nosili večino bremena na raziskovalnih in pedagoških področjih. Hvala jim za uspešno sodelovanje ob obilici dela, še posebno ob današnjem številu prodekanov, ki se je podvojilo, čeprav se število študentov ni.

Dekan prof. dr. Marjan Svetličič je od predsednika dr. Janeza Drnovška slavnostno prejel ključ novih prostorov fakultete, 8. 10. 1999.

Glede internacionalizacije velja omeniti, da smo pridobili kar 3 projekte TEMPUS (izobraževanje za članstvo v EU, modernizacija administracije in uvajanje evropskih študij). V rednem in podiplomskem študiju je bilo precej več sodelovanja tujih predavateljev. S pomočjo projekta TEMPUS smo opremili strokovne službe, knjižnico in računalniško delavnico z najmodernejšimi računalniki in fotokopirnimi aparati. In vendar so mi najbolj ostale v spominu opisane, bolj zabavne epizode. Spominjajo me na napis na eni mojih majic: »Ne jemlji življenja preresno, saj iz njega tako in tako ne boš prišel živ!« Tako je nasmejal blagajničarko v trgovini nekje na hrvaški obali, da sem se moral zaustaviti, da ga je uspela prepisati. Pa je majica naredila obema dan še bolj zabaven. In za to končno gre, tako v življenju kot v predavalnicah. Resne stvari lahko predstaviš dolgočasno ali pa zabavno. Stavim, da vsebine, podane zabavno, ostanejo bolj v spominu in se jih da zato tudi bolje uporabiti v vsakodnevni praksi. »Pogrebov« Slovenije, kot nekateri pravijo »znameniti« oddaji RTV Slovenije, imamo že vsi čez glavo, mar ne?

Red. prof. dr. Marjan Svetličič,
junij 2011

13 Ker je bila to moja glavna prioriteta, sem, ker gradnja ob koncu prvega mandata še ni bila končana, prevzel še drugi mandat, ampak tako, da imam pravico odstopiti, ko zaključim gradnjo. Tako sem tudi storil, ker nisem želel, da bi še naprej trpelo moje akademsko delo.

4.1 Internacionalizacija kot kakovost slovenskih univerz?

Utrinki s poletnih šol, ECREA (European Communication Research and Education Association) 2010.

V letu 2000/01 je imela Fakulteta za družbene vede podpisani dve bilateralni pogodbi v okviru programa Erasmus. Letos je podpisanih 106 bilateralnih pogodb, ki omogočajo 264 študentom izmenjavo za obdobje 1887 mesecev. Podpisanih je 20 pogodb z institucijami zunaj EU, v okviru katerih omogočamo izmenjave študentov in učnega osebja na osnovi recipročnosti. Podpisane pogodbe vključujejo visokošolske institucije iz 35 držav.

S sistemsko urejenim financiranjem izmenjav bi lahko Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo pomembno prispevalo k razvoju ter krepitvi mednarodne dejavnosti na posameznih članicah UL, saj bi le tako lahko zagotovili ustrezno in številnejšo izvedbo predmetov za tuje študente ter s tem prispevali k ugledu naše univerze v tujini ter upravičili svojo uvrstitev med 500 najboljših univerz na svetu, k čemur je bistveno pripomoglo prizadevanje posameznih članic k razvoju in organizaciji mednarodnega sodelovanja.

O tem, da je mednarodna povezljivost slovenskega znanstvenega in visokošolskega prostora nujna, torej ne gre izgubljati besed. Brez mednarodnega delovanja, izmenjevanja ljudi, idej in raziskovalnih rezultatov bi slovenska znanost in visoko šolstvo ne le stagnirala, ampak nazadovala; z njima bi nazadovali tudi slovenska družba in država. Toda mednarodni razsežnosti se mora pridružiti posebna odgovornost do lastnega družbenega, kulturnega in naravnega okolja – ne nazadnje večina ljudi pretežni del svojega življenja opravlja svoj poklic, svoje poslanstvo v domačem okolju in mora biti za to tudi usposobljena. V sodobni družbi znanja to ne more ostati samo v posvečenih krogih znanstvenikov, sporazumevajočih se v lingui franci, da bi se kot v časih latinščine razločevali od neizobraženega, preprostega ljudstva in imeli moč ter dolžnost z njim upravljati, ga usmerjati. Nasprotno, znanje mora danes nenehno prehajati v kar najširšo zavest posameznikovega in družbenega bivanja – v domačem jeziku.

5. Knjižnica, založniški in publicistični program

5.1 Knjižnica na FDV: prostor družboslovnega bogastva in študija

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG) je organizacijska enota Fakultete za družbene vede in osrednja slovenska knjižnica za družbene vede. Poslanstvo ODKJG je opravljanje knjižnične, informacijske in dokumentacijske dejavnosti za znanstvenoraziskovalno in izobraževalno delo na področju družboslovja. Storitve ponuja študentom in zaposlenim na Fakulteti za družbene vede, študentom in zaposlenim drugih članic Univerze v Ljubljani, dijakom, študentom ter strokovnjakom drugih ustanov in drugim uporabnikom.

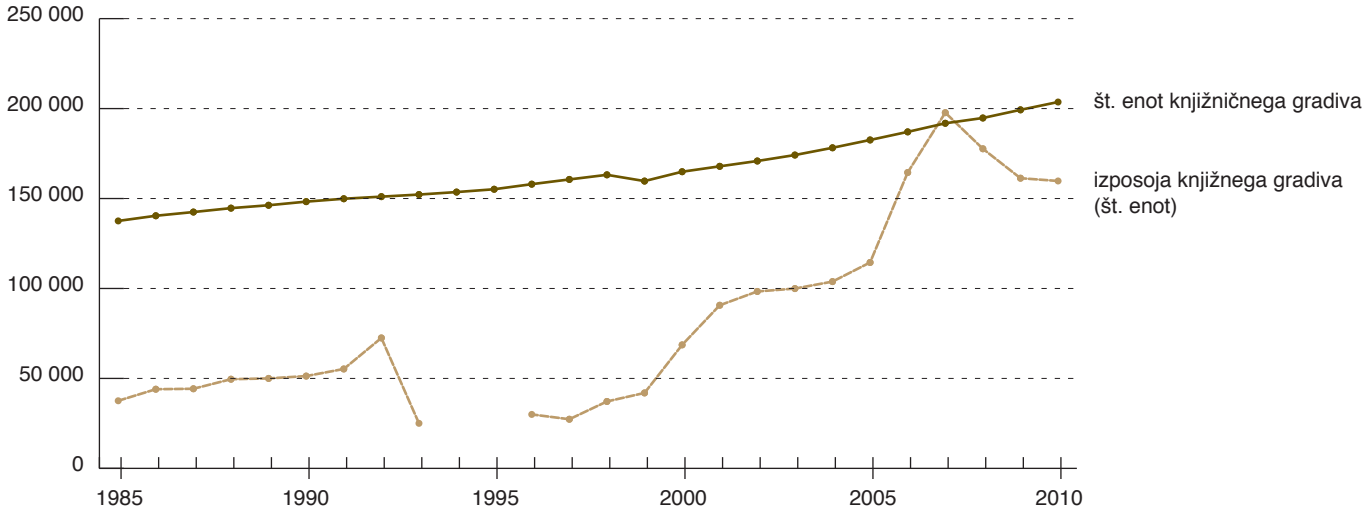
ODKJG (poimenovana po prof. dr. Jožetu Goričarju, utemeljitelju študija sociologije) je bila ustanovljena 1. januarja 1985 z združitvijo Knjižnice in dokumentacije FSPN ter Knjižnice pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani (t. i. Sociološke knjižnice).

Leta 1961 je bila ob ustanovitvi Visoke šole za politične vede osnovana tudi knjižnica. Najprej je delovala kot priročna knjižnica v eni sobi, po nekaj selitvah pa je prišla v mezanin študentskega stolpiča. Knjižna zaloga se je v desetih letih povečala s 1500 enot na skoraj 21.000 (konec leta 1971), v naslednjih desetih letih pa na več kot 42.000 enot. Leta 1978 je bil ustanovljen Specializirani INDOK-center za družboslovje, ki je postal republiški INDOK-center za družboslovje. Knjižnica in dokumentacija FSPN je tako opravljala naloge knjižnice in dokumentacijske naloge za raziskovalno sfero (zasnove bibliografije).

Knjižnica Inštituta za sociologijo je bila ustanovljena leta 1959. Njen začetek sega v leto 1945, ko je Centralni komite Komunistične partije Slovenije v svoji knjižnici združil gradivo knjižnic Jutra, Slovenca in Ljudske pravice ter del knjižničnega fonda predvojne Delavske zbornice. Pozneje so k njej priključili še del knjižnega gradiva iz Federalnega zbirnega centra, Knjižnico Zavoda za družbeno samoupravljanje (1963) in manjše zasebne knjižnice. Leta 1954 jo je prevzel Glavni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva (GO SZDL) in jo pre-

imenoval v samostojno Študijsko-politično knjižnico pri Predsedstvu GO SZDL Slovenije. Leta 1959 se je ta knjižnica priključila Inštitutu za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani.

Leta 1985 so bile v novo ustanovljeno ODKJG združene knjižnične in dokumentacijske zmogljivosti obeh knjižnic. V knjižnico je bilo vpisanih 5560 članov, v njej je delalo 13 zaposlenih, delovala pa je na 500 m2 v kleti in mezaninu študentskega stolpiča. V naslednjem desetletju je knjižnična zbirka rasla, prav tako je raslo število članov, izposoja in druge storitve, žal pa se je število zaposlenih zmanjšalo na 11 (kazalniki razvoja ODKJG so v prilogah).

Graf: Rast zbirke in izposoje v ODKJG

Delovanje ODKJG v zadnjih desetletjih zaznamujejo štiri razvojne usmeritve:

- avtomatizacija knjižničnega poslovanja v devetdesetih letih,
- rešitev prostorskih problemov leta 1999, leta 2006 in leta 2009,
- gradnja hibridne knjižnice in
- izvajanje dodatnih projektov.

Po ustanovitvi ODKJG leta 1985 se je knjižnica usmerila v avtomatsko obdelavo gradiva v takrat dostopnih programih. Že od leta 1987 je ODKJG gradila bibliografijo zaposlenih na FSPN v sistemu ATARI in TRIP, od junija 1994 dalje pa kot prva knjižnica na UL gradi bibliografijo FDV v sistemu COBISS. Leta 1993 je ODKJG začela aktivno delovati v sistemu vzajemne katalogizacije v sistemu COBISS z obdelavo monografij in revij, skupaj s konvertiranimi zapisi iz lastnih podatkovnih zbirk SOCM (12.861 monografij) in SOCC (45.957 člankov) je zbirka podatkov ODKJG v COBISS ena najbogatejših lokalnih zbirk. Leta 1995 je knjižnica uvedla avtomatsko izposojo in s tem uspešno zaokrožila avtomatizacijo izposoje in obdelave gradiva. Leta 2010 je ODKJG v sistem COBIB prispevala 10.251 zapisov, kar jo

uvršča na prvo mesto med visokošolskimi knjižnicami v Sloveniji po številu ustvarjenih zapisov na strokovnega delavca.

Sedanja knjižnica sledi prostorskim trendom visokošolskih knjižnic v svetu: prostori za individualni študij, možnosti za skupinsko delo in uporabo sodobne tehnologije, pa tudi kotiček na fakulteti, kamor se lahko zatečeš k počitku med predavanji.

Že kmalu po ustanovitvi se je izkazalo, da kletni prostori in mezanin študentskega stolpiča ne zadoščata potrebam. Sredi leta 1985 je vršilka dolžnosti predstojnika Melita Ambrožič predlagala razširitev skladišč in prostorov dejavnosti INDOK. Idejni načrti so se v naslednjem desetletju zelo spreminjali, realizacija pa je postala možna ob gradnji prizidka fakultete konec devetdestih let. Preselitev knjižnice v nove prostore prizidka FDV, kjer je začela delovati 26. oktobra 1999, je bila prelomnica in lepo darilo za petnajstletnico obstoja ODKJG. Knjižnica je dobila novo skladišče za novejši del gradiva (262 m2) in novo čitalnico na 1000 m2. Po rušitvi starega študentskega stolpiča smo leta 2006 preselili in združili 120.000 enot iz ostalih dislociranih in začasnih skladišč v dve novi skladišči s sodobnimi premičnimi regali za hranjenje gradiva. Tako je bil končno urejen problem hranjenja obsežne knjižnične zbirke. Velika, svetla in dostopna čitalnica je za uporabnike kvaliteten prostor za študij in seznanjanje z novostmi na področju družboslovne literature. Čitalnico obišče povprečno 900 uporabnikov dnevno, na razpolago imajo 44.000 enot gradiva v prostem pristopu, 178 čitalniških mest, 8 študijskih celic, 32 osebnih računalnikov in dva kopirna stroja. Povsod v knjižnici je študentom in zaposlenim omogočen brezžični dostop do interneta ter oddaljen dostop do informacijskih virov. Leta 2009 smo odprli še 137 m2 veliko mednarodno čitalnico, kjer je študentom na voljo prostor za skupinsko delo, sestanke, videokonference, pa tudi za sprostitev in hiter prigrizek med študijem.

ODKJG je hibridna knjižnica: hrani in izposoja tiskano gradivo, vedno bolj pa omogoča dostope do elektronskih informacijskih virov ter izobražuje za njihovo uporabo. ODKJG je že leta 1991 naročala zbirko Sociofile na nosilcih CD-ROM, zadnjih deset let pa samostojno ali v konzorcijih naroča vse več elektronskih informacijskih virov (e-revij, e-dokumentov, e-knjig). Prav tako je ODKJG že 1991 gradila lastne računalniško oblikovane bibliografske podatkovne zbirke, ki smo jih od leta 2002 nadgradili z razvojem dveh besedilnih zbirk:

- *zbirko Dela FDV*, ki vsebuje diplomska, magistrska in doktorska dela FDV v elektronski obliki (5700 dokumentov), in
- *zbirko člankov in sestavkov v polnem besedilu Družboslovna besedila* (1900 dokumentov).

Leta 2005 smo na novo oblikovali in zgradili spletišče ODKJG, ki je osrednja točka za dostope do informacijskih virov, kar dokazuje tudi visoka statistika uporabe.

ODKJG je že od vsega začetka izobraževala uporabnike tako v knjižnici kot pri predmetih na fakulteti. Informacijski specialisti uporabnike usposabljajo za samostojno iskanje po informacijskih virih, saj je naš strateški cilj tudi informacijsko opismenjevanje uporabnikov.

Z novimi možnostmi avtomatiziranega naročanja gradiva, z gradnjo in nakupom informacijskih virov v elektronski obliki ter z intenzivnim izobraževanjem uporabnikov se je povečala tudi uporaba knjižnice na daljavo. Tako so v letu 2010 obisk in transakcije na daljavo (naročanje, rezervacije …) predstavljale skoraj tretjino vseh obiskov oziroma transakcij. Spletišče ODKJG ima velik obisk uporabnikov (povprečno več kot 1000 uspešno zahtevanih strani dnevno). Po statistikah uporabe oddaljenega dostopa so naši uporabniki (študentje in zaposleni FDV) na prvem mestu po uporabi oddaljenega dostopa do informacijskih virov na Univerzi v Ljubljani.

V zadnjih letih je ODKJG uspešna na javnih razpisih za projekte pri promociji rezultatov slovenskega družboslovnega znanstvenega raziskovanja, digitalizacije gradiv, promocije bralne kulture in informacijskega opismenjevanja. Nekdanji INDOK-center je od leta 2003 Osrednji specializirani informacijski center za družboslovje (OSICD), kar izvajamo kot projekt po javnem razpisu ARRS. Naloge OSICD so redakcija in verifikacija bibliografskih zapisov za bibliografije družboslovnih raziskovalcev ter sodelovanje pri razvoju splošnega geslovnika COBISS.SI (SGC).

In kako naprej?

Tiskane in elektronske zbirke so samo osnova sodobne visokošolske knjižnice, zato se usmerjamo v razvoj novih, inovativnih storitev za uporabnike. Uporabnikom omogočamo programe izobraževanja za skupine ter osebna svetovanja za uporabo informacijskih virov. Svetujemo raziskovalcem pri pripravi gradiv za objavo. Pripravljamo e-učilnico za informacijsko opismenjevanje. Sedanje podatkovne zbirke bomo združili in nadgradili v odprtodostopnem Repozitoriju FDV. Nalog je veliko. Pri vsem tem pa knjižnica ostaja zavezana poslanstvu, v katerem je zapisano tudi, da delovanje ODKJG temelji na strokovnem delu, kakovosti storitev, prijaznosti do uporabnikov in sodobni tehnologiji.

Zasl. prof. dr. Tomo Korošec, dekan (2000–2001)

Dekanovanje v obdobju med velikimi nalogami

Prvo leto novega tisočletja, leto mojega dekanovanja, je bilo docela srečno leto. Zdravje mi je tedaj dobro služilo, da sem lahko prišel na fakulteto vsak sleherni dan, in ker se v hiši vselej zgodi kaj takega, da mora biti dekan pri roki, sem ostajal na gnezdu v pozne popoldneve.

Tako to z dekanstvom pač je in iz tujih izkušenj vem, da je dekanski kruh grenak. Moj namreč ni bil.

Prva srečna okoliščina je bila, da se v tistem času še niso obetali zunanji pritiski z zahtevami po reformiranju tega ali onega, po korenitih spremembah, ki v hišo prinesejo krče in konflikte. Spremembe, ki jih kot nujne izboljšave prinese notranje fakultetno življenje, pa se opravijo, konflikti se izgladijo, nasprotja in morebitne zamere se poležejo in življenje teče dalje. Zato je program v moji kandidaturi, med prejšnjim in sledečim pomembnim obdobjem, izpričeval blagodejno nepretržje. Brez viharjev.

A zamolčal sem eno bojazen. Pravzaprav je bil to – kakor se spominjam danes – hud strah. Podedovan, saj ni pestil samo mene. Sloviti stolpič nekdanje »politične šole« (ki je vsaj dve prvi desetletji po izgradnji kraljeval nad vzhodnimi bežigrajskimi gmajnami) so pozidali po normativih izpred skopskega potresa, in bila so mnenja, da zgradba ni trdna ter da utegne ogroziti lep novi severni polkrožni prizidek, na katerega smo bili že tako ponosni. Na ušesa so nam prišla mnenja protipožarnih izvedencev o nevarnem desetnadstropnemu dvigalnemu jašku, o slabem betonu balkonskih polic in sambogve o čem še, kar mora prestrašiti vsakega nepoznavalca. Kar zmrazilo me je ob misli, da bi mogel že šibak potresni sunek odkrhniti kak kos betona z – recimo – osmega nadstropja, spodaj pa bi bil po naključju kak stanovalec doma. Kaj bi mogli – in morali – storiti? Zakaj nesreče nismo preprečili pravočasno? Vemo sicer, kako je s strahom – a jaz sem ga imel sleherni dan svojega dekanovanja in še po tem. Fakulteta sicer tisti čas ni več upravljala te visoke zgradbe, izročili smo jo Upravi študentskih domov, a bi bilo poznejše ugotavljanje, kako se ji že reče, subjektivne ali objektivne odgovornosti, zvonjenje po toči.

Tako je bil moj prvi dekanski opravek obisk pri rektorju Mencingerju. S kolegom Tošem sva si pri njem izposlovala pogovor, in čeprav rektor ni bil docela prava instanca, mu, sva vedela,

vpliva ni manjkalo. Nekje je bilo treba začeti. Osupel naju je poslušal in se nazadnje pustil prepričati: zgradbo je treba bodisi predelati bodisi jo nadomestiti z novim, času in potrebam fakultete ustreznejšim objektom. Dobili smo takrat pri njem dobro popotnico za nastop pred državo. Da se je v naslednjih letih izteklo, kakor se je, me navdaja z veseljem, zasluge za dober konec pa si iz svojega dekanovanja ne morem pripisati nobene.

Nagrajevanje odličnosti: Častni shod FDV in Črta odličnosti

Črta odličnosti

Že v osemdesetih, zlasti pa v devetdesetih letih prejšnjega stoletja smo v delovnih organih fakultete, v študijski komisiji in fakultetnem svetu, povečali čezmerno pozornost neprizadevnim študentom. V statutu je bilo sicer dopuščeno, da študentje uredijo svoj status, največ pri napredovanju v višji letnik in podaljševanju absolventskega staža, s sklicevanjem na socialne, družinske, zdravstvene probleme, če jih navedejo v prošnji študijski komisiji. Ta seveda do njih ni bila brezbrižna, fakulteta pa ni bila pripravljena popuščati pri kriterijih. Tako je bila komisija do vratu zasuta s prošnjami, in kar je zaradi zadreg ostalo nerešeno tam, je v končno odločitev prepustila fakultetnemu svetu. Zdravniška potrdila o različnih boleznih kot utemeljenih vzrokih za študijske zaostanke so bila pavšalna in neprepričljiva, tehtanje o upravičenosti prošenj pa je daljšalo seje sveta do skrajnih mej. Vtis, da posvečamo toliko delovnega časa neprizadevnim študentom, hkrati pa so prezrti pridni in uspešni, je ostal tudi še po tem, ko smo zadrege odpravili s poostrenimi študijskimi pogoji.

Tu sem želel kaj prenarediti, a ker pri dekanski kandidaturi nisem vedel, kako bi, sem – če bo priložnost – izvedbo prepustil priložnosti, ko je človek v vlogi dekana bliže vzvodom upravljanja ali jih nemara ima v rokah: kako primerno povzdigniti tiste študente, ki so bili v svojo uspešnost pri študiju pripravljeni vložiti veliko mero duševne energije in se izkazati z odličnimi rezultati, spričo česar si zaslužijo poudarjeno pozornost ustanove, na kateri so študirali, v določenem smislu pa tudi njeno hvaležnost.

Najboljša diplomska dela, v redkih primerih tudi posebne raziskovalne naloge, vse to smo nagrajevali že po tradiciji Prešernovih nagrad na ljubljanski univerzi, in ker je bilo dobrih nalog zmeraj več kakor dovoljenih (denarnih) nagrad, smo uvedli še listine s priznanji za odlične diplomske izdelke, sprva tri in nato pet, pozneje pa še druge takšne naloge. Ko so na Katedri za sociologijo oblikovali nagrade Sklada profesorja Klinarja in sta se pridružili še fakultetni nagrada za najboljši magisterij ter nagrada za najboljši doktorat, se je oblikovala misel o prireditvi, na kateri bi slovesno izročili vsa priznanja in nagrade za dosežke preteklega študijskega leta ter na najboljši način povzdignili nadpovprečno pridnost, nadarjenost in uspešnost. Predlagal sem tudi poimenovanje: Častni shod FDV kot osrednji in največji fakultetni praznik. Že takrat smo ga priključili prireditvam ob tednu ljubljanske univerze in ga požlahtnili z dobrim kulturnim sporedom ter poudarjeno hvaležnostjo mentorjem nagrajenih del. Ob deseti izvedbi Častnega shoda se je dalo čutiti, da zmeraj več študentov in učiteljev to prireditev sprejema za svojo, da k izbrušenosti njenega potekanja lepo prispevajo administrativni sodelavci, v zadnjih treh štirih letih pa posebej tudi dekan in njegov

kolegij, kjer se spremljajo tudi drugi, zunanji in mednarodni uspehi naših profesorjev, študentov ali diplomantov, da se kot pozornosti vredni objavijo na Častnem shodu. Ne bi se čudil, če bi našemu zgledu sledile tudi druge fakultete na univerzi.

Nagrajenci se priznanja, ki so ga bili osebno deležni, radi spominjajo. To nekako spada k blagi človeški nečimrnosti, zaradi katere pohvala sploh dobro dene. Pozornost iz tega pa ob letu, ko pridejo po priznanja naslednji nagrajenci, zbledi. Vendar so postali spoštljivi del zgodovine naše fakultete, in da njihova imena ne bi ostala samo v predalih z arhivskim gradivom, so izpisana na spominskih ploščicah, pritrjenih na ovalno ostenje osrednjega delovnega shajališča v hiši. Lepo po letih, od prvih fakultetnih Prešernovih nagrajencev naprej, ploščica ob ploščici, na dan Častnega shoda dopolnjeno z novimi imeni, se daljša Črta odličnosti. Nekako ob šestdesetletnici se bo na ovalni poti dotaknila svojega izhodišča. A prostora za novi krog je obilo.

Dekan prof. dr. Tomo Korošec vodi prvi Častni shod na FDV, od tedaj tradicionalna slavnostna podelitev priznanj FDV ob Tednu Univerze v Ljubljani.

Zamisel, da bi izdelali galerijo s podobami dekanov, ni moja, če se prav spominjam. A moji predhodniki so se podjetju izmikali. Nekaj zato, ker so vselej pritiskale bolj pereče naloge, nekaj pa spričo ne docela posrečene sramežljivosti, češ saj moja oseba ni pomembna. Zamisel se mi ni zdela prav nič samovšečna, tako da sem obdobje svojega dekanovanja, torej čas med prejšnjimi in prihodnjimi žgočimi nalogami, namenil izvedbi dekanske galerije. Ko so dekani po dolgotrajnem prigovarjanju le prispevali svoje fotografije in je akademski slikar v tehniki mehkega svinčnika izdelal prav prikupne portrete, je poenoteni stil odstranil vsakršno možnost interpretacije o tem, da bi se kateri obraz v vrsti mogel šopiriti, ker bi se komu zdel pomembnejši ali spričo večjega prispevka k ugledu fakultete zaslužnejši (kako se dá razbrati iz portretov v temačnih hodnikih desetkrat starejših univerz). Galerija je zgolj pričevanje o minevanju in o točkah v njegovem zaporedju. In priča o obstoju ustanove ter hkrati odkriva odličnost obstajati še nadalje. Je nekakšna civilizacijska miniatura z referenco k dejavnemu življenju. Ob koncu mojega mandata smo za počastitev štiridesetletnice fakultete galerijo prvič postavili v prvi pravi senatni sobi. Že tedaj je bilo imenitno doživetje ob srečanju dekanov s točkami njihovega staranja. Mnogi so k rasti in vzponu fakultete prispevali pretežni del ali celotno delovno življenje.

Ob 10. častnem shodu je dekan prof. dr. Anton Grizold izročil častno priznanje prof. dr. Tomu Korošču, december 2009.

Kako vznemirljiv pogled nazaj bo šele ob prvi stoletnici! Hvaležen sem usodi, da mi je dala priložnost botrovati tej duševni pustolovščini.

Zasl. prof. dr. Tomo Korošec,
september 2011

5.2 Založba FDV in knjižne zbirke, razkrivalke rasti interdisciplinarnosti področij

Publicistična dejavnost znanstvenih sodelavcev fakultete je bila plodna že od vsega začetka delovanja fakultete. Leta 1972 je bila na iniciativo in v uredništvu profesorjev dr. Vlada Benka, dr. Adolfa Bibiča, dr. Nika Toša in dr. Franceta Vrega pri Založbi Obzorja Maribor oblikovana knjižna zbirka Sociološka in politološka knjižnica, v okviru katere so izhajale knjige številnih sodelavcev fakultete, nekateri avtorji pa so knjige objavljali tudi pri drugih založbah.

Lastna založbena dejavnost je nastajala v veliki meri po zaslugi prof. dr. Nika Toša. *Publikacija Slovensko javno mnenje 1987. Pregled in primerjava rezultatov raziskav SJM 1968–SJM 1987*, ki jo je uredil, je leta 1987 izšla pri Delavski Enotnosti, izdajatelj naslednje publikacije s področja javnomnenjskih raziskav *Slovenski utrip*. *Slovensko javno mnenje 1988–89* pa je leta 1989 že takratni FSPN. Nastala je prva knjižna zbirka Dokumenti SJM, ki jo od začetka pa vse do danes ureja prof. dr. Niko Toš. Leta 1990 je prav tako pod Toševim uredništvom fakulteta izdala znanstveno monografijo prof. dr. Mace Jogan z naslovom *Družbena konstrukcija hierarhije med spoloma*, leto kasneje pa je ponovno v uredništvu prof. dr. Nika Toša fakulteta pričela izdajati monografije v okviru knjižne zbirke z naslovom *Znanstvena knjižnica*. Leta 1991 je izšla prva knjiga v omenjeni zbirki, avtor monografije je prof. dr. Tine Hribar, naslov dela pa je *Teorija znanosti in organizacija raziskovanja*. Knjižna zbirka se je ohranila vse do danes, skupaj je v zbirki izšlo 61 knjig. Prof. dr. Niko Toš je vse do danes ostal aktiven urednik.

Po letu 1991 je založbena dejavnost FDV doživela razmah, letno je izšlo od osem do deset knjig, uveljavili so se temelji vsebinskih, grafičnih in estetskih standardov. Leta 1995 je bila razvita do te mere, da je senat fakultete prepoznal potrebo, da se založbena dejavnost organizira v okviru posebne enote, in tako je bila leta 1995 ustanovljena Založba FDV. Založba je utemeljena na neprofitni osnovi kot dopolnilo ter podpora pedagoški in znanstvenoraziskovalni dejavnosti fakultete.

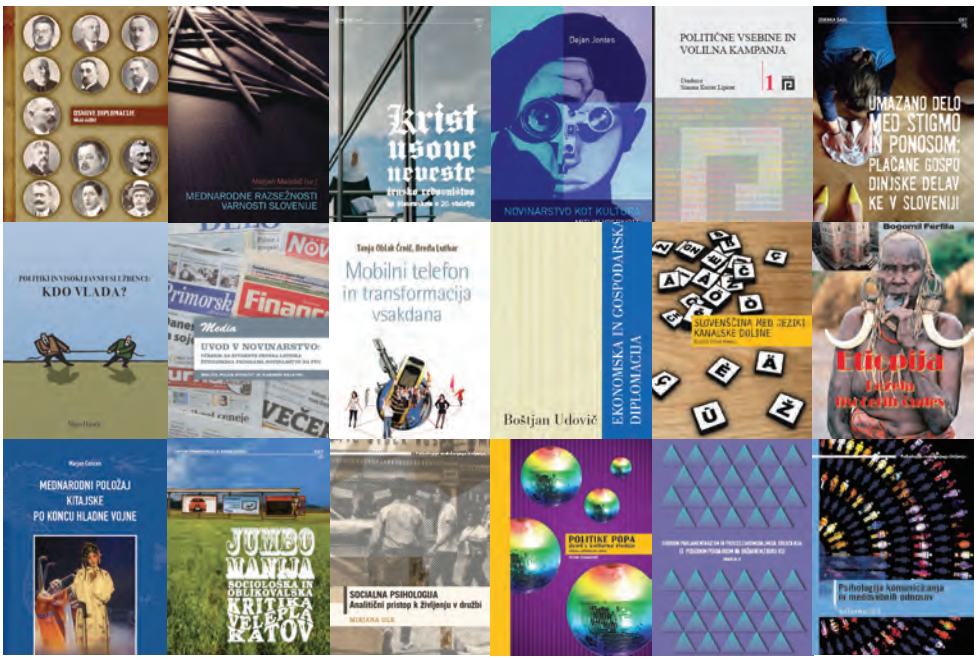
Danes se Založba FDV uvršča med pomembnejše znanstvene založbe v državi, letno izda okrog 30 novih knjig, leta 2009 sta izšli prvi dve elektronski knjigi kot prva uresničitev projekta objave besedil knjižnih izdaj v elektronski obliki.

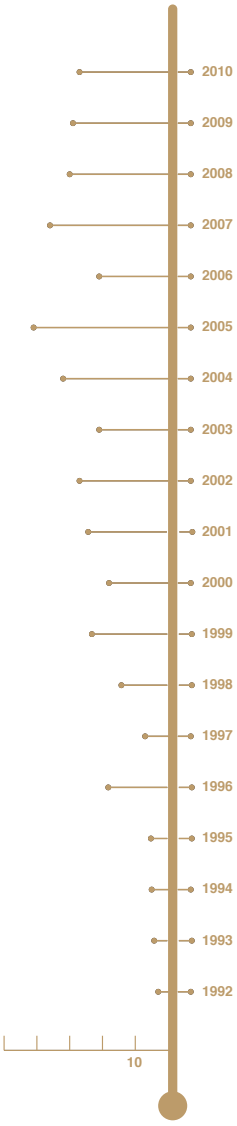
Programsko je založba usmerjena predvsem v izdajanje znanstvenih in strokovnih del s področja pedagoške in znanstvenoraziskovalne dejavnosti fakultete. Pri prevodih je velik

poudarek na razvijanju ustrezne strokovne terminologije v slovenskem jeziku. Poleg znanstvenih monografij izdaja tudi učbenike za potrebe pedagoškega procesa fakultete. Stroške izdaje učbenikov domačih avtorjev in prevodov pokriva fakulteta iz lastnih sredstev, nad kakovostjo izdanih besedil pa bdi senatna Komisija za učbenike, ki je s predsednico doc. dr. Alojzijo Židan skrbno izdelala merila za didaktično in strokovno ustreznost učbeniških izdaj.

Znanstveno in strokovno raven založbenega programa dosegamo z zavzetim delom številnih urednikov in neodvisnimi recenzijskimi postopki. Za oblikovanje programskih smernic in meril kakovosti v sodelovanju z vodjo založbe Hermino Krajnc skrbi štiričlanski Svet Založbe.

Z novimi fakultetnimi prostori smo leta 2006 pridobili tudi lastno knjigarno.

Število novih izdaj je od ustanovitve dalje vztrajno naraščalo in se nato ustalilo na približno 30 novih naslovih letno.

Numerični podatki na str. 155.

Red. prof. dr. Igor Lukšič, dekan (2001–2003)

Fakulteto sem želel še bolj odpreti življenju in mednarodnemu okolju

Na Fakulteto za sociologijo, politologijo in novinarstvo sem se vpisal v študijskem letu 1980/81. Pred študijem smo morali vsi fantje prvič v takratni SFRJ po srednji šoli v vojsko. Tako sem začel študirati na dvajseto obletnico fakultete. Od prvega letnika do konca študija sem se vključil v vse možne dejavnosti, ki so bile tedaj študentom na razpolago: bil sem sekretar mladinske organizacije, član predsedstva univerzitetne konference ZSMS, sekretar OO ZKS, član kadrovske komisije na univerzi, habilitacijske komisije na univerzi, sodeloval sem pri delu sveta fakultete, v katerem smo imeli študentje pravico veta, bil sem urednik Tribune, predstavnik študentov v katedri za politologijo in v akademskem svetu. Od prvega dne sem s fakulteto živel ne samo kot študent, ki študira snov, temveč tudi kot zainteresiran za spoznavanje njenega delovanja in vplivanja na njeno vsakodnevno življenje. Tako je bilo tudi v času, ko sem postal asistent.

Demokratična revolucija je na univerzo vpeljala vladavino rednih profesorjev. Rektor, prorektor, dekan, prodekani in člani senata so lahko postali samo redni profesorji. Habilitacijska komisija je iz leta v leto zaostrovala kriterije in tako zapirala možnost za rekrutacijo mlajših kolegov v vrste profesorjev in s tem tudi v vrste možnih kandidatov za vodilne funkcije. Leta 1998 sem v protest na ta nemogoči trend napisal prispevek v Sobotno prilogo Dela, ki je bil naslovljen Tiranija rednih profesorjev. Takratni sekretar na Ministrstvu za šolstvo dr. Pavel Zgaga je tedaj že pripravljal spremembo zakona tudi v tej točki. Leta 1999 me je kolega prof. dr. Marjan Svetličič kot dekan povabil, da mu služim kot prodekan za študijske in študentske zadeve. Leto kasneje me je k isti službi povabil prof. dr. Tomo Korošec.

Aktivno sodelovanje pri spremembah vodenja fakultete

Čeprav me je že od samega začetka imelo, da bi služil fakulteti kot dekan, mi v teh časih ni prišlo na misel, da bi se s tem ukvarjal. Imel sem namreč druge prioritete. Predvsem sem se ukvarjal z navezovanjem stikov v mednarodnem prostoru, pisanjem člankov, raziskovalnim in pedagoškim delom, pa tudi z otroki, ki sva jim z ženo delila pozornost, kolikor se je dalo sorazmerno.

Sprejetje zakona o visokem šolstvu, ki je vsem univerzitetnim učiteljem omogočil, da se vključijo v vodenje fakultete, je spremenilo konstelacijo. Da bi pokazali, da je zakon res prinesel kako novost, je bilo treba angažirati vsaj nekaj kolegov, ki niso bili redni profesorji, da se spoprimejo z izzivom in se poskusijo uveljaviti kot dekani fakultet. Na tej točki se še nisem zagrel za kandidaturo.

Z zakonom je bilo treba uskladiti statut univerze in pravila fakultete. Ker tajniku ni bilo najbolj prezentno, kaj je treba narediti in kako, sem se tega dela lotil sam. Kot prodekan sem se udeleževal sej senata, tako da sem lahko sledil vsem diskusijam in razmislekom v zvezi z novimi pravili in z namero nekaterih senatorjev, koga favorizirati za dekana in komu na formalni ravni preprečiti kandidaturo. Tu pa se je začela prava zabava. Nekateri kolegi redni profesorji so spoznali, da bo časov, ko so imeli absolutno oblast, konec. Zato so predlagali razne rešitve proti volji zakona, da bi vse ali večina funkcij ostala v njihovih rokah. Predlagali so, da bi moral biti dekan redni profesor, pri prodekanu so bili pripravljeni popustiti, saj se FDV že do tedaj ni strogo držala pravila, da bi tudi prodekani morali biti redni profesorji. Predlagali so, da dekan ne sme biti član vodstva politične stranke. Pri tem predlogu je dekan kolega Korošec javno protestiral in edini glasoval proti z izjavo, da je to uperjeno neposredno proti moji morebitni kandidaturi. Tedaj sem namreč opravljal funkcijo predsednika programskega sveta ZLSD, a sem se ji junija 2001 odpovedal.

Pomembno je bilo tudi to, da smo tedaj zelo pozorno sestavljali senat oziroma skrbeli za njegovo uravnoteženost. Na to temo je vodstvo organiziralo kar nekaj sestankov ne le senata, temveč tudi vodij oddelkov. Uspelo nam je pripraviti pravila, ki so skupaj s potrebnimi dejavnostmi prispevala k temu, da je fakulteta dobila resnično dober senat, ki je vključeval docente, izredne in redne profesorje. To poudarjam zato, ker se je kasneje struktura povsem popačila in rednih profesorjev sodelovanje v senatu praviloma ne zanima več, kar za fakulteto ni dobro. Iz preteklih razmer, ko so fakulteto vodili samo redni profesorji, je sedaj komaj še kak redni profesor pripravljen sodelovati v senatu.

Vsi postopki priprave pravil za volitve senata in dekana so me podžgali, da sem postopno preverjal možnosti za svojo kandidaturo. Naletel sem na neverjetno podporo v vseh delih fakultete in tudi pri vseh oddelkih. Profesor Niko Toš ni skrival nasprotnega mnenja. Večkrat mi je tudi osebno rekel, naj se tega ne grem, ker je to za fakulteto slabo in bom za to še imel čas. Vse je kazalo, da bom najresnejši kandidat z visoko podporo, saj je prof. dr. Anton Bebler zapravil dobre možnosti v tekmi leto poprej, ko je precej nekorektno spodkopaval kandidaturo kolega Korošca. Zadnji dan je v tekmo vstopila še prof. dr. Mirjana Ule.

Takratne volitve dekana so bile na FDV velika novost. Do tedaj je dekana postavljal sorazmerno ozek krog ljudi. Sedaj je bilo prvič treba opraviti volitve med več kandidati. Na akademskem zboru je moral kandidat dobiti vsaj 30-odstotno podporo, da je lahko prišel kot kandidat na senat, ki je z večino glasov izvolil dekana. Pri pripravi pravil je bila na dnevnem redu tudi ideja, da bi dekana volili neposredno na akademskem zboru, vendar tega predloga stari senat, ki je bil sestavljen samo iz rednih profesorjev, ni hotel sprejeti.

Ko smo na senatu razpravljali o programih kvalificiranih kandidatov, se spominjam, da je prof. dr. Anuška Ferligoj dejala, da se mojega morebitnega dekanstva boji, ker da sem revolucionar in bi zato utegnil vreči fakulteto s tečajev. Njeno izjavo navajam zato, ker je bilo med kolegicami na sociološkem oddelku to mnenje kar močno. V razpravi je bil izpostavljen tudi kriterij spola, češ da je čas, da fakulteta dobi prvo dekanjo, pa se je kolega Bogomil Ferfila javil in predlagal, da me dajo na operacijo spola. Tu spuščam še kakšne bolj neprijetne izjave in napore kolegov, ki so se angažirali proti moji kandidaturi.

Z velikimi koraki v informatizacijo fakultete

Po izvolitvi je sledil obrat. Kolega in svojega profesorja dr. Nika Toša sem prosil, da postane prodekan za raziskovalno dejavnost za dobo enega semestra, dokler se kolega dr. Drago Kos ne vrne s študijskega dopusta. Na moje veliko veselje je sprejel povabilo, čeprav mu ni bilo prav jasno, zakaj sem ga povabil. Celotna predvolilna tekma je namreč tekla precej na nož prav med nama. Prikazovalo se je, kot da gre za bitko med dvema generacijama. S pristankom, da tudi formalno sodeluje pri vodenju fakultete, je pomagal omiliti generacijski konflikt.

Veljalo je pravilo, da je dekan tudi član senata univerze. Kot dekan sem to funkcijo prepustil kolegu red. prof. dr. Slavku Splichalu. To je bilo za fakulteto dobro, saj bi bil sicer lahko ugled fakultete v konservativnem univerzitetnem senatu prizadet. Ko sem prišel na senat univerze na predstavitev dekanov, me je rektor opozoril, da tam, kjer sedim, ni prostor za študente. Naj tu navežem še na eno podobno zgodbo iz prvega dela mandata. S prorektorjem prof. dr. Ivanom Lebanom sem se dogovoril, da sprejme delegacijo dveh študentov in dekana na univerzi. Naključje je hotelo, da smo bili zbrani pred njegovimi vrati, ko je prišel. Prosil sem ga, da bi vstopili, saj že zamujamo, pa me je pomiril: »Dragi gospod študent, je pa že prav, da počakamo dekana!«

V relaciji do senata univerze je fakulteta v mojem mandatu večkrat strateško izgubila. Najbolj boleča točka je bila vezana na Fakulteto za upravo. Profesor Splichal je temeljito preveril reference Fakultete za upravo in na senatu univerze dokazal, da tedanji VUŠ ne izpolnjuje kriterijev za fakulteto, sam sem govoril z nekaterimi dekanjami in dekani in kazalo je, da bomo prepričali po definiciji racionalno senatno telo. Pa ga nismo. Vsemu navkljub je VUŠ postal fakulteta. Na srečo se študij na FU ne izkazuje kot prava konkurenca našemu študiju analize politik in javne uprave.

Je pa FDV podprla Fakulteto za humanistiko (FHŠ) na Univerzi na Primorskem. FHŠ sicer ni privolila v pisni sporazum, ki bi FDV zavezal, da tudi formalno sodeluje s kadri, dokler bo to potrebno. Brez pomoči FDV bi bila vzpostavitev FHŠ gotovo nemogoča, a je kljub temu prezgodaj prekinila sodelovanje z veliko večino naših kolegov, s čimer si je znižala ugled in nakopala še dodatne težave, ki so tako ali tako nastopile in še bodo z zmanjševanjem generacije študentov.

V vodstveni ekipi je bil dr. Samo Kropivnik. Prvič se je zgodilo, da je imela fakulteta prodekana za informacijsko dejavnost. To se je izkazalo kot odlična poteza. Kolega Kropivnik je naredil za fakulteto na tem področju neverjetne korake naprej: vpeljali smo elektronski referat (tudi ukinitev klasičnega indeksa), ki je bil tedaj najbolj moderen na celi univerzi, vpeljali smo elektronsko računovodstvo, dober sistem oskrbe z računalniki za pedagoge, na hodnikih in v knjižnici za študente, elektronsko obliko za oddajo diplomskih nalog z ambicijo, da bi v kratkem pisno verzijo ukinili (še do danes traja), pogovarjali smo se o vpeljavi pametne kartice, ki bi z dodatkom na npr. zdravstveni kartici omogočila študentom lažji dostop do vseh storitev fakultete in univerze.

Prodekan za študentske in študijske zadeve je postal dr. Marko Lah. Izkazal se je z umirjanjem študentov in kolegov, ki so imeli kakršenkoli težave v študijskem procesu.

Kolega dr. Drago Kos je imel težko nalogo, saj je starejša generacija obvladovala raziskovalno sfero in prek tega najboljše finančne tokove in prihodke fakultete. Postopno mu je uspelo vpeljati sistem, po katerem se je fakultetni davek zaračunaval takoj ob prihodu sredstev na fakulteto. Sistem je onemogočil »skrivanje« denarja in vpeljal veliko večjo stopnjo pravičnosti pri plačevanju skupnih služb in prostorov FDV.

Z bivšimi dekani o strateškem razvoju fakultete, s študenti do prvega »netcaffeja«

Kolega Korošec je kot dekan poskušal uvesti kar nekaj stvari, pa mu za časa njegovega mandata niso vse uspele, tudi zato, ker je vodil fakulteto samo eno leto. Ena od teh je bila ideja o razvojnem svetu. Ideja je polno zaživela v mojem mandatu. Dvakrat letno sem sklical vse bivše dekane FDV, vodstvo FDV in ministre Bohinca, Grizolda, Rupla in Gantarja. Na sestankih smo premlevali možne strateške korake za fakulteto. Bolj pogosto pa sem sklical bivše dekane FDV, da smo razpravljali o nadaljnjih korakih fakultete tudi v odnosu do univerze. Na sestankih smo v resnici združevali izkušnje vodenja fakultete in reševali težka vprašanja. Na enem od teh sestankov je dozorela tudi ideja o ponovni gradnji. Najprej sem moral prepričati rektorja univerze, da nas uvrsti na seznam prioritet univerzitetnih gradenj. Po določenem času nas je upravni odbor univerze vendarle uvrstil na zadnje mesto, kar je bilo povsem dovolj. Pripravili smo potrebno dokumentacijo, za kar je imel velike zasluge v gradbeništvu izkušeni tajnik fakultete Drago Ternovšek, in čakali, da se bo izkazalo, da nobena od fakultet v vrsti pred nami (bilo pa jih je krepko čez deset) ni pripravljena na gradnjo. To se je res zgodilo, prišli smo na vrsto in pridobili sredstva iz proračuna za začetek gradnje. Gradnja se je začela v začetku mandata kolegice prof. dr. Anuške Ferligoj.

V pritličju ob prehranjevalnici Šumi so od prejšnje gradnje (otvoritev oktobra 1999) ostali še trije prostori nezapolnjeni. Na pobudo študentske organizacije univerze, kjer so bili naši študentje močno angažirani, je nastal predlog, da uredijo »cybercaffe«, prostor za študente invalide in knjigarno. Po težkem prepričevanju upravnega odbora univerze, ki je moral dati soglasje za to potezo, smo uspeli na glasovanju 3 : 2, kljub temu da je temu nasprotoval

tedanji predsednik upravnega odbora prof. dr. Dušan Mramor. Podprl pa nas je sedanji rektor univerze prof. dr. Stane Pejovnik, ki je tedaj kot sekretar za visoko šolstvo na Ministrstvu za šolstvo in šport v upravnem odboru predstavljal državo. Kolega dr. Pavle Gantar nam je kot minister za informacijsko družbo pomagal pri pridobivanju sredstev za računalniško opremo v »netcaffeju«.Ta prostor je bil tedaj med najbolj moderno opremljenimi v Sloveniji.

Fakulteta je za potrebe novinarskega študija vrsto let potrebovala posebno učilnico za televizijo in radio. Za ta namen smo bivše zaklonišče predelali v multimedijsko učilnico. Opremo sta prispevali RTV SLO in POP TV.

Ob 40. obletnici s spoštovanjem do zaslužnih

Dekan prof. dr. Igor Lukšič v senatni sobi odpira galerijo portretov dekanov fakultete.

Ob nastopu mandata sem predlagal, da bi nekaj najuglednejših upokojenih kolegov, ki imajo zasluge za razvoj strok, fakultete in tudi Slovenije, dobilo odlikovanje predsednika republike. Po dolgi proceduri je senat potrdil predloge za odlikovanja profesorjem Stanetu Južniču, Vladimirju Benku, Veljku Rusu, Zdravku Mlinarju, Maci Jogan in Niku Tošu. Fakulteta je vsako leto predlagala kolege in kolegice za vse vrste univerzitetnih priznanj in nagrad, tudi študente. Z veliko predlogi smo uspeli, kar so nam kolegi dekani drugih fakultet zavidali. Pri tem so seveda pozabili, da sami niso storili dovolj, da bi tudi njihove fakultete predlagale svoje kolege in študente. Podobno smo ravnali pri drugih razpisih za priznanja in nagrade. Bero letnih priznanj, nagrad in odlikovanj smo ponovno obelodanili na častnem shodu fakultete, ki ga je uvedel kolega profesor Tomo Korošec in se je lepo prijel. Na shod leta 2001 sem povabil dekane sorodnih fakultet v Beogradu in Zagrebu ter nekaj ambasadorjev, tako da je bila prireditev še posebej svečana. Predlagal sem posebna fakultetna priznanja, ki so bila namenjena kolegom iz neakademskih vrst, da bi fakulteta počastila tudi njihovo delo. Priznanja so tako prejeli Silva Mole za dolgoletno vodenje računovodstva in Nuša Bulatovič za vodenje jezikovne politike na FDV. Kasneje je dobil priznanje tudi Roman Kavčič, dolgoletni učitelj športne vzgoje. Nikakor pa nismo tega priznanja podeljevali kolegom iz akademskih vrst, ki imajo za svojo promocijo na fakulteti in zunaj nje dovolj na široko odprta vrata.

Mandat sem začel s praznovanjem štiridesete obletnice fakultete. Še kot prodekan sem se dogovoril s kolegom Bojanom Labovičem, ki je bil prvo leto študija moj sošolec na tedanji FSPN, potem pa je v Pragi dokončal režijo, da posname film o FDV. 40 minut ob 40. obletnici. Spet zgodovinska zadeva. Kolega Janez Lombergar, ki je bil tedaj direktor televizije, je

film uvrstil v program in Slovenija je lahko gledala utrinke našega dela in poslanstva. Potem je Labovič na mojo prošnjo iz tega materiala naredil še 12-minutni promocijski film. Dobil je nalogo, da naredi filmček, kot sem mu dejal, da bo vsakdo, ki bo film videl, obžaloval, da se je rodil, če ne bo študiral na FDV. V resnici je naredil takšen film, da je »frapiral« tudi najbolj zaprisežene inženirje, ki jim je družboslovje ne samo zelo daleč, ampak so tudi malce nastrojeni proti njemu. Ta filmček smo vrteli na informativnih dnevih, vsaj dokler sem bil dekan.

Na praznovanju sta govorila predsednik državnega zbora gospod Borut Pahor ter dekan in starosta FDV profesor Vlado Benko. Ob tej priložnosti smo odkrili portrete dotedanjih dveh direktorjev in dekanov ter odkrili črto odličnosti. Obe ideji je prispeval kolega Tomo Korošec in obe živita s fakulteto naprej.

Ko sem prevzemal vodenje fakultete, se je senat precej ukvarjal s knjižnico. Pripomb je bilo veliko, precej povsem neutemeljenih. V času mandata smo imenovali novo vodjo Mirjam Kotar, ki še danes uspešno vodi knjižnico. Uveljavili smo urnik, ki velja še danes, tako da je knjižnica dostopna do večernih ur.

Gospa Silva Mole se je upokojila in potrebovali smo novo vodjo računovodstva. Imeli smo srečno roko, da smo pridobili Bojano Štrukelj, ki je še danes z nami.

Za večjo mednarodno izmenjavo, za kakovostnejši doktorski študij

V svojem mandatu sem želel fakulteto še bolj odpreti življenju in mednarodnemu okolju. S kolegi sem se dogovoril, da povežemo obiske najuglednejših predstavnikov drugih držav in EU v Sloveniji tudi z gostovanjem na FDV. Tako smo uspeli gostiti predsednika evropskega parlamenta gospoda Coxa, komisarko za okolje in ekologijo, ministra za evropske zadeve Republike Italije in še nekaj drugih.

Politično najbolj atraktivna pa je bila zgodba, vezana na NATO. Skupina študentov je bila izrazito proti vstopu Slovenije. Na FDV so priredili vrsto aktivnosti. Je pa tudi fakulteta sodelovala v razpravah za in proti. Na eno od prireditev, kjer je nastopila njena ekscelenca veleposlanica Nemčije, so študentje prišli z bobni. Med njenim govorom so stopnjevali glasnost bobnanja, ona je tekmovala z njimi po moči glasu in nazadnje odnehala. Prireditev smo preselili v drugo učilnico in jo izpeljali do konca, kljub ogorčenju teh študentov.

Zanimiva je tudi zgodba, vezana na takratnega zunanjega ministra profesorja Dimitrija Rupla. Stežka smo mu po prihodu iz Washingtona našli predmet in ga po veljavni proceduri umestili v predmetnik. To je bilo ob koncu devetdesetih. Odstopil sem mu svojo pisarno, saj sem večino časa preživel v dekanski sobi. Nekoč mi je na nekem sprejemu dejal, da se v moji sobi ne počuti najbolje. Na vprašanje, ali ga morda vse skupaj preveč spominja na mlada leta, se je samo nasmehnil. V sobi sem imel tedaj lepo fotografijo Tita in plakat Cheja. Na željo zunanjega ministra smo organizirali tudi dve njegovi predavanji o zunanji politiki Slovenije in razmerah v

mednarodnih odnosih za študente, diplomatski zbor in javnost. Kljub dobrovoljnemu odnosu fakultete pa se je kolega Rupel odločil, da prestopi na Fakulteto za humanistične študije v Kopru. Nato pa je sprožil iniciativo za ustanovitev zasebne diplomatske akademije. FDV je namreč od leta 1997 gostila diplomatsko akademijo, ki je delovala v sodelovanju med Ministrstvom za zunanje zadeve in FDV. Vključevala je kolege z ministrstva, predvsem pa s pravne, ekonomske in naše fakultete. Delo je teklo sorazmerno dobro do leta 2002, ko je prišlo do odpovedi sodelovanja Ministrstva za zunanje zadeve. Izkazalo se je, da skupina na čelu z ministrom Ruplom in profesorjem Jambrekom ustanavlja svojo akademijo in zato je postala že obstoječa diplomatska akademija odveč. Kljub naporom, da bi zadeve uredili, je Slovenija ostala brez diplomatske akademije.

Prof. dr. Igor Lukšič med predavanjem na doktorskem študiju, velika dvorana FDV, 2010.

Fakulteta je za utrditev mednarodnega nastopanja, predvsem pa za potrebe izmenjave študentov, ustanovila mednarodno pisarno in zaposlila Neli Dimc, ko sem bil še prodekan. Kot dekan sem poskušal mednarodno dejavnost dvigniti na še višjo raven. V okviru razvojnega sveta smo pripravili mednarodno strategijo, ki je vključevala tudi idejo, da bi najboljše raziskovalce razbremenili pedagoškega dela in jih servisirali pri konkuriranju za projekte na mednarodni ravni, zlasti iz proračuna evropske komisije. Tako bi se FDV razbremenila odvisnosti od državnega proračuna, ki se od nekdaj bolj udinja tehniki in naravoslovju kot pa družboslovju.

Razprava o dvigu kakovosti doktorskega študija je rodila doktorske seminarje, ki so se obdržali do danes. Ideja je bila, da je komisija stalna in dela s kandidatom od začetka do zagovora. Tako smo želeli povečati vpliv kolegov na nastanek zaključnega raziskovalnega dela. Hkrati s tem pa smo omogočili vsem kandidatom, da se ob seminarjih brusijo v prid kakovosti svojih nalog. Da bi dali pomen seminarju, ga je v začetku vodil dekan, včasih tudi prodekan, kasneje pa je bila uvedena funkcija prodekana za podiplomski študij, ki se je ukvarjal tudi s to zadevo.

FDV se je začela z bolonjsko reformo ukvarjati že za časa dekanovanja kolega Svetličiča. V mojem mandatu smo nadaljevali z razpravo in sprejemali odločitve po oddelkih. Naslednjemu vodstvu smo predali s konsenzom na vseh oddelkih in senatu potrjen predlog, ki je vključeval kot osnovo dotedanjo strukturo študija z osmimi predmeti na letnik, dotedanjo strukturo obveznosti pedagogov, rekrutacije univerzitetnih učiteljev prek asistentov, upošteval prostorsko in finančno zmogljivost fakultete ter pustil prostor za nadaljnje brušenje. Žal je šla zadeva v marsičem v radikalno drugo smer.

Ob nekem navalu kritik na tedanje vodstvo je kolega prodekan Marko Lah dejal, da se bo vsem še kolcalo po teh časih, saj je to bila zlata doba fakultete.

Vesel sem, da sem imel priložnost služiti fakulteti kot dekan, in še bolj vesel, da je za časa mojega dekanovanja FDV dala toliko od sebe. To je bil čudovit kolektiv, ki je dobre odločitve znal zgraditi do izpeljave. Vodila pa me je misel takratnega računalničarja Primoža Hrvackega, ki jo je izrekel drugi dan po moji izvolitvi za dekana FDV: »Saj ne bo nič drugače, samo dan je lepši.«

Red. prof. dr. Igor Lukšič,
junij 2011

5.3 Strokovne in znanstvene revije na FDV

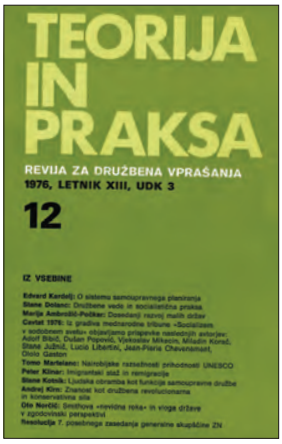
Strokovno-znanstvene revije vračajo znanje, ki ga s financiranjem raziskav podpira država, slovenski in mednarodni strokovni javnosti. To vlogo na Fakulteti za družbene vede kakovostno opravlja družboslovna revija ***Teorija in praksa***. Kot ob 40-letnici izdajanja piše takratni glavni urednik red. prof. dr. Igor Lukšič (2004), je nastala iz dveh glavnih vzgibov: akademskega in političnega. Ob ustanovitvi Visoke šole za politične vede se je izkazala potreba po nadgradnji študija tudi s strokovno revijo. Za razvijajoče se stroke je bila revija nujna. »Politologija, sociologija, novinarstvo, nato tudi komunikologija in obramboslovje ter v devetdesetih še kulturologija so si morale šele izboriti akademski status. Številni so bili tedaj namreč prepričani, da nova šola ne prinaša v slovenski univerzitetni prostor nobenega novega potenciala, ampak ostaja zgolj v sferi politike in reprodukcije politične nomenklature.« (Lukšič, prav tam). Z revijo so dokazovali kakovost strokovnega in znanstvenega dela na takratni visoki šoli.

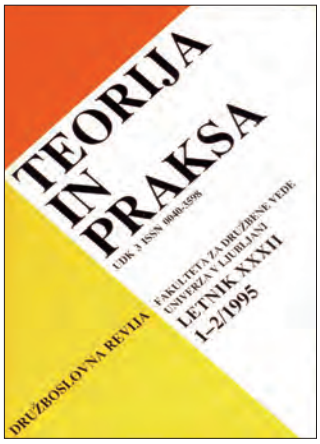

Ob izidu Teorije in prakse, posvečene trem častitljivim obletnicam: 50 letom institucionaliziranega delovanja sociologije na Slovenskem, skorajšnji 50-letnici FDV in 50 letom znanstvenoraziskovalnega in pedagoškega delovanja akad. prof. dr. Zdravka Mlinarja. Zbilje, julij 2010, z leve jubilant akademik prof. dr. Zdravko Mlinar, dekan prof. dr. Anton Grizold, prof. dr. Braco Mušič in prof. dr. Niko Toš.

Teorija in praksa danes z indeksiranjem v različnih mednarodnih bazah omogoča, da je o člankih obveščena tuja znanstvena družboslovna javnost. Revija se je z imenovanjem red. prof. dr. Antona Grizolda za glavnega urednika usmerila v večanje mednarodne odmevnosti: leta 2010 je začela postopek ocenjevanja za vstop v bazo Social Science Citation Index pri Inštitutu Thomson Reuters po kriterijih za revije z regionalnim pomenom. Sočasno je uredništvo sprožilo tudi postopek za vstop Teorije in prakse v bazo SCOPUS pri založbi

Elsevier. Na svetovnem spletu (*http://odk.fdv.uni-lj.si/db*) so dostopni povzetki člankov in osnovni podatki o reviji ter celotna besedila preteklega letnika. Vsi povzetki so na voljo tudi v sistemu COBISS.

V reviji so objavljeni izvirni znanstveni in pregledni znanstveni članki, napisani na temelju raziskav, strokovnih razprav in družboslovnih analiz ter kritičnih prispevkov o družbenih, kulturnih in političnih pojavih v Sloveniji, Evropi in svetu. Poudarek je predvsem na področjih, ki so matična na Fakulteti za družbene vede: politologiji, komunikologiji, obramboslovju, mednarodnih odnosih, sociologiji, novinarskih študijah, kulturologiji in antropologiji. V tem okviru revija utrjuje tudi svoje pedagoško poslanstvo. Uveljavila se je kot medij za komunikacijo med raziskovalci in visokošolskimi pedagogi v slovenski družboslovni znanstveni skupnosti. Teorija in praksa posveča veliko pozornost prenosu oziroma »prevajanju« tuje znanstvene terminologije v slovensko, da bi razvijala slovenski znanstveni jezik in hkrati omogočala vpetost slovenske znanstvene skupnosti v širšo evropsko ter svetovno družboslovno in humanistično znanstveno skupnost.

Na fakulteti ob Teoriji in praksi naši kolegi prek društev ali centrov urejajo in sodelujejo še v pri izdajanju *Družboslovnih razprav*, *Javnosti/The Public* in revije *Journal of International Relations and Development*.

Revija ***Družboslovne razprave*** je začela izhajati leta 1984 na Inštitutu za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani, od leta 1991 pa sta njena izdajatelja Slovensko sociološko društvo in Fakulteta za družbene vede, denarno pa izdajanje revije podpira ARRS. Revija objavlja kolegialno recenzirane znanstvene članke s področja družboslovja in recenzije družboslovnih knjig. Vsebina revije je bibliografsko obdelana v več mednarodnih družboslovnih bibliografskih bazah. V zadnjih letih revija izhaja trikrat letno, vsakič po 350 izvodov. Urednica revije je izr. prof. dr. Valentina Hlebec, v uredniškem odboru pa so zastopani družboslovci z vseh pomembnejših družboslovnih raziskovalno-pedagoških ustanov v Sloveniji.

Mednarodno revijo ***Javnost – The Public*** je leta 1994 ustanovil Evropski inštitut za komuniciranje in kulturo, izdajanje pa poveril Fakulteti za družbene vede, njen urednik je akad. prof. dr. Slavko Splichal. Namenjena je strokovnjakom na področju raziskovanja medijev

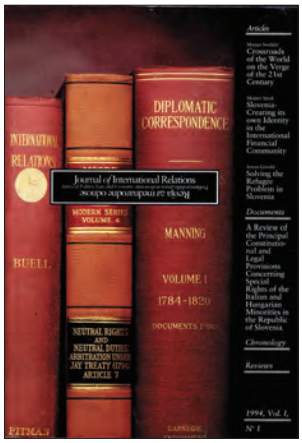

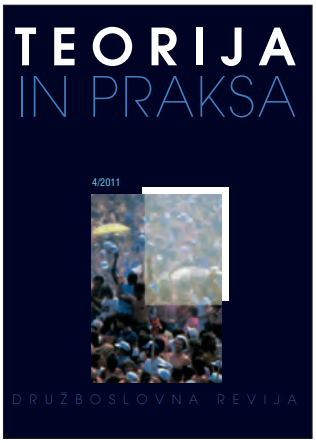
in javnosti. Ob štirih rednih številkah v angleščini vsako leto izide še dodatna slovenska številka, ki je namenjena slovenskemu bralstvu, skrbi za razvoj slovenskega strokovnega izrazja ter daje možnost za obravnavo specifičnih tem, ki so posebej zanimive in pomembne za Slovenijo. Revija si prizadeva povezovati avtorje z različnih delov sveta in postavlja v ospredje obravnavo odnosov med množičnimi mediji, javno sfero in demokracijo. Univerzalnost ključnih problemov, ki jih obravnava revija, omogoča pritegniti k sodelovanju ugledne raziskovalce kot gostujoče urednike, avtorje člankov in recenzente. Javnost – The Public se je s širokim razponom idej in fleksibilnostjo uveljavila kot mednarodno razpoznaven forum, v katerem raziskovalci različnih teoretskih tradicij obravnavajo skupne probleme demokracije v dobi množičnih medijev. Od leta 1997 je revija vključena v Social Sciences Citation Index, indeksirana pa je tudi v vrsti mednarodnih bibliografskih baz. Od leta 2006 je v celoti – vsi članki od prvega letnika naprej – dostopna tudi na spletni strani *www.javnost-thepublic.org* in prek sistema EBSCOhost.

Po osamosvojitvi slovenske države sta Center za mednarodne odnose FDV (CMO) in Slovensko društvo za mednarodne odnose leta 1994 začela skupaj izdajati dvojezično revijo ***Revija za mednarodne odnose – Problemi politike, prava in ekonomije/Journal of International Relations – Issues of Politics, Law and Economy***. Ker je po prenehanju delovanja samostojnega Centra za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju, ki je izvorno nastal v okviru FSPN, njihova revija Development and International Cooperation prav tako prešla pod okrilje CMO FDV in ker v državi ni bilo razumevanja za financiranje dvojezične revije, sta se leta 1998 obe reviji združili v ***Journal of International Relations and Development***. Pomanjkanje finančnih sredstev je revijo sililo v strokovne in akademske kroge v tujini. Zaradi ugleda je postala uradna revija strokovnega Združenja srednje in vzhodne Evrope za mednarodne študije (CEEISA – Central and East European International Studies Association), zaradi uspehov na svetovnem trgu pa je CMO kot lastnik revije leta 2004 uspel njeno izdajateljstvo poveriti uveljavljeni založbi Palgrave Macmillan Ltd., pri čemer CMO ohranja nadzor nad uredništvom. Danes je revija uvrščena v SSCI (Social Science Citation Index).

Revija ***Metodološki zvezki/Advances in Methodology and Statistics***, ki jo urejata red. prof. dr. Anuška Ferligoj in izr. prof. dr. Andrej Mrvar, izhaja od leta 2004. Pred tem so Metodološki zvezki od leta 1987 izhajali kot zbirka. Revija objavlja članke v angleškem

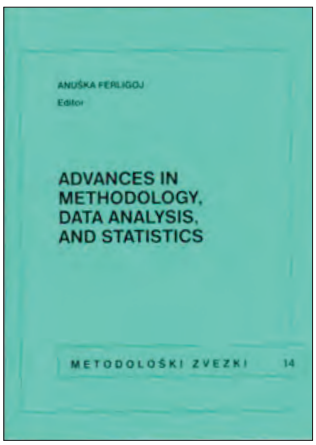

Prof. dr. Anuška Ferligoj predstavlja revijo Metodološki zvezki.

jeziku. Člani uredniškega odbora so ugledni metodologi in statistiki iz Slovenije in tujine. Revija izhaja dvakrat letno v tiskani in elektronski obliki (*http://mrvar.fdv.uni-lj.si/pub/mz/*).

Osnovni namen izdajanja zbirke in od leta 2004 naprej revije Metodološki zvezki je dvig ravni raziskovalne metodologije in statistike v Sloveniji in svetu. Temeljni cilj je spodbujati metodologe in statistike k raziskovanju metodologije in statistike ter uporabi najsodobnejših kvalitativnih in kvantitativnih metod v raziskovanju. Eden od ciljev uredniškega odbora revije Metodološki zvezki je predstavitev znanstvenih dosežkov slovenskih znanstvenikov s področja metodologije in statistike v svetu in pritegnitev kar se da odličnih avtorjev, da objavljajo v tej reviji. Revija Metodološki zvezki povezuje metodologijo in statistiko ter zato objavlja za mednarodno znanstveno skupnost zelo zanimiva in odzivna znanstvena dela. Poseben cilj uredniškega odbora je, da slovenski znanstveniki s področja metodologije in stastistike čim bolj aktivno kot soavtorji sodelujejo z znanstveniki iz tujine.

Revija Metodološki zvezki je indeksirana v mednarodnih bibliografskih bazah (STMA, SCOPUS, EBSCO, ECONIS), je tudi edina revija s področja statistike v Sloveniji.

Red. prof. dr. Anuška Ferligoj, dekanja (2003–2005)

Mandat, zaznamovan z bolonjsko reformo

Na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN), zdaj Fakulteti za družbene vede (FDV) na Univerzi v Ljubljani (UL) delam že od leta 1972. Po študiju matematike na FNT sem se vpisala na podiplomski študij Operacijske raziskave na Ekonomski fakulteti, ker me je zanimala uporabna matematika. Med študijem sem srečala profesorja dr. Dolfeta Vogelnika, zelo uglednega statistika, ki me je povabil, da bi bila njegova asistentka na FSPN pri predmetu Statistika. Prijavila sem se na to mesto, vendar sem se kmalu premislila. Med podiplomskim študijem sem prejemala Kidričevo štipendijo, zato se mi ni mudilo z iskanjem zaposlitve. Tedanji dekan prof. dr. Vlado Benko me je poklical na razgovor in me pokaral, ker so me na to mesto izbrali in zato zavrnili druge kandidate. Profesor Benko me je očaral, še posebej, ker me je zelo spominjal na profesorja dr. Ivana Vidava na Oddelku za matematiko, ki je izjemna intelektualna veličina in hkrati zelo skromen človek. Razgovor sva končala tako, da sem odstop preklicala in začela z delom na FSPN.

FSPN in Oddelek za matematiko, ki sem ga bila vajena, sta bila zelo različna. To me je v začetku begalo. A kmalu sem odkrila, da se na novo nastali fakulteti vsi izjemno trudijo za kakovostno pedagoško in raziskovalno delo. Že v letu 1972 je bil odprt Računalniški center, ki ga je vodil profesor Cveto Trampuž, ki je bil tudi matematik. Kmalu sem bila vključena v dva raziskovalna projekta: Dinamika razvojnih sprememb v prostorsko družbenih sistemih (vodja projekta prof. dr. Zdravko Mlinar) in External radio broadcasting and international unerstanding: brodcasting to Yugoslavia (vodja projekta prof. Tomo Martelanc). Za potrebe obeh projektov sem začela s študijem multivariatnih metod in se pri tem srečala z odličnima raziskovalcema na tem področju v Jugoslaviji, prof. dr. Kosto Momirovićem in prof. dr. Egonom Zakrajškom, ki sem ga že spoznala na študiju matematike. Fakulteta mi je omogočila, da sem lahko študirala matematične in statistične metode za družboslovno raziskovanje na poletni šoli ECPR v Essexu. Odprl se mi je čudovit svet uporabne matematike v družboslovju. To področje se je z razvojem računalništva prav v tem obdobju razcvetelo. Lahko rečem, da je bila sicer slučajna izbira fakultete izjemno dobra izbira. Na FSPN sem imela možnost sodelovati pri zelo zanimivih projektih, fakulteta mi je omogočala študijsko izpopolnjevanje v tujini, bila sem vključena v mednarodno dejavnost uglednih raziskovalcev na FSPN, med katerimi moram še posebej izpostaviti prof. dr. Zdravka Mlinarja. Prav sodelovanje z njim je vplivalo tudi na izbor teme za mojo disertacijo Razvrščanje v skupine

z omejitvami: občine sva skušala uvrstiti v večje regije, tako da bi bile znotraj regije kar se da podobne glede na izbrane indikatorje socialno-ekonomske razvitosti in hkrati geografsko sosednje. Ker metod za reševanje tega problema nisem našla v literaturi, sem jih začela razvijati sama.

Nekaj utrinkov iz mojih 40 fakultetnih let

Prof. dr. Anuška Ferligoj med predavanji, 1972.

Foto: Zvone Šeruga

Življenje na fakulteti je bilo zelo pestro, občasno dramatično. Iz mirnega, ustaljenega, politično povsem neodvisnega oddelka za matematiko na FNT (kjer smo tajnice in snažilke naslavljali z gospa) sem prišla na fakulteto, kjer je bila ena od administratork, ko sem ji rekla gospa, zelo razburjena in me je podučila, da so tukaj le tovarišice. Potem je prišlo leto 1974, politični pritiski, številne mučne seje, štirje profesorji (Veljko Rus, Tine Hribar, Janez Jerovšek in Vladimir Arzenšek) niso smeli več poučevati. FSPN je bila na posebnem udaru, poleg nje le še Pravna fakulteta. Za mene je bilo to obdobje zelo stresno. Kasneje so se podobni politični pritiski dogajali proti dr. Spomenki Hribar zaradi njenega poziva po spravi. Kolektiv FSPN tokrat ni popustil političnemu pritisku in dr. Spomenka Hribar je ostala na fakulteti. Kasneje se je politični pritisk spet ponovil. Tokrat je bil sporen prof. dr. Dimitrij Rupel, ki je bil urednik Nove revije. Izšla je namreč znana 57. številka. Tudi tokrat je bil politični pritisk neuspešen in prof. Rupel je ostal na fakulteti.

Posledica vseh teh političnih pritiskov je bila akademska skupnost, ki je bila kljub različnim pogledom strpna do teh različnosti. Več profesorjev FSPN (kasneje FDV) je sodelovalo pri pisanju prve slovenske ustave, nekateri so bili in so še ministri v vladah (v vsaki vladi je bil vsaj en minister iz FSPN/FDV), nekateri so imeli zelo pomembne funkcije v mednarodnih ustanovah itd.

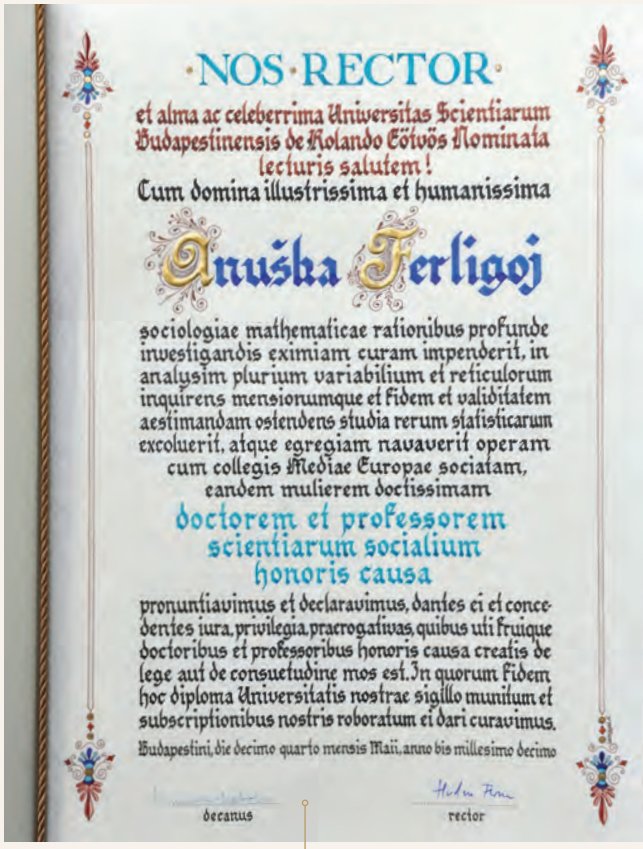
Na podelitvi priznanj (z leve): prof. dr. Anuška Ferligoj, prof. dr. Maca Jogan in prof. dr. Mirjana Ule, 1990.

Na FSPN/FDV je zelo dobra kombinacija pedagoškega in raziskovalnega dela. Vzpostavilo se je več raziskovalnih centrov, ki raziskujejo različne družboslovne teme. Eden od najstarejših raziskovalnih centrov je Center za javno mnenje, ki ga je vodil prof. dr. Niko Toš in ki je zbiral in analiziral javnomnenjske podatke tudi v časih, ko to politično ni bilo zaželeno. Ti longitudinalni podatki so izjemno bogastvo za fakulteto in Slovenijo. Na fakulteti vsa leta spodbujamo, da so učitelji tudi raziskovalno dejavni. Posledica je, da se raziskovalni rezultati ves čas prenašajo v pedagoški proces, predmeti se posodabljajo, študentje so vključeni v raziskovalno delo. Iz osnovnih štirih disciplin (politične vede, sociologija, novinarstvo in komunikologija) so se razvijale nove discipline, ki so vplivale na vzpostavitev novih študijskih programov. Tak program je družboslovna informatika, ki ga je začel razvijati prof. Cveto Trampuž in pri katerem sem ves čas sodelovala.

Posebnost FSPN/FDV kot družboslovne fakultete je, da razvija empirično družboslovje in metodologijo družboslovnega raziskovanja. Metodologija in statistika se je lahko na FSPN/FDV razvijala veliko bolj kot na drugih družboslovnih fakultetah. Ustanovljen je bil Center za metodologijo in informatiko, ki ga ves čas vodim. Skupina raziskovalcev v centru je mednarodno povezana in zelo cenjena. Svoja znanja metodologi posredujejo študentom vseh programov. Za naše študente se ve, da so metodološko pismeni in tudi zato lažje najdejo zaposlitev.

Statističarka dekanja

Leta 2003 sem bila izvoljena za dekanjo FDV. Pravzaprav je neverjetno, da sem bila statističarka izvoljena za dekanjo družboslovne fakultete. Moji kolegi v tujini se temu zelo čudijo. Dvoletno dekanovanje sem vzela resno. Najprej sem skrbno izbrala ekipo, s katero sem lahko vodila razmeroma veliko in kompleksno fakulteto. Tedaj smo imeli že okoli 5000 študentov na vseh stopnjah. Poleg tajnika Draga Ternovška so z menoj sodelovali prodekani prof. dr. Ivan Svetlik (raziskovalna dejavnost), prof. dr. Zlatko Šabić (dodiplomski študij), prof. dr. Zlatko Jančič (podiplomski študij) in prof. dr. Samo Kropivnik (finančno področje). Čudoviti sodelavci. Osnovne dejavnosti ob ustaljenih nalogah, ki smo jim posvetili največ pozornosti, so bile: prenova študijskih programov po bolonjskih načelih, gradnja drugega dela fakultete (prvi del gradnje je začel dekan prof. dr. Ivan Svetlik in končal naslednji dekan prof. dr. Marjan Svetličič) in ustrezna predstavitev fakultetnega raziskovalnega dela splošni javnosti.

NOS · RECTOR ·
et alma ac celeberrima Universitas Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominata lecturis salutem!
Cum domina illustrissima et humanissima
Anuška Ferligoj
sociologiae mathematicae rationibus profunde investigandis eximiam curam impenderit, in analysim plurium variabilium et reticulorum inquirens mensiorumque et fidem et validitatem aestimandam ostendens studia rerum statisticarum excoluerit, atque egregiam navaverit operam cum collegis Mediae Europae sociatam, eandem mulierem doctissimam
doctorem et professorem scientiarum socialium honoris causa
pronuntiavimus et declaravimus, dantes ei et concedentes iura, privilegia, praerogativas, quibus uti fruique doctoribus et professoribus honoris causa creatis de lege aut de consuetudine mos est. In quorum fidem hoc diploma Universitatis nostrae sigillo munitum et subscriptionibus nostris roboratum ei dari curavimus.
Budapestini, die decimo quarto mensis Maii, anno bis millesimo decimo
decanus
rector

Red. prof. dr. Anuška Ferligoj je na Evropski univerzi v Budimpešti maja 2010 prejela častni doktorat.

Na Ekonomski fakulteti so prvi začeli z bolonjsko prenovo študijskih programov. Na FDV smo sklenili, da bomo prenovo pripravili vzporedno z Ekonomsko fakulteto, vendar ne na povsem enak način. Že dalj časa smo težko izvajali pedagoški proces po programih, ki so bili narejeni za precej manjše število študentov. Na fakulteto se je vpisovalo več in več študentov, programi so bili neustrezni, delo s študenti je postajalo omejeno le na predavanja in izpite. V osemdesetih letih so učitelji lahko s študenti izvajali individualne oblike poučevanja, kot na primer seminarske naloge, raziskovalne naloge, ustne nastope. Zaradi masovnosti teh oblik ni bilo več mogoče izvajati. Hkrati nismo imeli ustreznih prostorskih razmer. Zato smo se za prenovo odločili zaradi nuje, in ne zaradi direktiv o bolonjski prenovi. Odločili smo se tudi za nestandardni obrazec 4 + 1, in ne 3 + 2, ker smo menili, da v treh letih ne moremo izobraziti zaposljivih družboslovcev. Pri prenovi je z nami odlično sodelovala prof. dr. Zinka Kolarič. Uspelo nam je prepričati kolektiv, da smo skupaj delali zelo intenzivno. Neverjetno je bilo. Na vseh katedrah se je razpravljalo, kako čim bolje pripraviti nove programe. Imeli smo ogromno skupnih sestankov, kjer smo skušali skupaj reševati probleme in nedorečenosti. Hoteli smo narediti prenovo,

ki bi bistveno izboljšala pedagoško delo. Želeli smo ponovno vzpostaviti individualno delo učitelj–študent, tako da smo povečali število študijskih programov, ki so sicer že bili na nek način vzpostavljeni. Poudariti je treba, da smo pri bolonjski prenovi orali ledino, ker smo bili z Ekonomsko fakulteto prvi, ki smo se lotili prenove. Nikjer nismo imeli posebne podpore. Obratno, imeli smo veliko težav in problemov pri akreditaciji pripravljenih programov prve in druge stopnje na Univerzi v Ljubljani in na Svetu za visoko šolstvo. Uspeli smo akreditirati programe prve stopnje, ne pa tudi druge. Te nam je uspelo akreditirati šele v naslednjem obdobju, ko je fakulteto vodila dekanja prof. dr. Zinka Kolarič. Prepričana sem, da gotovo ne bi mogli akreditirati vseh zastavljenih programov, če bi se lotili prenove kasneje. Seveda se je kasneje, predvsem zaradi omejenih finančnih sredstev za izvedbo programov, ugotovilo, da je treba prenovljene programe tu in tam popraviti. Upam pa, da se s popravljanjem ne bodo izničila osnovna načela, ki so nas vodila v prenovo, še posebej več individualnega dela s študenti, in da se programi ne bodo pri izvedbi preveč zapirali le v posamezno katedro.

Tudi ta mandat v znamenju gradnje

Drugi večji projekt med dekanovanjem je bila gradnja drugega dela fakultete. Osnove za gradnjo je že vzpostavil dekan pred menoj, prof. dr. Igor Lukšič. V začetku našega dekanovanja smo najprej podrli stolpič. To je bilo zelo zahtevno delo, ker smo kljub podiranju izvajali pedagoški proces. Zelo me je bilo strah, da se ne bo zgodila kakšna nesreča. Potem je bilo treba izdelati ustrezen prostorski in finančni načrt gradnje. Že prej smo privarčevali določeno vsoto, med mojim dekanovanjem smo varčevali še naprej. Ker smo dovolili, da se nad pritličjem gradi študentski dom, smo tako pridobili precejšnji finančni del za gradnjo fakultetnih prostorov. Odločili smo se tudi, da smo nad predavalnicami zgradili veliko večnamensko predavalnico. Gradnjo je zelo strokovno vodil Drago Ternovšek. Odlično smo sodelovali s projektantom, ki je znal prisluhniti našim potrebam in omejitvam. Pri gradnji nam je zelo pomagal takratni rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Janez Mencinger in strokovni sodelavci na UL. Na žalost gradnja ni bila končana v obdobju mojega dekanovanja, čeprav je bilo to načrtovano. Z veseljem pa smo začeli uporabljati nove prostore za časa dekanje prof. dr. Zinke Kolarič. Zelo ponosna sem, da smo gradnjo končali, ne da bi se zadolžili in pustili neplačane račune.

Javne predstavitve raziskovalnih dosežkov proti stereotipom

FDV je ena mlajših fakultet na Univerzi v Ljubljani in še vedno obstaja stereotipna predstava, da se tukaj »prodaja megla«. Glede na to, da delam na fakulteti že od leta 1972 in sem bila intenzivno vključena v pedagoško in raziskovalno dejavnost ter sem kot metodologinja sodelovala pri različnih raziskovalnih projektih, sem se seznanila z zelo zanimivimi raziskovalnimi rezultati, do katerih so prišle kolegice in kolegi na fakulteti. Nekatere kolegice in kolegi so zelo priznani v znanstvenem svetu v tujini. Na žalost so raziskovalni rezul-

tati, doseženi na FDV, javnosti prej neznani kot znani. Zato sem predlagala, da začnemo z javnimi predstavitvami raziskovalnih dosežkov kolegic in kolegov na FDV. Začeli smo s takimi predavanji, ki so bila zelo dobro obiskana. Na žalost smo morali ob gradnji z njimi prekiniti zaradi pomanjkanja prostorov in se kasneje niso več izvajala. Menim, da bi morali več storiti za promocijo raziskovalnih dosežkov v slovenskem prostoru. Zdaj imamo odlična predavanja v okviru dveh temeljnih predmetov na doktorskem študiju. Prepričana sem, da bi z reklamiranjem teh predavanj lahko presegli stereotipno slabšalno predstavo o FDV.

Poletna šola družboslovnega raziskovanja

Med dekanovanjem sem s pomočjo doc. dr. Bojane Lobe uspela pripeljati na FDV zelo ugledno poletno šolo ECPR (Europian Consortium for Political Research) o metodah in tehnikah v družboslovnem raziskovanju. To je tista poletna šola, kjer sem se leta 1974 navdušila nad matematičnimi in statističnimi metodami v družboslovnem raziskovanju. Poletna šola ECPR že nekaj let uspešno deluje na FDV. V zadnjem letu se je šole udeležilo že več kot 300 pretežno doktorskih študentov s celega sveta. Za slovensko statistiko, metodologijo in družboslovje je poletna šola ECPR v Ljubljani zelo pomembna, ker prinaša najsodobnejše pristope v slovenski prostor, ker v šoli sodelujejo najodličnejši metodologi in statistiki iz vsega sveta, ker v šoli sodelujejo tudi slovenski predavatelji, asistenti in študenti.

Red. prof. dr. Anuška Ferligoj,
avgust 2011

Poletna šola EPCR, sprejem udeležencev na Ljubljanskem gradu.

Red. prof. dr. Zinka Kolarič, dekanja (2005–2007)

Od skrbi za rast k skrbi za kakovosten razvoj institucije

Dveletni dekanski mandat je časovno kratko obdobje, glede na gostoto nalog, ki jih je treba opraviti, in dogodkov, ki se v tem času zgodijo, pa je to zelo dolgo obdobje. Dekanska funkcija namreč vključuje ne le procese upravljanja vsakdanjega dogajanja na fakulteti, ki se jih mora vsak novi dekan s svojo ekipo najprej priučiti; vključuje tudi postopke vodenja, ki zahtevajo ogromno časa, potrpljenja in občutka za pravičnost, saj je treba tako kot v vsaki organizaciji usklajevati interese, potrebe in želje posameznikov ter skupin; praviloma pa vključuje tudi nadaljevanje in dokončanje projektov iz predhodnega mandata ter zastavitev lastnih projektov, ki se potem nadaljujejo v naslednjem mandatu. Dekanski mandati na FDV so mandati kontinuitete, v katere je vpeta skrb tako za rast kot za kakovosten razvoj institucije. Takšen je bil tudi mandat 2005–2007, ko mi je bila – skupaj z najožjimi sodelavci: Antonom Grizoldom, Moniko Kalin Golob, Samom Kropivnikom in Tanjo Rener – na akademskem zboru in senatu zaupana odgovornost in čast vodenja fakultete.

V letu 2006 je fakulteta dopolnila 45 let obstoja in delovanja. Po mojem razumevanju je postala osrednja multidisciplinarna družboslovna izobraževalna in raziskovalna institucija, ne le v okviru Univerze v Ljubljani, temveč v slovenskem prostoru nasploh. S takrat skoraj 5000 dodiplomskimi in več kot 500 podiplomskimi študenti ter s skoraj 300 zaposlenimi je primerljiva z manjšo evropsko univerzo. Pedagogi in raziskovalci, zaposleni do začetka 70. let na visoki šoli in potem na fakulteti, so in smo z znanstvenoraziskovalnim delom pomembno prispevali k razvoju vrste temeljnih in aplikativnih družboslovnih disciplin, ki jih gojimo na fakulteti. Znanja in spoznanja smo s sproščenimi odnosi prenašali na generacije študentov ter jih tako sooblikovali kot široko razgledane in kritične mlade izobražence, ki so s svojim delovanjem na najrazličnejših področjih družbenega življenja pomembno prispevali h kulturnemu, političnemu, socialnemu in ekonomskemu razvoju slovenske družbe.

Kljub pozitivnemu razumevanju velikosti, vloge in pomena fakultete sem na slavnostni akademiji ob njeni 45-letnici javno izpostavila tezo o tem, da so končno izpolnjeni vsi pogoji za premik od skrbi za rast k skrbi vseh na fakulteti, vključno s študenti, za kakovosten nadaljnji razvoj velike in kompleksne institucije. Med temi pogoji niti nisem mislila zgolj na zaokroženo prostorsko rast fakultete, ki je omogočila, da so se v letu 2006 vse dejavnosti in vsi deli fakultete preselili pod skupno streho, z vso potrebno infrastrukturo, ki jo zahteva

delovanje pedagoške in raziskovalne institucije. Mislila sem predvsem na prenovljene in akreditirane programe prve in druge stopnje študija, z izvajanjem katerih smo pričeli v študijskem letu 2005/06.

Prenove oziroma reforme študijskih programov so se na FSPN in FDV izvajale v časovnem razponu od 10 do 15 let. O zadnji izvedeni prenovi smo začeli razmišljati že leta 1997, v času dekanskega mandata kolega Ivana Svetlika, saj smo že takrat identificirali potrebo po vsebinski posodobitvi študijskih programov ter njihovi večji odprtosti v smislu nabirnega sistema. Pet let kasneje, v mandatu 2003–2005, si je dekanja kolegica Anuška Ferligoj s svojo ekipo kot osrednji projekt mandata zastavila prenovo študijskih programov, skladno z načeli Bolonjske deklaracije. Ker sem bila povabljena k sodelovanju na začetku, ko smo koncipirali celoten proces prenove, in ker sem v tem procesu aktivno sodelovala vse do »konca« oziroma začetka izvajanja prenovljenih študijskih programov v svojem dekanskem mandatu, verjetno ne bo odveč, če v tem zapisu spomnim na temeljne cilje in načela, skladno s katerimi je potekal proces prenove. To se mi zdi smiselno storiti zato, ker so v te cilje in načela vgrajeni elementi kakovosti in ker brez njihovega poznavanja in upoštevanja ni možna resna evalvacija učinkov prenovljenih programov.

Zahtevni in obsežni cilji prenove študijskih programov

Koncept »prenove študijskih programov v skladu z načeli Bolonjske deklaracije« je nastajal v tesnem sodelovanju med Komisijo za prenovo, ki smo jo sestavljali kolega Bojko Bučar in Slavko Splichal ter jaz, in celotno vodstveno ekipo dekanje kolegice Anuške Ferligoj; je pa bilo že na začetku prenove na fakulteti doseženo soglasje, da bomo pri tem procesu sodelovali vsi oziroma da bo prenova krožni proces – od komisije in vodstva fakultete, ki oblikujeta smernice, h katedram in oddelkom, ki oblikujejo predloge oziroma rešitve, in potem nazaj prek komisije in vodstva fakultete do senata. Soglasje je obstajalo tudi o tem, da med spreminjanjem in prenovo ohranimo značaj FDV in s tem tisto, kar smo razumeli kot komparativno prednost svojih diplomantov pred diplomanti drugih družboslovnih fakultet. Definirali smo jo kot široko splošno razgledanost, ki jo naši diplomanti pridobijo s temeljnimi teoretskimi družboslovnimi predmeti; kot usposobljenost za analitično mišljenje in ravnanje, ki jo pridobijo z metodološkimi in statističnimi ter informatičnimi predmeti; ter kot usposobljenost za delovanje v mednarodnem strokovnem in institucionalnem okolju, kar jim omogoča študij strokovne terminologije v več tujih jezikih.

Pri oblikovanju ciljev, ki naj bi jih s prenovo študijskih programov dosegli, smo upoštevali širši družbeni kontekst, pri čemer smo imeli v mislih:

1. Proces povezovanja v Evropi, katerega sestavni del je bil in je proces preoblikovanja evropskega visokošolskega prostora – »bolonjska reforma«. Smiselnost tega početja smo videli v tem, da se, kot je zapisal Pavle Zgaga, velikansko strukturno in kvalifikacijsko pestrost evropskih nacionalnih visokošolskih sistemov »uglasi« tako, da pestrost ne bo več ovira

v medsebojnem komuniciranju, prehajanju in mobilnosti nasploh, pri čemer pa bodo nacionalni sistemi še naprej zagotavljali specifične identitete, načine dela itn. Kritično distanco smo vzpostavili do tistih teženj bolonjske reforme, ki so šle in gredo v smeri povečevanja učinkovitosti evropskih visokošolskih sistemov, katerih naloga je zgolj to, da zagotovijo kompetentno delovno silo, po kateri se povprašuje na globalnih trgih. Tovrstne težnje ogrožajo karakter evropskih univerz, katerih naloga nikoli ni bila le »produkcija ustrezno usposobljene delovne sile«, temveč so zmeraj nosile odgovornost za razvoj celovitih osebnosti in kritičnih državljanov.

Izhajajoč iz tega, smo prve tri cilje prenove opredelili na naslednji način:

Cilj 1: Strukturna prilagoditev naših programov programom drugih evropskih univerz, kar bo omogočilo lažjo mobilnost študentov in profesorjev ter lažje medsebojno priznavanje študijskih dosežkov.

Cilj2: Vsebinska posodobitev programov, ki pa ne bo njihova homogenizacija s programi tujih univerz, temveč bo omogočila ponudbo zanimivih in privlačnih vsebin ne le za domače, ampak tudi za tuje študente.

Cilj 3: Razvijanje in posredovanje vrhunskih splošnih in specifičnih družboslovnih znanj ter razvijanje sposobnosti (kompetenc) za njihovo uporabo v konkretnih življenjskih in delovnih okoliščinah, kar bo študentom omogočilo delovati kot celovite osebnosti in kritični državljani ter se zaposlovati na najrazličnejših delovnih mestih.

2. Spremembe v slovenskem visokošolskem prostoru, v katerem nastajajo nove javne in zasebne visokošolske institucije. V ta kontekst smo postavili naslednja dva cilja:

Cilj 4: Izoblikovati takšne programe, ki bodo po vsebini in kakovosti izvedbe pritegnili najboljše dijake in študente v programe prve in druge stopnje ter odlične med njimi motivirati za vključitev v programe študija na tretji stopnji.

Cilj 5: V sodelovanju z drugimi fakultetami Univerze v Ljubljani ter drugimi slovenskimi in evropskimi univerzami izoblikovati skupne programe, predvsem na drugi in tretji stopnji študija.

3. Pomen znanja kot gibala družbenih sprememb in družbenega razvoja v globaliziranem svetu. V tem kontekstu smo opredeli še zadnji cilj.

Cilj 6: Razviti programe vseživljenjskega izobraževanja in z njimi postopoma nadomestiti sedanjo obliko izrednega študija.

Poleg navedenih ciljev smo izoblikovali nekaj temeljnih načel, ki so usmerjala proces prenove v okviru kateder in oddelkov. Med njimi je treba omeniti »načelo o piramidalni strukturi programov na prvi stopnji študija«, ki je pomenila nekoliko višjo stopnjo strokovne profilira-

nosti novih programov v primerjavi s starimi smermi študija, pri čemer pa je celotna struktura programa temeljila na ohranitvi splošnih družboslovnih predmetov, metodoloških predmetov, statistike in tujih jezikov kot osnove, na kateri je mogoče oblikovati široko razgledane, analitično usposobljene in v globalnem prostoru uspešne diplomante. Takšen temelj programa je nadgrajen z obveznimi programskimi predmeti, katerih funkcija je profiliranje programa študija na ožjem strokovnem področju. Tem predmetom sledijo v strukturi programa tri vrste izbirnih predmetov (programski, fakultetni in odprti), s čimer je dana študentu možnost in odgovornost, da si tretjino študijskega programa oblikuje glede na lastne preference. Piramidalna struktura programa se zaključi s prakso in praktikumi, ki so pomembno orodje za razvijanje kompetenc in oblikovanje neformalnih zaposlitvenih mrež za diplomante.

Dekanja prof. dr. Zinka Kolarič ob 45-letnici FDV odpira nove fakultetne prostore.

Nevarnosti fragmentacije, ki bi jo lahko povzročila nekoliko povečana diferenciacija med študijskimi programi, smo se poskušali izogniti z načelom »o vzpostavitvi povezav med programi«, predvsem prek izbirnih predmetov (kjer naj bi vsak obvezni predmet določenega programa funkcioniral istočasno kot izbirni predmet za študente drugih programov), pa tudi z izenačitvijo pogojev med predmeti in programi za njihovo izvajanje.

Strukturna prilagoditev programom evropskih univerz je tudi opremljanje predmetov in programov s kreditnimi točkami. Te so mera celotne obremenitve študenta pri posameznem predmetu (1 KT je 25 do 30 ur študentovega dela). Enakomerna porazdelitev točk na vse predmete je bila smiselna zaradi prej omenjenega načela, po katerem so vsi obvezni predmeti določenega programa istočasno izbirni predmeti za študente drugih programov. Smo pa v kreditnem sistemu prepoznali tudi instrument, ki ga je mogoče uporabiti za spremembo načina dela tako pri študentih kot tudi pri profesorjih; z njim je mogoče doseči premik k interaktivnim oblikam izvajanja pedagoškega procesa, kjer sta aktivna profesor in študent.

Štiriletne programe prve stopnje smo na drugi stopnji nadgradili z več enoletnimi magistrskimi programi; njihovo oblikovanje smo oprli na načelo, da so v njih znanja in spoznanja, ki so rezultat raziskovalnega dela v fakultetnih raziskovalnih centrih. Študent naj med njimi izbere tistega, ki ga najbolj zanima, in se v njem profilira kot kompetenten strokovnjak na ožjem strokovnem področju (strokovni magisterij). Seveda smo ob tem obžalovali, da slovenska visokošolska zakonodaja ne omogoča oblikovanja novih znanstvenih magistrskih programov.

Ta primanjkljaj lahko le deloma zapolnijo novi triletni programi tretje stopnje; njihovo oblikovanje bi moralo temeljiti na načelu integriranih interdisciplinarnih programov, ki z vsebinami segajo čez meje posameznih družboslovnih disciplin, ki jih gojimo na fakulteti, oziroma celo čez meje družboslovja, v smeri proti humanistiki in naravoslovju. Le znanja

Informativni dan v veliki predavalnici.

in kompetence, pridobljene v takšnih programih, namreč zadoščajo za razumevanje in razreševanje temeljnih problemov sodobnih kompleksnih družb. Takšen program tretje stopnje nam je uspelo izoblikovati v dekanskem mandatu kolega Antona Grizolda in njegove ekipe.

Ogromen napor, ki je bil vložen v proces prenove študijskih programov na celotni fakulteti, od služb, kateder in oddelkov do vodstva, niti dejstvo, da so bili programi prve in druge stopnje akreditirani, sama po sebi nista bila nobeno zagotovilo za to, da bodo z izvajanjem programov cilji, ki smo si jih postavili, doseženi. Zato smo v dekanskem mandatu 2005–2007, to je na začetku izvajanja prenovljenih študijskih programov, izoblikovali vrsto elementov, na katere smo oprli to izvajanje, pa tudi izvajanje drugih dejavnosti na fakulteti. Ti elementi so po našem mnenju predstavljali sestavine sistema za spremljanje in zagotavljanje kakovosti.

Od sistema za spremljanje in zagotavljanje kakovosti do Strategije razvoja

V dekanskem mandatu 2005–2007 se je vpisala prva generacija študentov v trinajst prenovljenih študijskih programov in izvedli smo prva dva letnika prve stopnje študija. Študijskih programov nismo le vsebinsko prenovili, temveč smo se odločili tudi za spremenjen način izvajanja pedagoškega procesa, način, ki bi bolj, kot je to veljalo pri izvajanju starih študijskih programov, temeljil na ustvarjalnem in partnerskem odnosu med učiteljem in študentom. Takšna sprememba je zahtevala, da smo na novo opredelili postopke in definirali pravila regulacije za izvedbo celotnega študijskega procesa (Določila in merila za izvedbo prenovljenih študijskih programov prve stopnje) ter njegovih posameznih delov. Izoblikovali smo pravila za regulacijo procesa izbiranja predmetov, izvajanje praks in praktikumov, vključevanje študentov v sistem mednarodne izmenjave itn. Spremenjenim razmeram smo prilagodili tudi številna stara pravila in pravilnike, ki so v preteklosti uspešno regulirali izvajanje pedagoškega procesa. Pri definiranju novih pravil in posodabljanju starih smo zmeraj ravnali tako, da nujno potrebna standardizacija postopkov ter ravnanj učiteljev in študentov ne bi ogrožala akademske svobode in ustvarjalnosti v izobraževalnem procesu. Če nam je to uspelo, potem vsa ta pravila in pravilniki predstavljajo prvi element sistema zagotavljanja kakovosti v izvajanju študijskega procesa.

Drugi pomemben element spremljanja kakovosti je evalviranje izvedbe pedagoškega procesa. Uveljavljeni študentski anketi smo takoj na začetku izvajanja prenovljenih študijskih programov dodali nove oblike evalvacije, ki so bile posebej prilagojene spremenjenemu načinu izvajanja študijskega procesa in so vključevale študente in izvajalce predmetov. Prve ugotovitve, ki so izhajale iz analize na novo pridobljenih podatkov, so pokazale, da so študenti

ocenili izvedbo vsebinsko prenovljenih predmetov bolje, kot so ocenjevali izvedbo »starih«. So pa izvajalci predmetov opozorili na dva problema, ki ovirata interaktivni način izvajanja študijskega procesa.

Prejem dekanskih insignij, 30. september 2005.

Prva ovira so relativno velike skupine študentov pri predmetih. Te ovire smo se zavedali in pričakovali smo, da bodo predmeti z velikim številom študentov izvedeni večinoma na klasičen način, to je v obliki predavanj in vaj, ob dodatni zahtevi, da študenti opravijo določene naloge za pridobitev kreditnih točk doma oziroma zunaj predavalnice, da pa za to delo dobijo povratne informacije in se jim upošteva pri končni oceni. Pri predmetih z manj študenti pa bo možno poleg predavanj uvesti več interaktivnih oblik dela, kot so na primer projektne in raziskovalne naloge, ki bodo predstavljene na seminarjih. Tisto, kar se je dejansko dogajalo in ni bilo v prid kakovostni izvedbi pedagoškega procesa, je bilo to, da so se izvajalci odločali le za izvedbo zahtevanega deleža izvedbe predmeta v predavalnici; za pridobitev kreditnih točk so študentom naložili številne naloge, ki jih zaradi velikega števila študentov niso mogli ustrezno pregledati in jim posredovati povratnih informacij. To je povzročalo nezadovoljstvo pri študentih in izvajalcih – kriva je bila »reforma«. Ta »trend«smo poskušali zaobrniti takoj, že po izvedbi prvega letnika, vendar se je pokazal kot trdovraten in postal je predmet kritike študentov.

Drugi problem, ki je sprožal nezadovoljstvo pri izvajalcih predmetov in študentih, je bila povečana notranja in zunanja izbirnost. Izvajalci so bili nezadovoljni, ker so dobili dodatne študente pri predmetu, študenti pa zato, ker velikokrat niso mogli dobiti želenega predmeta. Ker ni zaživela notranja izbirnost, nas ne more čuditi, da ni zaživela zunanja izbirnost, čeprav imamo celo podpisane sporazume o izmenjavah študentov na izbirnih predmetih s sosednjimi fakultetami. To je vodilo k izoblikovanju novih pravil za reguliranje izbirnosti, s katerimi se je izbirnost zmanjšala na raven univerzitetnega zahtevanega minimalnega deleža. To na fakulteti z notranjim bogastvom različnih programov in predmetov ter na univerzi z množico fakultet slabi kakovost študija v vsebinskem smislu, slabi pa tudi proces integracije na ravneh obeh institucij.

Tretji pomemben element sistema zagotavljanja kakovosti je ustrezen oziroma pravičen sistem nagrajevanja uspešnosti delovanja vseh zaposlenih na fakulteti in študentov. V dekanskem mandatu 2005–2007 smo izoblikovali sistem nagrajevanja pedagoških delavcev, ki je poleg števila SICRIS-točk upošteval tudi povprečje ocen posameznega pedagoga iz študentskih anket v zadnjih treh letih. Sistem smo predali v premislek in dograditev novi dekanski ekipi s priporočilom, da se vanj vključi tudi nagrajevanje uspešnosti vseh ostalih zaposlenih na fakulteti. Sistem nagrajevanja uspešnosti študentov je s podelitvijo nagrad za najboljše diplome, magisterije in doktorate uveljavljen in dobro deluje.

Glede na specifičnost FDV, ki je istočasno pedagoška in raziskovalna institucija, je naslednji pomemben element sistema zagotavljanja kakovosti ustrezno reguliran status zaposlenih pedagogov in raziskovalcev, ki omogoča čim bolj gladko prehajanje iz ene dejavnosti v drugo. Vključevanje raziskovalcev v izvajanje pedagoške dejavnosti bogati vsebino te dejavnosti z najnovejšimi raziskovalnimi spoznanji, medtem ko je vključevanje pedagogov v raziskovalni

proces temelj za kakovostno pedagoško delo. Zdelo se je, da smo v mandatu ob razumevanju takratnega vodstva univerz končno uredili status zaposlenih na fakulteti kot »dvoživk «, ki brez administrativnih ovir prehajajo iz ene dejavnosti v drugo. Žal se je izkazalo, da je to veljalo le določen čas in danes so spet postavljene ostre administrativne ovire, ki omejujejo sodelovanje raziskovalcev v pedagoškem procesu, medtem ko je sodelovanje pedagogov v raziskovalnem procesu manj omejevano.

Seveda bi bilo treba poleg navedenih elementov sistema za spremljanje in zagotavljanje kakovosti, ki so bili izoblikovani v mandatu 2005–2007, omeniti še vse ostale, ki so nastali prej in potem ter prispevajo h kakovostnemu izvajanju ne le pedagoške in raziskovalne prakse, ampak tudi vseh ostalih dejavnosti na fakulteti, od knjižnične in založniške do delovanja strokovnih služb, a to v tem zapisu ni mogoče.

Omeniti pa želim še en element tega sistema, element, ki je, če ga vzamemo resno, mogoče najpomembnejši element sistema spremljanja in zagotavljanja kakovosti. V mislih imam dokument z naslovom Strategija razvoja FDV 2007–2013. Njegov osnutek je bil izoblikovan v našem mandatu. V njem so bile, poleg elementov, ki jih tovrstni dokument po definiciji mora vsebovati, jasne strateške usmeritve nadaljnjega razvoja FDV. Povzeti jih je mogoče na naslednji način:

- Ostati najpomembnejša interdisciplinarna družboslovna izobraževalna institucija v Sloveniji in postati ugleden center družboslovnega izobraževanja v mednarodnem prostoru.
- Postati trdna akademska skupnost avtonomnih posameznic in posameznikov – učiteljev, raziskovalcev, strokovnih sodelavcev in študentov, ki jih povezujejo akademski etični standardi in skupne vrednote.

Te usmeritve so bile prevedene v operativne cilje in izvedbene naloge za njihovo doseganje. Dokument je bil predan novemu vodstvu in novemu senatu v nadaljnji premislek, dopolnitve, dokončno izoblikovanje in potrditev. To se je zgodilo in FDV ima ob svoji 50-letnici izoblikovano jasno vizijo in strategijo nadaljnjega razvoja.

Ključ do ugleda je v skrbi za kakovost

Naj v zaključku subjektivnega pogleda na razvoj fakultete v zadnjih letih ob njeni 50-letnici vzpostavim povezavo med skrbjo za spremljanje in zagotavljanje kakovosti ter elementom, ki je zapisan v navedenih strateških usmeritvah, ugledom – postati ugledna institucija ne le v domačem, ampak tudi v mednarodnem visokošolskem prostoru. K povečanju ugleda lahko pripomorejo na primer pozitivni rezultati kakšne zunanje evalvacije ali velik delež tujih študentov in profesorjev, vključenih v izvajanje pedagoške in raziskovalne dejavnosti. Vendar pa to po mojem mnenju ne zadostuje. Ključ do ugleda v domači in mednarodni javnosti je po mojem globokem prepričanju predvsem v notranji skrbi za kakovost. Ne dvomim, da

je skrb za kakovostno ravnanje bila in je sestavni del profesionalne etike vseh zaposlenih na fakulteti. Tisto, za kar se zavzemam in kar postavljam v izhodišče nadaljnjega razvoja fakultete, je transparentno in permanentno podpiranje, motiviranje in nagrajevanje kakovostnega izvajanja dejavnosti, tako pri zaposlenih kot študentih.

Red. prof. dr. Zinka Kolarič,
avgust 2011

Na seji senata, dekanja prof. dr. Zinka Kolarič.

2007

- organizacija in razpisi programov vseživljenjskega izobraževanja

2008

- oblikovan je enovit program doktorskega študija Humanistika in družboslovje (sodelovanje FDV, FF, Fakultete za matematiko in fiziko, Fakultete za strojništvo, Teološke fakultete in Akademije za glasbo)
- začetek delovanja *Galerije FDV* – Galerije družboslovnih vprašanj in odgovorov

2009

- prvi vpis v prenovljene drugo- in tretjestopenjske programe za pridobitev magisterija stroke in doktorata znanosti
- prenova in modernizacija multimedijske učilnice

2010

- zaključevanje evalvacije programov 1. in 2. stopnje ter priprave za podaljšanje akreditacije
- razširitev prostega pristopa v knjižnici in otvoritev Mednarodne čitalnice

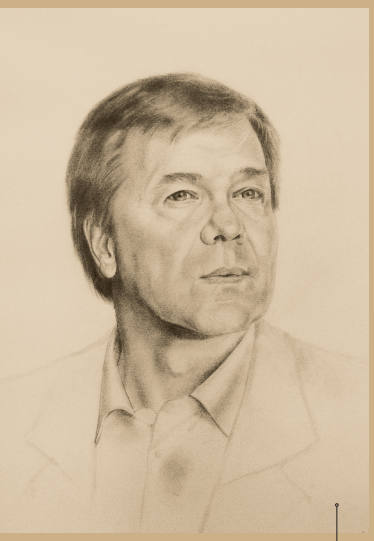
2011

- vložene vloge za podaljšanje akreditacije
- projekti ADP in Svet evropskih arhivov družboslovnih podatkov (CESSDA) ter Evropska družboslovna raziskava (ESS) so uvrščeni v seznam osnutka Načrta razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2010
- ureditev družabnega prostora za zaposlene ter družabnih kotičkov za študentke in študente

IV.

Portret dekana: Cvetana Sovre

Red. prof. dr. Anton Grizold

1. 10. 2007–30. 9. 2011
– dekan

Do stoletnice in naprej

Ob polstoletnici Fakulteta za družbene vede dobro izpolnjuje zastavljene naloge: s študijskimi programi daje obsežno, aktualno in sistematično znanje o družbi in družbenih pojavih. Njihov razvoj, poglabljanje in razmah v mednarodno okolje je kakovostno povezan s prepletom raziskovalnega in izobraževalnega področja v izrazito interdisciplinarnih modulih. Z novimi oblikami interaktivnega dela v študijskih programih, s tutorstvom, vseživljenjskim učenjem, s pomočjo organizirane prakse in sodelovanjem strokovnjakov v pedagoškem delu (t. i. praktikumi) ter kariernim centrom želimo dati študentkam in študentom vseh stopenj temeljit in širok strokovni temelj za obvladovanje zahtev sodobnega strokovnega življenja in konkurenčnost pri zaposlitvi.

Snemanje filma Kdo se boji rdeče ob 50-letnici fakultete. Avgust 2011.

Naša prednost je, da študentke in študente spodbujamo k študiju v tujini in jim ga prek svojih služb tudi omogočamo. Izkušnja študija v tujini je neprecenljiva ter širi obzorja in znanje vseh vpetih v izmenjavo.

Verjamemo, da z vsem tem svojim diplomantkam in diplomantom prinesemo razgledanost in zmožnost razumevanja družbenih dogajanj ter samozavest za dejavno vključevanje v slovensko in evropsko družbo ter vplivanje na spremembe v njej. Naši diplomantke in diplomanti zasedajo pomembna mesta v slovenski družbi, soustvarjajo slovensko državo in prispevajo k njenemu razvoju.

Fakulteta ima razvito mednarodno sodelovanje v Evropi in svetu (ZDA, Brazilija, Kanada, Avstralija) na pedagoškem (izmenjava učiteljev in študentov) in znanstvenoraziskovalnem (izvajanje mednarodnih raziskav in izmenjava raziskovalcev) področju. Za aktivno delovanje pri mednarodnem sodelovanju je Univerza v Ljubljani podelila fakulteti priznanje za posebne dosežke, saj je delovanje FDV prispevalo k uvrstitvi UL med 500 najboljših univerz v svetovnem merilu.

Fakultetni prostori so veliki in svetli, napolnili smo jih z vsebino sodobnega družboslovnega znanja. Da bi povezali znanstvene in umetniške refleksije sodobne družbe, je fakulteta na pobudo prodekanje in vodje tega projekta izr. prof. dr. Aleksandre Kanjuo Mrčela maja 2008 odprla Galerijo FDV – Galerijo družboslovnih vprašanj in odgovorov. Galerija je postala nov

komunikacijski prostor Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, ki vizualizira in odpira pogovore o aktualnih družbenih vprašanjih med znanstveniki, umetniki in študenti ter vsemi ostalimi posamezniki in posameznicami, ki razmišljajo o sodobnih družbenih izzivih in načinih, kako se kot družba soočamo z njimi. Številne razstave priznanih domačih in tujih avtoric in avtorjev so pospremljene s tematskimi razpravami raziskovalcev, umetniška interpretacija in znanstvena misel o aktualnih družbenih temah sta osupljivo prepleteni ter soustvarjata nove odgovore in snujeta nova vprašanja.

Nove prostore za sproščeno razpravo, sodobne metode učenja in refleksije smo dobili z Vrtom FDV, ki smo ga odprli kot uvod v praznovanje 50-letnice. Po fakulteti urejamo udobne prostore za študentsko druženje, da bi študentje med odmori ostali na fakulteti in ne odhajali v kavarne; zaposleni se sproščeno srečujejo v družabnem prostoru ali prebirajo novosti v mednarodni čitalnici. Na študentsko pobudo nastaja ob jubileju pevski zbor, poletne šole polnijo fakultetne predavalnice od junija do septembra.

Fakulteta za družbene vede je danes moderna interdisciplinarna izobraževalna in znanstvenoraziskovalna ustanova, kar se poleg razvejanih programov vseh študijskih stopenj kaže v sodobni pedagoški in znanstvenoraziskovalni infrastrukturi (ne le prostorski, ampak tudi v informacijsko-komunikacijski opremi in prostoru za multimedijski studio) ter modernem vodenju in upravljanju fakultete z uspešno podporo in prizadevanjem vseh strokovnih služb.

Po skoraj polstoletnem obstoju sodi FDV med starejše članice Univerze v Ljubljani in s tem med starejše slovenske visokošolske ustanove. Od ustanovitve do danes je doživela in preživela tudi nemirne čase, v katerih je dokazala svojo trdoživost in prilagodljivost, predvsem pa odzivnost na potrebe družbene prakse.

Odprtje razstave
Jožeta Ciuhe
Ogledalo časa, maj 2010.
Izr. prof. dr. Aleksandra
Kanjuo Mrčela, vodja
Galerije FDV.

Red. prof. dr. Anton Grizold, dekan (2007–2011)

Krizno upravljanje v kriznih časih

Dekanovanje na FDV sem pričel po tem, ko sem štiri leta služil državi kot minister za obrambo. Ministrovanje je bilo zame predvsem velik strokovni izziv. Vrnitev na mojo fakulteto za družbene vede, na kateri sem zrastel, kot se rad pohvalim, je bila moja zavestna odločitev, zato sem z veseljem sprejel predlagano kandidaturo za dekana po tem, ko sem se kot prodekan dve leti ponovno privajal na akademsko okolje.

Po začetnem poletu dekanovanja sem ponovno dojel bistveno razliko med vodenjem prejšnjega, strogo centraliziranega in hierarhičnega družbenega (obrambnega) podsistema in akademsko skupnostjo, katere najpomembnejše prvine so avtonomnost posameznega raziskovalca in pedagoga v odnosu do organizacije oziroma kolektiva, demokratična akademska kultura itd. To je pomenilo, da bo odločanje na fakulteti za razliko od ministrstva za obrambo težje, dolgotrajnejše, nadzor nad izvajanjem odločitev pa bolj zapleten.

Kakorkoli že, da bi bilo naše vodstveno delo uspešno in v interesu celotne fakultete, smo si z ekipo porodekanov red. prof. dr. Bojkom Bučarjem (mednarodno področje), red. prof. dr. Marjanom Malešičem (znanstveno raziskovanje), izr. prof. dr. Aleksandro Kanjuo Mrčela (podiplomski študij) in red. prof. dr. Moniko Kalin Golob (dodiplomski študij) zastavili nekatere prednostne naloge. Za usmerjanje razvoja fakultete smo dokončno oblikovali in sprejeli Strategijo FDV. Vselitev v prenovljeno stavbo FDV je pomenila, da je fakulteta prvič po dvajsetih letih lahko spravila vse študijske programe pod isto streho (obramboslovje je bilo prej dislocirano na Pedagoški fakulteti, Inštitut za družbene vede pa je gostoval na različnih lokacijah) ter zagotovila pedagogom, raziskovalcem in strokovnim službam primerne delovne prostore. Obenem pa je to zahtevalo ne samo ureditev zaprašenih obstoječih pravil o organiziranju in delovanju FDV, ampak tudi stalno in strpno delo z zaposlenimi v strokovnih službah, pedagogi in raziskovalci, da bi skupaj sprejeli dejstvo, da smo akademska organizacija soodvisnih posameznikov.

Prispevek za jubilejni zbornik FDV pišem kot aktualni dekan, ki je še vedno intenzivno vpet v vsakodnevno delovanje fakultete, in nimam potrebne časovne distance, ki bi mi omogočila opraviti realno kritično refleksijo delovanja fakultete v ožjem (znotrajuniverzitetnem) in širšem (slovenskem, mednarodnem) kontekstu ali vsaj celostno strnitev osebnih

Prof. dr. Anton Grizold med ministrovanjem na srečanju s takratno francosko obrambno ministrico.

vtisov in izkušenj pri vodenju fakultete v zadnjih štirih letih. Preveva me občutek, da to obdobje mineva prehitro. Zagotovo predvsem zato, ker ne sedimo križem rok in ne izgubljamo časa z brezplodnimi razpravami, ampak se odločno spoprijemamo s številnimi izzivi in težavami. Najpomembnejši razlog za naš »krizni menedžment« je dejstvo, da fakulteta v tem obdobju deluje v še bolj zaostrenih okoliščinah. Vendar z zadovoljstvom ugotavljam, da smo bolonjsko prenovo končali – brez potrebne pomoči države v okviru neustrezne, pomanjkljive in zastarele zakonske ureditve področja visokega šolstva, finančnih omejitev, omejitev pri zaposlovanju potrebnih kadrov idr. Uspelo nam je stabilizirati finančno poslovanje. Iz fakultetnih poročil je razvidno, da se kljub oviram zunanjega okolja življenje na fakulteti ni zaustavilo, ampak smo uspeli izpeljati veliko pomembnih projektov za naš nadaljnji razvoj – med njimi naj omenim vsaj še uvedbo doktorskega interdisciplinarnega programa humanistike in družboslovja, ki je zaživel v študijskem letu 2009/10, akreditacijo dveh mednarodnih programov, v katerih sodeluje tudi FDV: Evropski magisterij iz človekovih pravic (E.Ma) in Primerjalni lokalni razvoj (CoDe), ter podaljšanje veljavnosti akreditacije bolonjskih programov.

Ker mi je pripadla čast, da s sklepnimi besedami zaokrožim jubilejno monografijo, svoj dekanski delež še nedokončanega mandata zaključujem s spodnjimi mislimi o prehojeni poti in usmeritvi naše ustanove.

Zavezanost odličnosti

Dekan prof. dr. Anton Grizold in rektor UL prof. dr. Stanislav Pejovnik na podelitvi magistrske listine odlični diplomantki FDV Staši Tkalec v Benetkah, kjer poteka Evropski magistrski program iz človekovih pravic in demokracije. September 2010.

Polstoletni razvoj FDV lahko razumemo ne samo kot spoštljivo količino časa iz življenja fakultete, ampak tudi kot pet desetletij od ustanovitve fakultete kot ustanove, ki daje institucionalno zaslombo temeljnim družboslovnim disciplinam – nekatere od njih je nosila že v prvem poimenovanju: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Te so lahko pod njenim akademskim okriljem zorele in se razvijale tako na znanstvenoraziskovalnem kakor tudi pedagoškem področju ter postopno razvijale posamične veje znotraj svojih znanstvenih okvirov in zunaj njih. Zlagoma smo na fakulteti oblikovali tudi študij komunikologije, kulturologije, mednarodnih odnosov, obramboslovja, tržnega komuniciranja, družboslovne informatike, kadrovskega menedžmenta, odnosov z javnostmi in drugih, ki se jim pridružujejo nova področja družboslovnega raziskovanja in poučevanja.

Rdeča nit našega dosedanjega razvoja je spoznanje, da moramo vedno znova izkazovati vrednost, ki jo družboslovje prispeva k razvoju življenja v sodobnih družbah. To lahko najbolje dosežemo z zavezo k najvišjim standardom akademske odličnosti, kar pomeni, da bomo kot akademski ljudje in intelektualci znali prepoznavati ključne pojave časa, s katerimi se kot družba soočamo, da bomo te pojave sposobni raziskati in razumeti ter ponuditi takšne rešitve ali podlage zanje, ki bodo prispevali k razvoju in blaginji družbe ter posameznikov po vsem svetu. Živimo v prelomnih časih, globalizirani svet in družba, v kateri bivamo, se spreminjata vse hitreje, tako da vsebin za raziskovalno delo in tvorni razmislek družboslovcem res ne manjka.

Na FDV temu razvoju zavzeto sledimo in se z ustvarjanjem novega znanja ter skladno s svojim poslanstvom trudimo prispevati svoj delež k prosperiteti lokalne, nacionalne, regionalne in mednarodne skupnosti, ki jim pripadamo. Današnja kriza v Sloveniji daje razvoju slovenske državnosti novo spodbudo, ki kliče po ustvarjanju mehanizmov, ki bodo lajšali ali omogočali uspešnost države navznoter in navzven, to je k ustvarjanju institucionalnih okvirov za usklajevanje med stebri države, med ministrstvi in vlado ter državnim zborom, med vlado in občansko družbo, da bomo usposobljeni za sprejemanje racionalnih in humanih rešitev. Družboslovje mora med drugim prispevati k izboljšanim znanstvenim izhodiščem za uspešno analizo vseh politik. Kazalo bi, da bi se družboslovna stroka po razpravnih dveh desetletjih, posvečenih Evropi in globalnemu svetu, ponovno obrnila k notranjim vprašanjem.

Dekan prof. dr. Anton Grizold je veliko pozornosti posvečal dvigu akademske kulture, povezovanju znanstvene misli z umetniško refleksijo ter negovanju medosebnih stikov. Marec 2010, ob dnevu žena: akademski slikar Jože Ciuha s soprogo, vodja knjižnice mag. Mirjam Kotar, ki prejema knjige od prof. dr. Mance Košir, in dekan prof. dr. Anton Grizold. V ozadju Ciuhov mozaik, ki ga je avtor kot razstavni eksponat v hrambo zaupal FDV.

Danes se naši sodelavci in sodelavke uvrščajo med najvidnejše evropske akademike, profesorje in cenjene raziskovalce, FDV pa vsako leto promovira toliko diplomantk in diplomantov prve, druge in tretje stopnje bolonjskega študija, da smemo študij na naši fakulteti upoštevati kot enega izmed zaželenih. Naše diplomante in sodelavce najdemo v izpostavljenih nacionalnih in mednarodnih organizacijah, na ključnih mestih odločanja, kjer se kroji prihodnost Slovenije in odloča o pomembnih razvojnih smereh sveta.

Naša univerza se je uklonila zahtevam politike, katere cilj je vključevanje države v evropske integracijske procese. V prihodnosti nam gotovo ne bi šlo bolje, če bi se držali ob strani, zazrti v komaj pridobljeno avtonomnost. Univerza kot znanstvena institucija pa si izolacije že tako ne more privoščiti. Zato smo se – eni bolj, drugi manj zavzeto – lotili bolonjske reforme, tako da sedaj, ko reforma mora zaživeti, upravičeno pričakujemo modernizacijo univerzitetnega dela tam, kjer ga reforma lahko prinese. Najbrž pa bo smotrno, če bomo preverili, ali si v naglici nismo kje le preveč odščipnili od lastne tradicije in samobitnosti, da bi bilo politični integraciji bolje postlano. Ali nemara nismo bili – politiki na ljubo – preveč ubogljivi?

Gostovanje pesnika Toneta Pavčka na FDV, marec 2008.

Iz fakultetnih poročil je razvidno, da smo v svoje delo v petdesetletnem razvoju vložili nadpovprečne sile, s katerimi si prizadevamo v okviru alme mater in v širši družbi uveljaviti kazalnike blaginje razumništva, ki so spremljevalci našega razvoja. Z njimi nastopamo na napornih sestankih za pridobivanje sredstev za svoje delovanje in jih vpisujemo v razprave s številnimi odločilnimi akterji o pripravah dokumentov za našo in sploh prihodnost visokega šolstva ter znanosti v Sloveniji. Ta opravila so nujna, a tudi nadležna, saj nam je vsiljeno obnašanje po maniri konkurenčnega boja. V vulgarnem konkurenčnem boju, kjer je uspešnost zgolj tržna zadeva, pa omenjeni kazalniki blaginje razumništva ne morejo nastopati, saj jih poseka bodisi surovo gladiatorstvo bodisi samooklicanje, ki tekmuje na način, kjer ponudnik postavi merila kakovosti na blagu z znižanimi cenami in se tako okliče za najboljšega med ponudniki. Na FDV v takem konkurenčnem boju raje sodelujemo z žlahtnim intelektualnim olimpizmom (višje, močneje ...) ter z zavedanjem, da je treba visoke univerzitetne standarde braniti, jih v duhu časa, razvoja znanosti in v soočanju s primerljivimi standardi še izboljšati, kajti tam, kjer meril za visoke standarde ni, se odpre prostor za trženje z razprodajo po znižanih cenah, za kvazikonkurečnost ter samooklicanje univerznega dostojanstva.

Z zadovoljstvom ugotavljam, da smo bili na FDV v petdesetletnem razvoju uspešni z mnogimi projekti, ki smo se jih lotili: v prenovljeni stavbi fakultete gradimo in krepimo odličnost na vseh področjih naših dejavnosti, to je s teoretičnim in empiričnim znanstvenoraziskovalnim delom, obsežnim publiciranjem znanstvenih in strokovnih prispevkov ter uspešnim prenosom rezultatov znanstvenoraziskovalnega dela v izobraževalni proces in družbeno prakso. Dokončali (preživeli) smo s sprotnim prilagajanjem zastavljeno bolonjsko prenovo študija in speljali postopek za ponovno akreditacijo, zagotavljamo boljšo organiziranost in kakovostnejše izvajanje delovnih procesov, od pedagoškega, znanstvenoraziskovalnega, delovanja strokovnih služb in knjižnice, mednarodne izmenjave študentov ter mednarodnega sodelovanja raziskovalcev in pedagogov; izboljšujemo akademsko vzdušje ter počutje zaposlenih in študentov na fakulteti – družabni prostor za zaposlene in študente, mednarodni knjižni kotiček, vrt FDV, dogodki v okviru Galerije FDV in mnogo drugih prireditev na fakulteti, katerih skupni cilj je okrepiti fakulteto kot mesto za družboslovnorefleksivna, intelektualna ter umetniška razpravljanja in druženja.

Doseganja odličnosti ne omejujemo samo na temeljna področja našega delovanja na fakulteti, ampak si prizadevamo tudi za krepitev pozitivnih medsebojnih odnosov na delovnem mestu, krepitev občutka skupne pripadnosti FDV, skrbi za dobro počutje vseh zaposlenih in študentov in ne nazadnje za to, kako vsak izmed nas in vsi skupaj predstavljamo fakulteto navzven. Pri tem mora vsak zaposleni na fakulteti prispevati v »trezor« odličnosti svoj delež; posamično in naše skupno delovanje za doseganje ugleda in odličnosti fakultete mora prehajati od nas na študente. Seveda je to proces, ki lahko, če je zavestno voden, postopno povzdigne fakulteto v ustanovo, ki bo središče družboslovne učenosti, poduhovljenosti in ugleda, ne pa zgolj mesto tržne izmenjave znanja.

Kljub oviram iz zunanjega okolja smo uspeli izpeljati veliko pomembnih projektov za naš nadaljnji razvoj.

Prepričan sem, da se je Fakulteta za družbene vede v 50-letih razvila v pomembno akademsko ustanovo v Sloveniji in širši mednarodni skupnosti, ki s svojimi diplomanti prve, druge in tretje stopnje ter zaposlenimi ustvarja prepotreben intelektualni kapital, podkrepljen z obsežnim znanstvenoraziskovalnim in publicističnim vložkom. Želim si, da bi čim prej vse to prepoznala tudi slovenska država.

Red. prof. dr. Anton Grizold,
junij 2011

UNIVERZA
EDVARDA KARDELJA
V LJUBLJANI
Fakulteta za sociologijo,
politične vede in novinarstvo
osrednja
družboslovna knjižnica
Jožeta Goričarja

V.

Fakulteta za družbene vede v preglednicah, številkah in letnicah

1. 50 let FDV: pomembni datumi v razvoju

1961
- ustanovljena je Visoka šola za politične vede: VŠPV (31. 1. 1961)
- uvede se enoten študijski program političnih ved (3. 10. 1961); učitelji se povezujejo v štirih katedrah: za filozofijo in sociologijo, ekonomijo, družbeno-politični sistem in za mednarodne odnose

1963
- prvič v Jugoslaviji je zasnovan in uveden visokošolski študij novinarstva
- začetek študija političnih ved na podiplomski magistrski stopnji

1964
- Katedra za družbenopolitični sistem se preimenuje v Katedro za politične znanosti
- izhajati začne revija Teorija in praksa, mesečnik za družbena vprašanja

1966
- ustanovljeni so prvi znanstvenoraziskovalni centri[14]

1967
- uveden je študij sociooloških ved na podiplomski magistrski stopnji
- prvotni enotni študijski program se razčleni v 3. in 4. letniku (sociološka, politološka in novinarska usmeritev)

1968
- VŠPV se preoblikuje v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo (VŠSPVN)
- Center za proučevanje javnega mnenja uvede raziskavo Slovensko javno mnenje

1970
- Visoka šola se preoblikuje v Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (FSPN) ter postane deseta članica UL

1972
- fakulteta skupaj z Založbo Obzorja Maribor ustanovi knjižno zbirko Sociološka in politološka knjižnica
- ustanovljen je Računalniški center

1974
- zasnovan je študij Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita, ki se razvije v interdisciplinarni študij obramboslovja
- začetek prenavljanja učnih načrtov in diferenciacije temeljnih disciplin (vse do študijskega leta 1978/79)

1975
- politična kritika dela FSPN poteka vse od leta 1970 in se zaključi s premestitvami in z izključitvami nekaterih profesorjev

1978
- FSPN postane nosilec specializiranega informacijskega dokumentacijskega centra za sociologijo, politične vede in novinarstvo

1979
- izoblikovan je nov učni načrt, ki je v 3. in 4. letnik uvedel pet smeri (sociološko, politološko, novinarsko, pedagoško Samoupravljanje s temelji marksizma in Splošna ljudska obramba)

1981
- v sociološki katedri se sproži razprava o rehabilitaciji izključenih profesorjev

14 Razvoj centrov je prikazan na str. 148–150.

1984

– uveden je študij Družboslovna informatika
– izhajati začne revija Družboslovne razprave

1985

– ustanovljena je Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG) z združitvijo Knjižnice pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani ter Knjižnice in dokumentacije FSPN

1986

– fakulteta ima 5 študijskih programov: Sociologija (s 3 smermi), Politologija (z 2 smerema), Novinarstvo, Samoupravljanje s temelji marksizma in Obramboslovje

1989

– FSPN v sodelovanju z mednarodno sociološko zvezo ISA organizira znanstveno posvetovanje o primerjalnem družboslovnem raziskovanju
– na fakulteti začne izhajati knjižna zbirka Dokumenti SJM (slovensko javno mnenje)

1990

– fakulteta izvede temeljito reformo študijskega programa

1991

– preimenovanje v Fakulteto za družbene vede (FDV)
– Inštitut za sociologijo se združi s fakulteto
– Raziskovalni inštitut FSPN se preimenuje v Inštitut za družbene vede FDV
– fakulteta ustanovi samostojno knjižno zbirko Znanstvena knjižica FDV
– raziskovalci IDV se vključijo v mednarodne raziskovalne programe Svetovna raziskava vrednot (WvS), Evropska raziskava vrednot (EVS), Mednarodna družboslovna raziskava (ISSP) itn.

1994

– Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja kot prva na UL gradi bibliografijo FDV v sistemu COBISS

1995

– Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja uvede avtomatsko izposojo gradiva
– ustanovljena je Založba FDV
– FDV se prvič predstavi na svoji spletni strani
– Inštitut za družbene vede postavi telefonsko anketno delavnico in uvede novo longitudinalno raziskavo Politbarometer (Center za raziskovanje javnega mnenja)

1997

– ustanovljen je Arhiv družboslovnih podatkov (ADP)

1998

– Arhiv družboslovnih podatkov (ADP) postane član Združenja evropskih arhivov družboslovnih podatkov CESSDA

1999

– končana je gradnja predavalniškega in knjižničnega prizidka ter preselitev (7 novih predavalnic, knjižnica, 27 novih kabinetov, prostori za študente)
– vključitev v mednarodni program Socrates (Erasmus in Mundus)

2000

– FDV podpiše prvi dve bilateralni pogodbi v programu Erasmus
– Inštitut za družbene vede sodeluje pri zasnovi in vstopi v izvajanje Evropske družboslovne raziskave kot nacionalni partner

2001

– FDV prva med članicami UL uvede elektronski indeks

2002

– Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja vzpostavi zbirko Dela FDV (diplomska in magistrska dela v elektronski obliki)
– FDV uvede doktorski seminar kot obliko kolegialne razprave ob nastajanju doktorskega dela
– otvoritev multimedijske predavalnice

2003

– začetek prenove programov glede na bolonjsko reformo
– ADP začne z aktivnim posredovanjem podatkov prek spletnega vmesnika Nesstar
– uvedba elektronskega računovodstva
– Specializirani informacijski center pri Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja je na razpisu ARRS izbran za opravljanje nalog Osrednjega specializiranega informacijskega centra za družboslovje v Sloveniji

2004

– FDV akreditira 12 univerzitetnih programov 1. stopnje in enega visokošolskega strokovnega

2005

– vpis v prvi letnik bolonjskih programov
– FDV akreditira 29 programov 2. stopnje

2006

– zaključek gradnje in otvoritev nove zgradbe ob 45-letnici fakultete: 12 novih predavalnic, 38 sodobnih kabinetov, novi prostori založbe in knjigarna, knjižnični depo in arhiv, razširitev in posodobitev prostorov knjižnice
– uvedba mednarodne družboslovne metodološke poletne šole (Summer School in Methods and Techniques, SSMT) skupaj z ECPR (European Consortium for Political Research)

2007

– organizacija in razpisi programov vseživljenjskega izobraževanja

2008

– oblikovan je enovit program doktorskega študija Humanistika in družboslovje (sodelovanje FDV, FF, Fakultete za matematiko in fiziko, Fakultete za strojništvo, Teološke fakultete in Akademije za glasbo)
– začetek delovanja Galerije FDV – Galerije družboslovnih vprašanj in odgovorov

2009

– prvi vpis v prenovljene drugo- in tretjestopenjske programe za pridobitev magisterija stroke in doktorata znanosti
– prenova in modernizacija multimedijske učilnice

2010

– zaključevanje evalvacije programov 1. in 2. stopnje ter priprave za podaljšanje akreditacije
– razširitev prostega pristopa v knjižnici in otvoritev Mednarodne čitalnice

2011

– vložene vloge za podaljšanje akreditacije
– projekti ADP in Svet evropskih arhivov družboslovnih podatkov (CESSDA) ter Evropska družboslovna raziskava (ESS) so uvrščeni v seznam osnutka Načrta razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2010
– ureditev družabnega prostora za zaposlene ter družabnih kotičkov za študentke in študente

2. Ravnatelji, direktorji, dekani in dekanje VSPV–FDV (1961–2011)

Dekani in dekanje	Dekanski mandat
dr. Heli Modic	10. 6. 1961–5. 11. 1964 – ravnatelj
Stane Dolanc	6. 11. 1964–30. 6. 1967 – ravnatelj, direktor
dr. Vladimir Benko	1. 7. 1967–30. 6. 1972 – direktor 1. 7. 1972–30. 9. 1974 – dekan
dr. Zdravko Mlinar	1. 10. 1974–15. 2. 1976
dr. Stane Južnič	16. 2. 1976–31. 8. 1977
dr. Adolf Bibič	1. 9. 1977–31. 8. 1979
dr. France Vreg	1. 9. 1979–31. 8. 1981
dr. Zdenko Roter	1. 9. 1981–31. 8. 1983
dr. Peter Klinar	1. 9. 1983–31. 8. 1985
dr. Bogdan Kavčič	1. 9. 1985–31. 8. 1987
dr. Ernest Petrič	1. 9. 1987–31. 8. 1989
dr. Niko Toš	1. 9. 1989–31. 8. 1991
dr. Slavko Splichal	1. 9. 1991–31. 8. 1993
dr. Ivan Svetlik	1. 9. 1993–30. 9. 1995 1. 10. 1995–30. 9. 1997
dr. Marjan Svetličič	1. 10. 1997–30. 9. 1999 1. 10. 1999–30. 9. 2000
dr. Tomo Korošec	1. 10. 2000–30. 9. 2001
dr. Igor Lukšič	1. 10. 2001–30. 9. 2003
dr. Anuška Ferligoj	1. 10. 2003–30. 9. 2005
dr. Zinka Kolarič	1. 10. 2005–30. 9. 2007
dr. Anton Grizold	1. 10. 2007–30. 9. 2009 1. 10. 2009–30. 9. 2011
dr. Bojko Bučar	1. 10. 2011–

	Ime	Direktor	V obdobju
	Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani	Boris Ziherl	1959–1964
	Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani	dr. Jože Goričar	1964–1967
	Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani	Ante Novak	1967–1973
	Inštitut za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani	Stane Saksida	1973–1981
	Preimenovanje: ***Inštitut za sociologijo pri Univerzi v Ljubljani*** (ISU)	dr. Vojko Antončič	1981–1991
1.	Direktor raziskovalnega inštituta FSPN	dr. Ernest Petrič	1976–1979
2.	Direktor raziskovalnega inštituta FSPN	dr. Niko Toš	1979–1989
3.	Direktor raziskovalnega inštituta FSPN	dr. Tine Hribar	1989–1991
	Združitev *Inštituta za sociologijo* in *Raziskovalnega inštituta FSPN* v ***Inštitut za družbene vede*** (IDV)		1991
1.	Prodekan za raziskovalno dejavnost	dr. Vojko Antončič	1991–1995
2.	Prodekan za raziskovalno dejavnost	dr. Anton Grizold	1995
3.	Prodekanja za raziskovalno dejavnost	dr. Ljubica Jelušič	1995–1997
4.	Prodekanja za raziskovalno dejavnost	dr. Danica Fink Hafner	1997–1999
5.	Direktor IDV oz. prodekan za raziskovalno področje	dr. Niko Toš	1999–2002
6.	Direktor IDV oz. prodekan za raziskovalno področje	dr. Drago Kos	2002–2003
7.	Direktor IDV oz. prodekan za raziskovalno področje	dr. Ivan Svetlik	2003–2005
8.	Direktor IDV oz. prodekan za raziskovalno področje	dr. Anton Grizold	2005–2007
9.	Direktor IDV oz. prodekan za raziskovalno področje	dr. Marjan Malešič	2007–2011

Vir: arhiv IDV.

Ime centra	Predstojniki/-ce	Leto ustanovitve
Center za raziskovanje javnega mnenja, od l. 1970 dalje: *Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij*	dr. Niko Toš	1966
Center za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju	dr. Vlado Benko	1966, 1973 – izloči se kot samostojna raziskovalna ustanova (Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, CMSR)
	dr. Stanislav Južnič	
	dr. Janez Škrjanc	
Center za politološke raziskave	dr. Adolf Bibič (do 1996),	1967
	dr. Danica Fink Hafner (od 1997)	
Center za proučevanje religije in cerkve, sedaj: *Center za proučevanje kulture in religije*	dr. Zdenko Roter (do 1996)	1967
	dr. Aleš Debeljak (1996–2008)	
	dr. Mitja Velikonja (od 2008)	
Center za proučevanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij, sedaj: *Center za prostorsko sociologijo*	dr. Zdravko Mlinar (do 1997)	1969
	dr. Drago Kos (od 1997)	
Center za družbeno komuniciranje, sedaj: *Center za raziskovanje družbenega komuniciranja*	dr. France Vreg (do 1986)	1976
	dr. Slavko Splichal (od 1986)	
Center za organizacijske vede (COV)	dr. Bogdan Kavčič (do 1993)	1977 ukinjen 1999 (združen s CPOČV)
	dr. Dana Mesner Andolšek (1993–1999)	
Center za proučevanje mednarodnih odnosov	dr. Ernest Petrič (do 1989)	1981
	dr. Marjan Svetličič (od 1990)	
Center za proučevanje raziskovalne dejavnosti, sedaj: *Center za proučevanje znanosti*	dr. Tine Hribar (do 1997)	1981
	dr. Franc Mali (od 1997)	
Obramboslovni raziskovalni center	dr. Anton Bebler (do 1987)	1985
	dr. France Vreg (do 1990)	
	dr. Anton Bebler (do 1992)	
	dr. Anton Grizold (do 2001)	
	dr. Marjan Malešič (od 2001)	

Ime centra	Predstojniki/-ce	Leto ustanovitve
Center za filozofske študije	dr. Slavoj Žižek	1991, 1995 – ukinjen
Center za evalvacijske in strateške raziskave	dr. Veljko Rus (do 2001)	1989
	dr. Andrej Rus (od 2001)	
Center za antropološke raziskave	dr. Stane Južnič (do 2001)	1991
	dr. Vesna V. Godina (od 2001)	
Center za proučevanje družbene blaginje (CDB)	dr. Ivan Svetlik (do 1999)	1984 1999 – CDB se razdruži v del, ki se ohrani kot CDB, drugi del pa se združi s Centrom za organizacijske vede v CPOČV
	dr. Srna Mandič (od 1999)	
Center za proučevanje organizacij in človeških virov (CPOČV)	dr. Ivan Svetlik (do 2008)	1999, združitev s COV in delitev na CDB in CPOČV
	dr. Miroslav Stanojević (od 2008)	
Center za teoretsko sociologijo	dr. Frane Adam (od 1991)	1991
Center za metodologijo in informatiko	dr. Anuška Ferligoj (do 2011)	1992 marec 2011 – delitev Centra za metodologijo in informatiko na CMI in CDI
	dr. Gregor Petrič (od 2011)	
Center za družboslovno informatiko (CDI)	dr. Vasja Vehovar (od 2011)	2011
Center za socialno psihologijo	dr. Mirjana Ule	1994
Arhiv družboslovnih podatkov	dr. Janez Štebe	1997
Center za primerjalnopravne in razvojne raziskave	dr. Rado Bohinc	1997
Center za družboslovnoterminološke in publicistične raziskave	dr. Tomo Korošec (do 2008)	2004
	dr. Monika Kalin Golob (od 2008)	
Center za kritično politologijo	dr. Andrej Lukšič	2006
Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij	dr. Marjan Brezovšek	2009

Vir: arhiv IDV.

5. Gibanje števila študentov po stopnjah študija

Gibanje števila vpisov

Dodiplomski študij

1961/62	**79**
1962/63	**186**
1963/64	**250**
1964/65	**292**
1965/66	**272**
1966/67	**282**
1967/68	**326**
1968/69	**327**
1969/70	**346**
1970/71	**407**
1971/72	**473**
1972/73	**504**
1973/74	**799**
1974/75	**931**
1975/76	**679**
1976/77	**712**
1977/78	**708**
1978/79	**829**
1979/80	**1024**
1980/81	**869**
1981/82	**347**
1982/83	**879**
1983/84	**805**
1984/85	**940**
1985/86	**1006**
1986/87	**967**
1987/88	**931**
1988/89	**885**
1989/90	**905**
1990/91	**990**
1991/92	**1218**
1992/93	**1310**
1993/94	**1600**
1994/95	**1769**
1995/96	**2258**
1996/97	**2258**
1997/98	**3010**
1998/99	**2542**
1999/2000	**3375**
2000/01	**3496**
2001/02	**4069**
2002/03	**4051**
2003/04	**4678**
2004/05	**4622**
2005/06	**4978**
2006/07	**4687**
2007/08	**4430**
2008/09	**4239**
2009/10	**3554**
2010/11	**3042**
2011/12	**2885**

*znanstveni + bolonjski magisterij

**3. letnik – neposredni prehod z magistrskega študija

***stari in bolonjski doktorati

Podiplomski študij ***magisterij in specializacija***

1991/92	**43**
1992/93	**94**
1993/94	**103**
1994/95	**86**
1995/96	**126**
1996/97	**156**
1997/98	**215**
1998/99	**210**
1999/2000	**269**
2000/01	**377**
2001/02	**437**
2002/03	**474**
2003/04	**474**
2004/05	**479**
2005/06	**417**
2006/07	**406**
2007/08	**399**
2008/09	**423**
2009/10	**583***
2010/11	**340***
2011/12	**397**

doktorski študij

2002/03	**1****
2003/04	**19**
2004/05	**40**
2005/06	**38**
2006/07	**55**
2007/08	**81**
2008/09	**93**
2009/10	**201*****
2010/11	**139*****
2011/12	**141*****

Vir: arhiv služb za študijske zadeve

Magisterij in specializacija

Po pregledu arhiva statističnih poročil in poslovnih poročil se je evidenca vpisa v podiplomski študij vodila od študijskega leta 1992/93 dalje. Pred tem so omenjeni 'slušatelji' podiplomskega študija, ki so bili slušatelji od vključitve v študij do zagovora magisterija, veliko pa jih sploh ni magistriralo. V poslovnem poročilu za leto 1975 se uporablja termin 'podiplomski tečaji'; v istem poročilu je navedeno, da potrebujejo podiplomski študenti od 5 do7 let od vključitve v študij do zagovora magisterija. Do študijskega leta 1992/93 je obstajal tudi t. i. 'evidenčni vpis', ki se pri nekaterih študentih ni nikoli zaključil z dejanskim vpisom.

Podiplomski študenti so se v preteklosti lahko vključili v podiplomski program kadarkoli med letom in niso bili vezani na študijsko leto, zato je pri nekdanjih študentih težko določiti leto vpisa.

V tabeli so vključeni podatki skupaj za podiplomski študij (brez doktorata) brez absolventov, torej gre za podatke za 1. in 2. letnik, z vsemi omejitvami pri pridobivanju podatkov, kot so opisane.

Preglednica: Vpis na podiplomski študij (brez doktorata, torej v 1. in 2. letnik, z vsemi zgoraj navedenimi omejitvami glede pridobivanja podatkov)

Doktorski študij

Do leta 2002 ni bilo vpisa v doktorski študij oziroma v konkretno študijsko leto, pač pa so magistri znanosti postali doktorski kandidati takrat, ko so prijavili temo doktorata s soglasjem bodočega mentorja. V letu 2003 se je uveljavila možnost neposrednega prehoda z magistrskega na doktorski študij brez izdelave magistrskega dela. Tega leta so bili tudi na UL sprejeti minimalni kriteriji za odobritev 'neposrednega prehoda'. Poleg doktorskih kandidatov, ki so napredovali neposredno iz 2. v 3. letnik podiplomskega študija, smo v 3. letnik vpisovali tudi doktorske kandidate z zaključenim magisterijem znanosti.

Področje doktorata (predbolonjski študij) na FDV je bilo širše, in sicer 'družbene vede'. Od študijskega leta 2009/10 dalje imamo vpise v 3. stopnjo: interdisciplinarni doktorski študij Humanistike in družboslovja, in sicer na različna področja tega študija.

Gibanje števila diplomantov

	d	S	M	D
1963	**27**			–
1964	**63**			–
1965	**77**			1
1966	**70**		2	0
1967	**63**		1	0
1968	**30**		1	0
1969	**11**		–	1
1970	**24**		2	0
1971	**12**		–	1
1972	**18**		2	2
1973	**37**		–	1
1974	**39**		1	4
1975	**54**		2	4
1976	**62**		5	1
1977	**62**		3	3
1978	**86**		9	3
1979	**96**		5	2
1980	**89**		1	3
1981	**53**		6	2
1982	**103**		4	3
1983	**115**		9	1
1984	**88**		8	1
1985	**118**		8	6
1986	**134**		5	5
1987	**122**		5	4
1988	**102**		9	3
1989	**102**		15	6
1990	**113**		16	3
1991	**82**		14	2
1992	**75**		12	5
1993	**98**		11	12
1994	**97**		30	4
1995	**114**		19	4
1996	**189**		22	7
1997	**165**	5	30	8
1998	**262**		27	9
1999	**308**		31	7
2000	**330**	4	36	10
2001	**388**		53	11
2002	**463**	1	61	11
2003	**458**	2	63	15
2004	**534**	2	67	19
2005	**504**	1	74	21
2006	**584**	3	87	13
2007	**581**	15	106	14
2008	**558**		82	19
2009	**828**	6	75	11
2010	**840**	3	82	15

dodiplomski študij: d

podiplomski študij
specializacija: S
magisterij: M
doktorski študij: D

Vir: arhiv služb za študijske zadeve

Gibanje števila naših študentov v mednarodni izmenjavi Erasmus (A)
//
Gibanje števila tujih študentov na izmenjavi na FDV (B)

	A	B
2000/01	3	1
2001/02	8	7
2002/03	20	17
2003/04	34	35
2004/05	55	49
2005/06	114	90
2006/07	72	167
2007/08	82	160
2008/09	139	164
2009/10	140	160
2010/11	122	177

Vir: arhiv služb za študijske zadeve

6. Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG)

Knjižnica in dokumentacija FSPN in *Knjižnica pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani*

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG) je bila ustanovljena 1. januarja 1985 z združitvijo Knjižnice in dokumentacije FSPN ter Knjižnice pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani (t. i. Sociološke knjižnice). Zato razvoj do leta 1985 prikazujemo ločeno.

Knjižnica in dokumentacija FSPN je bila ustanovljena leta 1961; v prvem desetletju je delovala kot priročna knjižnica, zato so podatki nepopolni.

Knjižnica pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani (t. i. Sociološke knjižnice) je delovala od leta 1959.

Leta 1985 so bile v novo ustanovljeno Osrednjo družboslovno knjižnico Jožeta Goričarja združene knjižnične in dokumentacijske zmogljivosti obeh knjižnic.

Leto	Število enot knjižnega gradiva		Prirast knjižnega gradiva		Izposoja knjižnega gradiva (št. enot)		Št. članov (aktivni + neaktivni)		Prostor (m2)	Št. redno zaposlenih	
Tabela 1 in 2	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica ISU	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica ISU	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica ISU	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica ISU	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica in dokumentacija FSPN	Knjižnica ISU
1959		36.745		4607		9028		434			8
1960		41.591		4272		11.038		761			9
1961	1500	42.000	–	4103	–	11.534	–	852	–	–	10
1962	17.085	46.072	–	3216	8428	15.292	–	885	–	–	9
1963	–	50.469	–	3050	9675	–	–	1063	–	–	9
1964	–	51.820	–	2669	10.641	10.660	–	1277	–	–	8
1965	–	54.272	–	1699	5664	9541	–	888	–	–	5
1966	–	56.170	–	1897	5980	8894	–	908	–	–	6
1967	–	58.045	–	1875	–	10.397	–	774	–	–	6
1968	–	58.907	–	862	–	8688	–	955	–	–	6
1969	–	61.020	–	2113	–	9760	–	1059	–	–	6
1970	18.340	63.170	1225	2150	9156	11.000	617	1197	–	2	6
1971	20.594	65.380	1616	2210	–	11.978	366	–	–	3	5
1972	24.065	67.245	3115	1865	13.093	13.124	653	–	–	3	5
1973	26.535	68.745	2470	1500	13.167	14.286	823	1775	–	3	4
1974	29.350	70.445	2815	1700	13.864	14.620	1031	1922	–	4	6
1975	30.705	72.080	2250	1635	13.966	15.606	1214	2620	230	5	5
1976	33.104	73.560	2804	1480	15.154	17.486	1483	3360	230	5	5
1977	36.069	74.917	3188	1340	17.381	14.843	1881	4137	230	5	5
1978	36.186	76.160	3194	1260	21.334	14.631	2313	4908	230	7	5
1979	37.340	77.380	1689	1220	24.152	15.169	1717	5622	230	7	5
1980	39.824	78.500	1910	1120	24.689	12.542	2318	5813	230	7	5
1981	42.480	79.030	790	530	25.988	14.952	3500	–	230	7	4
1982	43.563	79.290	680	260	–	11.409	–	6635	230	–	3
1983	44.503	79.810	715	434	–	10.774	–	7661	230	–	6
1984	50.576	76.552	789	–*	25.000	–*	4500	–*	230	9	–*

– ni dostopnega podatka

* Knjižnica je delovala do 31. 5. 1984.

Tabela 1: Kazalniki razvoja Knjižnice in dokumentacije FSPN
Viri: Poročila Visoke politične šole in Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo; Janez Jug: Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Zbornik ob 30-letnici Slovenskega sociološkega društva, Slovensko sociološko društvo, 1995.

Tabela 2: Kazalniki razvoja Knjižnice ISU
Viri: Letna poročila Knjižnice ISU; Janez Jug: Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Zbornik ob 30-letnici Slovenskega sociološkega društva, Slovensko sociološko društvo, 1995.

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG)

Leto	Število enot knjižnega gradiva	Prirast knjižnega gradiva	Izposoja knjižnega gradiva (št. enot)	Št. članov (aktivni + neaktivni)	Prostor (m2)	Št. redno zaposlenih
1985	137.547	2933	37.572	5560 (vsi)	500	13
1986	140.416	2831	44.000	6154 (vsi)	500	13
1987	142.483	2100	44.249	6669 (vsi)	700	13
1988	144.655	2258	49.559	7042 (vsi)	700	13
1989	146.258	1611	50.000	7605 (vsi)	700	12
1990	148.270	2012	51.300	8106 (vsi)	700	12
1991	149.875	1604	55.250	8597 (vsi)	700	11
1992	151.043	1063	72.500	9124 (vsi)	700	11
1993	152.203	1277	25.036	8663 (vsi)	700	11
1994	153.591	1399	–	–	700	11
1995	155.158	1600	–	3000 (ocena)	700	11
				Št. aktivnih članov		
1996	157.979	1836	29.988	2755	700	11
1997	160.609	2245	27.310	3194	700	10
1998	163.176	2456	37.189	3600	700	11
1999	159.698	2409	41.933	3808	1622	11
2000	164.898	2971	68.642	4901	1622	12
2001	167.901	2540	90.670	5393	1622	12
2002	170.856	2954	98.345	6391	1607	12
2003	174.175	3765	99.945	6442	1627	12
2004	178.203	4387	103.821	7035	1627	12
2005	182.554	4383	114.463	7005	1627	12
2006	187.049	4516	164.464	7235	1611	12
2007	191.830	4781	197.722	6885	1611	12
2008	194.766	4785	177.648	6600	1611	12
2009	199.299	4619	161.300	6446	1611	12
2010	203.639	4405	159.756	5943	1748	12

– ni dostopnega podatka

7. Založba FDV

Nove izdaje založbe in *Knjižne zbirke – stanje 2011*

KOMUNIKOLOGIJA

- **Javnost**
  - *urednik: dr. Slavko Splichal*
- **Media**
  - *urednica: dr. Melita Poler Kovačič*
- **MOJ – Zbirka za marketing in odnose z javnostmi**
  - urednik: dr. Klement Podnar
  - *člani uredniškega odbora: dr. Urška Golob, dr. Zlatko Jančič, dr. Shaun Powell, dr. Dejan Verčič*
- **Stičišča**
  - *urednici: dr. Monika Kalin Golob in dr. Nataša Logar Berginc*

KULTUROLOGIJA

- **Skodelica kave**
  - *urednika: dr. Karmen Šterk in dr. Mirt Komel*
- **Zbirka KIOSK**
  - *urednika: dr. Breda Luthar in dr. Peter Stanković*
- **Zbirka KULT**
  - *urednik: dr. Aleš Črnič*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Sabina Mihelj, dr. Hannah Starman, dr. Ksenija Šabec, dr. Gregor Lesjak*

POLITOLOGIJA

- **Analize CMO / CIR Analyses**
  - *urednica: dr. Sabina Kajnč*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Andreja Jaklič, dr. Matija Rojec, dr. Ana Bojinović Fenko*
- **Javne politike**
  - *urednica: dr. Danica Fink Hafner*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Simona Kustec Lipicer, dr. Damjan Lajh, dr. Matjaž Nahtigal, Lars Johannsen, dr. Zdravko Petak*
- **Mednarodni odnosi**
  - *urednik: dr. Iztok Simoniti*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Bojko Bučar, dr. Marjan Svetličič, dr. Petra Roter, dr. Milan Brglez*
- **Mednarodno pravo**
  - *urednik: dr. Iztok Simoniti*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Matej Avbelj, Peter Andrej Bekeš, dr. Borut Bohte, dr. Milan Brglez, dr. Bojko Bučar, dr. Silvo Devetak, mag. Simona Drenik, Danijela Horvat, mag. Gregor Maučec, Miriam Teresa Možgan, Breda Negro-Marinič, Peter Pavlin, dr. Ernest Petrič, dr. Andrej Rahten, dr. Vasilka Sancin, dr. Mirjam Škrk, dr. Boštjan Udovič, Miha Vilar, Mihael Zupančič*
- **Politični procesi in inštitucije**
  - *urednik: dr. Bogomil Ferfila*
- **Politika**
  - *urednica: dr. Alenka Kraševec*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Danica Fink Hafner, dr. Tomaž Deželan, dr. Ladislav Cabada, dr. Rudi Rizman, dr. Mirko Pejanović*
- **Svet na dlani**
  - *urednik: dr. Bogomil Ferfila*
- **Varnostne študije**
  - *urednik: dr. Anton Grizold*

SOCIOLOGIJA

- **Dokumenti SJM**
  - *urednik: dr. Niko Toš*
- **Družboslovna informatika / informacijska družba**
  - urednik: dr. Vasja Vehovar
- **OST – osrednje sociološke teme**
  - urednika: dr. Maca Jogan in dr. Anton Kramberger
  - člani uredniškega odbora: dr. Srečo Dragoš, dr. Maša Filipovič, dr. Marjan Hočevar, dr. Aleksandra Kanjuo Mrčela, dr. Franc Mali
- **Psihologija vsakdanjega življenja**
  - *urednica: dr. Mirjana Ule*
- **Znanstvena knjižnica**
  - *urednik: dr. Niko Toš*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Vlado Benko, dr. Zdenko Roter, dr. Tomo Korošec, dr. Vlado Miheljak*

UČBENIKI

- **Maklen**
  - *uredništvo: Komisija za učbenike FDV*

MEJNA PODROČJA

- **Humanistika in naravoslovje**
  - *urednik: dr. Iztok Simoniti*
  - *člani uredniškega odbora: dr. Frane Adam, dr. Drago Kos, dr. Gregor Tomc, dr. Franc Mali (FDV), dr. Tine Hribar, dr. Marko Uršič (FF), dr. Dušan Plut, dr. Igor Jerman*
- **Pravo in gospodarstvo**
  - *urednik: dr. Rado Bohinc*

Število novih izdaj

1992	**3**
1993	**4**
1994	**5**
1995	**5**
1996	**18**
1997	**7**
1998	**14**
1999	**23**
2000	**18**
2001	**24**
2002	**27**
2003	**21**
2004	**32**
2005	**41**
2006	**21**
2007	**36**
2008	**30**
2009	**29**
2010	**27**

Vir: Založba FDV.

Vodja založbe: Hermina Krajnc

Tajnica založbe: Irma Vidmar Vozelj

8. Znanstvena revija Teorija in praksa (TiP)

Število člankov, objavljenih v letih 1964 –2010 v TiP

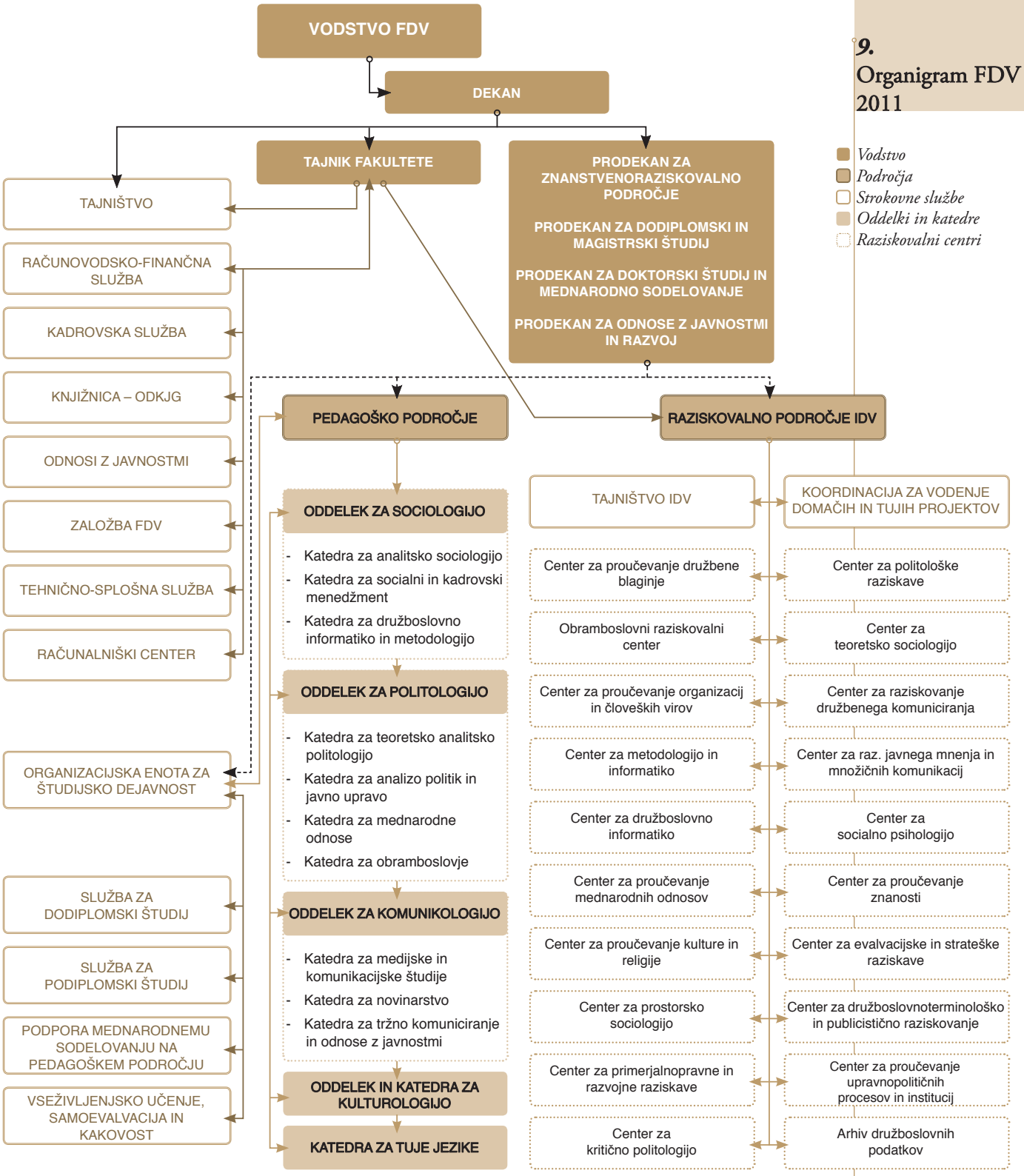
1964	**206**	1976	**155**	1988	**265**	2000	**63**
1965	**224**	1977	**158**	1989	**247**	2001	**65**
1966	**193**	1978	**143**	1990	**236**	2002	**69**
1967	**212**	1979	**254**	1991	**185**	2003	**58**
1968	**236**	1980	**208**	1992	**147**	2004	**63**
1969	**211**	1981	**233**	1993	**148**	2005	**42**
1970	**231**	1982	**245**	1994	**104**	2006	**44**
1971	**224**	1983	**289**	1995	**90**	2007	**56**
1972	**187**	1984	**218**	1996	**79**	2008	**38**
1973	**138**	1985	**236**	1997	**77**	2009	**41**
1974	**151**	1986	**256**	1998	**78**	2010	**60**
1975	**65**	1987	**235**	1999	**72**	**skupaj**	**7.335**

Glavni in odgovorni uredniki TiP

Leto	Glavni urednik	Odgovorni urednik
1964–1967	Stane Kavčič	Stane Kranjc
1968–1972	Stane Kranjc	Zdenko Roter
1973–1977	Adolf Bibič, glavni in odgovorni urednik	
1978–1980	Adolf Bibič	Maca Jogan, Joco Klopčič, Boštjan Markič
1981–1986	Adolf Bibič, glavni in odgovorni urednik	
1986–1988	Andrej Kirn	
1988–1994	Boštjan Markič	
1994–1995	France Vreg	
1995–2008	Igor Lukšič	
2008–	Anton Grizold	

Vir: uredništvo Teorije in prakse

9. Organigram FDV 2011

povezave oktober 2011	
Vodstvo FDV	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/vodstvo_fdv.asp*
Dekan	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=25*
Prodekan za znanstvenoraziskovalno področje	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=61*
Prodekan za dodiplomski in magistrski študij	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=169*
Prodekan za odnose z javnostmi in razvoj	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=170*
Prodekan za doktorski študij in mednarodno sodelovanje	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=26*
Tajnik fakultete	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=47*
Tajništvo fakultete	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=1*
Računovodstvo	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=9*
Služba za kadrovske, splošne in organizacijske zadeve ter habilitacije	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=2*
Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=3*
Odnosi z javnostmi	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/za_medije.asp*
Založba FDV	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=8*
Tehnično vzdrževalna služba	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=6*
Računalniški center	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=7*
Organizacijska enota za študijsko dejavnost	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=18*
Služba za dodiplomski študij	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=4*
Služba za podiplomski študij	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=5*
Služba za mednarodno in meduniverzitetno sodelovanje	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=14*
Vseživljenjsko učenje, samoevalvacija in kakovost	
Pedagoška dejavnost	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/*
Katedra za analitsko sociologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=1*
Katedra za socialni in kadrovski menedžment	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=2*
Katedra za družboslovno informatiko in metodologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=3*
Katedra za teoretsko analitsko politologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=4*
Katedra za analizo politik in javno upravo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=5*
Katedra za mednarodne odnose	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=6*
Katedra za obramboslovje	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=7*

Katedra za medijske in komunikacijske študije	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=8*
Katedra za novinarstvo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=9*
Katedra za tržno komuniciranje in odnose z javnostmi	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=10*
Oddelek in katedra za kulturologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=11*
Katedra za tuje jezike	*www.fdv.uni-lj.si/Pedagogi/katedre.asp?id=12*
Raziskovalna dejavnost	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/*
Tajništvo IDV	*www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/zaposleni.asp?n=13*
Koordinacija za vodenje domačih in tujih projektov	*www.fdv.uni-lj.si/Kontakti/osebne.asp?id=155*
Center za proučevanje družbene blaginje	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=2*
Center za politološke raziskave	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=3*
Obramboslovni raziskovalni center	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=4*
Center za teoretsko sociologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=5*
Center za proučevanje organizacij in človeških virov	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=6*
Center za raziskovanje družbenega komuniciranja	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=7*
Center za metodologijo in informatiko	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=8*
Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=9*
Center za proučevanje mednarodnih odnosov	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=10*
Center za socialno psihologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=11*
Center za proučevanje kulture in religije	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=12*
Center za proučevanje znanosti	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=13*
Center za prostorsko sociologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=14*
Center za evalvacijske in strateške raziskave	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=15*
Center za antropološke raziskave	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=16*
Center za primerjalnopravne in razvojne raziskave	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=17*
Center za družboslovnoterminološko in publicistično raziskovanje	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=18*
Center za kritično politologijo	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=19*
Center za proučevanje upravno-političnih procesov in institucij	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=20*
Center za družboslovno informatiko	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=21*
Arhiv družboslovnih podatkov	*www.fdv.uni-lj.si/Raziskovanje/vsak_center.asp?id=50*

ADP – Arhiv družboslovnih podatkov

ARRS – Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

CDB – Center za proučevanje družbene blaginje

CDI – Center za družboslovno informatiko

CEEISA – Združenje srednje in vzhodne Evrope za mednarodne študije (Central and East European International Studies Association)

CESSDA – Združenje evropskih arhivov družboslovnih podatkov, Svet evropskih arhivov družboslovnih podatkov (Council of European Social Science Data Archives)

CJM – Center za javno mnenje

CK ZKS – Centralni komite Zveze komunistov Slovenije

CLSDO – Center za proučevanje lokalnih skupnosti in delovnih organizacij

CMO – Center za mednarodne odnose

CMSR – Center za mednarodno sodelovanje in razvoj

COV – Center za organizacijske vede

CPOČV – Center za proučevanje organizacij in človeških virov

CRP – ciljni raziskovalni projekt

E.MA – Evropski magisterij iz človekovih pravic (European Master's Degree in Human Rights and Democratisation)

ECPR – European Consortium for Political Research

FDV – Fakulteta za družbene vede

FF – Filozofska fakulteta

FHŠ – Fakulteta za humanistične študije

FSPN – Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo

FU – Fakulteta za upravo

GO SZDL – Glavni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva

IDV – Inštitut za družbene vede

IPSA – Mednarodna politološka zveza (International Political Science Association)

ISA – Mednarodna sociološka zveza (International Sociological Association)

ISU – Inštitut za sociologijo

KT – kreditna točka

ODKJG – Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja

OO ZKS – Organizacijski odbor Zveze Komunistov Slovenije

OSICD – Osrednji specializirani informacijski center za družboslovje (nekdanji INDOK-center, od leta 2003 dalje)

SJM – slovensko javno mnenje

SLO – Splošna ljudska obramba (študijska smer)

SSCI – Social Science Citation Index

SSMT – Mednarodna družboslovna metodološka poletna šola (Summer School in Methods and Techniques)

STM – Samoupravljanje s temelji marksizma

UL – Univerza v Ljubljani

VIP – vzgojno-izobraževalni programi

VŠPV – Visoka šole za politične vede

VŠSPVN – Visoka šola za sociologijo, politične vede in novinarstvo

VUŠ – Višja šola za upravo

WISC – World International Studies Committee

ZAMTES – Zavod za mednarodno znanstveno-tehnično sodelovanje

ZSMS – Zveza socialistične mladine Slovenije

Uporabljeni viri

Benko, V. 1996. Začetne ideje in soočanja s politiko. V *Slovenska država, družba in javnost*, ur. A. Kramberger, 23–25. Ljubljana, FDV.

Bibič, A. Teorija in praksa. 1981. V *Zbornik ob dvajsetletnici Visoke šole za politične vede*, ur. F. Vreg in T. Korošec, 31–33. Ljubljana, FSPN.

Jelušič, L. in A. Grizold. 2008. Obramboslovje: od epistemološke uresničitve do internacionalizacije. V *Jezikovna prepletanja*, ur. M. Kalin Golob, N. Logar, A. Grizold, 189–203. Ljubljana, FDV.

Južnič, S., V. Benko, Z. Roter, V. Rus, F.Vreg in T. Martelanc. 1971. Deseta obletnica desete fakultete ljubljanske univerze. *Naši razgledi*, 8. oktobra 1971, št. 19, 566–568. Ljubljana.

Južnič, S. 1981. Podiplomski študij. V *Zbornik ob dvajsetletnici Visoke šole za politične vede*, ur. F. Vreg in T. Korošec, 20–23. Ljubljana, FSPN.

Klinar, P. 1976. *15 let Visoke šole za politične vede in Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze v Ljubljani*. Ljubljana, FSPN.

Kolarič, Z. 2008. *Prenova študijskih programov na FDV – pet let pozneje*. Ljubljana, FDV, tipkopis.

Korošec, T. 1996. Ob 35-letnici FDV – poskus periodizacije. V *Slovenska država, družba in javnost*, ur. A. Kramberger, 15–22. Ljubljana, FDV.

Kramberger, A. 2004. Trendi zaposljivosti in brezposelnosti pri diplomantih FDV po letu 1990. Študije FDV 1.

Kroflič, Marjan. 1999. Prispevek za mozaik zgodovine Inštituta za sociologijo in filozofijo pri Univerzi v Ljubljani ob njegovem jubileju. *Družboslovne razprave*, vol. XV, 30–31, 17.

Lukšič, I. 2004. Teorija in praksa: presek ob štiridesetletnici. V MLINAR, Zdravko (ur.). *Demokratizacija, profesionalizacija in odpiranje v svet* (Teorija in praksa, letn. 41, št. 1/2), 67–83.

Mlinar, Z. 2004. Iz preteklosti za prihodnost v družbi in družboslovju. *TiP*, Ob štirideseti obletnici, let. XLI, št. 1–2, 9–66.

Mlinar, Z. 2006. Ali se sociologija razblinja in/ali krepi? Družboslovne razprave XXII, 52, 7–27.

Sfiligoj, N. 1981. Učni načrt in njegova preobrazba. V *Zbornik ob dvajsetletnici Visoke šole za politične vede*, ur. F. Vreg in T. Korošec, 15–19. Ljubljana, FSPN.

Splichal, S. 1989. Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. V *Zbornik ljubljanske univerze*, 41–43. Ljubljana, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Sorčan, S., F. Demšar in T. Valenci. 2008. *Znanstveno raziskovanje v Sloveniji*. Primerjalna analiza. Ljubljana: ARRS.

Strategija Fakultete za družbene vede 2008–2013. Dostopno prek: *www.fdv.si/Intranet/dokumenti/dokumenti.asp* (24. 3. 2011).

Spletne strani FDV. Dostopno prek: *www.fdv.uni-lj.si* (24. 3. 2011).

Toš, N. 1966. Problemi študija sociologije. Teorija in praksa, let. 3, 8/9, 1148–1162.

Vreg, F. 1981. Rast Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo in njeno mesto v družbi. V *Zbornik ob dvajsetletnici Visoke šole za politične vede*, ur. F. Vreg in T. Korošec. Ljubljana FSPN, 5–30.

Vreg, F. 1996. Med pravovernostjo in heterodoksnostjo. V *Slovenska država, družba in javnost*, ur. A. Kramberger, 26–31. Ljubljana, FDV.

Univerza *v Ljubljani*
Fakulteta *za družbene vede*

Uredila: Monika Kalin Golob, Anton Grizold
Strokovna sodelavka: Nada Serajnik Sraka

Jezikovni pregled: Nataša Gliha Komac
Oblikovanje: Petra Petan
Fotografije: Računalniški center FDV, drugo navedeno
Izdajatelj: Založba FDV, 2011
Tisk: Littera picta

Št. izvodov: 500

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

378.6:3(497.4Ljubljana)(082)

FAKULTETA za družbene vede (Ljubljana)
Fakulteta za družbene vede : 50 let znanosti o družbi / [uredila Monika Kalin Golob, Anton Grizold]. - Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, 2011

ISBN 978-961-235-554-8
1.Gl. stv. nasl. 2. Kalin Golob, Monika
258939392

Univerza *v Ljubljani*
Fakulteta *za družbene vede*

1961
2011